

จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัด การตรวจสอบ
ความเที่ยงตรง และแนวทางการประยุกต์ใช้

ชภาภัทร กิตติอัศรโกสิน

คุษณินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัด การตรวจสอบ
ความเที่ยงตรง และแนวทางการประยุกต์ใช้

ชภาภัทร กิตติ์ครโมคิน

คุณนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

THE RESPECTFUL MIND FOR TEACHER PROFESSIONAL STUDENTS:
CONCEPTUALIZATION, MEASUREMENT, VALIDATIONS AND APPLICATIONS.

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR DOCTOR DEGREE OF PHILOSOPHY
IN EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT, AND STATISTICS
FACULTY OF EDUCATION
BURAPHA UNIVERSITY
2025
COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ได้พิจารณาคุณิพนธ์
นิพนธ์ของ ชภาพัท กิตติอัครโกคิน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....

(ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์)

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ)

..... กรรมการ

(ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ปั่นหุ่น)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์)

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สญา อุระวณิชตระกูล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
บูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส แจ่มเยี่ยม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

63810121: สาขาวิชา: วิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา; ปร.ด. (วิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา)

คำสำคัญ: จิตแห่งความเคารพ โมเดลการวัด ความเที่ยงตรง ความไม่แปรเปลี่ยน

ชภาภทร กิตติอัครโกสิน : จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัด การตรวจสอบความเที่ยงตรง และแนวทางการประยุกต์ใช้. (THE RESPECTFUL MIND FOR TEACHER PROFESSIONAL STUDENTS: CONCEPTUALIZATION, MEASUREMENT, VALIDATIONS AND APPLICATIONS.) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพ: เสกสรรค์ ทองคำบรรจง, วท.ด., วรากร ทรัพย์วิระพรรณ, วท.ด. ปี พ.ศ. 2568.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 2) พัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ และ 3) วิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูจำแนกตามชั้นปีการศึกษา โดยตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มี 5 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจาก 5 สาขา จำนวน 10 ท่าน ได้แก่ อาจารย์สาขาจิตวิทยา อาจารย์สาขาสังคมวิทยา อาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตบัณฑิตครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นำทางศาสนา ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มที่ 2 นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,036 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอน กลุ่มที่ 3 นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 265 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มที่ 4 ครูพี่เลี้ยงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 265 คน โดยเป็นครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาวิชาชีพครูตัวอย่างกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 5 นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,129 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ 2) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ 3) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ สำหรับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และ 4) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงบรรยาย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 5 โครงสร้างองค์ประกอบ ได้แก่ การเคารพสิทธิของผู้อื่น ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและ

63810121: MAJOR: EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT, AND STATISTICS;
Ph.D. (EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT, AND STATISTICS)

KEYWORDS: Respectful mind Measurement model Validity Invariance

CHAPHAPHAT KITTIAKKARAPHOKIN : THE RESPECTFUL MIND FOR TEACHER
PROFESSIONAL STUDENTS: CONCEPTUALIZATION, MEASUREMENT, VALIDATIONS AND
APPLICATIONS.. ADVISORY COMMITTEE: SAKESAN TONGKHAMBANCHONG, Ph.D.
WARAKORN SUPWIRAPAKORN, Ph.D. 2025.

This research aimed to 1) find out the component structure of the respectful mind measurement model for teacher professional students, 2) develop a respectful mind measurement model among quality teacher professional students, and 3) analyze the differences of respectful mind among teacher professional students classified by year of study. The sample consisted of 5 groups: 1) the target group of the interview consisted of 10 experts from 5 fields including lecturers in Psychology, lecturers in Sociology, lecturers involving in the process of producing graduate teachers, school administrators and religious leaders derived from purposive sampling, 2) 1,036 teacher professional students with bachelor's degree in the eastern region derived from two-stage stratified random sampling, 3) 265 teacher professional students with bachelor's degree in the eastern region derived from multiple-stage random sampling, 4) 265 mentors in the eastern region who were responsible for taking care of the Teacher Professional Student in sample group 3, and 5) 1,129 teacher professional students with bachelor's degree in the eastern region derived from two-stage stratified random sampling. The research instrument consisted of 4 instruments: 1) a semi-structure interview form, 2) a six-level rating scale questionnaire, 3) a six-level rating scale questionnaire for mentors to evaluate teacher professional students, and 4) Situational test. The statistics used to analyze the data were descriptive statistics, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, confirmatory factor analysis-multitrait-multimethod, multiple group confirmatory factor analysis and multivariate analysis of variance.

The Results of research were as follow: 1) the respectful mind measurement model for teacher professional students with bachelor's degree in the eastern region has 5 component structures: Respect for human rights, Humbleness, Friendly collaboration and empathy, Positive thinking and self-respect and Respect for the public and environment, 2) the respectful mind measurement model for teacher professional students with bachelor's degree in the eastern region has the quality of validity considered by: 2.1) the model had a good fit with the empirical data with higher .05 for p-value and all values fit indices met the evaluation criteria, 2.2) construct validity; factor loadings, average variance extracted and construct reliability met the evaluation criteria of the convergent validity and have appropriate of covariance between factors, the respectful mind measurement model has a model form between measurement methods or measuring instruments invariance but the parameter values of the measurement model between measurement methods or measuring instruments variance, and 3) teacher professional students with bachelor's degree in the eastern region had statistically significant differences in the respectful mind according to the year level of study at .05. Specifically, third-year students scored significantly higher than second-year students, and second-year students scored higher than first-year students. However, there was no significant difference in respectful mind between third-year and fourth-year students.

กิตติกรรมประกาศ

ดุขฎิณิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยวามกรุณาอย่างยั้งจาก ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรการ ทรัพย์วิระปรกรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องในการทำดุขฎิณิพนธ์ฉบับนี้จนเป็นงานที่สมบูรณ์ด้วยความเอาใจใส่และเมตตาต่อผู้วิจัยอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน และประธานสอบดุขฎิณิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ปันหุ่่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์ กรรมการสอบดุขฎิณิพนธ์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ ทำให้ดุขฎิณิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่เสียสละเวลามาช่วยตรวจคุณภาพและพิจารณาแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางวิชาการและคำแนะนำที่ดีแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ ณ มหาวิทยาลัยแห่งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และผู้บริหารสถานศึกษาที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล นักศึกษาวิชาชีพครูและครูพี่เลี้ยงตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการตอบแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เนื่องจากดุขฎิณิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณมารดา ครอบครัว ญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่านซึ่งเห็นความสำคัญของการศึกษาและให้การสนับสนุนส่งเสริมผู้วิจัยเสมอมา

คุณประโยชน์ของดุขฎิณิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ มารดา ครอบครัว ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามเชิงปฏิบัติการ.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
ความหมายของจิตแห่งความเคารพ	16
องค์ประกอบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ.....	18
ความสำคัญของจิตแห่งความเคารพ.....	27
แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพ.....	29
การวัดจิตแห่งความเคารพ.....	70

แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ.....	75
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	98
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	104
ระยะที่ 1 ค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่ง.....	106
ความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออก.....	106
ระยะที่ 2 พัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ..	110
ระยะที่ 3 วิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู.....	126
จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา.....	126
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	131
ระยะที่ 1 ผลการค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัด.....	131
จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก.....	131
ระยะที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา.....	137
วิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก.....	137
ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษา.....	210
วิชาชีพครู เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา.....	210
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	227
สรุปผลการวิจัย.....	228
อภิปรายผล.....	241
ข้อเสนอแนะ.....	246
ภาคผนวก.....	249
ภาคผนวก ก.....	250
ภาคผนวก ข.....	253
ภาคผนวก ค.....	257
ภาคผนวก ง.....	273

ภาคผนวก จ	297
ภาคผนวก ฉ	302
บรรณานุกรม.....	305
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	316

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ	25
ตารางที่ 2 การสังเคราะห์วิธีการวัดจิตแห่งความเคารพ.....	71
ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างจุดประสงค์และประเด็นของการสัมภาษณ์.....	108
ตารางที่ 4 การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 สำหรับการวิเคราะห์ EFA, CFA	113
ตารางที่ 5 การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 สำหรับการวิเคราะห์ CFA-MTMM	116
ตารางที่ 6 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง หลังจากทดลองใช้ (Try out) จำนวน 69 คน.....	120
ตารางที่ 7 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง หลังจากทดลองใช้ (Try out) จำนวน 40 คน.....	121
ตารางที่ 8 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา หลังจากทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน.....	123
ตารางที่ 9 การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3	129
ตารางที่ 10 การสังเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก	132
ตารางที่ 11 ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติ จำแนกตามตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัด จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู	139
ตารางที่ 12 เมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู	147
ตารางที่ 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก.....	151
ตารางที่ 14 ค่าพารามิเตอร์ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู	153

ตารางที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู.....	155
ตารางที่ 16 ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันสูง.....	156
ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)	160
ตารางที่ 18 ค่าพารามิเตอร์ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)	161
ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)	163
ตารางที่ 20 เมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมิน)	167
ตารางที่ 21 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา).....	169
ตารางที่ 22 ค่าพารามิเตอร์ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา)	171
ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา).....	173
ตารางที่ 24 เมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์).....	175
ตารางที่ 25 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)	177
ตารางที่ 26 ค่าพารามิเตอร์ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)	179

ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)	181
ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบวิธีการที่สัมพันธ์กันของโมเดลซ้อนสัมพันธ์กันใน CFA MTMM	184
ตารางที่ 29 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) กับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) (CTCM Model) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู	185
ตารางที่ 30 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ (Uniquenesses) (CU Model) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู.....	188
ตารางที่ 31 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา.....	191
ตารางที่ 32 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา	192
ตารางที่ 33 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง	198
ตารางที่ 34 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง	199
ตารางที่ 35 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา	205
ตารางที่ 36 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา.....	206
ตารางที่ 37 เกณฑ์แปลผลระดับจิตแห่งความเคารพโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามด้านองค์ประกอบ	211

ตารางที่ 38 สถิติเชิงบรรยายของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู จำแนกตามชั้นปีและองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ.....	211
ตารางที่ 39 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู	214
ตารางที่ 40 ความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของประชากร	215
ตารางที่ 41 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ	215
ตารางที่ 42 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 2	216
ตารางที่ 43 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 2	217
ตารางที่ 44 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 3	218
ตารางที่ 45 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 3	219
ตารางที่ 46 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 4	220
ตารางที่ 47 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 4	221
ตารางที่ 48 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 3	222
ตารางที่ 49 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 3	223
ตารางที่ 50 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 4	224
ตารางที่ 51 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 4	225
ตารางที่ 52 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 3 เทียบกับชั้นปีที่ 4	226

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบการดำเนินงานซึ่งการได้มาของตัวแปรสุดท้ายของการวิจัยในครั้งนี้.....	8
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ของโมเดลการวัด จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก.....	9
ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	105
ภาพที่ 4 โมเดลสมมติฐานการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู.....	137
ภาพที่ 5 โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับโครงสร้างองค์ประกอบ ตามความเป็นเอกมิติ).....	146
ภาพที่ 6 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ ปรับโครงสร้าง องค์ประกอบตามความเป็นเอกมิติ (ก่อนปรับค่าโมเดล).....	149
ภาพที่ 7 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ ปรับโครงสร้าง องค์ประกอบตามความเป็นเอกมิติ (หลังปรับค่าโมเดล).....	150
ภาพที่ 8 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ปรับโครงสร้าง องค์ประกอบตามความเป็นเอกมิติ (ก่อนปรับค่าโมเดล).....	150
ภาพที่ 9 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ปรับโครงสร้าง องค์ประกอบตามความเป็นเอกมิติ (หลังปรับค่าโมเดล).....	151
ภาพที่ 10 โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)	157
ภาพที่ 11 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ (ก่อนปรับค่าโมเดล).....	158
ภาพที่ 12 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ (หลังปรับค่าโมเดล)	158
ภาพที่ 13 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ (ก่อนปรับค่าโมเดล).....	159

ภาพที่ 14 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ (หลังปรับค่าโมเดล)	159
ภาพที่ 15 ขั้นตอนการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก	165
ภาพที่ 16 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา).....	168
ภาพที่ 17 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา)	169
ภาพที่ 18 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)	176
ภาพที่ 19 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)	177
ภาพที่ 20 Model 1 : The Correlated Traits/Correlated Methods Model (CTCM).....	182
ภาพที่ 21 Model 2 : The No Traits/Correlated Methods Model (NTCM).....	183
ภาพที่ 22 Model 3 : Perfectly Correlated Traits/Freely Correlated Methods Model (PCTCM).....	183
ภาพที่ 23 Model 4 : Freely Correlated Traits/Uncorrelated Methods Model (CTUM)	184
ภาพที่ 24 โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) กับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) (CTCM Model) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู	185
ภาพที่ 25 โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณะ (Uniquenesses) (CU Model) ของจิตแห่ง ความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู.....	187
ภาพที่ 26 Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัด ด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา.....	190
ภาพที่ 27 โมเดลสรุปผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและ ฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา	196

ภาพที่ 28 Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง	197
ภาพที่ 29 โมเดลสรุปผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง	203
ภาพที่ 30 Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา.....	204
ภาพที่ 31 โมเดลสรุปผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา	210

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตไปมาก ด้วยพลังของความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ถูกพัฒนาขึ้นมาแบบก้าวกระโดด ทำให้ผู้คนจากทั่วโลกต่างเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม สามารถติดต่อสื่อสาร รับรู้ข่าวสารกันได้อย่างรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งข้อมูลในเชิงวิชาการ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอื่น ๆ อีกมากมาย ก่อให้เกิดปัญหาการเผชิญกับข้อมูลมหาศาลทั้งที่มีคุณภาพและไม่มีคุณภาพ ขณะเดียวกัน ก็เกิดการแข่งขันกันในทุก ๆ ด้าน ด้านเศรษฐกิจถูกขับเคลื่อนด้วยข้อมูลความรู้และเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามาแทนที่การทำงานแบบเดิม ๆ เป็นตัวช่วยให้พนักงานที่มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะสูง มีความคิดสร้างสรรค์ได้เพิ่มผลผลิตให้มากยิ่งขึ้น ธุรกิจองค์กรมีการเปิดกว้างใช้แรงงานคนจากหลายเชื้อชาติมากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการทำงาน ทำให้ต้องพบปะผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น อาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางด้านความคิด พฤติกรรม และการทำงานร่วมกันตามมา ด้านสังคมวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมประกอบด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน ทำให้แนวทาง การดำรงชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธา และการกระทำที่แสดงออกมานั้นย่อมมีความแตกต่างกัน อาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ไม่เข้าใจกันในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งทางด้านการเมืองที่ยังไม่หมดไป ปัญหาภัยธรรมชาติที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และปัญหาโรคระบาดสายพันธุ์ใหม่ ๆ ที่มีมาอย่างต่อเนื่องให้ผู้คนพร้อมรับมือและแก้ปัญหา จากสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปและปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า บุคคลผู้ที่มีความพร้อม สามารถปรับตัว รับมือให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสร้างประโยชน์ให้กับสังคม องค์กรได้เท่านั้น จึงจะประสบความสำเร็จและมีความสุขได้ทั้งในด้านการดำรงชีวิตและในด้านการทำงาน (Gardner, 2006)

Howard Gardner นักวิชาการด้านการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของจิตมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ระบบการศึกษาควรปลูกฝังให้เยาวชนสำหรับอนาคต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งอนาคตอย่างมีความสุข ทั้งด้านการดำเนินชีวิต ด้านหน้าที่ การงาน สามารถเอาตัวรอดและปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นในอนาคต ผู้ที่มีคุณสมบัติพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างให้มีคุณลักษณะแห่งอนาคตใหม่ พัฒนาจิตสำนึกการรู้คิด จิตสำนึกความเป็นมนุษย์ จิตสำนึกต่อธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองโลกและสร้างสรรค์สังคมอนาคตให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้น นั่นคือ จิตห้าลักษณะแห่งอนาคต (Five minds for the future) ซึ่งประกอบด้วย 1) จิตแห่งความเชี่ยวชาญ (Disciplined mind) เป็นความเชี่ยวชาญในการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นอย่างน้อย (สาขาวิชาเฉพาะ หรืองานฝีมือ หรืออาชีพหนึ่ง ๆ) และควมมีวินัยอย่างสูงในการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจ 2) จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing mind) เป็นการรับรู้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง นำมาทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติ และผสมผสานให้กลายเป็นข้อมูลใหม่ที่มีความหมายต่อทั้งตัวผู้สังเคราะห์และผู้อื่น ๆ 3) จิตแห่งความสร้างสรรค์ (Creating mind) เป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิม และกำหนดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ ซึ่งก็จะกลายเป็นคำตอบที่คาดไม่ถึง สิ่งสร้างสรรค์เหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้ 4) จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) เป็นการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม ถือเป็นความพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่น และหาวิธีที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) จิตแห่งจริยธรรม (Ethical mind) เป็นการไตร่ตรองถึงธรรมชาติของงาน รวมทั้งความต้องการและความปรารถนาของสังคมที่เราดำรงอยู่ เป็นแนวความคิดที่ว่า “คนจะตอบสนองต่อจุดประสงค์ที่เหนือไปกว่าประโยชน์ส่วนตนได้อย่างไร? และประชาชนจะทำงานโดยปราศจากความเห็นแก่ตัวเพื่อพัฒนาส่วนรวมได้อย่างไร?” จิตทั้ง 5 ประการนี้ นับว่าเป็นจิตที่พิเศษที่สุดสำหรับโลกแห่งอนาคต หากบุคคลใดมีพร้อมด้วยจิตทั้ง 5 ประการนี้ บุคคลนั้นก็จะรับมือกับสิ่งที่จะมาถึงในอนาคตได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่คาดเดาได้หรือไม่ได้ก็ตาม ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลใดปราศจากจิตทั้ง 5 ประการดังกล่าว บุคคลนั้นก็จะอาจไม่เข้าใจโลก หรืออาจถูกทับถมด้วยข้อมูลข่าวสาร ไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและอาจตัดสินใจผิดพลาดในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้คนและงานที่ตนรับผิดชอบได้

Gardner ได้ให้รายละเอียดผลกระทบของคนที่ขาดจิต 5 ประการในแต่ละด้านไว้ดังนี้

1) คนที่ขาดจิตแห่งความเชี่ยวชาญ (Disciplined mind) ไม่อาจประสบความสำเร็จในงานที่ต้องการได้ และจะถูกจำกัดอยู่แค่งานที่ต่ำต้อย 2) คนที่ขาดจิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing mind) จะถูกทับถมด้วยข้อมูล และไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบทั้งเรื่องงานและเรื่องคน แต่เราสามารถจัดสรรเขาให้อยู่ในส่วนที่เหมาะสมกับเขาได้ 3) คนที่ขาดจิตแห่งความสร้างสรรค์ (Creating mind) จะถูกทดแทนด้วยคอมพิวเตอร์และคนที่มีไฟสร้างสรรค์กว่า แต่คนทำงานทุกคนก็ไม่จำเป็นต้องเป็นนักสร้างสรรค์ 4) คนที่ขาดจิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) ไม่ควรค่าต่อการได้รับความเคารพจากคนอื่น อีกทั้งยังเป็นภัยต่อที่ทำงานและสาธารณชน และ 5) คนที่ขาดจิตแห่งจริยธรรม (Ethical mind) จะทำให้โลกขาดคนทำงานที่ซื่อสัตย์และพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งจากผลกระทบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าจิตที่มีความสำคัญมากที่สุดของความเป็นมนุษย์ ควรมีอยู่ในตัวบุคคลและสังคมโลกและควรได้รับการปลูกฝังเป็นอันดับแรก คือ จิตแห่งความเคารพ (Respectful

mind) เพราะบุคคลที่ไม่มีจิตแห่งความเคารพต่อผู้อื่น จะไม่ได้รับความเคารพจากคนอื่น ถือเป็นภัยต่อองค์กรและสังคม ต่อให้บุคคลนั้นมีจิตอื่น ๆ ที่เพียบพร้อมไม่ว่าจะเป็นจิตเชี่ยวชาญ จิตสังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ แต่ขาดจิตเคารพต่อผู้อื่น ก็ไม่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิตส่วนตัวและการทำงานได้ (Gardner, 2006)

สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้น แบบรูปพีระมิต ของ Abraham Maslow ที่กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ความต้องการทางกายภาพเพื่อการดำรงชีวิต (Physiological needs) ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Love and belonging needs) ขั้นที่ 4 ความต้องการความเคารพนับถือ (Esteem needs) และขั้นที่ 5 ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization needs) ซึ่งการที่บุคคลจะไปสู่ขั้นที่ 5 คือ ขั้นสูงสุด การประสบความสำเร็จในชีวิตได้นั้น จะต้องได้รับการตอบสนองในขั้นที่ 1-4 ตามลำดับขั้นเสียก่อน โดยเฉพาะขั้นที่ 4 ต้องได้รับความเคารพนับถือและการยอมรับจากบุคคลอื่น หรือสังคมอย่างเพียงพอแล้ว นั้นหมายถึง ตัวเขาก็ต้องให้ความเคารพนับถือ มีจิตเคารพแก่บุคคลอื่น หรือสังคมอย่างดีแล้วเช่นกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากบุคคลไม่มีจิตเคารพนับถือให้แก่กัน ความต้องการการตอบสนองในขั้นความเคารพนับถือจะไม่ถูกเติมเต็ม ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลก้าวไปสู่ขั้นสูงสุดการประสบความสำเร็จในชีวิตไม่ได้เช่นกัน (Maslow, 1943)

ดังนั้น จิตแห่งความเคารพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงมีให้แก่กันสำหรับการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมโดยเฉพาะสังคมระบอบประชาธิปไตย (สาโรช บัวศรี, 2520) แม้ว่าในสังคมโลกปัจจุบันนั้น จะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างกันนับพันเชื้อชาติ ภาษาและศาสนา ทุกคนต้องให้ความเคารพซึ่งกันและกันเห็นคุณค่า ยอมรับในความแตกต่าง และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ท่ามกลางของความต่างนั้น เพราะความเคารพเป็นรากฐานของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และสิ่งที่ดีงาม เป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบของคุณลักษณะ บุคลิกภาพและการกระทำของบุคคลที่เหมาะสม (Miller & Pedro, 2006) ความเคารพนำไปสู่ความสมานฉันท์ เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม และเป็นพื้นฐานของความสำเร็จและการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า บุคคลที่มีจิตแห่งความเคารพอย่างแท้จริงยังส่งผลให้เป็นคนมีจิตจริยธรรมและเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอีกด้วย (Gardner, 2006)

สังคมไทยปัจจุบันสะท้อนปัญหาการขาดจิตแห่งความเคารพซึ่งกันและกันอย่างหนัก เห็นได้จากข่าวทางทีวี อินเทอร์เน็ต สื่อทางสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เกิดจากการไม่ยอมรับความคิดของผู้อื่น ที่เห็นแตกต่างไปจากตน ไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ ทำให้ขาดสติ แสดงพฤติกรรมดุด่าทอผู้อื่น ใช้อิทธิพลรุนแรงต่อผู้อื่นและต่อสังคม จนเกิดการฟ้องร้องตามมากันมากมาย ประชาชนคอยจ้องจับผิดกัน ชอบแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกัน ไม่สามัคคีปรองดองกัน เนื่องจากมีความคิดขัดแย้งเห็นต่างกันทางการเมือง

ไม่ยอมเข้าใจเห็นอกเห็นใจในความเป็นมนุษย์ร่วมโลกกัน ตลอดจนมีการแสดงออกที่ก้าวร้าว ขาดการยั้งคิดของเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการพูดจา การแสดงกิริยา หรือการแสดงความคิดที่ไม่เคารพครูผู้สอน ไม่เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น (ไทยรัฐออนไลน์, 1 มิถุนายน 2565) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ น้ำทิพย์ อ่องอาภาวิชย์ (2561) ที่ศึกษาจิตแห่งความเคารพและจิตจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีจิตแห่งความเคารพและจิตจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 29.5) อีกทั้งผู้วิจัยเคยเสนออย่างไม่เป็นทางการกับเพื่อนที่เป็นครูอาจารย์ หัวหน้าฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคตะวันออก ได้ให้ข้อมูลตรงกันว่า เด็กในยุคปัจจุบันมีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดความเคารพเป็นอย่างมาก (เจนวิทย์ วาริบ่อ, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2566) ปัญหาเหล่านี้วันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นถ้าหากยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือปลูกฝังให้คนมีจิตแห่งความเคารพกันมากขึ้น สังคมจะมีแต่ความแตกแยก หากความสงบสุขไม่ได้ ประเทศก็ยากที่จะพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง มั่งคั่ง เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วทัดเทียมกับนานาชาติได้ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) อีกทั้งประเทศไทยยังขาดโมเดลการวัดและเครื่องมือวัดจิตแห่งความเคารพที่มีคุณภาพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี เพื่อประเมินความมีจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาว่าอยู่ในระดับใด ทำให้ขาดองค์ความรู้ที่จะนำไปวางแผนทางส่งเสริมความมีจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาที่จะจบการศึกษาออกไปใช้ชีวิตในโลกแห่งอนาคต

นักศึกษาวิชาชีพครูในภาคตะวันออก ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ควรได้รับการปลูกฝังให้มีความเพียบพร้อมไปด้วยจิตแห่งความเคารพ เมื่อจบการศึกษาออกไปเป็นครูผู้สอนจะได้เป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียนได้ถือปฏิบัติตาม เพราะนักเรียนส่วนมากจะยอมรับค่านิยมและอุดมการณ์ของครูและยึดถือครูเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2559) ครูนับว่าเป็นกำลังหลักในการพัฒนาเยาวชน นักเรียน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ เพราะนักเรียนต้องใช้เวลาเล่าเรียนศึกษาหาความรู้และได้ใกล้ชิดกับครูเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ใน 4 เท่าของช่วงชีวิตในสถานศึกษา และวัยนี้เองเป็นวัยของการลอกเลียนแบบพฤติกรรม เป็นช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาจิตแห่งความเคารพของนักเรียน นักเรียนจะยึดครูเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตัว ถ้าครูมีการแสดงออกถึงความมีจิตแห่งความเคารพให้เห็น นักเรียนก็มีแนวโน้มที่จะแสดงออกถึงความมีจิตแห่งความเคารพด้วย ในทางกลับกัน ถ้าครูมีการแสดงออกถึงการขาดจิตแห่งความเคารพให้เห็น นักเรียนก็มีแนวโน้มที่จะแสดงออกถึงการขาดจิตแห่งความเคารพด้วยเช่นกัน รวมถึงภาคตะวันออกเป็นเขตพัฒนาพิเศษ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมที่ทันสมัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การพัฒนาศักยภาพกำลังคนในภาคตะวันออกด้านทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และด้านทักษะความเป็นมนุษย์ (Soft skills) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะทักษะความเป็นมนุษย์หรือการมีจิตแห่งความเคารพ เป็นทักษะจำเป็นสำหรับกำลังแรงงานและเป็นที่ต้องการของภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการ (Kate, 2020 อ้างถึงใน สุขมิตร กอมณี, 2022)

ดังนั้น ครูในภาคตะวันออกเฉียงใต้จึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากของการเป็นต้นแบบจิตแห่งความเคารพให้นักเรียนถือเป็นแบบอย่างและการพัฒนาศักยภาพกำลังคนให้ตอบสนองกับความต้องการของภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงใต้

จากปัญหาการขาดโมเดลการวัดและเครื่องมือวัดจิตแห่งความเคารพที่มีคุณภาพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู รวมถึงโมทัศน์ของจิตแห่งความเคารพยังไม่ชัดเจนนักในปัจจุบัน จึงเป็นเหตุผลการให้ผู้วิจัยต้องทำการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับโมทัศน์ของจิตแห่งความเคารพ สร้างเครื่องมือวัดและพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพที่มีคุณภาพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นข้อมูลให้สถาบันการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ไปใช้ประโยชน์ในการประเมินจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาและวางแผนพัฒนานักศึกษาต่อไป โดยมีมุมมองแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) สร้างโมทัศน์พื้นฐานของจิตแห่งความเคารพที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจิตแห่งความเคารพ และเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครู เพื่อค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และนิยามความหมายของจิตแห่งความเคารพ สำหรับนำมาพัฒนาเป็นโมเดลการวัดและเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพ พบว่าตัวแปรจิตแห่งความเคารพยังไม่มีโครงสร้างเชิงทฤษฎีรองรับที่ชัดเจนนัก อาจส่งผลต่อความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดและคุณภาพของเครื่องมือวัด ตลอดจนโครงสร้างองค์ประกอบและนิยามความหมายของตัวแปรจิตแห่งความเคารพที่ได้ อาจไม่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น เพื่อแก้ไขจุดอ่อนตรงส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยด้วยวิธีเชิงผสมผสาน (Mixed method) ใช้แบบแผนสำรวจบุกเบิก (Exploratory design) (Creswell & Clark, 2007) ซึ่งนิยมใช้ค้นหาตัวแปรหรือสร้างกรอบทฤษฎีสำหรับการวิจัย และพัฒนาเครื่องมือวัด โดยจะเริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของตัวแปรจิตแห่งความเคารพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงพื้นที่ จากนั้นจะทำการสังเคราะห์จิตแห่งความเคารพที่ได้จากเชิงพื้นที่ร่วมกับการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้โมทัศน์พื้นฐานหรือโครงสร้างองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของจิตแห่งความเคารพที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย สำหรับนำไปพัฒนาโมเดลการวัดและเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ เพื่อทำการทดสอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณในลำดับต่อไป

2) พัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพทั้งด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่น ด้วยการออกแบบเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ โดยทั่วไปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์นิยมใช้เครื่องมือวัดที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5

ระดับ เพื่อความสะดวกในการสร้างและตอบคำถาม แต่ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องของความเที่ยงตรง และความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวัด เพราะผู้ตอบอาจตอบไม่เป็นความจริงและข้อความอาจทำให้เกิดความลำเอียงในการตอบ เพราะข้อความไปในทิศทางเดียวกันทั้งฉบับ ดังนั้น เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องของความเที่ยงตรงของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ผู้วิจัยจึงสร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์เข้ามาร่วมในการเก็บข้อมูลด้วย ซึ่งแบบวัดเชิงสถานการณ์สามารถวัดความรู้ขั้นสูงทั้งทางด้านสมองและด้านจิตพิสัย มีความเหมาะสมในการวัดตัวแปรจิตแห่งความเคารพโดยใช้สถานการณ์เป็นสิ่งที่เร้าหรือกระตุ้นผู้ตอบให้ติดตามและตอบได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง เพราะได้อ่านเรื่องราวและได้คิดมากกว่าข้อสอบประเภทอื่น ๆ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543) รวมถึงมีการสร้างแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนจากการตอบที่ไม่เป็นความจริงของนักศึกษา อีกทั้งยังทำให้ได้เครื่องมือหลายประเภทสำหรับเลือกใช้ประเมินจิตแห่งความเคารพตามความเหมาะสมหรือตามบริบทที่ต้องการอีกด้วย

การตรวจสอบโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู จะประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) เพื่อตรวจสอบความเป็นเอกมิติของโมเดลการวัดจำแนกตามองค์ประกอบ ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุกลุ่ม (MGCFA) เพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี และเปรียบเทียบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้วัด

3) วิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) เพื่อเปรียบเทียบระดับของจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ว่าอยู่ในระดับใด แนวโน้มเป็นไปในทิศทางใด เพิ่มขึ้นหรือลดลง มีความแตกต่างกันในช่วงชั้นปีใด และมีลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลเสนอแนะให้แก่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาในภาคตะวันออกนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินหลักสูตรการเรียนการสอนของตนเองว่ามีคุณภาพ ประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด สำหรับนำไปวางแผนปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาระดับนักศึกษาวิชาชีพครูให้มีความเพียบพร้อมไปด้วยจิตแห่งความเคารพก่อนจบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพเป็นครูผู้สอน เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีแก่นักเรียน เยาวชนคนรุ่นหลังได้ถือปฏิบัติตามเอาเป็นแบบอย่างต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. โครงสร้างหรือองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบมีขอบเขตนิยามเชิงทฤษฎีเป็นอย่างไร
2. โมเดลการวัดและเครื่องมือวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือไม่ อย่างไร
3. จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้
 - 2.1 เพื่อตรวจสอบความเป็นเอกมิติ และร้อยละของการอธิบายความผันแปร จำแนกตามองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - 2.2 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - 2.3 เพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี
3. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

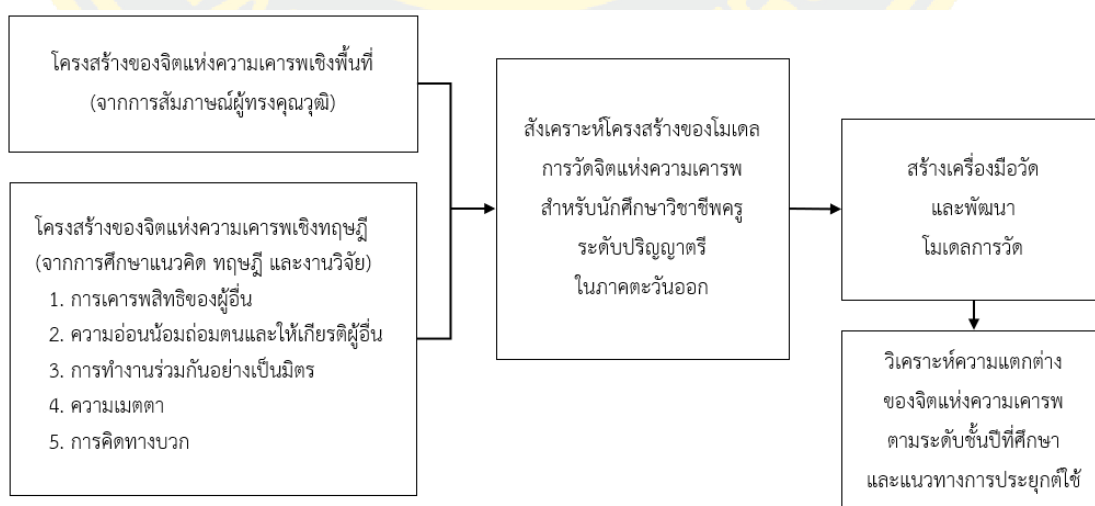
สมมติฐานของการวิจัย

1. โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น
2. โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่แปรเปลี่ยนตามรูปแบบของเครื่องมือวัด

3. นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่ละชั้นปีมีระดับของจิตแห่งความเคารพแตกต่างกัน

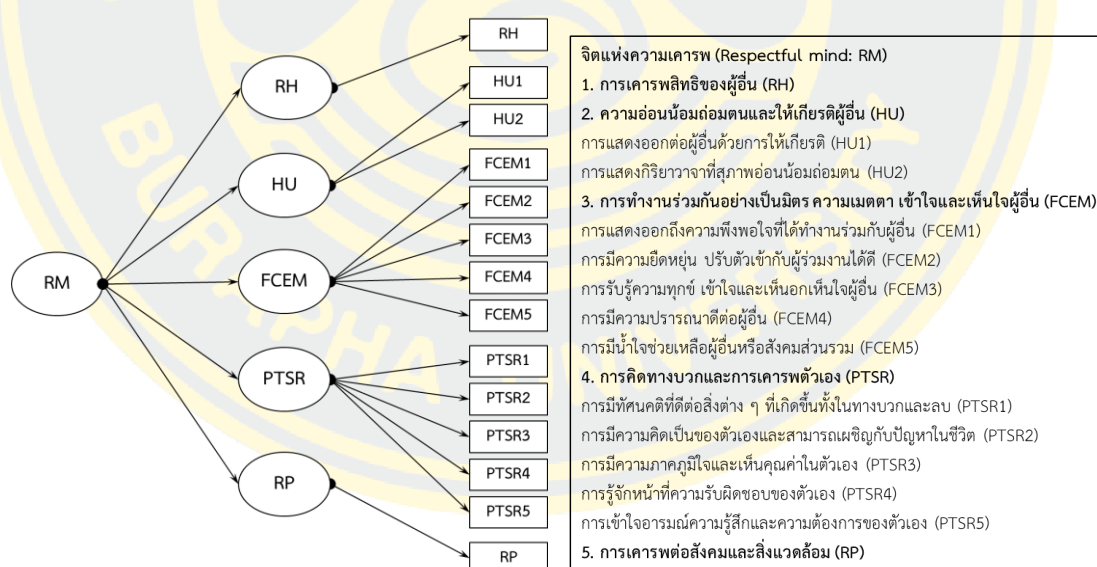
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพ ทำให้ได้โครงสร้างองค์ประกอบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตแห่งความเคารพในเชิงทฤษฎี แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration) 4) ความเมตตา (Obligingness) และ 5) การคิดทางบวก (Positive thinking) แต่เนื่องจากทั้ง 5 องค์ประกอบ นี้ยังไม่มีทฤษฎีรองรับที่ชัดเจนนัก ทำให้อาจส่งผลต่อความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดและคุณภาพของเครื่องมือวัดได้ ผู้วิจัยจึงใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาช่วยในการวิจัย เพื่อให้ได้โครงสร้างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพในเชิงพื้นที่ จากนั้นนำทั้ง 2 โครงสร้าง มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อให้ได้โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (โมเดลสมมติฐาน) สำหรับนำมาสร้างเครื่องมือวัดและตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้ได้โมเดลการวัดและเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทที่ทำ การศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลให้กับสถาบันการศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป สามารถเขียนเป็นกรอบการดำเนินงานซึ่งการได้มาของตัวแปรสุดท้ายของการวิจัยในครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการดำเนินงานซึ่งการได้มาของตัวแปรสุดท้ายของการวิจัยในครั้งนี้

จากขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ได้โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีคุณภาพสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของประชากรที่ทำการศึกษา ซึ่งจิตแห่งความเคารพ (RM) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทบทวนและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) โดยองค์ประกอบที่ 1 (RH) มี 1 ตัวบ่งชี้ 5 ข้อคำถาม องค์ประกอบที่ 2 (HU) มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ HU1 มี 4 ข้อคำถาม และ HU2 มี 2 ข้อคำถาม องค์ประกอบที่ 3 (FCEM) มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ FCEM1 มี 3 ข้อคำถาม, FCEM2 มี 3 ข้อคำถาม, FCEM3 มี 3 ข้อคำถาม, FCEM4 มี 2 ข้อคำถาม และ FCEM5 มี 2 ข้อคำถาม องค์ประกอบที่ 4 (PTSR) มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ PTSR1 มี 4 ข้อคำถาม, PTSR2 มี 3 ข้อคำถาม, PTSR3 มี 3 ข้อคำถาม, PTSR4 มี 2 ข้อคำถาม และ PTSR5 มี 2 ข้อคำถาม และองค์ประกอบที่ 5 (RP) มี 1 ตัวบ่งชี้ 5 ข้อคำถาม สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎี เชิงปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประโยชน์ในเชิงทฤษฎี

1.1 ได้โมเดลเชิงทฤษฎีของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ได้เครื่องมือวัดจิตแห่งความเคารพหลายรูปแบบ และมีคุณภาพทั้งด้านความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 ได้ทราบแนวทางและเทคนิคการสร้างทฤษฎีการวัดตัวแปร และการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของทฤษฎี

2. ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ

2.1 ได้เครื่องมือและโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพที่สามารถนำไปใช้ประเมินนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ

2.2 ทราบแนวโน้มระดับจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อใช้สำหรับประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรมในหลักสูตร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ โดยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ และระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูตามระดับชั้นปีที่ศึกษา ดังนั้นขอบเขตของการวิจัยด้านประชากรจึงแบ่งตามระยะของการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

กลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตแห่งความเคารพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครู จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์สาขาจิตวิทยา อาจารย์สาขาสังคมวิทยา อาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นำทางศาสนา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2

1. ประชากรที่เป็นนักศึกษา

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3,885 คน ประกอบด้วย

มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 1,448 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 1,503 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวน 934 คน

2. ประชากรที่เป็นครูพี่เลี้ยง

ประชากร คือ ครูพี่เลี้ยงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3,885 คน ประกอบด้วย

มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 1,448 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 1,503 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวน 934 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

จากการศึกษาโครงสร้างของจิตแห่งความเคารพเชิงทฤษฎีร่วมกับการศึกษาโครงสร้างของจิตแห่งความเคารพเชิงพื้นที่ และการพัฒนาโมเดลการวัด ทำให้ได้โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีคุณภาพสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของประชากรที่ทำการศึกษา ซึ่งโครงสร้างของตัวแปรจิตแห่งความเคารพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และ 14 ตัวบ่งชี้ย่อย มีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรแฝง ได้แก่ จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind : RM)

องค์ประกอบ ได้แก่

1. การเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)
2. ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)
3. การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (Friendly collaboration and empathy: FCEM)
4. การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (Positive thinking and self-respect: PTSR)
5. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH)
2. การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ (HU1)
3. การแสดงกิริยาจาที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (HU2)
4. การแสดงออกถึงความพึงพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (FCEM1)
5. การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ดี (FCEM2)
6. การรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (FCEM3)
7. การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (FCEM4)
8. การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม (FCEM5)
9. การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและลบ (PTSR1)
10. การมีความคิดเป็นของตนเอง และสามารถเผชิญกับปัญหาในชีวิต (PTSR2)
11. การมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง (PTSR3)
12. การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง (PTSR4)
13. การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของตนเอง (PTSR5)
14. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP)

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind : RM) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง มีสติดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มได้ เคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมส่วนรวม เห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างสม่ำเสมอ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้อื่น มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ มีจิตเมตตา เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม มีความคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี รู้จักปล่อยวาง ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 การเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH) หมายถึง การแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่เป็นเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งความแตกต่างนั้นอาจมาจากภูมิหลังที่แตกต่างกันของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้านร่างกาย ความคิด ความรู้สึก พฤติกรรมการแสดงออก ความเชื่อ หรือวัฒนธรรม

มีความอดกลั้น ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างจากตน
มีความเป็นกลางทางความคิด ไม่ใช้ทัศนคติส่วนตัวในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคลอื่น

1.2 ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอายุหรือตำแหน่งทางสังคมที่น้อยกว่าหรือมากกว่าตนก็ตาม มีกิริยาจากที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจที่อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น รวมถึงมีมารยาททางสังคม ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

1.2.1 การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ (HU1) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่น ด้วยการให้เกียรติ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอายุหรือตำแหน่งทางสังคมที่น้อยกว่าหรือมากกว่าตนก็ตาม รู้จักกาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น รวมถึงมีมารยาททางสังคม

1.2.2 การแสดงกิริยาจากที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (HU2) หมายถึง การแสดงกิริยาจากที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจที่อ่อนโยน มีสัมมาคารวะต่อบุคคลอื่นและในที่สาธารณะ

1.3 การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (Friendly collaboration and empathy: FCEM) หมายถึง การแสดงออกถึงความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีน้ำใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้งานที่ทำร่วมกันประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี ได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน มีการแสดงออกต่อผู้อื่นถึงการรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น รู้สึกยินดีที่เห็นผู้อื่นเป็นสุข เข้าใจในความต้องการของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้โอกาสผู้อื่น มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือหรือสร้างประโยชน์สุขให้กับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

1.3.1 การแสดงออกถึงความพึงพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (FCEM 1) หมายถึง การแสดงออกถึงความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีน้ำใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้งานที่ทำร่วมกันประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

1.3.2 การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ดี (FCEM 2) หมายถึง การมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี และได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน

1.3.3 การรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (FCEM 3) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นถึงการรับรู้ความทุกข์ มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

1.3.4 การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (FCEM 4) หมายถึง การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น รู้สึกยินดีที่เห็นผู้อื่นเป็นสุข เข้าใจในความต้องการของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้โอกาสผู้อื่น

1.3.5 การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม (FCEM 5) หมายถึง การมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือหรือสร้างประโยชน์สุขให้กับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม

1.4 การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (Positive thinking and self-respect: PTSR) หมายถึง การมีทัศนคติหรือมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบด้วยความเข้าใจ มีแง่คิดที่ดี รู้จักปล่อยวาง รู้จักการให้อภัย ยอมรับความผิดพลาดได้ มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต มีความคิดเป็นของตนเอง มองโลกตามความเป็นจริง ไม่คิดคล้ายตามผู้อื่น พร้อมทั้งจะแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น รวมถึงการมีความคิดที่ดีต่อตัวเอง พึงพอใจในตัวเอง มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เลือกระทำในสิ่งที่ส่งผลดีต่อตัวเองโดยไม่กระทบผู้อื่น เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการของตัวเอง และสามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

1.4.1 การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและลบ (PTSR 1) หมายถึง การมีทัศนคติหรือมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบด้วยความเข้าใจ มีแง่คิดที่ดี รู้จักปล่อยวาง รู้จักการให้อภัย

1.4.2 การมีความคิดเป็นของตนเอง และสามารถเผชิญกับปัญหาในชีวิต (PTSR 2) หมายถึง สามารถยอมรับในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ และมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต มีความคิดเป็นของตนเอง มองโลกตามความเป็นจริง ไม่คิดคล้ายตามผู้อื่น และพร้อมที่จะแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น

1.4.3 การมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง (PTSR 3) หมายถึง การมีความคิดที่ดีต่อตัวเอง รู้สึกพึงพอใจในตัวเอง มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง

1.4.4 การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง (PTSR 4) หมายถึง การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เลือกระทำในสิ่งที่ส่งผลดีต่อตัวเองโดยไม่กระทบผู้อื่น

1.4.5 การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของตัวเอง (PTSR 5) หมายถึง การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการของตัวเอง และสามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

1.5 การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP) หมายถึง การเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในสังคมโลก เช่น ธรรมชาติ สัตว์ ป่าเขา แม่น้ำ ทะเล หลักคำสอน วัฒนธรรม จารีตประเพณี กฎระเบียบ กฎหมาย สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ ทำนุบำรุงรักษาไว้ ไม่ไปรุกรานหรือทำลายให้เกิดความเสียหาย ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมอย่างสม่ำเสมอ เห็นแก่ประโยชน์

ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่

2. ความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด หมายถึง โมเดลการวัดสามารถอธิบายจิตแห่งความเคารพของประชากรที่ทำการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างในแง่ของความเที่ยงตรงแบบลู่เข้าและความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบมีความเหมาะสม
3. ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด หมายถึง การทดสอบโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพของ 3 เครื่องมือวัด เพื่อการศึกษาว่ามีรูปแบบของโมเดลเหมือนกันและมีขนาดค่าของพารามิเตอร์ไม่แตกต่างกัน โดยหากผลการทดสอบไม่ปฏิเสธสมมติฐานของการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยน แสดงว่าโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างเครื่องมือวัด
4. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) หมายถึง วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดที่มีหลายคุณลักษณะและหลายวิธีการวัดพร้อมกันในครั้งเดียว โดยพิจารณาจากความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) หากพบว่าโมเดลการวัดมีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้าและความเที่ยงตรงเชิงจำแนก แสดงว่าโมเดลการวัดมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยสรุปและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- ความหมายของจิตแห่งความเคารพ
- องค์ประกอบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ
- ความสำคัญของจิตแห่งความเคารพ
- แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพ
- การวัดจิตแห่งความเคารพ
- แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพ

ความหมายของจิตแห่งความเคารพ

Gardner (2006) ได้กล่าวว่า จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) เป็นการตอบสนองต่อคนหรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างที่หลากหลายอย่างเห็นอกเห็นใจและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เป็นความพยายามที่จะเข้าใจและทำงานร่วมกับคนที่แตกต่างกัน เป็นการขยายขอบเขตของความอดกลั้นและความถูกต้องเหมาะสมของสังคมและการเมือง

Smith (2009) ให้ความหมายของบุคคลที่มีจิตแห่งความเคารพ ว่าเป็นค่านิยมภายในตนเองที่ปรารถนาจะทำให้เกิดความเคารพต่อผู้อื่น โดยใช้ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคลเพื่อความเข้าใจผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2550) ให้ความหมาย จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การยอมรับและทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม เป็น การพยายามทำความเข้าใจมุมมอง ทศนคติ อารมณ์หรือสิ่งกระตุ้นที่อยู่เบื้องหลังของความแตกต่างระหว่างคนหรือกลุ่มคน โดยความเคารพนั้นสามารถแสดงออกได้ทางพฤติกรรมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากทั้งผู้ให้ความเคารพและผู้ที่มีความเคารพ

วิจารณ์ พานิช (2555) ให้ความหมาย จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) เป็นคุณสมบัติด้านเคารพให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งมีความจำเป็นในยุคโลกาภิวัตน์ที่ผู้คนเคลื่อนไหวเดินทางและ

สื่อสารได้ง่าย คนเราจึงต้องพบปะผู้อื่นจำนวนมากขึ้นอย่างมากมาย และเป็นผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งด้านกายภาพ นิสัยใจคอ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ความเชื่อ ศาสนา มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นคนที่สามารถคุ้นเคยและให้เกียรติคนที่มีความแตกต่างจากที่ตนเคยพบปะได้ ที่สำคัญคือ ต้องไม่มีอคติ ทั้งด้านลบและด้านบวกต่อคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ต่างความเชื่อ

วริศนันท์ เดชปานประสงค์ (2557) ให้ความหมายว่า จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมด้านการเคารพและเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้วย เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ เปิดใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากของตนเอง สามารถทำงานหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

กานต์วี บุญญานุสิทธิ์ (2554) ได้ให้ความหมาย จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ เข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น เคารพและเข้าใจถึง ความแตกต่างทั้งระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม มีการทำงานร่วมกัน เคารพสิทธิมนุษยชน สามารถปฏิบัติตามบุคคลต้นแบบที่ดี มีจิตเมตตาและรู้จักมองโลกในแง่ดี

สมิตดา สว่างทุกข์ (2553) ให้ความหมายว่า จิตแห่งความเคารพ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล รับฟังเหตุผล และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ผการัตน์ ไยทอง (2559) ให้ความหมายว่า จิตแห่งความเคารพ หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกถึงการปฏิบัติกับผู้อื่นด้วยความสุภาพ ให้เกียรติ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งความรู้และความสามารถ เพื่อให้ปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ไสว พิกขาว (2557) ให้ความหมายว่า จิตแห่งความเคารพ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกที่บ่งบอกถึงการเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ดีต่อกัน และการทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ธีระชน พลโยธา (2560) ให้ความหมายว่า จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การตอบสนองต่อบุคคลหรือกลุ่มคนด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้การยอมรับ เห็นคุณค่าและสามารถทำงานร่วมกันกับบุคคลที่มีความแตกต่างกันอย่างเปิดใจกว้าง เคารพศักดิ์ศรีและเห็นคุณค่าความเป็นคนของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และไม่ตัดสินบุคคลแบบภาพพจน์เหมารวม

กัญญาวดี แสงงาม (2559) ให้ความหมายว่า จิตเคารพนับถือ หมายถึง สภาพจิตที่มีการยอมรับนับถือในคุณค่าของบุคคลทั้งตนเองและผู้อื่น และสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนชีวิต ส่งผลให้

มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เห็นคุณค่าในตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมทุกอย่างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต

Lickona (1991) ได้กล่าวว่า ความเคารพนับถือ หมายถึง การแสดงความเคารพนับถือ ในความมีค่าของคนหรือสิ่งของ ซึ่งมีรูปแบบสำคัญอยู่ 3 อย่าง คือ ความเคารพนับถือตนเอง ความเคารพนับถือผู้อื่น และความเคารพนับถือชีวิตทุกรูปแบบและสิ่งแวดล้อมที่เกื้อหนุนชีวิต

วสุพร บุญสุข (2563) ให้ความหมาย ความเคารพนับถือ หมายถึง การยอมรับตระหนักในคุณค่าคุณความดีของตน ของผู้อื่นของเพื่อนมนุษย์ และสรรพสิ่งอันเป็นสากล มีการแสดงออกอย่างอ่อนน้อม อ่อนโยน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ล่วงเกินและไม่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น ความเคารพนับถือมี 3 ระดับ คือ 1) ความเคารพนับถือต่อตนเอง 2) ความเคารพนับถือต่อผู้ใกล้ชิดและสังคม และ 3) ความเคารพนับถือต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งอันเป็นสากล

จากความหมายของจิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) ดังกล่าว สรุปได้ว่า จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็น มีความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความอดกลั้น สามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มได้ มีจิตเมตตาต่อโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าในตัวเอง เห็นคุณค่าของสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว และสามารถทำงานหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ

Gardner (2006) ได้กล่าวว่า การพัฒนาจิตแห่งความเคารพ จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ดังที่ได้สรุปต่อไปนี้

1. การทำงานร่วมกัน ในการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ จะต้องพัฒนาโดยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การทำงานเป็นทีมร่วมกันอย่างเป็นมิตร ผู้สอนต้องสร้างสถานการณ์จำลองที่มีการสร้างและสานสัมพันธ์แบบเน้นเรื่องความเคารพระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม Gardner เน้นว่าจิตแห่งความเคารพ มีความสำคัญทั้งในที่ทำงานและสังคม เนื่องจากว่าองค์กรหรือชุมชนจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อคนในองค์กรหรือชุมชนเหล่านั้น พยายามเข้าใจผู้อื่นแม้ว่าทุกคนจะมีความแตกต่างกัน ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตลอดจนทำงานเพื่อเป้าหมายร่วมกัน

2. การเคารพสิทธิมนุษยชน เป็นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เลือกปฏิบัติต่อกัน และได้รับความยุติธรรมด้วยความเสมอภาค แนวทางในการสอนต้องเน้นเรื่องความเคารพต่อความแปลกแยก อาจใช้วิธีการอภิปรายเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

สิทธิมนุษยชน และหน้าที่ของตน โดยผลที่ได้จากวิธีการนี้คือ มนุษย์ทุกคนได้เป็นส่วนหนึ่งในสังคมเดียวกัน ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น การทำงานเป็นอาสาสมัคร การทำโครงการเพื่อสังคม การชี้แนะเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารมีส่วนสำคัญในการสร้างความเคารพ ไม่ว่าจะเป็นการชี้แนะจากครอบครัว สถานศึกษา เพื่อน (Gardner, 2006)

3. บุคคลต้นแบบที่ดี Gardner กล่าวว่า เด็กมักถือแบบอย่างและเลียนแบบคนที่โตกว่า สูงวัยกว่าหรือมีอำนาจมากกว่า ดังนั้น เมื่อต้องการสร้างคนที่เคารพความแตกต่าง ผู้สอนต้องยกตัวแบบที่ดี รวมทั้งสร้างบทเรียนที่กระตุ้นให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ ตัวแบบดังกล่าวจะเป็นสิ่งสำคัญเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นไม่สมดุล ตัวแบบที่ดีที่ครูสร้างขึ้นจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ เพื่อให้เด็กได้มีพฤติกรรมตามแบบอย่างที่ดี

4. ความเมตตา Gardner กล่าวว่า จิตแห่งความเคารพจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นที่สะท้อนถึงความพยายามที่จะช่วยเหลือและเข้าใจผู้อื่น เกิดจากจิตใจที่มีความรัก ความสงสาร เป็นความสามารถในการรับรู้ความทุกข์ของผู้อื่น และต้องการเสริมสร้างประโยชน์สุขให้กับผู้อื่น พฤติกรรมเช่นนี้สอดคล้องกับความหมายของคำว่า เมตตา ทางพุทธศาสนา ที่ว่าความเมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา คือ ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นได้รับความสุข สามารถแสดงออกได้โดยการช่วยเหลือ โดยการกระทำ หรือวาจา รวมถึงการไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น

5. การคิดทางบวก เป็นการมีมุมมองที่แตกต่างจากมุมมองปกติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทางลบด้วยความเข้าใจ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น มุมมองที่ทำให้มีแง่คิดที่ดี มีกำลังใจ มีความสุขมากขึ้น มีแรงจูงใจที่จะต่อสู้กับชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดย Gardner กล่าวว่า คนที่มีความเคารพอย่างแท้จริงนั้น จะใช้ประโยชน์จากความสงสัยของมนุษย์ หลีกเลียงการคิดแบบตามกัน ยอมรับความผิดพลาดได้ พร้อมทั้งจะแก้ไขและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น

วริศนันท์ เดชปานประสงค์ (2557) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของนักเรียนที่มีจิตแห่งความเคารพ มีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

1. การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงการยอมรับในความแตกต่างทางกาย ทางความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมระหว่างตนเองกับผู้อื่นและระหว่างกลุ่ม

2. การปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม ยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของผู้อื่นทั้งโดยการแสดงออกด้วยคำพูดและการแสดงออกทางกริยาท่าทาง

3. สามารถทำงานหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึง ความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นและได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน

กานต์วี บุญญานุสิทธิ์ (2554) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ ประกอบด้วย

1. ทักษะทางด้านอารมณ์
2. ทักษะทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. การเคารพสิทธิมนุษยชน
4. ปฏิบัติตามบุคคลต้นแบบที่ดี
5. มีความเมตตา
6. การคิดทางบวก

ธีระชน พลโยธา (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ ประกอบด้วย

1. การเปิดใจกว้าง คือ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างหลากหลาย รับฟังผู้อื่นด้วยความเข้าใจและมีเหตุผล การถกเถียงอภิปรายกันเป็นเรื่องธรรมดา ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น แม้จะรู้สึกไม่เห็นด้วย โดยคิดอย่างหลากหลายแง่มุม รับฟังและนำข้อมูลมาคิดไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งก่อนตัดสินใจเชื่อหรือทำสิ่งใดลงไป ถ้าไม่เห็นด้วยสามารถชี้แจงด้วยเหตุผลได้ ช่วยลดความขัดแย้งได้ เมื่อรับฟังคนอื่นมาก มองความคิดคนอื่นในแง่ดี จะทำให้ได้มิตรภาพ เป็นคนที่น่าคบหา การได้รับแนวคิดที่แปลกใหม่ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และสามารถยอมรับปรับตนเอง ให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ถ้าไม่เปิดใจรับ การเรียนรู้จะไม่เกิด

2. การเคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น การยอมรับการตัดสินใจของผู้อื่น ไม่ไปก้าวล้ำสิทธิของผู้อื่น แต่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ การฟังบรรยายในห้องประชุมก็ไม่ควรพูดคุย เพราะเป็นการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นที่กำลังตั้งใจฟัง การแข่งขันกีฬาต้องเคารพในการตัดสินใจของคณะกรรมการ หรือกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ ต้องเคารพสิทธิ ไม่ไปละเมิดลิขสิทธิ์ การส่งข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นในเครือข่ายสังคมออนไลน์ การ Tag คนอื่นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูก Tag หรือการถ่ายรูปเพื่อนที่

อาจจะดูไม่ดี ได้ถามความสมัครใจของเพื่อนหรือไม่ ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมายและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

3. ความอ่อนน้อมถ่อมตน หมายถึง การมีสัมมาคารวะ ไม่โอ้อวด ไม่เย่อหยิ่ง ไม่ข่มขู่ผู้อื่น มีวาจาสุภาพ และมีจิตใจอ่อนโยน เกิดจากค่านิยมของสังคมไทยที่ยึดถือตำแหน่งลำดับชั้นในสังคมที่คนไทยควรแสดงความอ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ และการเคารพผู้อาวุโสที่คนไทยจะได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็กให้เคารพผู้ที่เกิดก่อน การไหว้ผู้อาวุโส คือมารยาททางสังคมที่ดี การปฏิบัติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อย ถูกต้องตามจารีตประเพณีและบรรทัดฐานทางสังคม การตั้งใจรับฟัง การสั่งสอนจากผู้อาวุโสด้วยท่าทีที่สุภาพ และมีน้ำใจช่วยเหลือผู้ใหญ่โดยไม่เสแสร้งแกล้งทำ หรือทำเพราะหวังผลประโยชน์ ความอ่อนน้อมถ่อมตนเกิดจากการคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี ไม่มีอคติ ไม่สำคัญตัวเองว่าเป็นคนดีหรือเก่งและมองคนอื่นในด้านลบทั้งหมด ผู้เชี่ยวชาญท่านหนึ่งอธิบายโดยยกตัวอย่างกรณีทำไมคนไทยจึงรักพระมหากษัตริย์ของประเทศหนึ่ง เพราะพระองค์ทรงมีพระจริยวัตรที่เรียบง่าย สัมผัสกับราษฎรอย่างไม่ถือพระองค์ เมื่อทรงเสด็จมาเยือนประเทศไทย ทรงยกพระหัตถ์ไหว้แบบธรรมเนียมไทยและมีพระราชปฏิสันถารกับบุคคลที่มาเฝ้ารับเสด็จด้วยความสุภาพอ่อนน้อม

4. การไม่ตัดสินบุคคลแบบภาพพจน์เหมารวม หมายถึง การพิจารณาบุคคลอื่นด้วยความรอบคอบ ไม่ด่วนสรุปตัดสินผู้อื่นโดยปราศจากข้อมูลที่เพียงพอ ผู้เชี่ยวชาญได้ยกตัวอย่างปฏิบัติการ “ล่าแม่มดในไซเชียล” ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างแพร่หลาย การ “ล่าแม่มด” เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 14-17 ในทวีปยุโรปและอเมริกาตอนเหนือ คนที่ถูกตราหน้าว่าเป็นแม่มด คือ ผู้ที่ถูกสังคมตีตราว่าจ้องล้มล้างศาสนา ไม่เข้าศาสนา หรือทำผิดศีลธรรม ต่อมาก็จะถูกสังคมจับประหารชีวิต เช่น การเผาทั้งเป็น กรณีการล่าแม่มดในเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็เป็นการสืบสาวกันว่าใครคิดไม่ตรงกัน หรือทำผิดบรรทัดฐานทางสังคม ก็จะถูกถ่ายคลิปวิดีโอเผยแพร่บน Facebook ดำเนินหรือวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของเขาด้วยถ้อยคำหยาบคาย รวมทั้งการบอกแหล่งที่อยู่ จนเกิดเหตุการณ์ทำให้บุคคลที่ถูกกล่าวหาถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยไม่มีโอกาสได้อธิบาย การล่าแม่มดในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งบางกรณีเป็นความผิดหมิ่นประมาท เพราะรูป ข้อความ หรือคลิปวิดีโอได้ถูกบันทึกไว้ในอินเทอร์เน็ตแล้ว และสามารถตรวจสอบ IP Address ของผู้ส่งได้ การส่งข้อมูลต่อไปเรื่อย ๆ และผู้ส่งได้ให้ความเห็นประกอบด้วย ถ้าต่อมาพบว่าเรื่องกล่าวไม่เป็นความจริง และมีผู้ได้รับความเสียหาย ผู้ส่งข้อมูลก็อาจจะถูกดำเนินคดีได้ จากกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการตัดสินบุคคล

แบบภาพพจน์เหมารวม ขาดวิจารณ์ญาณ ตัดสินผู้อื่นโดยปราศจากความรอบคอบ เป็นการไม่เคารพ และให้เกียรติผู้อื่น

น้ำทิพย์ องค์อาภาวณิชย์ (2561) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ ตามแนวคิดของ Gardner ประกอบด้วย

1. การทำงานร่วมกัน
2. การเคารพสิทธิของผู้อื่น
3. เมตตา
4. การคิดเชิงบวก

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2551) เสนอว่า การพัฒนาทักษะทางด้านอารมณ์ (Emotional Intelligence) และทักษะทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) เป็นการทำความเข้าใจกับผู้อื่น สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาจิตแห่งความเคารพได้เนื่องจากความเคารพสามารถแสดงออกได้ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากทั้งผู้ให้ความเคารพและผู้ได้รับความเคารพ ดังนี้

1. ทักษะทางด้านอารมณ์ (Emotional Intelligence) ผู้ที่คิดทฤษฎีนี้ คือ Danial Goleman (1995) กล่าวว่า การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียงอย่างเดียว บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต มีความก้าวหน้าและมีความสุขทั้งในชีวิตการทำงาน การศึกษา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ล้วนมีองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างเด่นชัด ถึงแม้ว่าความฉลาดทางอารมณ์จะพัฒนาได้ตลอดชีวิต แต่ถ้าหากบุคคลได้รับการพัฒนาดังแต่ระยะแรกเริ่มของชีวิต ผู้เรียนจะมีพื้นฐานที่มั่นคงและมีความพร้อมที่จะพัฒนาอารมณ์ที่สมวัยในเวลาต่อมาอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมสุขภาพจิต, 2544) สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต รู้เท่าทันอารมณ์และปรับตัวได้อย่างเหมาะสมตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาเหนือเกณฑ์เฉลี่ย ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (ประสงค์ สังขะไชย, 2546) ในปัจจุบันการศึกษาวิจัย ทางจิตวิทยา พบว่า คนฉลาดที่มีสติปัญญาสูงจำนวนมาก ประสบความล้มเหลวทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิต รวมทั้งความฉลาดทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอประกันความสำเร็จ ความสุขในชีวิตและการทำงานของบุคคล แต่จำเป็นต้องประกอบด้วย ความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญยิ่งในการนำบุคคลไปสู่ความสำเร็จ ความสุขและ

ชีวิตที่มีคุณค่า มีความหมาย ก่อให้เกิดประโยชน์สุขในการเรียน การทำงานและครอบครัว (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542 และคันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545)

2. ทักษะทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence)

Gardner (1993 อ้างถึงใน อารี สันทรวี, 2547) ได้เสนอทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ศึกษาความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ที่มีความหลากหลายเป็น 7 ประเภท แต่ภายหลังได้เพิ่มเติมอีก 1 ประเภท โดยการ์ดเนอร์นำเสนอไว้ในหนังสือชื่อ Frames of Mind การ์ดเนอร์เชื่อว่าความสามารถของมนุษย์เป็นสิ่งที่สลับซับซ้อน เราจึงไม่ควรให้ความสำคัญเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวแล้วทิ้งความสามารถด้านอื่น ๆ ไป Gardner ใช้รากฐานความคิดจากศาสตร์ทางการรับรู้ (Cognitive Science) และศาสตร์การทำงานของสมอง (Nero Science) และให้คำจำกัดความ คำว่า “ปัญญา” ว่าเป็นความสามารถเชิงชีวจิต (Biopsychological Potential) คือ คนทุกคนสามารถแสดงออกซึ่งองค์ความรู้แห่งปัญญาที่เขาสามารถและพัฒนาความสามารถนั้นกับบริบทต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อมของตน โดยความสามารถทั้ง 8 ด้าน ตามทฤษฎีของ Gardner บุคคลมีลักษณะการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญาในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป โดยในจิตแห่งความเคารพจะต้องเน้นเรื่องของปัญญาด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถพิเศษ ในการทำงานกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น สามารถที่จะสังเกตรับรู้อารมณ์ความคิด ความปรารถนา ของผู้อื่น ผู้บริหาร ผู้นำองค์กรบริษัทใหญ่ ๆ จำเป็นต้องมีปัญญาด้านนี้มีความเข้าใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบทางสังคมสูง เช่น มหาตมะ คานธี

บุคคลมีลักษณะการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญาในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป โดยในจิตแห่งความเคารพจะต้องเน้นเรื่องของปัญญาด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถในด้าน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีดังนี้

- จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้ากลุ่ม ทำงานร่วมกัน
- ส่งเสริมให้อภิปรายเรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน
- สามารถเรียนได้ดีหากให้โอกาสในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ยุทธศาสตร์ในการสอนได้แก่การให้ทำงานร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจำลองสถานการณ์บทบาทสมมุติการเรียนรู้สู่ชุมชน เป็นต้น

Lickona (1991) ได้กล่าวว่า ความเคารพนับถือ มีรูปแบบสำคัญอยู่ 3 อย่าง คือ

1. ความเคารพนับถือตนเอง

2.ความเคารพนับถือคนอื่น

3.ความเคารพนับถือชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่เกื้อหนุนชีวิต

กัญญาวดี แสงงาม (2559) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตเคารพนับถือตามแนวคิดของ

Lickona ประกอบด้วย

1. ด้านความเคารพนับถือตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกภูมิใจในตนเอง ดูแลตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีในตนเอง มีพฤติกรรมที่ดีงาม เพื่อหลีกเลี่ยงการตำหนิตนเอง เช่น การรักษาสุขภาพ การบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ การกระทำในสิ่งที่ตนยึดถือว่าดีมีคุณค่า การหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นต้น

2. ด้านความเคารพนับถือผู้อื่น เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล ส่งผลให้แสดงความเคารพนับถือต่อบุคคลอื่นทั้งทางกายและวาจา เช่น การให้เกียรติ การเคารพสิทธิและความคิดเห็น การยกย่องชื่นชมในความดีงาม เป็นต้น

3. ด้านความเคารพนับถือสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากบุคคล เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทุกอย่างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ตลอดจนกฎเกณฑ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนการดำรงอยู่ของชีวิต ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเคารพนับถือต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น การเคารพกฎหมาย กฎระเบียบ การเห็นคุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การมีจิตสาธารณะ เป็นต้น

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ

องค์ประกอบที่ส่งเสริม การพัฒนาจิตแห่งความเคารพ	Lickona (1991)	Howard Gardner (2006)	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2551)	กานตริ์ บุญญานูลิทธิ (2554)	วรศันท์ เดชปานประสงค์ (2557)	กัญญาวดี แสงงาม (2559)	ธีระชน พลโยธา (2560)	น้ำทิพย์ องค์จางาญชัย (2561)	รวม
1.การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร		/			/		/	/	4
2.การเคารพสิทธิของผู้อื่น	/	/		/	/	/	/	/	7
3.การปฏิบัติตามบุคคลต้นแบบที่ดี		/		/					2
4.ความเมตตา		/		/				/	3
5.การคิดทางบวก		/		/			/	/	4
6.ทักษะทางด้านอารมณ์			/	/					2
7.ทักษะทางการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล			/	/					2
8.ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น					/	/	/		3
9.การเคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง	/					/			2
10.การเคารพสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากบุคคล	/					/			2

จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มี 10 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยได้เลือกองค์ประกอบที่มีความถี่สูงสุด 5 อันดับแรก มาทำการศึกษา ได้แก่ 1) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร 2) การเคารพสิทธิของผู้อื่น 3) ความเมตตา 4) การคิดทางบวก และ 5) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มได้ รับฟังความคิดเห็น ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น มีสัมมาคารวะ

รู้จักกาลเทศะ มีความเข้าใจ เห็นอกใจเห็นใจผู้อื่น มีความคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี และสามารถทำงานหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 15 ตัวบ่งชี้ โดยมีนิยามเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. การเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights) หมายถึง การแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างทางกาย ทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมระหว่างตนเองกับผู้อื่นและระหว่างกลุ่ม มีความอดกลั้น ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 1.1 การยอมรับในความแตกต่างทางกายระหว่างตนเองกับผู้อื่นและระหว่างกลุ่ม
- 1.2 การยอมรับในความแตกต่างทางความคิดระหว่างตนเองกับผู้อื่นและระหว่างกลุ่ม
- 1.3 การยอมรับในความแตกต่างทางพฤติกรรมระหว่างตนเองกับผู้อื่น และระหว่างกลุ่ม

2. ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ มีความสุภาพอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีมารยาททางสังคม และมีจิตใจอ่อนโยน ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 2.1 การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยกิริยาอาการที่สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ และมีจิตใจที่อ่อนโยน เป็นมิตร
- 2.2 การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ รู้จักกาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และมีมารยาททางสังคม

3. การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration) หมายถึง การแสดงออกถึงความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 3.1 การแสดงออกถึงความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3.2 การรู้จักปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3.3 การให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นในขณะที่ได้ทำงานร่วมกัน
- 3.4 การได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน

4. ความเมตตา (Obligingness) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นถึงการรับรู้ความทุกข์ มีความเข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น มีความพยายามที่จะช่วยเหลือหรือสร้างประโยชน์สุขให้กับผู้อื่น ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

4.1 การแสดงออกถึงการรับรู้ความทุกข์ มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

4.2 การแสดงออกถึงความพยายามที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้เป็นสุข

5. การคิดทางบวก (Positive thinking) หมายถึง การมีทัศนคติ หรือมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทางลบด้วยความเข้าใจ มีแง่คิดที่ดี มีกำลังใจ มีแรงจูงใจที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต หลีกเลี่ยงการคิดตามผู้อื่น ยอมรับความผิดพลาดได้ และพร้อมที่จะแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

5.1 การมีมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทางลบด้วยความเข้าใจ มีแง่คิดที่ดี

5.2 การมีกำลังใจ มีแรงจูงใจที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต

5.3 ยอมรับความผิดพลาดได้ และพร้อมที่จะแก้ไขพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น

5.4 หลีกเลี่ยงการคิดตามผู้อื่น

ความสำคัญของจิตแห่งความเคารพ

ความสำคัญของจิตแห่งความเคารพ มีดังนี้

1. ความเคารพนำไปสู่ความสมานฉันท์ แนวคิดจิตแห่งความเคารพช่วยให้เกิดความสงบสุข และและสมานฉันท์ขึ้นในสังคม แม้ในสังคมนั้นจะประกอบด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งในเรื่องของเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา หรือทัศนคติ ดังที่ Gardner (2006) ได้กล่าวไว้ว่า โลกปัจจุบัน มีประชากรมากกว่า 6 พันล้านคน ที่มาจากหลากหลายประเทศกว่าร้อยประเทศ นับพันเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา หากต้องการให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมท่ามกลางความแตกต่างได้อย่างสงบสุข ต้องเคารพซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่าง เรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกันท่ามกลางความต่างนั้น ต้องยกย่องและให้เกียรติผู้อื่นตามสถานะที่เขาเป็น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนเห็นคุณค่าของผู้อื่นหรือกลุ่มอื่นที่ต่างจากกันก็เป็นสิ่งจำเป็น แต่ถ้าหากขาดสิ่งเหล่านั้นอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งซึ่งนำไปสู่ภาวะตึงเครียด การเกลียดชังและการทำร้ายกันในที่สุด ตัวอย่างของความขัดแย้งและสงครามที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสงครามโลก สงครามศาสนา สงครามระหว่างประเทศ สงครามระหว่างเชื้อชาติ หรือสงครามกลางเมืองในประเทศต่าง ๆ ล้วนมาจากการไม่เคารพในความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนนั่นเอง

ดังนั้น จิตแห่งความเคารพจึงเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่สร้างสรรค์ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายมีความเคารพความคิดเห็นที่ต่างซึ่งกันและกัน การแก้ปัญหาจึงตั้งอยู่บน

พื้นฐานของการอธิบายเหตุและผล หรือการโต้แย้งบนหลักการของความเป็นจริงและข้อมูลที่มีอยู่โดยปราศจากอคติและอารมณ์ส่วนตัว

2. ความเคารพคือพื้นฐานของความสำเร็จ บุคคลตัวอย่างที่มีจิตแห่งความเคารพที่ Gardner (2006) ยกย่อง เช่น มหาตมะคานธี หรือ เนลสัน แมนเดลา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความพร้อมในแง่ของอารมณ์หรือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient EQ) กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการตระหนักรู้ทั้งในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะการพยายามรับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติของผู้อื่น และตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานทำให้การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลประสบความสำเร็จ ดังที่ Gardner (1993) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligences) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติของผู้อื่น และตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

3. จิตแห่งความเคารพมีความสอดคล้องกับคำว่าความฉลาดทางวัฒนธรรม (Cultural Intelligences) ที่เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในเวทีธุรกิจระดับสากล ดังที่ Early and Mosakoski (2007) ได้กล่าวไว้ว่า การทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมาจากแรงขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละบุคคลนั้น ทำให้เราสามารถตีความหมายของการแสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างกันและไม่คุ้นเคยได้ และยังช่วยป้องกันไม่ให้เราตีความหมายผิดซึ่งอาจนำไปสู่ความเสียหายรุนแรงในการดำเนินธุรกิจได้ ดังนั้นแนวคิดเรื่องความฉลาดทางวัฒนธรรม จึงตรงกับจิตแห่งความเคารพที่การ์ดเนอร์กล่าวไว้ในหนังสือ Five mind for the future ที่ว่าเป็นการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม ถือเป็นความพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่นและหาวิธีที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. จิตแห่งความเคารพกับมิติทางวัฒนธรรม ตัวอย่างในแง่ของการทำการตลาด การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดหรือการลงทุนข้ามชาติ การมีจิตแห่งความเคารพจะช่วยให้เราสามารถเข้าใจความต้องการของลูกค้าชาติต่าง ๆ ทั้งในแง่ของวัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยมที่แตกต่างกัน เมื่อบริษัทข้ามชาติเข้าไปลงทุนในประเทศใดประเทศหนึ่ง ก็ต้องพยายามปรับเปลี่ยนหรือสร้างพฤติกรรมเพื่อให้คนในประเทศนั้น ๆ ยอมรับให้ได้ในที่สุด แม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะไม่ใช่วัฒนธรรมเดิมของเขาก็ตาม ถือว่าเป็นการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบท หรือความชอบของผู้บริโภคในประเทศหรือถิ่นอื่น (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2551)

5. ความเคารพนับถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ในการดำรงชีวิต ดังที่ Lickona (1991) ได้กล่าวไว้ว่า ความเคารพนับถือและความรับผิดชอบจัดว่าเป็นหัวใจของศีลธรรม

ของประชาชนที่เป็นสากล โดยมีจุดประสงค์ส่งเสริมความดีของปัจเจกชนและคุณความดีของชุมชน
ทั้งมวล คุณค่าของความเคารพนับถือและความรับผิดชอบเหล่านี้ มีความจำเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้าน
การพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์แบบ 2) ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์
ในทางประชาธิปไตย 4) ด้านส่งเสริมความเป็นธรรมเพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
ดังนั้น ความเคารพนับถือจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ซึ่งประกอบด้วย 1) รับผิดชอบตนเองและพึ่งพาตนเองได้ 2) เห็นคนเท่าเทียมกัน 3) เคารพ
ความแตกต่าง 4) เคารพหลักความเสมอภาค 5) เคารพกติกา และ 6) รับผิดชอบต่อสังคมและ
ส่วนรวม (ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) โดยการให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกันเป็นแก่นสำคัญ
ของประชาธิปไตย (สาโรช บัวศรี, 2520) นอกจากนี้ Mackenzie (1966 อ้างถึงใน วศิน อินทสระ,
2544) ได้ให้ความสำคัญของพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่น ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญของมนุษย์ มี 6 ด้าน
ดังนี้ 1) การยอมรับนับถือชีวิตทั้งของตนเองและผู้อื่น 2) การยอมรับนับถือในเสรีภาพและบุคลิกภาพ
คือ สิทธิและเรื่องส่วนตัวของบุคคลอื่น ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคมส่วนรวม 3) การยอมรับนับถือ
ทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่นโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง 4) การยอมรับนับถือระเบียบ
สังคม 5) การยอมรับนับถือความจริง คือ การที่บุคคลพูดความจริง ละเว้นการพูดเท็จ การรักษา
สัญญา ความจริงใจ ความปรารถนาดี ความถูกต้องตามกาลเทศะ และ 6) การยอมรับนับถือ
ความก้าวหน้า คือ ความเชื่อมั่นในความก้าวหน้าของบุคคล ไม่กีดกันผู้อื่น ตลอดจนร่วมกันเพื่อ
สร้างสรรค์สังคมและความเจริญที่ติงามให้แก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพ

1. แนวคิดจิตห้าลักษณะแห่งอนาคต (Five minds for the future)

ความหมายของจิตห้าลักษณะแห่งอนาคต

Gardner (2006) ได้กล่าวว่า จิตห้าลักษณะแห่งอนาคต เป็นจิตที่วิเศษสุดสำหรับโลกใน
ทุกวันนี้ และจะยิ่งวิเศษมากขึ้นไปอีกในอนาคต ถือเป็นจิตที่ทอดผ่านห้วงแห่งความรู้คิดและความเป็น
มนุษย์ กล่าวคือ จิตทั้งห้าลักษณะแห่งอนาคตนี้เป็นที่เข้าใจได้ทั่วโลก และรู้ว่าจะพัฒนาขึ้นมาได้
อย่างไร ในปี 1983 การ์ดเนอร์ได้เสนอทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ซึ่งสรุปได้ว่า
มนุษย์ทุกคนล้วนมีความสามารถทางเชาว์ปัญญาอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นเชาว์ปัญญาด้านต่าง ๆ ที่
ผสมผสานกันอยู่มากน้อยแล้วแต่เหตุผลที่เป็นต้นเหตุให้เชาว์ปัญญาของคนเราแตกต่างกัน ใน
การนำเสนออันเป็นการแสดงให้เห็นว่าแต่ละเชาว์ปัญญาดำเนินไปอย่างไรภายในสมองของเรา แต่

การนำเสนอจิตหาลักษณะแห่งอนาคตเป็นการนำเสนอถึงวิธีการที่ดีที่สุดที่ควรจะทำมากกว่าที่จะอธิบายเชิงจิตวิทยาถึงความสามารถในการรับรู้และการรู้คิดซึ่งมีอยู่แล้วในจิตของแต่ละบุคคล จึงแตกต่างจากทฤษฎีปัญหา จิตทั้งหาลักษณะนี้มีความสำคัญต่ออนาคต จะช่วยให้บุคคลสามารถรับมือได้เป็นอย่างดีทั้งสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่ไม่คาดหวัง แต่ถ้าปราศจากจิตทั้งหาลักษณะนี้ บุคคลจะตกอยู่ในอำนาจของพลังที่ตนเองก็ไม่เข้าใจและไม่สามารถควบคุมอะไรได้ อาจจะไม่เข้าใจโลกหรือถูกทับถมด้วยข้อมูลข่าวสาร ไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและอาจตัดสินใจผิดพลาดในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้คนและงานที่ตนรับผิดชอบ จิตหาลักษณะแห่งอนาคต ได้แก่

1. จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined mind)

จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined mind) เป็นความเชี่ยวชาญในการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นอย่งน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาหรืองานฝีมือ หรืออาชีพหนึ่ง ๆ ทั้งนี้มีงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่า การจะเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งได้นั้นจะต้องใช้เวลากว่า 10 ปี จิตเชี่ยวชาญจึงรวมหมายถึง การทำงานอย่างสม่ำเสมอวันแล้ววันเล่าเพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจ นั่นคือ ความมีวินัยอย่างสูง หากบุคคลปราศจากความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งแล้ว ก็เสมือนว่าถูกกำหนดให้อยู่ในการควบคุมของคนอื่น

2. จิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind)

จิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind) เป็นการรับข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง นำมาทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติ และผสมผสานให้กลายเป็นข้อมูลใหม่ที่มีความหมายต่อทั้งตัวผู้สังเคราะห์และผู้อื่น ๆ นอกจากจะมีคุณค่ามาตั้งแต่อดีตแล้วความสามารถในการสังเคราะห์นับได้ว่าจะยังมีความสำคัญมากขึ้นด้วยแนวโน้มที่เราจะต้องเผชิญกับข้อมูลที่เพิ่มพูนทวีคูณขึ้นอยู่ทุกวัน

3. จิตสร้างสรรค์ (Creating mind)

จิตสร้างสรรค์ (Creating mind) ต่างจากความเชี่ยวชาญและการสังเคราะห์ โดยเป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิม และกำเนิดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ ซึ่งก็อาจจะกลายเป็นคำตอบที่คาดไม่ถึง แต่อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้ว สิ่งสร้างสรรค์เหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้ ด้วยเหตุที่การสร้างสรรค์คือสิ่งอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ จิตสร้างสรรค์จึงต้องล้ำหน้ากว่าคอมพิวเตอร์หรือหุ่นยนต์ที่ซับซ้อนที่สุดอย่างน้อยหนึ่งก้าวด้วยซ้ำไป

4. จิตเคารพ (Respectful mind)

จิตเคารพ (Respectful mind) เป็นการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม ถือเป็นความพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่น และหาวิธีที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในโลกที่ทุกคนเชื่อมโยงถึงกันได้นั้น การไม่ยอมรับฟังและขาดความเคารพซึ่งกันและกัน ย่อมไม่ใช่ทางเลือกที่ดีของการอยู่ร่วมกัน

5. จิตจริยธรรม (Ethical mind)

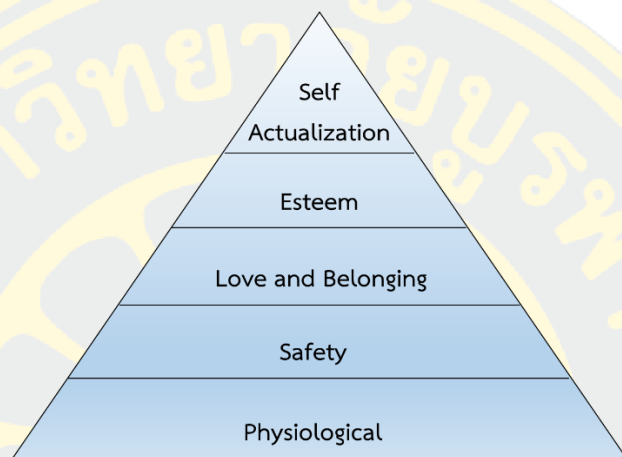
จิตจริยธรรม (Ethical mind) เป็นอีกขั้นหนึ่งที่นับได้ว่าเป็นนามธรรมมากกว่าจิตเคารพ โดยที่จิตจริยธรรมถือเป็นการไตร่ตรองถึงธรรมชาติของงาน รวมทั้งความต้องการและความปรารถนาของสังคมที่เราดำรงอยู่ ที่สำคัญก็คือเป็นแนวความคิดที่ว่า คนจะตอบสนองต่อจุดประสงค์ที่เหนือไปกว่าประโยชน์ส่วนตนได้อย่างไร และประชาชนจะทำงานโดยปราศจากความเห็นแก่ตัวเพื่อพัฒนาส่วนรวมได้อย่างไร จิตจริยธรรมปฏิบัติการโดยอาศัยการคิดวิเคราะห์เหล่านี้เป็นพื้นฐาน

การปลูกฝังจิตใจ คนส่วนใหญ่จะนึกถึงการศึกษาซึ่งมักจะเป็นวิธีที่เหมาะสม แต่สถาบันการศึกษาและผู้สอนก็ต้องทนรับภาระในการพัฒนาและฝึกฝนจิตใจของเด็ก ๆ Gardner กล่าวว่า วิธีที่ดีกว่านั้นก็คือ เราต้องขยายความคิดออกไปให้ไกลกว่าการนึกถึงเพียงแค่สถาบันการศึกษามาตรฐาน ด้วยความเป็นจริงที่ว่าผู้ปกครอง เพื่อน ๆ ของเด็ก และสื่อ ต่างก็มีบทบาทสำคัญเทียบเท่ากับครูและโรงเรียนในระบบในการปลูกฝังเรื่องของจิตใจทั้งห้าลักษณะแห่งอนาคต ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของโฮมสคูลหรือการพึ่งพาผู้รู้และครูพิเศษ

2. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ โดยมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยา ที่เสนอโดย อับราฮัม มาสโลว์ ในรายงานเรื่อง "A Theory of Human Motivation" ปี ค.ศ. 1943 หลังจากนั้นมาสโลว์ยังไปขยายแนวคิดออกไป รวมถึงข้อสังเกตของเขาเกี่ยวกับความอยากรู้อยากเห็นแต่กำเนิดของมนุษย์ ทฤษฎีของเขาคลายกับจิตวิทยาพัฒนาการหลาย ๆ ทฤษฎี ซึ่งทั้งหมดเน้นที่การเติบโตของมนุษย์ในระยะต่าง ๆ ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มักถูกนำเสนอโดยรูปพีระมิต ที่ความต้องการที่มากที่สุดพื้นฐานที่สุดจะอยู่ข้างล่างและความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (self-actualization) จะอยู่บนสุด โดยพีระมิตแบ่งออกเป็น 5 ขั้นคร่าว ๆ ของความต้องการต่าง ๆ คือ ความสมบูรณ์ของชีวิต (self-actualization), ความเคารพนับถือ (esteem), มิตรภาพและความรัก (friendship and love), ความมั่นคงปลอดภัย (security), และความต้องการทางกายภาพ

(physiological) ถ้าความเคาน์พันถือ, มิตรภาพและความรัก หรือ ความมั่นคงปลอดภัย ขาดพร่องไป แม้ร่างกายจะไม่ได้แสดงอาการใด ๆ ออกมาแต่บุคคลนั้น ๆ จะรู้สึกกระวนกระวายและเกร็งเครียด ทฤษฎีของมาสโลว์ยังบอกด้วยว่า ขั้นความต้องการที่พื้นฐานจะอยู่ข้างล่างของพีระมิด จะต้องได้รับการตอบสนองก่อนที่บุคคลจะเกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าต่อความต้องการในระดับที่สูงขึ้นได้

10.1 ความต้องการทางกายภาพ (Physiological needs)

ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการเพื่อจะอยู่รอดของมนุษย์ ถ้าความต้องการพื้นฐานที่สุดนี้ไม่ได้รับการตอบสนอง ร่างกายของมนุษย์ก็ไม่สามารถทำงานได้ หรือไม่สามารถทำงานได้ดี ได้แก่ อากาศ น้ำ อาหาร เป็นสิ่งที่ร่างกายต้องการเพื่อใช้ในกระบวนการสร้างและสลาย เพื่อให้มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ยารักษาโรค จะปกป้องและบรรเทาอาการเจ็บป่วยทางร่างกายของมนุษย์ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย จะให้การปกป้องที่จำเป็นกับมนุษย์ จากสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม สัตว์ขาดแคลนและความต้องการทางเพศ ถูกพัฒนามาจากการแข่งขันเพื่อโอกาสในการผสมและสืบพันธุ์

10.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs)

เมื่อความต้องการทางกายภาพได้รับการตอบสนองในระดับที่พอเพียง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยจะมีอิทธิพลกับพฤติกรรม ถ้าไม่มีความปลอดภัยทางกายภาพ (จากสาเหตุ เช่น อาชญากรรม สงคราม การก่อการร้าย ภัยพิบัติธรรมชาติ หรือ ความรุนแรงในครอบครัว) คนอาจมีอาการของความผิดปกติที่เกิดหลังความเครียดที่สะเทือนใจ (post-traumatic stress disorder) และอาจมีส่งผ่านความเครียดนี้ไปยังคนรุ่นหลังได้ ถ้าไม่มีความปลอดภัยมั่นคงทางเศรษฐกิจ (จากสาเหตุ เช่น วิกฤติเศรษฐกิจ หรือ การขาดโอกาสทางการงาน) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยนี้ อาจ

ปรากฏออกมาในรูปของ การนิยมนงานที่มีความมั่นคง กระบวนการร้องทุกข์เพื่อปกป้องบุคคลจากการกลั่นแกล้งของผู้บังคับบัญชา หรือ ปกป้องบัญชีเงินฝาก เรียกร้องนโยบายประกันภัย ประกันสุขภาพ ประกันชีวิตต่าง ๆ การเรียกร้องที่พักที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ เป็นต้น

ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย รวมถึง ความมั่นคงปลอดภัยส่วนบุคคล ความมั่นคงปลอดภัยทางการเงิน สุขภาพและความเป็นอยู่ ระบบประกัน-ช่วยเหลือ ในกรณีของอุบัติเหตุ/ความเจ็บป่วย

10.3 ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Love and belonging needs)

เมื่อความต้องการทางกายภาพและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ระดับขั้นที่สามของความต้องการมนุษย์คือ ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการนี้จะรุนแรงมากในวัยเด็กและบางครั้งอาจจะชนะความต้องการความปลอดภัยได้ในบางครั้ง ดังเห็นได้จากการที่เด็กติดพ่อแม่ที่เป็นอันตราย ซึ่งบางครั้งเรียกว่า "Stockholm syndrome" การขาดความรักและการเป็นเจ้าของ (อาจมาจาก การขาดความผูกพันจากผู้เลี้ยงดูขณะเป็นทารก (hospitalism), การถูกทอดทิ้ง (neglect), การถูกสังคามรังเกียจหรือกีดกัน (shunning), การถูกขับออกจากกลุ่ม (ostracism) เป็นต้น) อาจมีผลทำให้บุคคลไม่สามารถพัฒนาหรือรักษาความสัมพันธ์ที่สำคัญ (เช่น มิตรภาพ ความรัก ครอบครัว) ไว้ได้

มนุษย์ต้องการที่จะรู้สึกเป็นเจ้าของและถูกยอมรับ ไม่ว่าจะเป็นในระดับกลุ่มสังคมใหญ่ เช่น สโมสร กลุ่มศาสนา องค์การสายอาชีพ ทีมกีฬา แก๊ง หรือ ความสัมพันธ์ทางสังคมเล็ก ๆ (สมาชิกในครอบครัว คู่ชีวิต พี่เลี้ยง เพื่อนสนิท) มนุษย์ต้องการที่จะรักและถูกรักจากคนอื่น ถ้าขาดความต้องการเรื่องนี้ไป หลาย ๆ คนกลายเป็นคนขี้อาย มีปัญหาการเข้าสังคม และ เป็นโรคซึมเศร้า ความต้องการเป็นเจ้าของนี้ บ่อยครั้งที่สามารถจะชนะความต้องการทางกายภาพและความมั่นคงปลอดภัยได้ ขึ้นกับแรงกดดันจากคนรอบข้าง (peer pressure) เช่น คนที่มีอาการ anorexic (เบื่ออาหาร) อาจละเลยความต้องการอาหาร และความปลอดภัย เพียงเพื่อได้ความต้องการควบคุมและเป็นเจ้าของ

10.4 ความต้องการความเคารพนับถือ (Esteem needs)

มนุษย์ทุกคนต้องการที่จะได้รับการนับถือและเคารพให้เกียรติ ความเคารพนับถือแสดงถึงความต้องการของมนุษย์ที่จะได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าโดยคนอื่น คนที่ต้องการที่จะทำอะไรจริงจังเพื่อจะได้รับการยอมรับนับถือและต้องการจะมีกิจกรรมที่ทำให้รู้สึกว่าเขาได้มีส่วนทำประโยชน์เพื่อจะรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีคุณค่า ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ หรือ งานอดิเรก ความไม่สมดุลในความเคารพนับถือ

อาจส่งผลให้มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำและรู้สึกต่ำต้อยต่ำ คนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำต้องการการเคารพจากคนอื่น ๆ เขาอาจพยายามแสวงหาความมีชื่อเสียง (ซึ่งขึ้นกับผู้อื่น) หมายเหตุ อย่างไรก็ตาม คนจำนวนมากที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ไม่สามารถที่จะแก้ไขความภาคภูมิใจตัวเองได้ง่าย ๆ โดยการมีชื่อเสียง ได้รับความเคารพ จากภายนอก แต่ต้องยอมรับตัวเองจากภายใน ความไม่สมดุลทางจิต เช่น โรคซึมเศร้า อาจทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถมีความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) ได้

คนส่วนใหญ่มีความต้องการความเคารพและความภาคภูมิใจในตนเองที่มั่นคง มาสโลว์ได้กล่าว ถึงต้องการความเคารพนับถือใน 2 ระดับ คือ ระดับล่าง กับ ระดับสูง ระดับล่าง เป็นความต้องการความนับถือจากคนอื่น ความต้องการสถานะ การยอมรับ ชื่อเสียง ศักดิ์ศรี และความสนใจ ระดับสูง เป็นความต้องการความเคารพตัวเอง ความต้องการความแข็งแกร่ง ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ความมั่นใจในตัวเอง ความเป็นตัวของตัวเอง และอิสระ ที่ความต้องการเหล่านี้จัดเป็นระดับสูง ก็เพราะว่ามันขึ้นกับความสามารถภายในมากกว่า ซึ่งได้มาโดยผ่านประสบการณ์ การขาดความต้องการเหล่านี้อาจทำให้ความรู้สึกต่ำต้อย อ่อนแอ และช่วยตัวเองไม่ได้ หมดหนทาง มาสโลว์ได้หมายเหตุไว้ว่า การแบ่งชั้นความต้องการความเคารพนับถือระดับล่างกับสูงนี้เกี่ยวข้องกันมากกว่าที่จะเป็นการแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน

10.5 ความต้องการความสำเร็จของชีวิต (Self-actualization)

“อะไรที่บุคคลเป็นได้ เขาต้องเป็น” (“What a man can be, he must be.”) เป็นคำกล่าวของมาสโลว์ที่สรุปความหมายของความต้องการความสำเร็จของชีวิตไว้ ความต้องการนี้เกี่ยวกับศักยภาพสูงสุดของบุคคล และการตระหนักถึงศักยภาพนั้น มาสโลว์อธิบายว่านี่คือความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นมากกว่าที่เขาเป็นอยู่ เป็นความปรารถนาที่จะเป็นทุก ๆ อย่างที่เขาจะสามารถเป็นได้ เพื่อที่จะเข้าใจความต้องการความสำเร็จของชีวิตได้ บุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการอื่น ๆ (กายภาพ ความปลอดภัย ความรัก ความเคารพนับถือ) อย่างดีแล้วก่อน

3. แนวคิดเกี่ยวกับมารยาท

ความหมายของมารยาท

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคนอื่น ๆ (2552) ได้กล่าวว่า มารยาทเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย วาจา ที่สะท้อนออกมาจากจิตใจ เป็นข้อปฏิบัติของบุคคลที่แสดงต่อผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

รัศมี ภิบาลแทน และสุทธิ ภิบาลแทน (2550) ได้ให้ความหมายมารยาทไว้ว่า มารยาท หมายถึง กิริยา วาจา ที่ถือว่าเรียบร้อย และกล่าวไว้ว่ามารยาทเป็นกติกาเบื้องต้นของสังคมมนุษย์ผู้มีอารยะธรรม หรือมนุษย์ที่มีความเจริญใช้ประพฤติปฏิบัติต่อกันในสิ่งที่ควรประพฤติ มารยาทเป็นพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลที่แสดงออกถึงความเสียสละความพอใจส่วนตัว เพื่อทำความพอใจให้ผู้อื่น ดังนั้น การมีกิริยามารยาททั้งกาย วาจา และมีน้ำใจไมตรีต่อกันจะทำให้สังคมเกิดความรัก ความอบอุ่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบและร่วมเย็น

กวี วรกวิน, บุชบา คุณาศิรินทร์ และวรพิทย์ มีมาก (2553) ให้ความหมายของมารยาทไทย หมายถึง กิริยา วาจา ที่สุภาพเรียบร้อยที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคมโดยมีระเบียบ แบบแผนอันเหมาะสมตามกาลเทศะ เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เป็นวัฒนธรรมที่ประพฤติปฏิบัติ สืบทอดกันมา การปฏิบัติตามมารยาทไทยส่งผลให้สังคมเกิดความสงบสุขและมีความเป็นระเบียบ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (2542) ให้ความหมายของ คำว่า “มารยาท” ไว้ เช่น ในความหมายของคำว่า “จรรยา” คือ ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ เช่น จรรยาแพทย์ จรรยาครู นิยมใช้ในทางดีเช่น ถ้าไม่มีจรรยา หมายความว่า ไม่มีความประพฤติที่ดี ส่วนคำว่า “กิริยา” (กริ-ยา) คือ คำที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนาม

พัช อนุรักษ์ราชมณเฑียร (2530) ได้กล่าวถึง มารยาทไทยว่า ความมีมารยาท หมายถึง การมีกิริยา วาจา ใจ สุภาพเรียบร้อย สังคมไทยได้กำหนดแบบอย่างของมารยาทไว้หลายชนิดทั้งมารยาทในอิริยาบถต่าง ๆ การยืน เดิน นั่ง การแสดงความเคารพ ฯลฯ ล้วนแต่เหมาะสมและอาจดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและกาลสมัย กิริยามารยาทของไทยในแต่ละท่าแต่ละแบบ ล้วนไม่ขัดกับการใช้วิถีประกอบท่าทาง จึงเป็นท่าทางที่งดงามและถูกต้องตามลักษณะของกายวิภาคทั้งสิ้น กุลบุตรกุลธิดาไม่ว่าชาติใดถ้าได้รับการศึกษาและอบรมมาดีแล้วทั้งกาย วาจา ใจย่อมได้ชื่อว่าเป็นสุภาพชน สุภาพชนจะ รู้จักเหนี่ยวรั้งใจตนเอง มีความละอายใจตนเอง ไม่ยอมประพฤติการที่ไม่เหมาะสมและสำนึกในเรื่องกิริยามารยาทของตนเองอยู่เสมอ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า มารยาท เป็นระเบียบแบบแผนการประพฤติที่งดงาม อันแสดงถึงพฤติกรรมที่สุภาพเรียบร้อย ทั้งทางกาย วาจา โดยมีใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้แสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

มารยาทที่ควรปฏิบัติ

มารยาทเป็นสภธรรมที่ทุกคนจะต้องยึดถือเป็นหลักประพฤติปฏิบัติเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ มารยาทเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรม แบบ

แผนความคิด ความรู้ และผลงานที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ควรปฏิบัติ จึงมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา และให้ความหมายของมารยาททั้ง 6 ด้าน คือ มารยาทในการพูด มารยาทในการฟัง มารยาทในการทำความเคารพ มารยาทในการเดิน มารยาทในการยืน มารยาทในการนั่ง ดังนี้

1. มารยาทในการพูด

มารยาทในการพูด หมายถึง ผู้พูดที่มีกิริยาจาเริญเรียบร้อย ท่าทางสง่างาม อ่อนโยน สุภาพ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ใช่ท่าทางประกอบคำพูดให้มากจนเกินไป ย่อมช่วยเสริมสร้างให้ผู้ฟังบังเกิดความเชื่อถือเลื่อมใสผู้พูดได้เป็นอันมาก การพูดมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ประกอบกิจการงานใด หรือคบหาสมาคมกับผู้ใด ผู้ที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการงานการคบหาสมาคมกับผู้อื่น ตลอดจนการทำประโยชน์แก่สังคม ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการพูดทั้งสิ้น การพูดมีความสำคัญต่อตนเอง เพราะถ้าผู้พูดมีศิลปะในการพูดก็จะเป็นคุณแก่ตนเอง ส่วนในด้านสังคมนั้น เนื่องจากเราต้องคบหาสมาคมและพึ่งพาอาศัยกัน การที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้น จำเป็นต้องเป็นคนที่ดี คือพูดไพเราะน่าฟังและพูดถูกต้องด้วย โดยมารยาทในการพูดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 มารยาทในการพูดระหว่างบุคคล มีดังนี้

1.1.1 เรื่องที่พูดควรเป็นเรื่องที่ทั้ง 2 ฝ่าย มีความสนใจและพอใจร่วมกัน

1.1.2 ไม่พูดเรื่องของตนเองมากจนเกินไป ควรฟังในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งพูด ไม่สอดแทรกเมื่อเขาพูดยังไม่จบ

1.1.3 พูดตรงประเด็น อาจออกนอกเรื่องบ้างพอผ่อนคลายอารมณ์

1.1.4 เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่บังคับให้ผู้อื่นเชื่อ หรือคิดเหมือนตน

1.2 มารยาทในการพูดในที่สาธารณะ ต้องรักษามารยาทให้มากกว่าการพูดระหว่างบุคคล เพราะการพูดในที่สาธารณะนั้น ย่อมมีผู้ฟังซึ่งมาจากที่ต่างๆ กัน มีวัยวุฒิ คุณวุฒิ และพื้นฐานความรู้ ความสนใจ และรสนิยมต่างกันไป มารยาทในการพูดระหว่างบุคคลอาจนำมาใช้และควรปฏิบัติเพิ่มเติม มีดังนี้

1.2.1 แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยเหมาะสมในแต่ละโอกาสและสถานที่

1.2.2 มาถึงสถานที่พูดให้ตรงเวลาหรือก่อนเวลาเล็กน้อย

1.2.3 ก่อนพูดควรแสดงความเคารพต่อผู้ฟังตามธรรมเนียมนิยม

1.2.4 ไม่แสดงกิริยาอาการอันไม่สมควรต่อหน้าที่ประชุม

1.2.5 ใช้คำพูดที่ทำให้เกียรติแก่ผู้ฟังเสมอ

1.2.6 ไม่พูดพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัวของบุคคลอื่นในที่ประชุม

1.2.7 ไม่พูดจาหยาบคายหรือตลกคะนอง

1.2.8 พูดให้ดังพอได้ยินทั่วกัน และไม่พูดเกินเวลาที่กำหนด

2.มารยาทในการฟัง

การฟัง ถือเป็นวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่งที่ผู้ฟังควรยึดถือและปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม การมีมารยาทในการฟังย่อมแสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นได้รับการอบรมบ่มนิสัย ให้เป็นผู้มีวัฒนธรรมอันดีงาม การมีมารยาทที่ดี ถือเป็นการให้เกียรติต่อผู้พูด ให้เกียรติต่อสถานที่ และให้เกียรติต่อชุมชน มารยาทเหล่านี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนควรยึดถือ และปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2.1 มารยาทการฟังระหว่างบุคคล มีดังนี้

2.1.1 ฟังด้วยความตั้งใจ

2.1.2 ขณะฟังควรมีการสำรวมกิริยามารยาท โดยเฉพาะกับผู้อาวุโส ควรมีการสบตา ยิ้ม หรือพยักหน้ารับ

2.1.3 ไม่ควรถามขัดจังหวะในขณะที่คู่สนทนากำลังเล่าเรื่อง หรือกำลังพูดเรื่องที่บรรยาย อธิบายติดต่อกัน ควรเว้นระยะให้การบรรยายจบลงเสียก่อน

2.1.4 ขณะที่ฟังไม่ควรหันไปทำกิจกรรมอื่น หรือสนใจเรื่องอื่นๆ เพราะจะทำให้การฟังไม่ต่อเนื่อง และผู้พูดอาจคิดว่าไม่ให้ความสนใจ

2.1.5 ไม่แสดงกิริยาเบื่อหน่าย หรือไม่พอใจ ควรใช้เวลาในการฟังเรื่องราวต่าง ๆ พอสมควร

2.1.6 ควรเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น ไม่ควรแสดงความโกรธหรือกิริยาไม่พอใจ หากเรื่องที่ฟังไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน

2.2 มารยาทการฟังในที่สาธารณะ มีดังนี้

2.2.1 ควรไปถึงสถานที่ก่อนเวลาเล็กน้อย เพื่อจะได้จัดหาที่นั่งให้เหมาะสม

2.2.2 แต่งกายให้สุภาพ เหมาะกับสถานที่และสภาพแวดล้อม

2.2.3 ขณะฟังควรมีการสำรวมกิริยามารยาท ทำนั่งควรสุภาพ ไม่ยกแขน หรือเท้าพาดแขนไปที่นั่งด้านหน้าหรือด้านข้าง

2.2.4 ไม่ส่งเสียงดัง พูดคุยกับคนใกล้ขีด รบกวนสมาธิผู้ฟังคนอื่น ๆ

2.2.5 ไม่วิพากษ์วิจารณ์ผู้พูดไปในทางที่เสียหาย หากมีสิ่งใดไม่พอใจควรเก็บอาการ อยู่ในอาการสงบ

2.2.6 เมื่อมีการแนะนำผู้พูด ควรปรบมือให้เกียรติ หากระยะเวลาการพูด มีระยะเวลาที่ถูกต้อง ควรปรบมือ ไม่ควรโห่ร้อง กระเทียบเท้า หรือขว้างปาสิ่งของ

2.2.7 ไม่ควรลุกเข้าออกบ่อย ๆ ในขณะที่กำลังดำเนินอยู่ หากมีความจำเป็น ควรทำความเคารพผู้พูดเพื่อเป็นการให้เกียรติถึงแม้ผู้พูดจะเห็นหรือไม่เห็นก็ตาม

2.2.8 หากมีปัญหา หรือข้อสงสัยที่ต้องการจะถาม ควรให้การพูดสิ้นสุดลงก่อน และเป็นช่วงระยะเวลาที่เปิดโอกาสให้ซักถาม ควรใช้คำที่สุภาพ และไม่ยาวเกินไป และเป็นการให้เกียรติผู้พูดและผู้ร่วมฟังคนอื่น ๆ ที่อยู่ในนั้น

2.2.9 ไม่นำของขบเคี้ยวหรืออาหารที่มีกลิ่นรุนแรงเข้าไปรับประทานเพราะจะสร้างความรำคาญให้กับผู้ฟังคนอื่น ๆ

3. มารยาทในการทำความเคารพ

การเคารพ นับว่าเป็นมารยาทไทยซึ่งแสดงถึงความกตัญญูกตเวทีของบุคคล เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงสายสัมพันธ์ให้ชาวไทยที่มีที่ยึดเหนี่ยวระหว่างบุคคลที่อยู่ชั้นเดียวกันหรือต่างชั้น ในวันเดียวกันหรือต่างวัยได้เป็นอย่างดี การแสดงความเคารพมีหลายลักษณะ เช่น การไหว้ การกราบ การโค้งคำนับ เป็นต้น การแสดงความเคารพจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการเคารพด้วยว่าฐานะใด และอยู่ในโอกาสใด จึงจะเหมาะสม

4. มารยาทในการเดิน

มารยาทในการเดินหมายถึง การเดินในลักษณะที่สุภาพ และมีมารยาทตามแต่ละประเภทของการเดิน เช่น การเดินตามปกติ การเดินกับผู้ใหญ่ และการเดินเข้าสู่ที่ชุมนุม (กฤษพร เพชรนอก, 2551)

การเดิน ตามปกติทุกคนจะเดินตามถนัดของตนที่ได้รับการฝึกฝนมาตั้งแต่เล็ก แม้ว่าจะเป็นเรื่องปกติธรรมดาของแต่ละคน แต่การเดินที่ถูกต้องควรเดินอย่างสุภาพ หลังตรง ช่วงก้าวไม่ยาวหรือสั้นเกินไป ไม่ควรขย่มตัวเวลาเดิน แกว่งแขนพองาม ถ้าเป็นผู้หญิงควรระมัดระวังเรื่องสะโพก ไม่ยกย้ายจนดูน่าเกลียด

กระทรวงศึกษาธิการ (2009) ได้กล่าวว่า มารยาทในการเดินมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1) การเดินคนเดียว ต้องเดินอย่างสุภาพ ก้าวขาไม่ให้สั้นหรือยาวเกินไป แกว่งแขนให้พองาม ถ้าเป็นสุภาพสตรีควรระวังเรื่องสะโพกให้เป็นไปตามปกติ บ่าไหล่ต้องเสมอไม่โยกไปโยกมา

2) การเดินกับผู้ใหญ่ ต้องเดินในทางด้านซ้ายของผู้ใหญ่เล็กน้อย แล้วให้ระยะห่างประมาณ 1-2 ศอก ให้อยู่ในลักษณะที่นอบน้อม

3) การเดินเข้าที่ประชุม หมายถึง การเดินเข้าไปในห้อง หรือสถานที่ประชุมที่มีผู้คนนั่งอยู่ก่อนแล้ว หรือนั่งตรงกันข้าม ควรเดินอย่างช้า ๆ และสุภาพนอบน้อม

4) การเดินในชุมชน ควรเดินอย่างสุภาพ ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น เมื่อเดินผ่านคนที่นั่งอยู่ก่อนแล้วควรก้มศีรษะลงนิดหนึ่ง อย่าให้ชายเสื้อไปโดนผู้อื่น แล้วเดินไปตามปกติ หากเดินผ่านในระยะประชิด ควรใช้เท้าเดิน เลี่ยงการเดินผ่านหน้าผู้คน ไม่ควรเดินสวนทางกับพระสงฆ์ หากเป็นไปได้ควรนั่งลงแล้วพนมมือจนพระสงฆ์เดินผ่านไปจึงลุกไปได้

5. มารยาทในการยืน

มารยาทในการยืน หมายถึง การยืนที่สุภาพ และเหมาะสมกับกาลเทศะตามลักษณะการยืนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การยืนตามลำพัง การยืนต่อหน้าผู้ใหญ่ การยืนเคารพเพลงชาติ (กฤชพร เพชรนอก, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการ (2009) ได้กล่าวว่า มารยาทในการยืนมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ยืนผู้เดียว ควรให้มีลักษณะที่สุภาพ สง่างาม ไม่หันหน้าไปมา ไม่แกว่งแขน และไม่ยืนถ่างขา
- 2) การยืนกับผู้ใหญ่ หากไม่จำเป็นไม่ควรยืนตรงหน้าผู้ใหญ่ ควรยืนข้างซ้ายหรือขวาเพียงเล็กน้อย
- 3) การยืนตรง ขาให้ตรงปล่อยเข่าให้ห่างเล็กน้อย มือทั้ง 2 ข้างแนบลำตัว
- 4) การยืนให้เกียรติ เมื่อได้ยินเพลงชาติ ให้ยืนตรงขึ้นอย่างสุภาพแล้วให้หันหน้าไปทางธงชาติจนสิ้นสุดเพลงชาติ

6. มารยาทในการนั่ง

มารยาทในการนั่ง หมายถึง การนั่งที่อยู่ในอาคารสาธารณะ เช่น การนั่งเก้าอี้ การนั่งพับเพียบ การนั่งเก้าอี้ เป็นต้น (กฤชพร เพชรนอก, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการ (2009) ได้กล่าวว่า มารยาทในการนั่งมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

- 1) การนั่งฟังผู้ใหญ่อธิบาย ควรนั่งฟังอย่างสงบ ไม่เท้าแขน อยู่ในอาคารสาธารณะกิริยา โดยเอามือพาดลงที่หน้าตัก หรือนั่งโน้มตัวไปข้างหน้าเล็กน้อย ไม่ส่งเสียงดังนอกจากได้รับอนุญาต หรือตอบคำถามเท่านั้น

2) การนั่งฟังเทศนา ควรนั่งในท่าพนมมือ หรือเอามือไว้ที่หน้าตักในท่าที่สุภาพ ไม่พูดคุย หากจำเป็นควรใช้เสียงเบา ๆ

3) การนั่งฟังปาฐกถา ให้นั่งตามฐานะของตน หากมีการจัดซื้อไว้จะต้องนั่งตามชื่อของตนเอง ไม่ควรโยกย้ายตามใจ หากไม่ได้กำหนดชื่อไว้ควรจะนั่งไปทางด้านหน้าเสียก่อน เพื่อไม่เป็นที่เกะกะของคนที่มาทีหลัง ไม่ควรนั่งในที่จัดไว้เป็นพิเศษ นอกจากเจ้าภาพเชิญให้นั่ง

4) การนั่งควรอยู่ในอาการสำรวม ไม่ให้ระวังจนเกินไป หรือนั่งท่าสบายจนเกินไป ต้องระวังกิริยา

5) การยิ้มหรือแสดงอารมณ์ไปกับการแสดงนั้น ให้แสดงออกอย่างพอดี พองาม หากชอบใจควรแสดงออกแต่พองาม

มารยาทการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์

คุณากร คงจันทร์ (2564) ได้ให้ความหมาย มารยาท หมายถึง การแสดงกริยาเชิงประจักษ์ อย่างสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับเวลา สถานการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวิถีปฏิบัติของสังคม ซึ่งการให้ความหมายของพฤติกรรมใด ๆ ว่าจะเป็นการมารยาทหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการตีความของผู้ส่งสารในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ในขณะเดียวกัน ผู้รับสารจะตีความว่าเป็นมารยาทหรือไม่ก็ได้

คุณากร คงจันทร์ (2564) ได้ศึกษาพฤติกรรมมารยาทการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคนไทย ประกอบด้วย มารยาทในการโพสต์ มารยาทในการกดสัญลักษณ์แสดงความรู้สึก มารยาทในการแสดงความคิดเห็น มารยาทในการส่งต่อข้อมูล และมารยาทในการสนทนา สรุปพฤติกรรมที่ถูกตีความว่าเป็นมารยาทและเสียมารยาท ได้ดังนี้

1. มารยาทในการโพสต์

1.1 วิธีการโพสต์ที่ถูกตีความว่า เป็นมารยาท ได้แก่ 1) การโพสต์เรื่องที่ดี และคำนึงถึงความรู้สึกของผู้พบเห็น และ 2) การโพสต์ด้วยถ้อยคำสุภาพ

1.2 วิธีการโพสต์ที่ถูกตีความเป็นการเสียมารยาท ได้แก่ 1) การโพสต์เรื่องส่วนตัวที่มากเกินไป 2) การโพสต์เรื่องที่ไม่ดีต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น 3) การโพสต์เกี่ยวกับความรุนแรง 4) การโพสต์เกี่ยวกับการยกยอตนเอง และ 5) การโพสต์เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวที่เป็นความอูจาด

2. มารยาทในการกดสัญลักษณ์แสดงความรู้สึก

2.1 วิธีการกดสัญลักษณ์แสดงความรู้สึกที่ถูกตีความว่าเป็นมารยาท ได้แก่ 1) การกดสัญลักษณ์การชื่นหัวแม่มือ (ถูกใจ) เพื่อแสดงการรับรู้ และ 2) การกดสัญลักษณ์การชื่นหัวแม่มือ (ถูกใจ) ทั้งนี้ ไม่พบการกดสัญลักษณ์แทนความรู้สึกที่ถูกตีความว่าเป็นการเสียมารยาท

3. มารยาทในการแสดงความคิดเห็น

3.1 วิธีการแสดงความคิดเห็นที่ถูกตีความเป็นมารยาท ได้แก่ 1) การคำนึงถึงความถูกต้องของข้อความก่อนส่ง 2) การแสดงความคิดเห็นด้วยความสุภาพ 3) การหยอกเย้าฉันเพื่อนเพื่อความบันเทิง 4) การแสดงความห่วงใยและความปรารถนาดี 5) การเคารพสิทธิของผู้อื่น 6) การตอบกลับความคิดเห็นก่อนหน้า และ 7) การชื่นชม แสดงความยินดี และอวยพร

3.2 การแสดงความคิดเห็นที่ถูกตีความเป็นการเสียมารยาท ได้แก่ 1) การแสดงความคิดเห็นที่รุนแรงหรือหยาบคาย 2) การแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับโพสต์โดยไม่มีข้อมูลที่แท้จริง 3) การแสดงความคิดเห็นที่มากเกินไป 4) การแสดงความโน้มน้าวให้เชื่อตามความคิดของตน และ 5) การแสดงความคิดเห็นโดยไม่มีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

4. มารยาทในการส่งต่อข้อมูล

4.1 การส่งต่อข้อมูลที่ถูกตีความว่าเป็นมารยาท ได้แก่ 1) การคำนึงถึงสิทธิในการส่งต่อ และ 2) การส่งต่อด้วยความปรารถนาดี

4.2 การส่งต่อข้อมูลที่ถูกตีความว่าเป็นการเสียมารยาท ได้แก่ 1) การปรุงแต่งข้อมูล และ 2) การส่งต่อโดยไม่คำนึงความถูกต้องของข้อมูล

5. มารยาทในการสนทนา

5.1 การสนทนาในฟังก์ชัน Messenger ที่ถูกตีความเป็นมารยาท ได้แก่ 1) การใช้ภาษาที่มีความสุภาพ 2) การอ่านข้อความและการตอบกลับอย่างเป็นมิตร 3) การทักทายอย่างเป็นมิตร และ 4) การคำนึงถึงระดับความสำคัญของเรื่องที่จะสื่อสาร

5.2 การสนทนาในฟังก์ชัน Messenger ที่ถูกตีความว่าเป็นการเสียมารยาท ได้แก่ การสื่อสารเรื่องหยาบโลน

ชรินทร์ มั่งคั่ง และ นิติกร แก้วปัญญา (2564) ได้ให้ความหมาย มารยาทดิจิทัล หมายถึง การมีจิตสำนึกสาธารณะต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การตระหนักถึงความปลอดภัยในการใช้ข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลส่วนบุคคล การทำความเข้าใจว่าพื้นที่ออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะที่ใช้ร่วมกันกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมซึ่งจะต้องมีขอบเขตในการใช้และมีแนวทางปฏิบัติที่ดีร่วมกัน

มารยาทดิจิทัล จึงเป็นการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมออนไลน์ ซึ่งอยู่ในรูปแบบกรอบกฎหมาย โครงสร้างทางสังคม มาตรฐาน หรือกฎเกณฑ์ของพฤติกรรมที่เหมาะสมในบริบทสภาพแวดล้อมดิจิทัล รวมไปถึงสำนึกสาธารณะเกี่ยวกับการใช้ การรับส่ง และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

ทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนั้นยังรวมถึงจริยธรรมทางวิชาการในบริบทดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารสามารถเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้อย่างแพร่หลายในสถานการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการติดต่อสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การรักษา มารยาทดิจิทัลจึงถือเป็นการมีจิตสำนึกสาธารณะ และสำนักรับผิดชอบในการใช้พื้นที่สังคมออนไลน์ที่ช่วยลดผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี

Shea (1994) ได้ให้ความหมาย มารยาทเน็ต (netiquette) หมายถึง ชุดวิธีประพฤตินที่เหมาะสมเมื่อคุณใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “Core Rules of Netiquette” โดยกล่าวถึง กฎหลักของมารยาทอินเทอร์เน็ต มีทั้งหมด 10 ข้อ สามารถสรุปใจความได้ดังนี้

1) อย่าลืมนำกำลังติดต่อกับคนที่มีตัวตนจริง ๆ

ก่อนส่งอีเมล หรือโพสต์ข้อความอะไรบนอินเทอร์เน็ต คุณต้องถามตัวเองว่า ถ้าเจอกันต่อหน้าคุณจะพูดแบบนี้กับเขาหรือไม่ ถ้าคำตอบคือไม่ ก็จงแก้ข้อความนั้นแล้วอ่านใหม่อีกครั้ง ทำแบบนี้ซ้ำ ๆ จนรู้สึกว่ามันลำบากใจที่จะพูดแบบนี้กับใครแล้วจึงค่อยส่ง

2) การสื่อสารออนไลน์ควรยึดมาตรฐานความประพฤติเดียวกับการสื่อสารในชีวิตจริง

ในชีวิตจริง คนส่วนใหญ่มักจะเคารพกฎหมาย เพราะกลัวโดนจับ แต่ในโลกอินเทอร์เน็ต โอกาสถูกจับมีน้อย ก็เลยปฏิบัติต่อกันโดยมีมาตรฐานทางศีลธรรมต่ำกว่าในโลกจริง ถ้าอยากทำอะไร ผิดกฎหมายในไซเบอร์สเปซ สิ่งที่คุณกำลังจะทำนั้นก็น่าจะผิดด้วย

3) ควรรู้ว่าตนเองอยู่ที่ไหนในอินเทอร์เน็ต

การกระทำอะไรก็ตามอาจเป็นเรื่องยอมรับได้ในที่หนึ่ง แต่ถ้าเป็นที่อื่นอาจจะไม่ใช่ ลองใช้เวลาสักพักสังเกตการณ์ก่อนว่า ที่นั้นเขาคุยอะไรกัน ปฏิบัติต่อกันอย่างไร หรือเข้าไปอ่านข้อความเก่า ๆ จากนั้นค่อยเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

4) เคารพเวลาและการใช้ช่องสัญญาณ

ปัจจุบันดูเหมือนคนจะมีเวลาน้อยลงกว่าที่เคยเป็นมามากนัก เมื่อคุณส่งอีเมลหรือโพสต์ข้อความลงเน็ต รู้ไว้ว่าคุณกำลังทำให้คนอื่นเสียเวลามาอ่าน ดังนั้นเป็นความรับผิดชอบที่คุณควรแน่ใจก่อนส่ง ว่าข้อความหรืออีเมลนั้นไม่ทำให้ผู้รับเสียเวลา

5) ควรทำตัวเองให้ดูดีเมื่อออนไลน์

โลกอินเทอร์เน็ตก็เหมือนโลกจริง คนที่สื่อสารกันนั้นนอยากให้คนอื่นชอบ แต่คุณไม่ต้องถูกตัดสินด้วย สีผิว, สีตา, สีผม, น้ำหนัก, อายุ หรือการแต่งตัวของคุณ คุณจะถูกตัดสินผ่านคุณภาพ

ของสิ่งที่เขียน ดังนั้น การสะกดคำให้ถูกและเขียนให้ตรงตามหลักไวยากรณ์ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ควรรู้ว่าตัวเองกำลังพูดอะไรอยู่ และพูดอย่างมีเหตุผล

6) แบ่งปันความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ

จุดแข็งของโซเชียลมีเดีย คือ มีผู้เชี่ยวชาญมากมายที่อ่านคำถามบนอินเทอร์เน็ต และถึงแม้ว่าจะมีส่วนน้อยมากในจำนวนนั้นที่ตอบคำถาม ความรู้โดยรวมของโลกก็เพิ่มขึ้นอยู่ดี แม้ว่ามารยาทเน็ตจะมีข้อห้ามยาวเหยียด คุณก็มีความรู้ที่เป็นประโยชน์กับคนอื่น อย่างล้นเหลือที่จะแบ่งปันในสิ่งที่คุณรู้

7) ควรร่วมมือกันควบคุมการทะเลาะวิวาทโดยการใช้อารมณ์

เวลาที่ต้องการแสดงความคิดเห็นอย่างรุนแรง ควรรู้จักยับยั้งชั่งใจหรือพยายามควบคุมอารมณ์ให้มาก

8) เคารพความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น

คุณไม่ควรไปเปิดอ่านอีเมลของคนอื่น การไม่เคารพความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นไม่ได้เป็นแค่มารยาทเน็ตที่ไม่ดี มันยังอาจทำให้คุณเสี่ยงงานด้วย

9) อย่าใช้อำนาจในทางไม่สร้างสรรค์

การรู้มากกว่าคนอื่นหรือมีอำนาจมากกว่า ไม่ได้แปลว่าคุณมีสิทธิที่จะเอาเปรียบคนอื่นได้ เช่น ผู้ดูแลระบบ ไม่ควรอ่านอีเมลส่วนตัวของคนอื่น

10) ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

ทุกคนเคยเป็นมือใหม่มาก่อน บางคนจึงทำผิดพลาดในแง่มารยาทเน็ต จงใจเย็นเข้าไว้ ถ้าคุณตัดสินใจจะบอกคนที่ทำผิดมารยาทเน็ต ก็จงบอกอย่างสุภาพและเป็นส่วนตัวดีกว่าไปป่าวประกาศให้คนอื่นรับรู้ด้วย จงให้ออกาสในความไม่รู้ของคน การประณามว่าผู้อื่นว่าไม่มีมารยาทตรง ๆ ก็มักจะเป็นอย่างของมารยาทที่ไม่ดีเช่นกัน

ฐิตินันท์ ฌวนิล (2563) ได้ศึกษามารยาททางสังคมในการปฏิสัมพันธ์แบบออนไลน์ของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวถึงประเด็นความเคร่งครัดต่อมารยาทในการปฏิสัมพันธ์แบบออนไลน์ ประกอบด้วย

1. การใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม
2. รู้จักกาลเทศะ
3. มีความสุภาพ ไม่หยาบคาย
4. มีความเป็นทางการในการติดต่อสื่อสาร

การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด การฟัง การใช้เครื่องมือสื่อสาร ตามหลักมารยาทไทยมี 3 ลักษณะสำคัญ คือ 1) การทักทาย ควรมีการเริ่มต้นกล่าวคำว่า “สวัสดี” การใช้คำพูดต้องไม่ล่วงล้ำ ก้าวล่วงเรื่องส่วนตัวผู้อื่น ไม่ควรมีการทักทายที่ทำให้ผู้อื่นไม่สบายใจ 2) การแนะนำตนเอง ในการทำ กิจธุระหรือการสนทนาในกลุ่มย่อย ควรแนะนำตนเองก่อนโดยบอกชื่อ นามสกุล และสถาบัน (ถ้ามี) และ 3) การสนทนา เป็นกิจกรรมที่บุคคลสองคนขึ้นไปพูดคุยกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ระหว่างกันอย่างไม่เป็นทางการ การสนทนาไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ผู้มี มารยาทฟังได้เรียนรู้และพัฒนา ปรับปรุงพฤติกรรมมารยาทให้เหมาะสมกับยุคสมัยในสังคม (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร, 2551)

2. มารยาทในโลกออนไลน์

Shea (1994) ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “Core Rules of Netiquette” โดยกล่าวถึงกฎ ของมารยาทในการสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์รวมถึงการสนทนาอย่างสุภาพเช่นเดียวกับการ สื่อสารแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face) พฤติกรรมทางจริยธรรม กฎสำหรับกลุ่มสนทนา การเขียน อย่างมีคุณภาพ การแบ่งปัน (Share) ข้อมูลที่เหมาะสม รวมถึงการเคารพความเป็นส่วนตัวของแต่ละ บุคคล ทั้งนี้ กฎหลักของมารยาทอินเทอร์เน็ตดังกล่าวมีทั้งหมด 10 ข้อ สามารถสรุปใจความได้ดังนี้ 1) อย่าลืมหว่ากำลังติดต่อกับคนที่มีตัวตนจริงๆ 2) การสื่อสารออนไลน์ควรยึดมาตรฐานความประพฤติ เดียวกับการสื่อสารในชีวิตจริง 3) ควรรู้ว่าตนเองอยู่ที่ไหนในอินเทอร์เน็ต 4) เคารพเวลาและการใช้ ช่องสัญญาณ 5) ควรทำตัวเองให้ดูดีเมื่อออนไลน์ 6) แบ่งปันความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ 7) ควรร่วมมือกัน ควบคุมการทะเลาะวิวาทโดยการใช้อารมณ์ 8) เคารพความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น 9) อย่าใช้อำนาจ ในทางไม่สร้างสรรค์ และ 10) ให้อยู่ในความผิดพลาดของผู้อื่น (สฤณี อาชวานันทกุล, 2552)

3. มารยาทดิจิทัล

มารยาทดิจิทัล (Digital etiquette) คือ การรู้กาลเทศะ ประพฤติดี มีมารยาท ซึ่งเป็นส่วน หนึ่งของข้อปฏิบัติในการเป็นพลเมืองบนสังคมออนไลน์หรือพลเมืองดิจิทัล (สำนักงานบริหารและ พัฒนาองค์ความรู้ องค์การมหาชน, 2559) หลักการสำคัญของมารยาทดิจิทัลที่สำคัญในปัจจุบันคือ “การคำนึงถึงวิธีปฏิบัติต่อผู้อื่น” ซึ่งมีประเด็นที่ต้องคำนึง 5 ข้อคือ 1) ระดับการใช้ภาษา ต้อง พิจารณากำลังสื่อสารกับผู้ใด 2) ช่องทางการสื่อสารใช้เทคโนโลยีใด มีคุณสมบัติเฉพาะอย่างไร 3) จำนวนผู้รับสาร สิ่งที่เราสื่อสารไปเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเป็นแบบเปิด 4) ความเป็นทางการของ รูปแบบการสื่อสาร และ 5) สถานะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (ปราวีณยา สุวรรณณัฐ โชติ, 2561) ส่วนวิธีการปลูกฝังมารยาทดิจิทัลนั้นอาศัยหลัก “การส่งเสริมทักษะการเอาใจเขามาใส่ใจ

เราทางดิจิทัล” เป็นสำคัญ ซึ่งทำได้ใน 5 ลักษณะคือ 1) ปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้เขาปฏิบัติต่อเรา หรือหลักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา 2) โพสต์แต่ข้อความที่ดีและเป็นจริงไม่ใช่คำหยาบ เสียดสี ภาพลามกอนาจาร ข้อความหลอกลวง ข่าวดราม่า ไม่กลั่นแกล้งผู้อื่นในโลกออนไลน์ ระวังการโพสต์ที่อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาทุกฝ่ายในอนาคต 3) คิดก่อนคลิก ตรวจสอบข้อความซ้ำก่อนส่ง แชร์ หรือโพสต์ ระวังการเขียน ใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ 4) รักษาข้อมูลส่วนตัวของเพื่อนและผู้อื่น และ 5) หลีกเลี่ยงการโต้ตอบโดยใช้อารมณ์บนโลกออนไลน์ ใช้เหตุผลในการพูดคุย เคารพความเห็นที่แตกต่าง ไม่ใช่ภาษาที่สร้างความแตกแยก ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น หากพบผู้ที่ทำผิดมารยาททางอินเทอร์เน็ตควรใช้การบอกกล่าวอย่างสุภาพและเป็นส่วนตัว (มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน, 2562)

นอกจากนั้น ยังมีการระบุรายละเอียดมารยาทการแชตไว้ 10 ประการดังนี้ (Messenger from Facebook, & Debrett's, 2019)

1) Hone your tone เป็นการควบคุมโทนเสียงของข้อความ โดยหลีกเลี่ยงการเสียดสี ประชดประชัน หากไม่แน่ใจว่าคู่สนทนาจะตีความข้อความอย่างไร ควรใช้สัญลักษณ์เชิงบวกหรืออีโมจิที่น่ารักเพื่อให้เกิดความชัดเจน ควรตรวจสอบข้อความที่พิมพ์ผิดหรือคำที่ถูกแก้ไขอัตโนมัติที่อาจบิดเบือนความหมายจากเดิม

2) Keep it concise ...but not too concise ส่งข้อความให้สั้น กระชับ เข้าใจได้ง่าย แต่ไม่สั้นจนเกินไป ไม่ควรตอบด้วยคำคำเดียว หรือส่งสัญลักษณ์อีโมจิเดียว เพราะอาจหมายถึงการอยู่ในภาวะยุ่งหรือไม่สนใจ ในกรณีสนทนากับบุคคลที่ไม่สนิท หากต้องส่งข้อความที่มีเนื้อหายาว ควรใช้การวิดีโอคอลเพื่อพูดคุยแทน

3) Don't multi-message ไม่ควรส่งข้อความจำนวนมาก (เกิน 5 ข้อความต่อเนื่อง) เพราะจะทำให้เกิดการแจ้งเตือนข้อความถี่และสร้างความรำคาญให้ผู้รับข้อความได้ และในกรณีที่แชตเป็นกลุ่ม การส่งข้อความเข้ากลุ่มมากเกินไปอาจทำให้สมาชิกคนอื่นเกิดความสับสน

4) Share with care คือการแบ่งปันสิ่งต่างๆ ด้วยความระมัดระวัง ไม่ต้องมีหลายข้อความ ไม่ส่งต่อข้อความการสนทนาไปยังบุคคลที่สามยกเว้นว่าผู้ส่งดั้งเดิมอนุญาตหรือขอให้ส่งต่อ

5) Know your audience รู้จักคู่สนทนา กรณีที่อยู่ในการสนทนาเป็นกลุ่ม ควรรู้จักสมาชิกในกลุ่มว่ามีใครเป็นใครบ้าง หากต้องการพูดคุยเฉพาะคน ควรแยกสนทนาเป็นการส่วนตัว

6) Don't leave them hanging ควรตอบข้อความ อย่าปล่อยให้คู่สนทนาที่ส่งข้อความมาต้องรอนาน โดยการตอบกลับควรดูบริบทข้อความการสนทนาด้วยว่าอีกฝ่ายสื่อสารอะไร ไม่ควรส่ง

เพียงเครื่องหมายกดไลก์ (Like) เพื่อให้อีกฝ่ายรู้สึกว่าคุณอ่านแล้ว และไม่ควรกดอ่านแล้วไม่ตอบ หากกดอ่านข้อความแล้วแต่ไม่สามารถตอบได้จริง ควรอธิบายความจำเป็นให้อีกฝ่ายทราบเมื่อพร้อมพิมพ์ตอบ

7) Abide by the quick reply ควรมีความสุภาพที่จะตอบกลับข้อความโดยทันที แต่หากเกิดกรณีที่ไม่ว่าง และทราบว่าข้อความนั้นไม่เร่งด่วน ควรปล่อยทิ้งไว้ให้ยังไม่ได้อ่าน จนกว่าจะมีเวลาตอบกลับหรือเปิดใช้งาน อาจใช้เทคนิควิธีการอ่านข้อความจากการแจ้งเตือนที่ทำให้สามารถดูตัวอย่างข้อความบนหน้าจอได้โดยที่อีกฝ่ายไม่ทราบว่ามีการเห็นข้อความนั้นแล้ว วิธีนี้จะช่วยให้มีเวลาตอบกลับได้เมื่อสะดวก

8) Give up the ghosting หากต้องละทิ้งการสนทนา หรือออกจากการสนทนาแบบทันทีทันใด ควรแจ้งโดยตรงอย่างสุภาพและอธิบายเล็กน้อยก่อนหยุดการสนทนา การละทิ้งข้อความการสนทนาอาจทำให้คู่สนทนาบางคนรู้สึกกังวลใจได้

9) Practice good Exit- etiquette หากรู้สึกรำคาญการสนทนาของกลุ่มในเรื่องที่ตนเองไม่สนใจ ควรแจ้งโดยตรงแบบสุภาพว่าจะขอพักการสนทนา แต่ยังคงสถานะการเป็นสมาชิกกลุ่มต่อไป โดยปิดการแจ้งเตือนข้อความ

10) Sign off in style กรณีที่คุยกับผู้ที่สูงอายุ ก่อนจบการสนทนา ควรมีการทิ้งท้ายบอกลา หรือแจ้งว่าจะกลับมาสนทนาใหม่อีกครั้ง

4. การละเมิดมารยาทในโลกออนไลน์และผลกระทบ

จากความหลากหลายของลักษณะชาวดิจิทัล ทำให้เกิดกรณีที่ไม่เป็นไปตามกฎ กติกา และมารยาททางสังคมที่ได้มีการคาดหวังไว้ ตัวอย่างที่มักพบเห็นได้บ่อยครั้งในสังคมปัจจุบันคือพฤติกรรมของการละเมิดมารยาทด้วยการระรานทางไซเบอร์ (Cyberbullying) ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การกลั่นแกล้งกันในโลกออนไลน์หลายลักษณะเป็นการละเมิดมารยาทในการสื่อสารระหว่างบุคคล และมารยาทอินเทอร์เน็ต อาทิ การโจมตี การขู่ทำร้าย การใช้ถ้อยคำหยาบคาย การคุกคามทางเพศในโลกออนไลน์ การแอบอ้างเป็นบุคคลอื่น การลักลอบใช้บัญชีของผู้อื่นในโลกออนไลน์ การนำความลับของบุคคลอื่นมาเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต การหลอกลวง การสร้างกลุ่มออนไลน์เพื่อโจมตีบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ การสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น การส่งข้อความนิทาผู้อื่น การไล่บางคนออกจากกลุ่มออนไลน์ รวมถึงการพบการกลั่นแกล้งรังแกในโลกออนไลน์แล้วตนเองไปเข้าร่วมกลั่นแกล้งด้วย (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562)

นอกจากนี้ การละเมิดมารยาทดิจิทัลยังปรากฏในลักษณะอื่นด้วย อาทิ การสร้างความเกลียดชังในโลกออนไลน์ (Cyberhate) การสร้างข่าวลวงหรือข้อมูลเท็จเผยแพร่ในโลกดิจิทัล การสร้างความขัดแย้งในโลกอินเทอร์เน็ต ความขัดแย้งทางความคิดเห็น เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การใช้คำหยาบคาย สิ่งเหล่านี้อาจมีผลกระทบทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกวิตกกังวล กลัวว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับ และการถูกตำหนิให้อับอายในเครือข่ายสังคมออนไลน์อาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตในระดับลึกและมีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายได้ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ยังไม่มีวิจารณญาณในการกลั่นกรองเนื้อหา (O'Keeffe & Clarke-Pearson, 2011) หรือกรณีชาวดิจิทัลไทยที่เป็นวัยรุ่นกลุ่มเพศทางเลือก (ชายรักชาย หรือ หญิงรักหญิง) ที่มักถูกละเมิดมารยาทด้วยการถูกล้อเลียน ถากถาง และเสียดสีในโลกออนไลน์ ซึ่งส่งผลกระทบเชิงลบต่อภาวะสุขภาพจิตของพวกเขาในทางกลับกัน ผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาระบุว่า มารยาทดิจิทัลมีส่วนสำคัญในการช่วยลดปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในโลกออนไลน์ได้ ข้อค้นพบในกรณีของวัยรุ่นเกาหลีใต้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มที่จะตกเป็นทั้งเหยื่อและพยานของการถูกกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต แต่ในทางกลับกัน การมีมารยาทในการใช้อินเทอร์เน็ต และการมีเวลาสื่อสารกับผู้ปกครองมากขึ้น จะทำให้การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตลดลงได้ เป็นเพราะว่าเมื่อวัยรุ่นรับรู้กลไกของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมออนไลน์และรับรู้เกี่ยวกับผลที่ตามมาจากการพฤติกรรมของพวกเขา สิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดรูปแบบพฤติกรรมออนไลน์ของพวกเขาได้ (Park et.al., 2014) ส่วนกรณีนักเรียนในประเทศญี่ปุ่น พบว่าการกลั่นแกล้งรังแกในโลกออนไลน์มักเกิดจากเด็กที่มีทักษะคอมพิวเตอร์สูง แต่การมีมารยาทที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ตจะเป็นปัจจัยที่ช่วยลดผลกระทบของการกลั่นแกล้งรังแกในโลกออนไลน์ที่เกิดจากทักษะคอมพิวเตอร์ของเด็กดังกล่าวได้ (Kumazaki et al., 2011) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการละเมิดมารยาทดิจิทัลหรือมารยาทในสังคมออนไลน์นั้นมีผลกระทบเชิงลบได้หลายกรณี ในอีกแง่หนึ่งอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดมารยาทดิจิทัลถือว่าเป็นกลไกเชิงสังคมที่ช่วยป้องกันการเกิดผลกระทบเชิงลบจากการใช้สังคมออนไลน์ให้ผู้ใช้งานได้เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ ในกรณีที่ชาวดิจิทัลละเมิดมารยาทในโลกออนไลน์ ผลกระทบโดยตรงที่จะเกิดกับตัวผู้กระทำการละเมิดมารยาทนั้นอาจมีได้ในหลายลักษณะตามความเข้มข้นของการลงโทษทางสังคม (Social sanction) อาทิ การถูกตักเตือน การตอบโต้ การถูกตัดขาดความสัมพันธ์ การถูกรุมประณาม ถูกประจาน การถูกบล็อก (Block) การแบน (Ban) รวมไปถึงการดำเนินคดีทางกฎหมาย (ปราวินยา สุวรรณรัฐโชติ, 2561; Rost et al., 2016)

พิมพ์ตะวัน จันทัน, มารุต พัฒนาผล และสิริวรรณ ศรีพหล (2563) ได้ศึกษาคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนิสิตระดับปริญญาตรี จากแหล่งข้อมูลเอกสารและจากการสัมภาษณ์
บุคคลที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลแบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านที่ 1 ทักษะการใช้เทคโนโลยี มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ความรู้และทักษะในการใช้
เทคโนโลยีและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีเจตคติที่ดี เคารพสิทธิ เสรีภาพ และความคิดเห็นของผู้อื่น
ใช้เทคโนโลยีภายใต้กฎหมายกำหนด

ด้านที่ 2 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคม เข้า
ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อ

สังคม ด้านที่ 3 การมีจริยธรรมในการใช้สื่อดิจิทัล มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีมารยาทในการใช้
สื่อดิจิทัล ใช้สื่อดิจิทัลโดยการคำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรม

ด้านที่ 4 ทักษะการมีวิจารณญาณในการใช้สื่อมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีความสามารถในการ
ใช้ การเข้าใจ การเข้าถึงสื่อและข้อมูลดิจิทัล มีวิจารณญาณในการใช้สื่อดิจิทัล

ด้านที่ 5 ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ
ป้องกันภัยคุกคามบนโลกออนไลน์และการคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งานและการเก็บรักษา
ข้อมูลส่วนตัว

วรรณกร พรประเสริฐ, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ปกรณ์ ประจันบาน และน้ำทิพย์
องอาจวานิชย์ (2562) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้ 25 ตัว
บ่งชี้ย่อย ดังนี้

1. การเข้าถึงดิจิทัล (Digital Access) ประกอบด้วย

1.1 มีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการมีส่วนร่วมเพื่อใช้เทคโนโลยี
เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ได้อย่างเต็มที่

1.2 ตระหนักถึงบุคคลอื่นที่ได้รับโอกาสในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถใน
การตระหนัก หรือคำนึงถึงบุคคลอื่นที่ไม่สามารถเข้าถึงหรือใช้เทคโนโลยี ว่าบุคคลเหล่านี้ควรจะมี
โอกาสที่จะใช้เทคโนโลยีได้เท่าเทียมกันกับคนอื่น ๆ

2. การทำธุรกรรมทางดิจิทัล (Digital Commerce) ประกอบด้วย

2.1 ขายสินค้าทางดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เป็นความสามารถในการขายสินค้าผ่านทาง
อินเทอร์เน็ต ได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องตามกฎหมายของการขายสินค้าออนไลน์ มีการระบุ
รายละเอียดของสินค้าได้ครบ ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง

2.2 ซื้อสินค้าทางดิจิทัลด้วยความรอบคอบ เป็นความสามารถในซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยความรอบคอบ รู้จักยับยั้งชั่งใจ และซื้อสินค้าอย่างมีสติไม่ก่อให้เกิดหนี้สินตามมา

2.3 สืบค้นแหล่งที่มา หรือเว็บไซต์ในการซื้อสินค้าทางดิจิทัล เป็นความสามารถในการซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยความระมัดระวัง โดยทำการตรวจสอบแหล่งที่มา ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ

3. การสื่อสารดิจิทัล(Digital Communication) ประกอบด้วย

3.1 ระมัดระวังการสื่อสารทางดิจิทัลกับผู้ร่วมสนทนา เป็นความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่นในโลกออนไลน์ผ่านโซเชียลมีเดียได้อย่างมีความระมัดระวัง ไม่ควรไว้วางใจ และหลงเชื่อการสนทนากับบุคคลแปลกหน้า

3.2 เคารพและให้เกียรติผู้ร่วมสนทนาทางดิจิทัล เป็นความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่นในโลกออนไลน์ผ่านโซเชียลมีเดียด้วยการเคารพและให้เกียรติ สื่อสารกันด้วยถ้อยคำที่สุภาพชนทั่วไปพึงใช้ ไม่ใช่ภาษาที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดหรือแตกแยก และสามารถยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้

4. มารยาทดิจิทัล (Digital Etiquette) ประกอบด้วย

4.1 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในโลกดิจิทัล เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในโลกออนไลน์ ด้วยการแสดงน้ำใจ หรือการเอาใจใส่ผู้อื่นในโลกออนไลน์

4.2 ควบคุมอารมณ์ของตนเองในโลกดิจิทัล เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ยับยั้งชั่งใจตนเองเมื่อต้องเผชิญกับการสนทนาที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ

4.3 รู้จักกาลเทศะในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล เป็นความสามารถในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลได้อย่างถูกต้อง รู้จักกาลเทศะ มีมารยาท รู้ว่าเวลาไหนควรใช้งานอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม

5. การรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) ประกอบด้วย

5.1 ประเมินข้อมูลข่าวสารทางดิจิทัลได้อย่างถูกต้อง เป็นความสามารถในการประเมินข้อมูลข่าวสารทางออนไลน์ได้อย่างถูกต้อง และมีวิจารณญาณ

5.2 ส่งต่อข้อมูลข่าวสาร หรือเรื่องราวต่าง ๆ ทางดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เป็นความสามารถในการส่งต่อหรือเผยแพร่ข้อมูลทางออนไลน์ไปยังบุคคลอื่นในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม คิดก่อนส่งต่อว่าข้อมูลที่ตนเองได้รับเป็นความจริงหรือไม่ มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

5.3 สร้างสรรค์ข้อมูลทางดิจิทัล เป็นความสามารถในการนำเรื่องราวหรือข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างสรรค์ผ่านโซเชียลมีเดียได้อย่างเกิดประโยชน์

6. กฎหมายดิจิทัล (Digital Law) ประกอบด้วย

6.1 หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลทางดิจิทัลที่เป็นเท็จ เป็นความสามารถในการหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นเท็จผ่านทางออนไลน์ ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ตนเองได้รับก่อนว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร

6.2 หลีกเลี่ยงการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทางดิจิทัล เป็นความสามารถในการหลีกเลี่ยงการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทางออนไลน์ ไม่ละเมิดผลงานของผู้อื่น ไม่นำทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่นมาเพื่อใช้สร้างประโยชน์ให้ตนเอง และไม่สร้างความเดือดร้อนและความเสียหายต่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา

7. สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล (Digital Rights and Responsibilities) ประกอบด้วย

7.1 หลีกเลี่ยงการละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นผ่านทางดิจิทัล เป็นความสามารถในการหลีกเลี่ยงการละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น ไม่นำข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

7.2 หลีกเลี่ยงการขโมยความคิดหรือผลงานของผู้อื่นทางดิจิทัลมาเป็นของตนเอง เป็นความสามารถในการหลีกเลี่ยงการขโมยความคิดหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ควรมีการอ้างอิงถึงความคิดหรือผลงานของผู้อื่นก่อนนำมาใช้

8. สุขภาพกายและใจทางดิจิทัล (Digital Health and Wellness) ประกอบด้วย

8.1 จัดสรรเวลาในการใช้งานโซเชียลมีเดียและการทำงานผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล เป็นความสามารถในการจัดสรรเวลาหรือแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสมในการใช้งานโซเชียลมีเดียและการทำงานผ่านอุปกรณ์ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายของตนเอง

8.2 รู้จักใช้ชีวิตออนไลน์และออฟไลน์ได้อย่างสมดุล เป็นความสามารถในการใช้ชีวิตอยู่กับโซเชียลมีเดียได้อย่างสมดุลทั้งชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริงและชีวิตในโลกเสมือน

9. การรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล (Digital Security) ประกอบด้วย

9.1 ปกป้องข้อมูลทางดิจิทัลของตนเอง เป็นความสามารถในการปกป้องข้อมูลส่วนตัวของตนเองจากบุคคลอื่น และรู้จักวิธีการป้องกันข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

9.2 เข้าถึงข้อมูลทางดิจิทัลด้วยความรอบคอบ เป็นความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง

10. อัตลักษณ์ทางดิจิทัล (Digital Identity) ประกอบด้วย

10.1 สร้างข้อมูลส่วนตัวทางดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เป็นความสามารถในการสร้างข้อมูลส่วนตัวทางดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ไม่ระบุข้อมูลส่วนตัวที่สำคัญ ๆ หรือข้อมูลที่ลึกซึ้งอ่อนไหวมากเกินไปในโลกออนไลน์

10.2 เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวทางดิจิทัลด้วยความระมัดระวัง เป็นความสามารถในการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวหรือรายละเอียดของตนเองในลักษณะต่าง ๆ ลงในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม และมีความระมัดระวัง

11. ความปลอดภัยในการใช้ดิจิทัล (Digital Safety) ประกอบด้วย

11.1 จัดการการถูกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ เป็นความสามารถในการจัดการ หรือรับมือกับปัญหาการถูกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ เมื่อตนเองต้องตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งได้อย่างเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ

11.2 หลีกเลี่ยงการกลั่นแกล้งผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ เป็นความสามารถในการหลีกเลี่ยงการกลั่นแกล้งผู้อื่นในโลกออนไลน์ ไม่ส่งต่อหรือเผยแพร่ และไม่ข่มขู่ ดุหมิ่นบุคคลอื่นให้เกิดความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ

อพัชชา ช่างขวัญยืน, รุจโรจน์ แก้วไธ, วินัย วงษ์ไทย และเอี่ยมพร หลินเจริญ (2564) ได้แบ่งองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัล เป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. มารยาทดิจิทัล หมายถึง การมีมารยาทและจริยธรรมในการใช้สื่อดิจิทัล เคารพตนเองและผู้อื่น และแสดงตัวตนจริงในโลกดิจิทัล เป็นพฤติกรรมอันพึงปฏิบัติเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมดิจิทัล เช่น การปฏิบัติกับผู้อื่นเหมือนที่เราต้องการให้เขาปฏิบัติต่อเรา การให้เกียรติและหลีกเลี่ยงการดูถูกหรือทำให้อับอาย

2. สิทธิ ความรับผิดชอบและความปลอดภัยดิจิทัล หมายถึง การรู้ถึงสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ในโลกดิจิทัล มีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างความปลอดภัยและเหมาะสม รู้ถึงภัยในรูปแบบต่าง ๆ และปกป้องตนเองและผู้อื่นได้ ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนตัว การเคารพสิทธิความเชื่อ ความเห็นของผู้อื่น อีกทั้งสามารถจัดการกับความเสี่ยงบนโลกออนไลน์ได้เป็นเป็นอย่างดี

3. กฎหมายดิจิทัล หมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อการใช้สื่อดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ ครอบคลุมถึงกฎหมายหรือนโยบายจากภาครัฐที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบสังคม เช่น การลักขโมยข้อมูลทางธุรกิจและข้อมูลส่วนบุคคล การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการโพสต์หรือแชร์เนื้อหาที่เสี่ยงผิดกฎหมาย เป็นต้น

4. การรู้เท่าทันดิจิทัล หมายถึง การคิดวิเคราะห์ แยกแยะสื่อต่าง ๆ และความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ ประเมินประโยชน์ ความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลนั้นจากแหล่งต่าง ๆ สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาพัฒนาเป็นความรู้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ผ่านทางการนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การประเมินข้อมูลข่าวสารทางดิจิทัลได้อย่างถูกต้อง การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร หรือเรื่องราวต่าง ๆ ทางดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม การสร้างสรรค์ข้อมูลทางดิจิทัล เป็นต้น

5. การสื่อสารดิจิทัล หมายถึง ความรู้ความเข้าใจถึงการสื่อสารผ่านทางสื่อที่มีความหลากหลาย รวมถึงการสื่อสารอย่างชัดเจน แสดงออกอย่างสร้างสรรค์และมีประโยชน์ โดยใช้เครื่องมือสื่อดิจิทัลให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เช่น การโพสต์ภาพลงบนกระดานข้อความใน Facebook และสามารถระบุตัวผู้รับได้หรือในกรณีที่ต้องการสนทนากับกลุ่มเพื่อนสามารถพูดคุยผ่านโปรแกรม Zoom หรือ Hangouts Meet เป็นต้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมพรหมวิหาร 4

ความหมายของพรหมวิหาร 4

พจนานุกรมศัพท์ทางศาสนาสาทุก อังกฤษ –ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2548, หน้า 120 -121) อธิบายความหมายพรหมวิหาร 4 ว่าเป็นธรรมหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนามีความหมายหลายนัย คือ 1) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของพรหม เครื่องอยู่อย่างพรหมและทำให้พรหมเสมอด้วยพรหม โดยมุ่งประเด็นที่ว่าเมื่อผู้บำเพ็ญสมาธิเจริญเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาแล้ว ย่อมส่งผลให้บรรลุญาณได้ตามลำดับ 2) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐหลักความประพฤติที่ประเสริฐ เมื่อมีธรรม 4 ประการนี้ประจำใจ ย่อมมีความรักสรรพสัตว์ ปราศจากความพยาบาท 3) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้เป็นใหญ่ คือ ผู้นำ ผู้ปกครอง โดยมุ่งให้ผู้นำ หรือผู้ปกครอง มีความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้ได้บังคับบัญชา เป็นพื้นฐานช่วยเหลือเขาประสบความสำเร็จทุกสิ่ง ยินดีด้วยเมื่อเขาประสบความสำเร็จและวางใจเป็นกลางไม่ตกอยู่ในอคติ พรหมวิหาร 4 เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า อัปมัญญา 4 เพราะมุ่งประเด็นที่ว่า แม้ไปไม่จำกัดในมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย เป็นพรหมวิหาร

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559, หน้า 124) ได้ให้ความหมายของพรหมวิหาร 4 ไว้ใน “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม” ว่า พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมเครื่องอยู่อย่าง ประเสริฐบริสุทธิ์ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ ประกอบด้วย 1) เมตตา 2) กรุณา 3) มุทิตา และ 4) อุเบกขา

1. เมตตา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559) ให้ความหมาย เมตตา : ความรัก หมายถึง รักที่มุ่งเพื่อปรารถนาดี ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข

ลักษณะของเมตตา คือ ความเป็นไปด้วยอาการเกื้อกูล หมายความว่า เมตตา มีสภาพ ต้องการที่จะบำเพ็ญประโยชน์แก่บุคคลอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ เมื่อปฏิบัติตามมีจิตผูกพันใน บุตรธิดา ญาติพี่น้องมีจิตผูกพันในญาติของตน หรือ มิตรสหายมีจิตผูกพันในเพื่อน ต่างคิดว่าเป็น ลูกหลาน ญาติพี่น้อง หรือ มิตรสหายของเราแล้วจึงช่วยเหลือเกื้อกูล ความรู้สึกเช่นนี้ไม่ใช่เมตตาใน พรหมวิหาร แต่เป็นความผูกพันซึ่งจัดว่าเป็นกิเลสอย่างหนึ่งในกรณีตรงกันข้าม เมตตาที่แท้จริงจะต้อง มีความปรารถนาดีโดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่เลือกบุคคลว่า เป็นคนที่รู้จักหรือไม่รู้จัก รักหรือชัง เมตตานี้เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายเจริญอยู่เป็นนิตย์ พระองค์มีพระเมตตาเปี่ยมล้นในเหล่าสัตว์ ถ้วนหน้าเสมอเหมือนกัน ทรงมีพระเมตตาในพระเวทที่ผู้คิดร้ายพระองค์เหมือนในราหูกุมารราช ีโอรส ความเมตตาของพระพุทธเจ้านั้นเสมอภาคกันหมดไม่จำกัดบุคคล

ก. เมตตาทางกาย คือ การช่วยเหลือผู้อื่นทางกายเมื่อเห็นว่าบุคคลอื่นจำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากเราแม้เขาจะไม่เอ่ยปากขอร้องเราก็กพยายามช่วยเหลือทางกาย ซึ่งอาจจะเป็น การชวนช่วยทางร่างกายโดยยอมเสียสละเวลาส่วนตัวของตนหรือบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือบุคคล เหล่านั้นเมตตาเช่นนี้ จัดว่าเป็นเมตตาทางกาย

ข. เมตตาทางวาจา คือ การพูดคำไพเราะอ่อนหวานสละสลวยน่าฟัง ทำให้บุคคลอื่นเมื่อได้ ยินแล้วจะรำลึกถึงคำนั้นตลอดกาลอันยาวนาน การพูดคำไพเราะอ่อนหวานเช่นนี้จัดว่าเป็นเมตตาทาง วาจา

ค. เมตตาทางใจ คือ การแผ่ความปรารถนาดีของตนไปยังบุคคลอื่นการแผ่เมตตาเช่นนี้มี จุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างบุญบารมีของตนหรือเป็นการแผ่เมตตา เพื่อเจริญตามอันเป็นเหตุให้เกิด ในพรหมโลก ก็จัดว่าเป็นเมตตาทางใจ ผู้มีเมตตาทางกาย วาจา ใจ จะมีความสุขเสมอเพราะเขาไม่มี ศัตรู ไม่มีความขุ่นข้องหมองใจเมื่อเขามีความสุขใจด้วยอำนาจของเมตตา คนรอบข้างที่อยู่ใกล้ชิดกับ

เขาก็พลอยมีความสุขใจไปด้วย ผู้มีเมตตาอย่ามจะไม่ว่าคำเสียดสีให้ร้ายคนอื่น ไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เบียดเบียนผู้อื่น เมื่อเป็นเช่นนั้นความบาดหมางกันในสังคมก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะต่างก็มีเมตตาไม่ตรีจิตต่อกันและกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดว่าเรารักสุขเกลียดทุกข์ฉันใดคนอื่น ก็รักสุขเกลียดทุกข์ฉันนั้น หากมวลมนุษยเอาใจเขามาใส่ใจเราเช่นนี้ สังคมก็จะมีแต่ความสงบสุข

วิทยากร เชียงกูล (2552, หน้า 9) ได้กล่าวว่า ความเมตตากรุณา ไม่ได้หมายถึง การรู้สึกสงสารคนอื่น แต่หมายถึงการรู้สึกว่าเป็นมิตรกับเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกรู้สึกว่าคนเรามีอะไรที่เหมือนกันมากกว่าจะมองส่วนที่ต่างกัน สิ่งที่เกิดขึ้นกับเขาก็อาจจะเกิดขึ้นกับเราได้คือ การนับถือคนอื่น ๆ การพยายามเอาใจเขามาใส่ใจเราการมีความปรารถนาดีต่อคนอื่น ซึ่งจะทำให้เรารู้สึกเป็นมิตร เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคมโลก ทำให้เรามีสุขภาพจิตที่ดีที่เป็นผลดีต่อสุขภาพทางร่างกายด้วยถ้าหากไม่สามารถพัฒนาความเมตตากรุณาได้หรือไม่สามารถร่วมรับอารมณความรู้สึกทุกข์ยากของคนอื่นได้จะสูญเสียความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติซึ่งเป็นแหล่งที่มาของความรู้สึกอบอุ่นและแรงบันดาลใจการร่วมรับอารมณความรู้สึกทุกข์ยากของคนอื่นจะทำให้เราไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและจะเป็นการเตือนสติเราที่จะทำให้เรารับมือกับความทุกข์ที่มาเยี่ยมเราในวันใดวันหนึ่งได้ดีกว่าการไปร่วมรับอารมณความรู้สึกทุกข์ยากของคนอื่นไม่ได้หมายความว่าเราจะไปแบกภาระวิตกกังวล หรือความทุกข์แทนเขาแต่หมายความว่า เราได้แสดงความปรารถนาดีการทำดีไม่ได้มีผลดีทางจิตใจเฉพาะผู้รับเท่านั้น ยังเป็นผลดีทางจิตใจต่อผู้ให้ด้วย

พระไพศาล วิสาโล (2556, หน้า 20) ได้กล่าวว่า เมตตา เป็นคุณภาพจิตอย่างหนึ่งอยู่ในหมวดที่ชื่อว่า “พรหมวิหาร” ซึ่งคนไทยรู้จักดีแต่กลับลืมไปว่ามีธรรมอีกหมวดที่คู่กัน นั่นก็คือ “สังคหวัตถุ” พรหมวิหารนั้นเป็นเรื่องของการพัฒนาจิตให้มีคุณภาพ (เรียกง่าย ๆ ว่า “ทำจิต” ส่วนสังคหวัตถุ เป็นเรื่องของการกระทำเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น (หรือ “ทำกิจ”) นั้นหมายความว่า เมื่อมีเมตตา กรุณาแล้วก็ต้องลงมือกระทำด้วย เริ่มจากการแบ่งปันสิ่งของ (ทาน) การพูดด้วยคำสุภาพเกื้อกูล (ปิยวาจา) การชวนช่วยช่วยเหลือ (อิตถจริยา) และการปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) หากทำเต็มที่แล้วไม่สามารถช่วยเหลือเขาให้พ้นทุกข์ได้นั้น จึงค่อยทำใจปล่อยวาง เป็นอุเบกขา อันเป็นข้อสุดท้ายของพรหมวิหารธรรม

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2552) ให้ความหมาย เมตตา แปลว่า ความรัก หมายถึง รักที่จะมุ่งเพื่อปรารถนาดีโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ

กล่าวสรุปได้ว่า เมตตา คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูล เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความรักความหวังดีเป็นที่ตั้ง เมตตาที่แท้จริงจะต้องมีความปรารถนาดีโดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่เลือกบุคคลว่าเป็นคนที่รู้จักหรือไม่รู้จัก รักหรือชัง

2. กรุณา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559) ให้ความหมาย กรุณา : ความสงสาร หมายถึง ความปรานี ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ด้วยการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันน้ำใจ หรือ สงเคราะห์ทั้งทางด้านวัตถุร่างกายและกำลังใจ

ลักษณะของกรุณา คือ ความเป็นไปด้วยอาการจิตความทุกข์นั้นคือความสงสาร อนุเคราะห์ผู้ที่ประสบความเดือดร้อน กรุณา หมายความว่า กรุณาเป็นสภาวะที่ทำให้สัตว์บุรุษเกิดใจ หวั่นไหว คือเกิดความสงสาร ไม่อาจจะนิ่งนอนใจ อยากจะอนุเคราะห์ผู้อื่นให้พ้นทุกข์ เมื่อเราพบ เห็น คนอ่อนแอถูกเบียดเบียนอยู่หรือพบเห็นสัตว์เดียรัจฉานเบียดเบียนกัน หรือว่าพบเห็นคน เบียดเบียน สัตว์เดียรัจฉานที่ไร้กำลังต่อสู้ เรามักเกิดความสงสารที่จะช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ความรู้สึกเช่นนี้ เรียกว่า กรุณานี้เป็นธรรมสำคัญมากถ้ามวลมนุษยชาติความกรุณาสงสารกัน สังคมมนุษย์ก็จะ ปราศจากความทุกข์ มนุษย์จะขาดคุณธรรม มีแต่ความเห็นแก่ตัวส่วนสังคมที่รู้จักสงสารกันโอบอ้อมอารีช่วยเหลือกันและกันก็จะอยู่เป็นสุข บุคคลที่รู้จักสงสารช่วยเหลือผู้อื่นในยามยากนั้น ย่อมจะได้รับ ผลทันตาในปัจจุบันคือ ไม่ว่าเขาจะไปที่ไหนหรืออยู่ที่ไหน เมื่อต้องการความช่วยเหลือก็มีบุคคลใดบุคคล หนึ่งมาช่วยเหลือให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องนั้น ๆ การเจริญกรุณานั้นเหมือนกับการเจริญเมตตา คือ เจริญทางกาย ทางวาจาและทางใจ ทางกายก็เป็นการอนุเคราะห์บุคคลอื่นด้วยวัตถุสิ่งของหรือ ขวนขวายจัดแจง ทางวาจาก็เป็นการแนะนำปโลบโยนทางใจก็เป็นความสงสารเห็นใจ(พระพรหม คุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559, หน้า 124)

จากพระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี (2559, หน้า 529) ความเมตตา กับ กรุณา เป็นธรรม คนละประเภท กล่าวคือ เมตตา เป็นลักษณะของความมีไมตรี มีความหวังดี ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ส่วนกรุณาหมายถึง ความสงสารประสงค์ช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์เมื่อเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ได้รับความลำบาก แล้วมีการช่วยเหลือ ซึ่งขณะนั้นเป็นกุศลจิตที่ประกอบด้วยกรุณา

กรุณา ความเป็นไปโดยอาการ (จิต) เปลื้องทุกข์ (ของสัตว์ทั้งหลาย) เป็นลักษณะมีอันทน ไม่ได้ต่อความทุกข์ของผู้อื่นเป็นรส มีความไม่เบียดเบียน (สัตว์) เป็นเครื่องปรากฏ มีอันมองเห็น ความที่สัตว์ผู้ถูกทุกข์ครอบงำทั้งหลายเป็นผู้นอนเป็นเหตุใกล้ ดังนั้น ลักษณะของกรุณา ความสงสาร คือ เมื่อเห็นทุกข์ของผู้อื่นแล้วเกิดจิตที่คิดจะช่วยเหลือเห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่นด้วยกรุณา แต่ไม่ใช่

ด้วยความเศร้าใจ ซึ่งอาการที่ปรากฏสำหรับกรุณาที่เกิดขึ้น คือ ย่อมไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย และ ย่อมนำประโยชน์เกื้อกูลเขาเพื่อให้ผู้นั้นพ้นทุกข์ ส่วนเหตุใกล้ให้เกิดกรุณา ความสงสาร คือ ได้พบคนที่ตกทุกข์ได้ยาก จึงเกิดจิตที่เป็นกุศล มีความสงสาร

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2552) ให้ความหมาย กรุณาแปลว่าความสงสาร หมายถึง ความปรานีปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์สงเคราะห์สรรพสัตว์ที่มีความทุกข์ให้หมดทุกข์ตาม กำลังกาย กำลังปัญญา กำลังทรัพย์

กล่าวสรุปได้ว่า ความกรุณา เป็นความสงสารที่เกิดขึ้นในจิตใจ ขณะที่เห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ แล้วอยากช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

3. มุทิตา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559) ให้ความหมาย มุทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น ไม่มีใจอิจฉา

ลักษณะของมุทิตา คือ ความชื่นชม หมายความว่า พลอยยินดีในความสุขหรือความสำเร็จของคนอื่น มุทิตาเป็นธรรมที่พึงเจริญ ในเมื่อเราเห็นคนอื่นดีกว่าตน ต่างจากกรุณาที่เจริญเมื่อเห็นคนอื่นมีทุกข์ตกต่ำกว่าตนในเชิงปฏิบัติจริง ๆ มุทิตานี้ทำได้ยากกว่ากรุณา บางคนมีเมตตา ปรารถนาดี มีความกรุณาสงสารแต่เจริญมุทิตาไม่ได้ เพราะเราทุกคนมีอนุสัยกิเลส คือ ความริษยา นองเนื่องอยู่ในกระแสจิต น้อยคนนักที่จะกำจัดความริษยานั้นได้ จะต้องฝึกฝนไปเรื่อย ๆ จึงจะบรรเทาลงได้ การฝึกฝนนั้นก็ต้องประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ คือ ความเข้าใจด้วยเหตุผลว่า ความริษยาไม่ก่อให้เกิดคุณใด ๆ ผู้มีความริษยาจะได้รับผลคือ ขาดบรืวารไม่มีคนติดสอยห้อยตามแต่ผู้ที่เจริญมุทิตา โดยกำจัดความริษยาได้ย่อมจะได้รับอานิสงส์คือ มีบรืวารมีมิตรสหายห้อมล้อมความริษยานั้นเป็นธรรมก่อให้เกิดโทษในปัจจุบันและภพต่อไปไม่ว่าเกิดกับผู้ใดก็ทำให้ผู้นั้นตกต่ำไปตลอด การเจริญมุทิตานั้นเหมือนกับการเจริญเมตตาและกรุณา คือ เจริญทางกาย ทางวาจาและทางใจ ทางกายก็เป็น การช่วยเหลือผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จแล้วให้ได้รับความสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไป ทางวาจาก็เป็น การแนะนำบุคคลนั้นในหนทางที่ดีทางใจก็เป็นความพลอยยินดีกับความสำเร็จของผู้นั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559, หน้า 124)

การแสดงออกซึ่งมุทิตาจิตนั้นจะต้องเริ่มต้นเกิดที่จิตใจก่อน เมื่อจิตใจเกิดมุทิตาแล้วก็จะแสดงต่อด้วยการกระทำหรือด้วยคำพูด หากว่าการแสดงออกที่ทำไปด้วยความจำเป็นตามมารยาท สังคมแบบเสียไม่ได้ หรือถูกบังคับให้ทำโดยที่ใจทมิฬได้ยินดีด้วยเลย การแสดงออกเช่นนั้นก็หาจัดว่าเป็นการแสดงมุทิตาจิตไม่ เพราะใจไม่ได้เกิดมุทิตาด้วยคุณธรรมข้อนี้มีใช้ว่าจะเกิดขึ้นง่าย ๆ หรือ

เกิดขึ้นแก่ทุกคนไม่ เพราะปกติธรรมดาคนทั่วไปมักจะไม่ค่อยยอมรับในความคิดของผู้อื่น มักจะไม่ค่อยชื่นชอบนักหากผู้อื่นได้ดีเกินหน้า โดยเฉพาะในคนที่ไม่ชอบหน้ากันอยู่แล้ว มุทิตาจิตจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ดังนั้น คนที่ทำให้จิตเกิดมุทิตาได้จึงเป็นบุคคลพิเศษที่ยกระดับจิตใจให้สูงกว่าคนธรรมดาสามัญได้แล้วเป็นคนเปิดใจกว้าง ยอมรับ ความคิดของผู้อื่น และพร้อมเสมอที่จะแสดงความชื่นชมยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี เพราะมุทิตาจิตนั้นเป็น “พรหมธรรม” หรือ “พรหมวิหารธรรม” ข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นธรรมของผู้เป็นพรหมของผู้ใหญ่ผู้ประเสริฐแล้ว จึงกล่าวได้ว่า มุทิตานี้เกิดได้ยากนักยากหนา ที่เกิดได้ง่าย ๆ นั้นเพราะเขาฝึกไว้ดีแล้ว

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2552) ให้ความหมาย มุทิตา แปลว่า มีจิตใจอ่อนโยน หมายถึง จิตที่ไม่มีความอิจฉาริษยาเจือปน มีอารมณ์สดชื่น แจ่มใสตลอดเวลา

กล่าวสรุปได้ว่า มุทิตา คือ ความชื่นชมยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี มีความสุข หรือประสบความสำเร็จ มีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น โดยไม่มีความริษยา คือ ความไม่สบายใจ ความโกรธความฟุ้งซ่าน ซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่าตน

4. อุเบกขา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559) ให้ความหมาย อุเบกขา : ความวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลาง ดำรงอยู่ในความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง หรืออคติต่อผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะ เกลียด เวลา และกลัว

ลักษณะของอุเบกขา คือ ความเป็นไปโดยอาการวางเฉยในเหล่าสัตว์กล่าวคือ เมื่อเราไม่อาจช่วยเหลือผู้อื่นได้ก็พึงวางใจเป็นกลางยอมรับความจริงว่าเป็นกรรมเก่าของเขาไม่มีใครบังคับบุคคลเหล่านั้นให้เป็นไปในอำนาจของตน เพราะเหล่าสัตว์มีกรรมเป็นสมบัติของตน จึงต้องเป็นไปตามกรรมทำไว้ แม้พระพุทธเจ้าก็สักแต่ว่าแนะนำข้อปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนกรรมดีแต่พระองค์ไม่อาจจะลบล้างกรรมเก่าของเราได้ กรรมเก่าที่เป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วนั้นติดตามทุกคนอยู่เสมอเหมือนเงาตามตัว เราไม่อาจรู้ว่าบาปกรรมในอดีตจะส่งผลเมื่อใด เพื่อให้บาปกรรมนั้นมีกำลังอ่อนส่งผลในปัจจุบันไม่ได้ เราจึงต้องทำกรรมดีให้มีอยู่เสมอ กรรมดีที่ทำในปัจจุบันชาตินี้จะช่วยอุปถัมภ์ค้ำจุนกรรมฝ่ายดีในอดีตให้ส่งผลและขัดขวางบาปกรรมในอดีต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559, หน้า 124)

พระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2557) มีใจความว่า อุเบกขานี้เกิดขึ้นด้วยอำนาจของสติแต่สตินี้ เป็นสติที่มีปัญญาเกิดขึ้น ภาษาไทยเรียกว่า “ความรู้เท่า รู้ทัน” ความรู้เท่ารู้ทันที่เกิดขึ้นของจิต ให้จิตนั้นวางเป็นกลาง ๆ ด้วยปัญญาที่เกิดจากความรู้เท่ารู้ทัน อุเบกขาจึงเกิดจากรู้เท่ารู้ทัน จึงเป็นกลางได้อุเบกขาของจิตนั้น เปี่ยมล้นไปด้วย

สติปัญญาในเรื่องที่เป็นสัมปญญา เป็นปัญญาอันชอบ รู้ในสิ่งที่ควรปฏิบัติอันชอบเรียกว่า มีความเห็น ความคิดอันชอบ ดำเนินวิถีจิตตามองค์ธรรม 8 ประการของอริยมรรค จึงจะเกิดอุเบกขา และอุเบกขานี้เป็นสติปัญญาที่บริสุทธิ์ ยังให้เกิดญาณทัสนวิสุทธิเพื่อวิมุตติธรรม เพื่อความหลุดพ้นจากโลกอุเบกขาธรรมจึงเป็นปัญญาล้วน ๆ ที่เข้าถึง เข้าใจในธรรมชาติว่า มันเป็นเช่นนั้นเอง ไม่เปลี่ยนไปจากนี้ไม่แปรเป็นอย่างอื่นเข้าถึงความจริงในขั้นของอิทัปปัจจ เห็นแจ้งความจริงในปฏิจสมุปบาทธรรม และไม่สงสัยในอริยสัจพบความจริงแท้ที่ปรากฏในธรรมนิยามอันเป็นปัญญาล้วน ๆ จึงไม่ใช่อาการลักษณะของจิตหรือพฤติกรรม หรือสภาพของความนึกคิดปรุงแต่งที่ทำให้เกิดการวางเฉยซึ่งการวางเฉยก็คือ การประพฤติปฏิบัติเป็นการถือประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำ ไม่ข้องแวะ คือ การกระทำโดยการไม่กระทำ การไม่กระทำเหล่านั้นคือการกระทำ การกระทำโดยไม่กระทำจึงยังเกี่ยวข้องกับโลกอยู่ ไม่ใช่ออกจากโลก จึงไม่ใช่ตัวอุเบกขาในพระศาสนาฉะนั้น การคิดว่าวางเฉยไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ นั้น เป็นการคิดในฐานของความลำเอียงของจิต ลำเอียงเพราะรักก็วางเฉยได้ ลำเอียงเพราะโกรธก็วางเฉยได้ ลำเอียงเพราะกลัวก็วางเฉยได้ หรือลำเอียงเพราะโลกก็วางเฉยได้ ความวางเฉยดังกล่าวมานั้น เป็นอคติ จึงไม่สามารถเกิดพรหมวิหาร 4 ได้ เราจึงพบอุเบกขาอีกตัวหนึ่งเกิดขึ้นในเบื้องต้นของธรรมที่เป็นไปเพื่อความประเสริฐ คือ พรหมวิหารธรรมเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาก็เช่นเดียวกัน

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2552) ให้ความหมาย อุเบกขา แปลว่า ความวางเฉย นั่นคือ มีการวางเฉยต่ออารมณ์ที่มากระทบ และทรงความยุติธรรม ไม่ลำเอียงต่อผู้ใดผู้หนึ่ง

กล่าวสรุปได้ว่า อุเบกขา คือ การวางเฉย วางใจเป็นกลาง เข้าใจธรรมชาติ ยอมรับความจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น กรณีที่เราไม่อาจช่วยเหลือผู้อื่นได้หรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก (Positive thinking)

ความหมายของการคิดเชิงบวก

Baughman (1974) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกเป็นการคิดในแง่ดีและมีประโยชน์ซึ่งนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และประสบความสำเร็จ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง โดยจะเน้นให้ฝึกคิดฝึกพูด แสดงความรู้สึกและแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางบวก ทำให้สามารถปรับตัวได้ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

Vera (1992) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกว่า คือ ความสามารถในการชักจูงของจิตได้สำนึกไปในทางบวก

Martin (1992) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกเป็นการมองโลกในแง่ดียอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงสามารถแก้ปัญหา และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้นขึ้นอีกได้โดยไม่ยึดติดกับประสบการณ์ในอดีตที่ไม่ดีและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์

Potter (1998) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกเป็นกระบวนการคิดที่ทำให้เรามีความสุขเกิดความกระตือรือร้นมองโลกในแง่ดียอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มีพลังที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีสุขภาพที่ดีขึ้นและส่งผลทำให้ ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วย

Napoleon (1998) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกว่าเป็นทัศนคติในทางสร้างสรรค์หรืออีกความหมาย คือความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ สภาวะสร้างสรรค์จิตใจที่คนเราสร้างขึ้นมากด้วยความตั้งใจจริงบนพื้นฐานของแรงกระตุ้นที่เหมาะสมกับตนเองใช้เป็นเครื่องบรรเทาแรงกระทบกระทั่งจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต มีสาระสำคัญ 10 ประการคือ

1. เป็นเจ้าของจิตใจตนเองด้วยความเชื่อมั่น
2. มุ่งมั่นกับสิ่งที่ต้องการและหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ
3. ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่เราต้องการให้ปฏิบัติต่อเรา
4. ขจัดความคิดในทางทำลายด้วยการตรวจสอบตนเองเสมอ
5. มีความกระตือรือร้นและมองโลกในแง่ดี
6. สร้างนิสัยใจกว้างมองหาส่วนที่ดีของผู้อื่นและเรียนรู้ที่จะชอบผู้อื่น
7. ให้การเสนอแนะที่สร้างสรรค์แก่ตนเอง
8. เชื่อในคำอธิฐาน
9. กำหนดเป้าหมายเพื่อรักษาจิตใจให้อยู่กับสิ่งที่ต้องการ
10. ศึกษาเรียนรู้คิดและวางแผนด้วยตนเองโดยไม่พึ่งพาคนอื่น

Scott (2002) กล่าวว่า การคิดในแง่บวก หมายถึง ประสิทธิภาพที่เรามีอยู่แต่เดิม ในการที่จะสร้างสรรค์ผลลัพธ์ที่เราต้องการได้ ด้วยการคิดในแง่บวกการมีความเชื่อในความสามารถของตน แม้ว่าข้อเท็จจริงดูเหมือนว่าพยายามชีวิตไปในทางตรงกันข้ามก็ตาม มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างทางเลือกที่สร้างสรรค์การต่อสู้กับปัญหาอย่างไม่ลดละ ทั้งการคิดในแง่บวกและการคิดในแง่ลบล้วนแต่มีข้อเท็จจริงแฝงอยู่ การคิดในแง่ลบส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ ดังนั้น เราสามารถเลือกที่จะเพิกเฉยต่อการคิดแง่ลบ และคนหาการคิดในแง่บวกของตนเองขึ้นมาใหม่

A Ephraim Cox (2004) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกเป็นการมองสถานการณ์ต่าง ๆ ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเอง ปรับใช้และสามารถสร้างความสุขรอบ ๆ ตัวเองเป็นวิธีที่จะหยุดความวิตกกังวล ความโกรธความกระวนกระวายและความผิดหวัง

Peiffer (2005) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกเป็นการชักจูงจิตได้สำนึก รู้จักอารมณ์ของเราให้เป็นไปในทิศทางบวก มองถึงแง่ดีมีความเชื่อมั่น คิดและทำอย่างมีสติตามความเป็นจริงส่งผลทำให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางบวก

Susan (2007) กล่าวว่า เรียนรู้ที่จะคิดในเชิงบวก ทั้งในสถานการณ์ที่เลวร้าย พบเจออุปสรรคเป็นมืออาชีพที่จะเรียนรู้วิธีการที่จะจัดการกับความกลัว ความโกรธและผิดหวัง โดยการประเมินรูปแบบการคิดและการเปลี่ยนแปลงการรับรู้เชิงลบ ให้เป็นทางบวกและปรับปรุงชีวิต

Norman (2007) กล่าวว่า การคิดเชิงบวก หมายถึงการเข้าถึงกระบวนการคิด ที่จะช่วยให้คุณประสบความสำเร็จ และความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกที่ดีและแรงใจ ทำสิ่งที่อยากทำ เคยฝันให้เป็นไปได้ผ่านการคิดเชิงบวกรูปแบบของความคิดที่เกี่ยวข้องกับการมองหาผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

Barbara (2009) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกในแง่ของการมองโลกในแง่ดีเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง ลดการขัดแย้งของกันและกัน การใช้เวลาอย่างเต็มที่ด้วยการมองโลกในด้านดีจะนำไปสู่ความสำเร็จของชีวิต

Sensei (2009) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกเป็นกลยุทธ์เพียงสำหรับ การเริ่มต้นการเดินทางของการเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองมากขึ้น ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นกับอารมณ์ของตนเองและรู้จักจัดการกับอารมณ์ การเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์

จรรยา จิตติคุณการ (2545) กล่าวว่า การคิดในทางบวกเป็นการเริ่มต้นที่จะเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ทำให้เห็นความดีของตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทำให้มีความสุขใจมากกว่าทุกข์ใจ มีเพื่อนมากกว่ามีศัตรู มีสุขภาพแข็งแรงมากกว่าโรคภัยไข้เจ็บ เพียงแต่เราต้องเริ่มต้นและฝึกหัด เมื่อฝึกหัดมองโลกในแง่ดีบ่อย ๆ เข้า เราก็จะเห็นโอกาสและสิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่ในตัวเรา ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เกิดพลังขับเคลื่อนให้สังคมไปในทางที่ดีด้วย

นิภา แก้วศรีงาม (2547) กล่าวว่า การคิดเชิงบวก (Positive thinking) เป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคล อันเกิดจากการที่คนเรานั้นมีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิดไปในทิศทางที่ดีมองและรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงเป็นเหตุเป็นผลด้วยอารมณ์ที่ผ่องใส จึงทำให้มีพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม ดึงดูดและสร้างสรรค์จึงเป็นพื้นฐานที่ทำให้คนเราเกิดการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้ง ยังเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการริเริ่มสร้างสรรค์ด้วย ซึ่งความคิดที่ดี

ในเชิงบวกนั้น จะทำให้ผู้คิดเกิดความรู้สึกไปในทางบวกและย่อมจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ดีซึ่งส่งผลให้ทั้งตนเองและสังคมรอบข้างมีความสุขได้

เรวดี ทรงเที่ยง (2550) กล่าวว่า การคิดเชิงบวกเป็นกระบวนการในการสร้างความคิดแง่ดี และใช้พลังทางความคิดอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง โดยไม่ใช่วิธีการคิดแบบเข้าข้างตัวเอง ซึ่งพลังดังกล่าวนี้จะช่วยผลักดันให้มองเห็นผลลัพธ์ จะเกิดผลดีต่อตนเองหรือผู้อื่นอย่างไรการคิดเชิงบวกไม่ได้ติดตัวเรามาโดยกำเนิด แต่เราสามารถเรียนรู้ได้โดยอาศัยการฝึก ซึ่งการคิดเชิงบวกนั้น จะช่วยสร้างสรรค์จิตใจให้เรามองโลกในแง่ดีมั่นคงแน่วแน่และสร้างให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่ถูกผลักดันมาจากพลังทางบวก ซึ่งคนที่มีการคิดเชิงบวกนั้นรู้จักการจัดการอารมณ์ จะเป็นผู้ที่มีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การเรียน การแข่งขันทั้งยังเป็นผู้ที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีด้วย

นิลภา สุอังคะ (2550) กล่าวว่า การคิดเชิงบวก คือ การมีความคิด ทศนคติต่อตนเองและเหตุการณ์ในด้านบวก มีการรับรู้และแปลความหมายไปในทางที่ดีและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การคิดเชิงบวก หมายถึง เป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลที่มีรูปแบบการรับรู้การคิดไปในทิศทางที่ดี รับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงด้วยเหตุผล มีความรู้สึกที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยไม่ยึดติดกับประสบการณ์ในอดีตที่ไม่ดีพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยอารมณ์ที่ผ่อนคลาย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำให้เกิดการแสดงออกที่เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของการคิดเชิงบวก

Peiffer (2005) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงบวกไว้ ดังนี้

1. กล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค
2. รู้จักจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม
3. รู้จักให้กำลังใจตนเองและมองโลกในแง่ดี
4. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
5. มีมุมมองที่หลากหลายและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

Scott (2002) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงบวกไว้ ทั้งหมด 10 ประการ ดังนี้

1. การมองโลกในแง่ดี (Optimism) หมายถึง ความเชื่อและความคาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดี แม้ว่าจะตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ยากลำบาก ทำลาย หรือคับขันก็ตาม

2. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) หมายถึง การมีความสนใจมีพลังในแง่บวกมีแรงปรารถนาหรือแรงกระตุ้นส่วนตัวสูง

3. ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ความเชื่อมั่นในตนเองต่อผู้อื่นหรือต่อพลังอำนาจที่สูงกว่า ซึ่งคอยให้การสนับสนุนการชี้แนะแนวทางเมื่อคน ๆ นั้นต้องการ

4. ความยึดมั่นในคุณธรรม (Integrity) หมายถึง การกระทำตามคำมั่นสัญญาที่มีต่อความซื่อสัตย์ ความเปิดเผย และความยุติธรรม การใช้ชีวิตตามมาตรฐานหรือเพื่อมาตรฐานของคน ๆ นั้น

5. ความกล้าหาญ (Courage) หมายถึง ความเต็มใจที่จะเสี่ยงและเอาชนะกับความกลัวแม้ไม่แน่ใจในผลลัพธ์ที่จะได้

6. ความมั่นใจ (Confidence) หมายถึง การมีความเชื่อมั่นทั้งในด้านความสามารถ สมรรถภาพและศักยภาพของตนเอง

7. ความมุ่งมั่น (Determination) หมายถึง การไล่ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่จำเป็นในชีวิตอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

8. ความอดทน (Patience) หมายถึง ความเต็มใจในการรอคอยโอกาสความพร้อมหรือผลลัพธ์ จากการกระทำของตนเองหรือของผู้อื่น

9. ความสุขุม (Calmness) หมายถึง การดำรงไว้ซึ่งความเยือกเย็นและเฝ้หาความพอเหมาะพอควรในแต่ละวันในการโต้ตอบกับความยากลำบาก ความท้าทาย หรือวิกฤติการณ์ การใช้เวลาในการโต้ตอบและความคิด

10. การสำรวจความตั้งใจ (Focus) หมายถึง การเอาใจจดจ่ออยู่กับการกระทำให้บรรลุเป้าหมายและสิ่งที่มีความสำคัญตามลำดับก่อนหลัง

Limon (2008) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงบวกไว้ ดังนี้

1. มองโลกในแง่ดี
2. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดีเปิดเผย
4. มีสติรอบคอบระมัดระวัง
5. ใฝ่หาความรู้ที่ดียิ่งอยู่เสมอ
6. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. พุดจาไพเราะอ่อนหวาน

8. มีความมุ่งมั่นในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ

ความสำคัญของการคิดเชิงบวก

จรรยา จิตติวุฒิการ (2545) กล่าวถึง ความสำคัญของการคิดเชิงบวก ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้คิดแต่ในด้านที่ดี ไม่คิดในด้านร้าย ที่ทำให้เกิดความกังวล โดยไม่จำเป็น
2. ช่วยให้กล้าคิดกล้าฝันก่อนว่าจะเป็นไปได้ จึงจะเป็นไปได้ในชีวิตจริง
3. ทำให้เห็นความดีของตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เกิดเป็นความสุขใจมากกว่า

ความทุกข์ใจ มีเพื่อนมากกว่ามีศัตรู มีสุขภาพแข็งแรงมากกว่าโรคภัยไข้เจ็บ

4. สามารถเพิ่มคุณค่าให้แก่ชีวิตได้ในทุกด้าน เพียงแต่เราจะต้องเริ่มต้นและฝึกหัดจากสิ่งทีใกล้ตัวเราในชีวิตประจำวัน เมื่อฝึกบ่อย ๆ เข้า เราก็จะเป็นโอกาสและสิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่ในตัวเรา ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม

5. ช่วยทำให้มีพลังขับเคลื่อนสังคมไปในทางที่ดี

นิภา แก้วศรีงาม (2547) กล่าวถึง ความสำคัญของการคิดเชิงบวก ไว้ดังนี้

1. การคิดเชิงบวก จะเพิ่มคุณค่าให้แก่ชีวิตและการงาน กล่าวคือ 1) เกิดมีสภาวะทางอารมณ์ (EQ) มีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ 2) เกิดความคิดที่จะปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 3) สร้างความคิดที่จะปรับเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส และ 4) ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถที่จะหาคุณประโยชน์จากสิ่งของไร้ค่า พลังงานจากอากาศหรือกองขยะมาประดิษฐ์และสร้างนวัตกรรมจากของเหลือใช้ต่าง ๆ ได้

2. เพิ่มความสุขในชีวิต และสร้างให้มีสุขภาพจิตที่ดี กล่าวคือ 1) สามารถปรับตัวและเผชิญความจริงได้อย่างมีเหตุผล 2) มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิต เกิดความพึงพอใจในตนเอง ครอบครัว หน้าที่การงาน และในสังคมที่ตนเองเกี่ยวข้อง 3) มีความสามารถในการเผชิญปัญหา และเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งส่งผลทำให้บริหารจัดการกับปัญหาและอุปสรรคนั้นได้เป็นอย่างดี 4) ทำให้เกิดมีสภาวะทางอารมณ์ (EQ) ที่ดี สามารถที่จะแก้ไขปัญหา และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 5) อารมณ์ผ่อนคลายผ่อนคลาย สร้างบรรยากาศและความสุขให้ตนเองและผู้อื่น และ 6) เกิดความสำเร็จในชีวิต

เรวดี ทรงเที่ยง (2550) กล่าวถึง ความสำคัญของการคิดเชิงบวก ไว้ดังนี้

1. หากเราสามารถคิดดี หรือคิดในเชิงบวกได้ สิ่งที่จะตามมา ก็คือ การพูดดี และการทำดี จึงทำให้ตนเองและผู้อื่นสบายใจ เนื่องจากเจ้าของความคิดเองสามารถทำความเข้าใจกับเรื่องราว

ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และสามารถปรับความคิดของตนเองให้ปราศจากความยุ่งยากลำบากใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

2. การมองโลกในแง่ดีเป็นส่วนหนึ่งของการคิดเชิงบวก และมีส่วนสำคัญในการจิตใจตนเอง คนที่มองโลกในแง่ดี จะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้าย จึงมีพลังแสวงหาโอกาสที่จะพลิกผันสถานการณ์เลวร้าย ให้กลับขึ้นดีให้ได้ และจะไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขวางกั้น

3. การคิดเชิงบวกเป็นกระบวนการสร้างความคิด การใช้พลังความคิดบนพื้นฐานของความเป็นจริง โดยไม่ใช่การคิดแบบเข้าข้างตนเอง ซึ่งพลังดังกล่าวจะผลักดันให้มองเห็นผลลัพธ์ว่าจะเกิดผลดีต่อตนเองหรือผู้อื่นอย่างไร ซึ่งไม่ได้มีติดตัวมาโดยกำเนิด เราจึงสามารถ เรียนรู้ได้โดยอาศัยการฝึกฝน

4. ช่วยสร้างสรรค์จิตใจ ให้เรามองโลกในแง่ดีอย่างมั่นคงและแน่วแน่ สร้างให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่ถูกผลักดันมาจากพลังทางบวก ทำให้เราได้พบกับสถานการณ์ในทางบวกทุก ๆ วัน

5. ช่วยปรับปรุงชีวิตและฟื้นฟูสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเราไปในทางที่ดีขึ้น

6. มีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตทุกด้าน เช่น ด้านการทำงาน การเรียน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า บุคคลใดก็ตามหากปรับวิธีคิดให้เป็นการคิดเชิงบวกได้ บุคคลผู้นั้น ก็จะมีพฤติกรรมที่ดี ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว

6. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotion Intelligence)

ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

Salovey and Mayer (1990) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความสามารถหรือศักยภาพของแต่ละบุคคลที่จะตระหนักรู้เข้าใจ ตอบสนองอารมณ์ของตนเองและความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง สามารถควบคุมอารมณ์พร้อมจัดการไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมกับงานหรือสถานการณ์ในขณะนั้น

Cooper and Sawaf (1997) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้เข้าใจและรู้จักนำพลังทางอารมณ์ของตนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีและรู้ถึงวิธีที่จะโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นได้

Goleman (1998) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า หมายถึงความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และความรู้สึกของผู้อื่น จนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จและแสดงออกทางอารมณ์อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามกาลเทศะ

Higgs and Dulewicz (1999 อ้างถึงใน สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2548) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ที่ช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบต่อภาวะแวดล้อมของการทำงานว่าความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง การบรรลุเป้าหมายของบุคคล โดยใช้ความสามารถบริหารจัดการกับความรู้สึกและอารมณ์ตนเอง มีความสามารถรับรู้ได้ไว และมีอิทธิพลต่อบุคคลสำคัญอื่น ๆ และสามารถในการสร้างสมดุลของภาวะจิตใจ และแรงขับของตนด้วยพฤติกรรมอย่างผู้มีสติสัมปชัญญะและมีจริยธรรม

ทศพร ประเสริฐสุข (2543) ให้ความหมายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะตระหนักถึงความรู้สึกความคิด และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น และสามารถควบคุมอารมณ์แรงกระตุ้นภายใน ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ สามารถให้กำลังใจตนเองที่จะเผชิญอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างไม่คับข้องใจรู้จักจัดการความเครียดที่จะขัดขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันมีค่าของตนเองได้ สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตาม ได้อย่างมีความสุขจนประสบความสำเร็จในการเรียน และความสำเร็จในอาชีพ

พระราชวรมนี (2543) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง การใช้ปัญญาแก้ปัญหาการแสดงอารมณ์ที่แสดงออกมาให้มีเหตุผลเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในแต่ละสถานการณ์โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรมซึ่งถ้าขาดปัญญากำกับก็จะเป็นพลังตบอด ปัญญาจึงเป็นตัวที่จะมากำกับชีวิตของเราให้การแสดงออกเป็นไปในทางที่ถูกต้อง

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรู้จักเข้าใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้สอดคล้องกับวัย มีการประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมและมีความสุข

จากความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ สรุปได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะตระหนักรู้ เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและรู้จักตอบสนองอารมณ์ของตนเองและความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นการใช้ปัญญาในการกำกับอารมณ์ให้แสดงออกในทางที่ถูกต้อง มีการประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมและมีความสุข และสามารถนำความฉลาดทางอารมณ์ของตนมาใช้ติดต่อกับสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

พ่องพระณ เกิดพิทักษ์ (2543) กล่าวว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นบุคคลที่มีลักษณะต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเองสามารถควบคุม จัดการและแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีสติที่สามารถรับรู้ และตระหนักรู้ได้ว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไร ตลอดจนสามารถรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม
2. มีพลังใจ มีแรงบันดาลใจที่จะกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต
3. สามารถอดทนอดกลั้นต่อสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดจนสามารถเผชิญต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้อย่างเหมาะสม
4. มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดมั่นถือมั่น จนทำให้ปรับตัวไม่ได้ มีความสามารถที่จะควบคุมตนเอง มีความสามารถในการควบคุมสิ่งเร้า (Impulse Control)
5. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. มีความสัมพันธ์ภาพที่บ่งบอกถึงความไว้วางใจผู้อื่น มีความจริงใจและซื่อสัตย์
7. มีความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์
8. มองโลกในแง่ดี

Goleman (1998) เป็นคนแรกที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) มองว่าความฉลาดทางอารมณ์มีอำนาจหรือความสำคัญมากกว่าเชาว์ปัญญา หรือ IQ เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ความฉลาดทางอารมณ์สามารถเรียนรู้พัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็ก โดยอธิบายว่าเป็นความสามารถในการสร้างแรงจูงใจตนเองไม่ย่อท้อต่อการเผชิญความผิดหวัง หรือความไม่สมปรารถนาสามารถควบคุมความต้องการที่รุนแรงไม่ไห้แสดงออกโดยขาดการยับยั้งปรับความรู้สึกเศร้าหมองที่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถติดขัดให้หมดไป และช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและความหวัง Goleman ยังได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถในด้านส่วนตัวและด้านสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-awareness)
2. การควบคุมอารมณ์ตนเอง (Self-regulation)
3. การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง (Self-motivation)
4. การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น (Recognizing Emotion In Others)
5. การมีทักษะทางสังคม (Social Skill)

Goleman (1995 อ้างถึงใน วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542) ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญที่เป็นลำดับ คือ

1. ขั้นตระหนักรู้จักอารมณ์ตน (Know One's Emotion) หรือการตระหนักรู้จักตน (Self-awareness) เป็นการเข้าใจความหยั่งรู้ความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ ภาวะอารมณ์ ความต้องการของตนในแต่ละเวลาและสถานการณ์ คนที่รู้จักตัวเองและเอาชนะตนเองคือคนที่ฉลาด
2. ขั้นจัดการอารมณ์ของตน (Managing Emotion) หรือการควบคุมตนเอง (Self-management) เป็นความสามารถที่จะควบคุมจัดการกับความรู้สึก หรือภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นและแสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม โดยสร้างเสริมจากภาวะที่ตระหนักรู้ในอารมณ์ของตน เมื่อเศร้าโศก ผิดหวัง หรือเสียใจก็ควบคุมตนเองได้ ไม่โมโหร้ายหรือหา “แพะ” สร้างความทุกข์แก่ตน สามารถนำพาภาวะอารมณ์ของตนให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้โดยเร็ว มีการคิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ
3. ขั้นสร้างแรงจูงใจที่ตีแก่ตนเอง (Motivating Oneself) การกระตุ้นเตือนตนให้คิดริเริ่มอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันตนมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จ สามารถอดได้รอได้ ไม่หุนหันใจเร็วด่วนได้ ผู้ที่สามารถทำได้ดังนี้ ถือเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในงาน มุ่งสู่เป้าหมายอย่างมีพลังของความตั้งใจมั่น มองอะไรที่ไม่ยึดติดกับเงิน ผลประโยชน์หรือตำแหน่ง
4. ขั้นสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ (Recognizing Emotion in Others) หรือการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นพื้นฐานของความ “เก่งคน” รู้เท่าทันในความรู้สึก ความต้องการ ข้อวิตกกังวลของผู้อื่นได้อย่างชาญฉลาด มีไหวพริบ
5. ความสามารถในการจัดการความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handling Relationship) หรือทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Social Skill) การเป็นผู้ฟังที่ดี การสื่อสารด้วยคำพูด น้ำเสียง ท่าทางที่ดี ให้เกียรติผู้อื่น เป็นผลรวมของข้อ 1-4 ทำอย่างไรที่จะมีความสามารถในการสร้างและรักษาเครือข่ายสายสัมพันธ์ส่วนตัวและที่เกี่ยวกับงานไว้ ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากกับความเป็นผู้มีชื่อเสียง ความเป็นผู้นำและความเก่งคน

กรมสุขภาพจิต (2543) ได้แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ด้านคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง และความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองรู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วย ความสามารถดังต่อไปนี้ 1) ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้อารมณ์และความต้องการ

ของตนเองได้ แสดงออกอย่างเหมาะสม 2) เห็นใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม 3) รับผิดชอบ รู้จักให้อภัย เห็นประโยชน์ส่วนรวม

2. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้ 1) รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจตนเองได้มีความมานะมุ่งไปสู่เป้าหมาย 2) ตัดสินใจและแก้ปัญหา รับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่น 3) มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและแสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย 1) ภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าตนเอง เชื้อมั่นในตนเอง 2) พึงพอใจในชีวิต มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ 3) มีความสงบทางใจ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย มีความสงบทางจิตใจ

7. แนวคิดเกี่ยวกับปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence)

ปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) เป็น 1 ใน 9 ด้านของทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ของ Gardner (1999) ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัญญาด้านภาษา (Linguistic intelligence) 2) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-mathematical intelligence) 3) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual – spatial intelligence) 4) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – kinesthetic intelligence) 5) ปัญญาด้านดนตรี (Musical intelligence) 6) ปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) 7) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal intelligence) 8) ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist intelligence) 9) ปัญญาด้านการหยั่งรู้ (Existential intelligence)

ปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการเข้าใจบุคคลอื่น รู้จักวิธีในการจูงใจ วิธีการทำงาน และวิธีการร่วมมือกับบุคคลอื่น ซึ่งการเข้าใจความปรารถนาของบุคคลอื่นที่ซ่อนเร้นอยู่นั้นเป็นเรื่องความซับซ้อนอย่างสูง ผู้มีความสามารถทางด้านนี้มักเป็นผู้มีความไวต่อความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น มีความเป็นมิตร ชอบช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่น ความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นมุ่งออกมาภายนอกสู่ผู้อื่น ซึ่งต่างไปจากความสามารถด้านการเข้าใจตนเองที่มุ่งสู่ภายใน คุณลักษณะที่โดดเด่นของความสามารถ

ในด้านนี้ คือ ความสามารถในการเข้าใจและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอย่างดี จะสังเกตและแยกแยะอารมณ์ ภาวะจิตใจ และความตั้งใจของผู้อื่นได้ดี เกี่ยวข้องกับทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา ท่าทาง ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการจัดการความขัดแย้ง

การวัดจิตแห่งความเคารพ

จิตเคารพ มีลักษณะเป็นค่านิยม เนื่องจากต้องสร้างสมมาตั้งแต่วัยเด็ก ในสถาบันครอบครัว และเพิ่มพูนขึ้นมาเรื่อย ๆ การวัดค่านิยมมีลักษณะคล้ายคลึงกับการวัดความสนใจ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) กล่าวว่า วิธีการวัดค่านิยมควรเริ่มจากขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดค่านิยมที่จะวัดให้ชัดเจน
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ การศึกษานิยาม ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิมนั้น
3. นิยามค่านิยมที่กำหนด
4. เลือกแบบการสร้างเครื่องมือ เช่น
 - 4.1 การสัมภาษณ์
 - 4.2 การสังเกต
 - 4.3 แบบรายงานตนเองหรือแบบสอบถาม เครื่องมือนี้มีการออกแบบหลายอย่าง อาจเป็นภาษาหรือภาพ มีตัวเร้าเป็นคำถามหรือสถานการณ์ แล้วพยายามให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกรของตนเองออกมา
5. เขียนข้อสอบวัดค่านิยมตามแบบที่เลือก ประกอบด้วย ข้อคำถาม คำตอบ และเกณฑ์การให้คะแนน
6. ตรวจสอบข้อความ เป็นขั้นตอนตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขเบื้องต้น พิจารณาข้อคำถาม สถานการณ์ และคำตอบว่ามีความชัดเจนสามารถวัดค่านิมนั้นได้หรือไม่
7. ศึกษาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ เพื่อดูข้อคำถามแต่ละข้อจำแนกผู้ที่มีค่านิยมกับผู้ที่ไม่มีความนิยมได้หรือไม่
8. เครื่องมือวัดค่านิยม มี 2 ลักษณะ คือ
 - 8.1 แบบวัดค่านิยมเดี่ยว คือ วัดค่านิยมด้านเดียว มี 3 แบบ คือ
 - 8.1.1 แบบมีคำถามหรือสถานการณ์ แล้วให้เติมคำลงไป
 - 8.1.2 แบบมีคำถามหรือสถานการณ์ แล้วมีตัวเลือกไว้ให้ตอบ หลักการให้คะแนน

เป็น 0, 1 หรือ 0, 1, 2 เป็นต้น (0 ไม่มีค่านิยมนั้นเลย 1 มีค่านิยมนั้นบ้าง 2 มีค่านิยมนั้นมาก)

8.1.3 ใช้มาตราแบบนัยจำแนก (Semantic Differential Scale) เป็นเทคนิคของ ออสกู๊ด (Osgood) และคณะสร้างขึ้นเพื่อวัดเจตคติของมโนภาพใดมโนภาพหนึ่ง โดยเอาค่านิยมหรือมโนภาพนั้นเป็นเป้าหมายของความรู้สึก จากนั้นศึกษาคำที่มีความหมายเกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วหาคำตรงข้ามกันเป็นคู่ อย่างน้อย 5 คู่ขึ้นไป โดยแต่ละคู่เขียนมาตรการให้คะแนนตั้งแต่ 3 ถึง 7 ช่อง จัดอันดับจากบวกไปหาลบสำหรับการวัดค่านิยมนั้น ๆ

8.2 แบบวัดค่านิยมกลุ่ม คือ การออกแบบวัดค่านิยมทั้งหมดภายในครั้งเดียว แล้วสามารถทราบว่า บุคคลนั้นมีค่านิยมด้านใดมากที่สุดตามลำดับ ยกตัวอย่างค่านิยม 5 ด้าน เช่น 1) การพึ่งตนเอง 2) ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ 3) การประหยัดและออม 4) การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย 5) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาและ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

Nunnally (1978) กล่าวว่า การศึกษาหรือการวัดค่านิยม ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับการวัดความสนใจ หรือแม้แต่เจตคติ ทั้งนี้เพราะค่านิยม ความสนใจ และเจตคติมีลักษณะใกล้เคียงกันถึงแม้จะไม่ใช่อะไรอย่างเดียวกันก็ตาม แม้เครื่องมือ (Instrument) ที่ใช้วัดความสนใจหรือเจตคติก็สามารถนำมาใช้กับการวัดค่านิยม โดยเฉพาะเครื่องมือประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กับเรื่องดังกล่าวได้ดี

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์วิธีการวัดจิตแห่งความเคารพ

วิธีการวัดจิตแห่งความเคารพ	สุเมตตา สว่างทุกข์ (2553)	กานต์รวี บุญญานุสิทธิ์ (2554)	วรันทน์ เตชปานประสงศ์ (2557)	กัญญาวดี แสงงาม (2559)	เสาว พักขาว (2557)	น้ำทิพย์ องค์คำจาณิษฐ์ (2561)
1.แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า	/	/	/	/	/	
2.แบบวัดเชิงสถานการณ์ (รายการคำตอบเป็นแบบ 0, 1)	/					
3.แบบวัดเชิงสถานการณ์ (รายการคำตอบเป็น Rating Scale)						/

จากตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์วิธีการวัดจิตแห่งความเคารพที่พบโดยทั่วไป มี 2 วิธี คือ 1) วัดโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และ 2) วัดโดยใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ ซึ่งวิธีแรกเป็นที่นิยมมากกว่าวิธีที่สอง ซึ่งรายละเอียดของแต่ละวิธีการวัด มีดังนี้

1. แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบ Likert Scale

แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้ตอบโดยการให้คะแนนตามมาตราส่วนที่กำหนด เช่น 1-5, 1-6 หรือ 1-7 การวัดตัวแปรทางจิตวิทยาส่วนใหญ่นิยมใช้แบบวัดที่เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ ตามแบบของ Likert Scale เพราะมีวิธีการสร้างที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังสามารถนำไปปรับใช้กับการวัดคุณลักษณะของจิตพิสัยด้านอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถสรุปจุดเด่นและจุดเด่นได้ดังนี้

จุดเด่นของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

1. ง่ายต่อการเข้าใจและการใช้งาน การใช้มาตราส่วนที่มีตัวเลือกจำนวนไม่มาก เช่น 5, 6 หรือ 7 ทำให้ผู้ตอบสามารถเลือกคะแนนที่สะท้อนความรู้สึกหรือความคิดเห็นได้ง่าย
2. วัดความแตกต่างของความคิดเห็นได้ดี สามารถให้ข้อมูลที่ละเอียดเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของผู้ตอบ เช่น จาก “ไม่พอใจ” ถึง “พอใจมาก”
3. ออกแบบได้ง่ายและเก็บรวบรวมข้อมูลได้รวดเร็ว เหมาะสำหรับการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก
4. สามารถใช้ได้หลายบริบท เช่น สำรวจความคิดเห็นของลูกค้า การประเมินความพึงพอใจ การศึกษาทางการศึกษา หรือการวิจัยทางการตลาด
5. สะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ง่ายและรวดเร็ว โดยใช้การคำนวณทางสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือการวิเคราะห์ที่ซับซ้อนขึ้น เช่น CFA, Regression
6. ไม่ต้องการคำตอบที่ซับซ้อน การตอบแบบสอบถามไม่ต้องการคำตอบที่ซับซ้อนหรือยาวมาก ทำให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย

จุดด้อยของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

1. ความลำเอียงจากผู้ตอบ (Response Bias) หรือการเลือกคำตอบตรงกลาง (Central Bias) ผู้ตอบอาจมีแนวโน้มเลือกคะแนนที่เป็นกลางหรือคะแนนที่ดี เช่น เลือก 3 หรือ 4 จากทั้งหมด

5 คะแนน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการเลือกคำตอบที่สุ่มซ้ำ เนื่องจากความลังเลไม่ต้องการแสดงความคิดเห็นที่รุนแรง ทำให้ผลการสำรวจไม่สะท้อนความคิดเห็นที่แท้จริง ขาดความแม่นยำ

2. การเลือกคำตอบไม่สมดุล (Acquiescence Bias) บางคนอาจมีแนวโน้มที่จะเลือกคำตอบในลักษณะที่เห็นด้วยกับคำถามทั้งหมด หรือเลือกคำตอบเต็ม 5 ทั้งหมด โดยไม่ได้พิจารณาถึงความหมายที่แท้จริงของคำถาม

3. การตีความคำตอบที่แตกต่างกัน ผู้ตอบอาจตีความตัวเลือกคะแนนในลักษณะที่ต่างกันไป เช่น บางคนอาจคิดว่า 5 หมายถึงยอดเยี่ยม แต่บางคนอาจคิดว่าดี ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ไม่ตรงกับเจตนาของผู้ตั้งคำถาม และเกิดความไม่ชัดเจนในการวิเคราะห์

4. ไม่สามารถจับข้อมูลเชิงลึกได้ แบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่าเน้นการวัดในเชิงปริมาณ ไม่สามารถเจาะลึกถึงเหตุผลหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นหรือความรู้สึกนั้นได้ดีเท่ากับการสัมภาษณ์หรือวิธีการวัดอื่น ๆ ที่ให้พื้นที่ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็น

5. ข้อคำถามอาจทำให้เกิดความลำเอียงในการตอบ กรณีสร้างข้อคำถามที่ไปในทิศทางเดียวกันทั้งฉบับ เช่น สร้างข้อคำถามเป็นเชิงบวกหมดทุกข้อ

6. ช่วงห่างของมาตรวัดในแต่ละช่วงไม่เป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของทุกคน และการสร้างข้อคำถามที่ดีต้องใช้เวลา (Kubiszyn and Borichm, 1984; Anderson, 1988; Oppenheim, 1992)

2. แบบวัดเชิงสถานการณ์ (Situational Test)

แบบวัดเชิงสถานการณ์ เป็นแบบวัดที่กำหนดสถานการณ์จำลองซึ่งเลียนแบบชีวิตจริงมาให้ก่อน สถานการณ์อาจเป็นเรื่องราว ข้อคำถาม รูปภาพ ตาราง หรืออื่น ๆ แล้วให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกต่อสถานการณ์จำลองนั้นว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นอย่างไรต่อสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น โดยแบบวัดเชิงสถานการณ์ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องในเรื่องของความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบวัดประเภทมาตรฐานส่วนประมาณค่า เพราะเป็นแบบวัดที่สามารถวัดความรู้ขั้นสูงทั้งทางด้านสมองและจิตพิสัย เราจึงให้ผู้ตอบให้ติดตามและตอบได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงเพราะได้อ่านเรื่องราวและได้คิดมากกว่าแบบวัดประเภทอื่น ๆ ซึ่งสามารถสรุปจุดเด่นและจุดเด่นได้ดังนี้

จุดเด่นของแบบวัดเชิงสถานการณ์

1. สะท้อนพฤติกรรมในบริบทจริง แบบวัดเชิงสถานการณ์ช่วยให้ผู้ตอบแสดงวิธีรับมือกับสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจริง ทำให้ผลการประเมินใกล้เคียงกับพฤติกรรมจริงมากขึ้น

2. การตั้งการคิดวิเคราะห์สะท้อนตนเอง แบบวัดเชิงสถานการณ์มักให้ผู้ตอบคิดถึง การตัดสินใจ ทำให้เกิดกระบวนการสะท้อนตน (Self-reflection)

3. ประเมินทักษะที่ซับซ้อนได้ แบบวัดเชิงสถานการณ์เหมาะกับการประเมินทักษะที่ เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การจัดการอารมณ์ เป็นต้น

4. ปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย สถานการณ์ในแบบวัดเชิงสถานการณ์สามารถ ออกแบบให้เหมาะกับอาชีพ เพศ วัย หรือบริบทเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายได้

5. เพิ่มความแม่นยำในการวัด เนื่องจากสถานการณ์ที่ใช้ประเมินมีความเฉพาะเจาะจง จึง สามารถทำให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำและสามารถวิเคราะห์ได้ดีขึ้น

6. เหมาะสมสำหรับการศึกษาในเชิงจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ แบบวัดเชิงสถานการณ์ เป็นที่นิยมในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในหลากหลายบริบท เช่น การวัดระดับการจัดการอารมณ์ใน สถานการณ์ที่ท้าทาย เป็นต้น

จุดด้อยของแบบวัดเชิงสถานการณ์

1. มีขั้นตอนการสร้างค่อนข้างยาก บางครั้งโจทย์สถานการณ์ที่สร้างขึ้นอาจมีความยาวมาก เกินไป ทำให้ผู้ตอบรู้สึกเบื่อหน่ายในการอ่านหรือตอบคำถาม

2. การออกแบบสถานการณ์และเกณฑ์การให้คะแนนมีความซับซ้อน ต้องพิจารณาถึง ความหลากหลายของผู้ตอบและบริบทต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลต่อความเที่ยงตรงและความยุติธรรมของ การประเมิน

3. อาจมีความยากลำบากในการตีความผลประเมินหากไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจน คือ ต้องมี การสร้างเกณฑ์หรือระบบการให้คะแนนที่แม่นยำและผ่านการทดลองมาแล้ว

4. อาจมีความลำเอียงจากการตอบตามแบบที่ควรจะเป็น (Social desirability bias) คือ ผู้ตอบอาจเลือกคำตอบที่ดีที่สุดในทางสังคมมากกว่าพฤติกรรมหรือความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง ซึ่งอาจ ทำให้ผลการประเมินไม่สะท้อนความเป็นจริงอย่างแท้จริง

5. อาจมีข้อจำกัดด้านความน่าเชื่อถือ เพราะการตอบคำถามอิงกับสถานการณ์จำลอง อารมณ์ ณ เวลานั้น หรือประสบการณ์ที่ผ่านมา อาจทำให้ผลเปลี่ยนได้ง่าย

6. ข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร การออกแบบและการดำเนินเก็บข้อมูลด้วยแบบวัดเชิง สถานการณ์อาจต้องใช้เวลาและทรัพยากรมากกว่าแบบวัดอื่น ๆ ทำให้ไม่เหมาะสมในบางบริบทที่มี ข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร

แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ

1. แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพของการ์ดเนอร์

Gardner (2006) ได้กล่าวถึงเส้นทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ จะมีความสำคัญมากในช่วงเวลาต่อไปนี้

- วัยทารกถึงวัยเด็ก เมื่อเด็กต้องเผชิญหน้ากับเด็กอื่นที่มีความโดดเด่นก็จะรับรู้และร่วมร้องไห้ไปด้วย นักวิเคราะห์พฤติกรรม เรียกขั้นตอนนี้ว่าการรับรู้ถึงตัวตนของตัวเองโดยการเปรียบกับผู้อื่น (Incipient Sense of Self) และเป็นขั้นตอนการเกิดความเข้าใจในผู้อื่น

- วัยรุ่น ถือแบบอย่างและเลียนแบบคนที่โตกว่า สูงวัยกว่าหรือมีอำนาจมากกว่า ตัวแบบหรือคนต้นแบบที่เด็กชื่นชอบมีความสำคัญกับการเป็นสมาชิกกลุ่ม วัยรุ่นจะรับรู้ถึงเค้าโครงและอัตลักษณ์ของกลุ่ม ตลอดจนทัศนคติและการปฏิบัติต่อกันในชุมชนก็จะเป็นสิ่งสำคัญ

Gardner (2006) ได้เสนอวิธีปลูกฝังจิตแห่งความเคารพ ดังนี้

1. ตัวอย่างการศึกษาในโรงเรียน คือ พยายามทำความเข้าใจและทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ร่วมกับครู และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีภูมิหลังหรือมุมมองอย่างไร

2. ตัวอย่างการทำงาน คือ ทำงานร่วมกับเพื่อน หัวหน้างาน และลูกน้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังหรือสถานภาพ รวมทั้งมีการพัฒนาความสามารถในการให้อภัย

3. ช่วงเวลาของการพัฒนา ควรทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยตั้งแต่เกิด ทั้งในโรงเรียน ที่ทำงาน ในสื่อต่าง ๆ นอกจากนี้คนที่เป้นต้นแบบหรือตัวแบบ (ทั้งทางบวกและทางลบ) ก็เป็นสิ่งสำคัญ

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาจิตแห่งความเคารพ ควรเริ่มต้นพัฒนาตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน และที่ทำงาน โดยพัฒนาตั้งแต่แรกเกิด วัยเด็กและวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงสำคัญ ให้มีความสุขพออ่อนน้อม ให้เกียรติและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม อันนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

2. แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพของ ธีระชน พลโยธา

ธีระชน พลโยธา (2560) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ โดยมีหลักการดังนี้

2.1 การสร้างการมีส่วนร่วม เป็นการพัฒนาผู้เรียนโดยการทำงานเป็นทีม ให้เข้าใจวิธีการทำงานร่วมกันโดยการเรียนรู้โดยใช้การทำให้โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) หรือ

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) โดยมีหลักการ คือ การเข้าถึงความรู้สึกของผู้อื่นและให้เกียรติสมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในงานที่ทำ การดึงศักยภาพของสมาชิกในทีมมาใช้เพื่อสนับสนุนภารกิจของกลุ่ม และยอมรับในความหลากหลายโดยจัดการความขัดแย้งให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ วิธีการที่ใช้ในกระบวนการกลุ่มประกอบด้วย

2.1.1 วิธีการถกปัญหา (Discussion (ORID) Method) ประกอบด้วย ระดับวัตถุประสงค์ (Objective Level) ระดับไตร่ตรอง (Reflective Level) ระดับการตีความ (Interpretative Level) ระดับการตัดสินใจ (Decision Level) การจัดการเรียนรู้โดยการตั้งประเด็น เช่น การเคารพผู้ใหญ่ของเด็กไทยในปัจจุบัน ว่าเห็นหรือได้ยินอะไร รู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร และจะทำอะไร ทุกคนในทีมร่วมกันถกปัญหา เพื่อตอบคำถามดังกล่าว การตอบคำถามจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นแนวทางที่กำหนดขึ้นมาจากตนเอง ไม่ใช่กำหนดมาจากคนภายนอกกลุ่ม ทุกคำตอบไม่มีถูกหรือผิด แล้วให้ทุกคนเขียนคำตอบลงในกระดาษ เมื่อได้ข้อมูลจากสมาชิกทุกคนจนครบทุกคำถาม ให้นำข้อมูลมาแบ่งกลุ่ม

2.1.2 วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Method) มี 5 ขั้นตอน คือ สถานการณ์ (บริบท) ระดมสมอง จัดกลุ่ม ตั้งชื่อ ไตร่ตรอง เป็นการให้สมาชิกในทีมกำหนดแนวทางในการทำงานร่วมกัน เช่น การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเคารพผู้ใหญ่ต้องทำอย่างไร ให้สมาชิกทุกคนระดมความคิดและเขียนใส่กระดาษ หรือบัตรความคิด จากนั้น สมาชิกในทีมจับคู่พูดคุยกัน แล้วเล่าคำตอบให้เพื่อนสมาชิกฟัง ต่อมา สกัดคำตอบที่เขียนไว้ในบัตรความคิด แล้วนำมาจัดกลุ่มแล้วตั้งชื่อขั้นตอนสุดท้าย คือ ร่วมกันไตร่ตรองว่าความคิดใดดีที่สุด

2.1.3 วิธีการวางแผนปฏิบัติการ (Action Planning Method) การที่สมาชิกในกลุ่มระดมความคิดโดยมี 7 ขั้นตอนสำคัญ คือ

- ร่างแผนการดำเนินการ โดยตั้งคำถามทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร
- แผนที่ทำหากสำเร็จจะเกิดประโยชน์อย่างไร
- มีจุดแข็งอย่างไร ที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จ และมีข้อจำกัดอย่างไรที่จะทำให้ทำงานสำเร็จไม่ได้
- รวบรวม ข้อดี ข้อจำกัด ข้อเสนอแนะ ประโยชน์ เพื่อทำเป็นพันธสัญญา โดยอาจจะคิดเป็นคำขวัญของทีม
- นำกิจกรรมวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Method) มาทำอีกครั้ง เพื่อกำหนดภารกิจสำคัญที่จะต้องทำ

- การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) จากภารกิจสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด กิจกรรม ระยะเวลา วิธีการประเมินผล งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ ภารกิจแต่ละอย่าง ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ หาอาสาสมัครที่มีความสามารถ มีความพร้อมและเต็มใจที่จะทำโดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในงานที่ทำ

- ให้แต่ละกลุ่มนำมาเสนอ แล้วนำวิธีการแก้ปัญหา (Discussion (ORID) Method) มาใช้อีกครั้ง เพื่อให้แผนงานของกลุ่มสามารถทำให้เป็นจริงได้

ข้อค้นพบในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตแห่งความเคารพ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ เวสเลอร์ (Wessler, 2003) ได้อธิบายว่า ห้องเรียนแห่งความเคารพ (Respectful Classroom) คือ ห้องเรียนที่เด็กมีความรู้สึกปลอดภัยทั้งทางร่างกายและอารมณ์ รวมทั้ง รู้สึกว่าตนมีคุณค่า นักเรียนที่ รู้สึกว่าตนเอง ไม่ปลอดภัยและรู้สึกว่าตนไม่มีคุณค่า จะพบปัญหาในด้านวิชาการและความสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่ง แมคคอนเนลล์ และ เอลเลียต (McConnell & Elliot, 2003 cited in Miller & Pedro, 2006, p. 294) อธิบายว่า ในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนที่ดี และการสร้างบรรยากาศ ห้องเรียนเชิงบวก จะพบว่า มีสัมพันธภาพเชิงบวกระหว่างความคาดหวังของครูและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ครูมีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือเด็กตามสิทธิ์ที่เขาพึงจะได้รับ ให้ความใส่ใจและการให้ผลสะท้อนกลับแก่เด็ก รวมทั้ง คอลวิลล์ ฮอลล์ (Colville-Hall, 2000 cited in Miller & Pedro, 2006, p. 294) พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของครูกับแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน การสื่อสารประกอบด้วย การใช้น้ำเสียงเชิงบวกที่บอกถึงความรู้สึกเข้าถึงใจเด็ก (Empathy) และมีความจริงใจ สามารถช่วยครูในการส่งสารและรับสารจากเด็ก ครูต้องเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ถ่ายทอดความรู้สึกและความต้องการออกมาอย่างชัดเจน ดังนั้น การสอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีจิตแห่งความเคารพไม่ใช่เพียงสอนให้เด็กให้ความสำคัญกับ การเคารพตำแหน่งทางสังคม หรือวัยวุฒิ บุคคลเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับการชื่นชมความคิด ประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรมอื่น ๆ ด้วย รวมไปถึงต้องกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจ สำรวจทัศนะมุมมองของผู้อื่น อันจะนำไปสู่การยอมรับต่อความคิดเห็นของบุคคลอย่างหลากหลาย รวมทั้ง จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบเพื่อส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ การ์ดเนอร์ (Gardner, 2006, p. 157) อธิบายว่า ควรเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มที่ทำให้เกิด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ต่างฝ่ายต่างถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ประสพการณ์ ร่วมกันคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ สรุปผล และประเมินผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตลอดจน มีการนำความรู้ และ

ทักษะต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ผู้เรียนต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีภูมิหลัง ทักษะคิด มุมมอง หรือความคิดเห็นที่แตกต่างกันก็ตาม

2.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการเรียนการสอนควรมีตัวอย่างบุคคลหรือสถานการณ์อาจจะมาจากละคร สารคดี ข่าว เหตุการณ์ปัจจุบันที่กำลังเป็นข่าวกระแสสังคม ให้นักเรียนนำมาวิเคราะห์ วิพากษ์และอภิปราย แล้วมาสรุปให้เพื่อนฟัง ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมกลุ่มคำนึงความหลากหลาย เช่น ความหลากหลายทางเพศ ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนเชื่อว่าความหลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีคุณค่า ให้นักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่ใช่เพื่อนสนิท และสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกันในแต่ละกลุ่ม

ผลการวิจัย บอเลอร์ (Boaler, 2006, p. 74-78) ที่ได้ศึกษาระยะยาวเป็นเวลา 4 ปี โดยติดตามนักเรียน 700 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่แตกต่างกัน 3 แห่ง ครอบคลุมโรงเรียนในเมืองและชนเมือง โดยโรงเรียนในเมืองนั้นใช้กระบวนการส่งเสริมความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกัน และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ซึ่งครูคณิตศาสตร์ของโรงเรียนในเมืองได้ปฏิบัติงานร่วมกันในการออกแบบหลักสูตรและการสอน เพื่อส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ โดยกำหนดให้นักเรียนทำงานกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาเชิงมนิทัศน์ที่ซับซ้อน ผลที่ได้รับ คือ การมอบหมายให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับมุมมองทางความคิดของผู้อื่น และการเรียนรู้การสื่อสารระหว่างกัน จะส่งเสริมให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน และงานวิจัยของโคเฮน และ โลทาน (Cohen & Lotan, 1997 cited in Boaler, 2006, p. 75) อธิบายว่า การจัดการเรียนสอนเพื่อพัฒนาการเคารพในความแตกต่าง ควรออกแบบโดยคำนึงถึงความแตกต่าง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนทั้งในด้านสังคมและด้านวิชาการ โดยจัดกิจกรรมทำงานกลุ่มให้ร่วมกัน ทำงานที่ใช้ความคิดระดับสูง (High-Order Thinking)

2.3 กิจกรรมจิตอาสา เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการเป็นผู้ให้ผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าตนเอง เช่น การพานักเรียนไปตามสถานเลี้ยงเด็ก หรือทำสาธารณะประโยชน์ และปลูกฝังจากสิ่งที่ได้พบเห็น เพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่าโลกนี้มีความหลากหลาย ต้องยอมรับในความเท่าเทียมกันของคน แม้จะมีสถานะทางสังคมที่ด้อยกว่า แต่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน เปิดโลกทัศน์ความเป็นผู้ให้ตามศักยภาพ ทำให้อารมณ์จิตใจมีความอ่อนโยนมากขึ้น สร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ด้วยความอึดอึ้งใจ

3. แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ โดยใช้กิจกรรมสนทนา (Dialogue)

เดวิด โบห์ม นักฟิสิกส์ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งได้เป็นผู้คิดค้นวิธี Dialogue (สนทนา) ซึ่งเป็นการสนทนาไม่ใช่การอภิปราย (Discussion) โดยให้ความสำคัญกับเรื่องของ “การฟัง” ถือว่า

การฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังอย่างตั้งใจ ไม่ตัดสินความคิดที่ผู้อื่นพูดออกมาว่าถูกหรือผิด เป็นแกนหลักของการสนทนา

Dialogue มาจาก ภาษากรีกว่า “Dialogos” โดยคำว่า Logos หมายถึง คำ (The word) หรือ “ ความหมายของคำ ” และคำว่า “dia” หมายถึง “ ทะลุปรุโปร่ง ” ไม่ได้หมายความว่า “ สอง ” ดังนั้น การ สนทนาจึงสามารถเกิดได้จากการกระทำของคนหลายคนไม่ใช่แค่สองคน บางครั้งแม้มีเพียงคนเดียวก็สามารถ ทำได้ หากแม้เราตั้งใจที่จะฟังเสียงของตนเองที่เปล่งออกมา การสนทนาแบบ Dialogue เป็นการรับฟังวิธีคิด วิธีการให้คุณค่า ความหมายของคนอื่นต่อสิ่งที่พูด เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ละทิ้งสิ่งที่แต่ละคนยึดถือ เพื่อผ่า ข้ามพรมแดนแห่งตัวตนไปพร้อม ๆ กัน

Dialogue (สุนทรียสนทนา) หมายถึง การฝึกทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น ฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี ฟังผู้อื่นพูดอย่างตั้งใจ ฟังให้มาก พูดให้น้อยลง ไม่พูดแทรกขณะอีกฝ่ายกำลังพูด ทำให้ฟังและได้ยินมากขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานหรือการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงความแตกต่างหลากหลายภายในองค์กรเพื่อก่อให้เกิดการรวมพลังกัน เป็นเครื่องมือสื่อสารเชิงบวก ช่วยกระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งกันและกันในที่ทีมงานและสมาชิกขององค์กร (วิจารณ์ พานิช, 2550)

วรภัทร์ ภูเจริญ (2552) ได้อธิบายลักษณะของสุนทรียสนทนาโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สุนทรียสนทนา เป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ฟังแบบองค์รวม ไม่มีอคติ ไม่มีความลำเอียง ฟังแบบจิตว่าง มีสติกำกับ เป็นการฟังแบบ Proactive คือ ไม่รีบร้อนสวนกลับ ไม่รีบร้อนตัดสิน ไม่รีบร้อนพิพากษา
 2. สุนทรียสนทนา ทำให้เกิดการค้นพบตนเอง เข้าใจตนเอง การสะท้อนให้เห็นตัวตนของเราเองชัดเจนขึ้น
 3. การเข้าใจซึ่งกันและกัน เห็นธรรมชาติ เห็นพฤติกรรม เห็นความกลัวของผู้คน เห็นธรรมชาติของมนุษย์ ทั้งเขาและเราล้วนตกอยู่ในกฎเดียวกัน คือ ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา)
 4. เป็นจุดเริ่มต้นสู่วงจรการเรียนรู้ (Learning Cycle) เมื่อเราคุย เราฟังเป็นแล้ว ก็จะเปิดใจ เปิดพลังความตั้งใจ กล้าที่จะทดลอง กล้าที่จะค้นพบ
 5. การได้เสริมกำลังใจให้กัน การได้รับความรู้สึกร่วม รู้สึกดี รู้สึกว่ามีคนเข้าใจ ได้คำพูดที่ช่วยเหลือเลี้ยงพลังในการทำงานของเราต่อไป
 6. การได้จุดประกายความคิดให้กันและกัน ต่อยอดความคิด แลกเปลี่ยนการเรียนรู้
- หลักการเบื้องต้นของสุนทรียสนทนา

1. การพูดคุยกันโดยไม่มีหัวข้อ หรือวาระที่ตายตัวล่วงหน้า ไม่มีประธาน ไม่เหมือนการประชุมอย่างมีเป้าหมายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน คนในวงสนทนาสามารถพูดอะไรก็ได้ ถามอะไรก็ได้ ส่วนคนอื่น ๆ จะตอบ หรือไม่ตอบก็ได้

2. การไม่แทรกแซง ยอมรับความคิดที่เขาพูดแม้ว่าเราไม่เห็นด้วย ซึ่งทุกคนต้องให้ความเคารพต่อบรรยากาศของความสงบ ปลดปล่อยอารมณ์ให้ผ่อนคลายพูดเรื่องอะไรก็ได้ ส่วนใหญ่จะหลีกเลี่ยงการแนะนำและการตอบคำถาม เพราะคำถามที่เกิดขึ้นเป็นคำตอบในตัวของมันเอง นอกจากนี้ Dialogue ไม่อนุญาตให้มีการโต้แย้ง หรือสนับสนุนจนเกิดการปะทะกันทางความคิด

3. การฟังให้ได้ยิน โดยไม่พยายามใส่ใจว่าเสียงนั้นเป็นเสียงของใคร แต่กำหนดใจให้รู้ได้ว่าเสียงที่ได้ยินคือ เสียงของกัลยาณมิตรของเราคนหนึ่ง ที่ปรารถนาจะได้ยินได้ฟังแต่สิ่งดี ๆ

4. เผชิญเหตุการณ์และความรู้สึกของตนเองในขณะที่ได้ยินเสียงต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาอาจเป็นเสียงของตนเอง เสียงของคนในวงสนทนา หรือเสียงจากธรรมชาติ อาจมีความคิดบางอย่างเกิดขึ้น วาบขึ้นมาในใจ และความคิดนั้นอาจถูกนำไปใช้ในการเริ่มต้นของการทำอะไรบางอย่างที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคมในอนาคตก็ได้ หลักปฏิบัติ Dialogue 1) ฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังให้ได้ยิน 2) มีความเป็นอิสระและผ่อนคลาย 3) ทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้นำและไม่มีผู้ตาม

วิลเลียม ไอแซคส์ (William Isaacs) ได้พูดถึงหลักการสำคัญของการสนทนา มี 4 ประการดังนี้

1. ฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) เป็นการปล่อยให้เสียงและความเป็นตัวตนทั้งหมดของผู้อื่นเข้ามาในตน และรวบรวมประมวลผล สร้างความหมายให้กับสิ่งที่ฟัง

2. เคารพ (Respecting) คือ การฟังทั้งหมดอย่างไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะที่ชอบหรือไม่ชอบ ฟังโดยมีปฏิริยาให้น้อยที่สุด พยายามมองสิ่งต่าง ๆ ว่ามีการถักทอเป็นผ้าผืนเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมดโดยไม่แยกแยะกลั่นกรองเสียก่อน ไอแซคส์ กล่าวว่า “การเคารพ ในแง่หนึ่งก็คือการมองหาสิ่งสูงส่งที่สุด ดีที่สุด ในตัวบุคคลคนหนึ่งปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างกับว่าเป็นความลับที่เราไม่มีวันเข้าใจได้โดยตลอด พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นส่วนหนึ่งของตัวตนของเรา” และอีกด้านหนึ่งของความเคารพ ก็คือเรื่องของความศรัทธาหรือความเชื่อมั่นในคุณงามความดีของผู้คน

3. ห้อยแขวน (Suspending) หมายถึง ห้อยแขวนทุกสิ่งทุกอย่าง โดยเฉพาะห้อยแขวนการตัดสินคน ตัดสินความ เมื่อได้ฟังคนอื่นพูด ตลอดจนเวลาที่ดำรงตนอยู่ในการสนทนาทั้งหมด เปิดเนื้อที่ให้กับความเป็นไปได้อันไร้ขีดจำกัด เปิดมุมมองใหม่ การห้อยแขวนเปิดโอกาสให้มีช่องว่าง พื้นที่

ว่างแห่งการเกิดความคิดใหม่ มุมมองใหม่ หรือนวัตกรรมทางความคิด เป็นรอยต่อระหว่างสำนึกกับจิตไร้สำนึกที่มาบรรจบและร่วมงานกันได้อย่างสร้างสรรค์ การห้อยแขวนเป็นช่วงเวลาของการบ่มเพาะ ในเวลาปกติเราอาจจะรู้สึกถึงความคับข้องใจ รู้สึกว่าตัน คนที่เคยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์มามากจะรู้และผ่อนคลายตนเอง ในที่สุดมุมมองใหม่ก็จะโผล่ปรากฏที่เราเรียกว่า ญาณทัศนะ หรือการรู้แจ้ง

4. เปิดเผยเสียงภายใน (Voicing) เป็นการแสดงออกจากความปรารถนาส่วนลึก ซึ่งสำหรับไอแซคส์ คนที่พูดมากก็อาจจะไม่ได้พูดอะไรเลยด้วยซ้ำ เพราะเขาเพียงท่องบ่นเรื่องราวในอดีตโดยไม่ได้ฟังเสียงจากภายในตัวของเขาเอง หรือบางคนก็เงียบงัน เป็นไปได้ที่เมื่อได้ยินเสียงเรียกจากภายในให้พูดแต่เขาตัดสินใจที่จะไม่พูด เสียงภายในก็ค่อย ๆ แผ่วลงไปจนในที่สุดเราอาจลืมเลือนไป แต่เมื่อพูดออกไปมันกลับพรั่งพรูออกมา เมื่อนั้นเราจะสัมผัสถึงพลังแห่งถ้อยคำของเราเอง

แนวทางการจัดสุนทรียสนทนา

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาและแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังของการทำสุนทรียสนทนาให้ทะลุการคิดร่วมกันทำให้ความคิดที่กระจัดกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ มารวมตัวกัน และทำให้เกิดการเชื่อมโยง (coherent of thought) เพื่อให้เกิดพลังการเข้าใจปรัชญาของสุนทรียสนทนาอย่างลึกซึ้ง จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธาในกระบวนการ สามารถฟันฝ่ากำแพงความลังเลสงสัยไปได้

2. การรื้อถอนสมมุติบัญญัติ ปลดปล่อยตนเองจากภารกิจ บทบาท หน้าที่ อำนาจและอุปทานที่ห่อหุ้มตัวตนอยู่ในทุกรูปแบบ เพื่อมิให้กลายเป็นกำแพงอุปสรรค (blocking) ต่อการเรียนรู้เพื่อการเข้าถึงความจริงที่ฝังลึกอยู่ภายในตัวเอง (tacit knowledge) ดังนั้น ผู้ที่เข้าร่วมวงสุนทรียสนทนา จึงต้องรื้อถอนสิ่งเหล่านี้ด้วย ความสมัครใจของตนเอง อ่อนน้อมถ่อมตัว มีเมตตากับตัวเอง โดยการไม่ยกตนข่มท่าน หรือไม่กดตนเองลงจนหมดความสำคัญ แต่ควรกำหนดบทบาทของตัวเองเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน ไม่ควรลืมนำเป้าหมายของการรื้อถอนจำกัดขอบเขตอยู่ที่ตนเองเท่านั้น การก้าวล่วงไปวิพากษ์ วิจารณ์เพื่อเปลี่ยนแปลงรื้อถอนคนอื่น เป็นสิ่งที่พึงละเว้นโดยเด็ดขาด

3. ในวงสุนทรียสนทนา จะต้องไม่ให้ความสนใจเฉพาะสิ่งที่ได้ยินได้ฟังเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในขณะที่ได้ยินได้ฟังสิ่งเหล่านั้นด้วย เพราะ โดยทั่วไปขณะที่ฟังนั้น เรามักจะ “บิวด์” ความรู้สึกบางอย่างตามไปด้วย เช่น ราคาญหมั่นไส้ เคลิบเคลิ้ม ขำกลิ้ง ซื่นซม ฯลฯ และความรู้สึกเหล่านี้คือที่มาของ ‘bias’ ต้องตามมันให้ทัน ด้วยการฟังให้ได้ยิน (deep listening) สงบระงับ การตามความรู้สึกให้เท่าทันจึงเป็นการป้องกัน bias

และการสงบระงับคือการสร้างปัญหาที่เกิดจากการฟัง เมื่อคิดว่าสามารถจัดการกับความรู้สึกตัวเองได้แล้ว ก็สามารถเริ่มต้นตั้งวงคุยเพื่อคิดร่วมกันได้เลย

4. การตั้งวงสนทนา ประกอบด้วยคนสองคนขึ้นไป 7-8 คน ถือว่ากำลังดี แต่ถ้าจำเป็นก็อาจมีได้ถึง 20 กว่าคน นั่งล้อมวงเป็นวงกลมให้ทุกคนสามารถมองเห็นหน้ากันได้ทั้งหมด ตั้งกติกาการพูดคุยไว้อย่างหลวม ๆ เช่น หลีกเลี่ยงการเสนอแนะ การโต้แย้ง การผูกขาดเวที การทำให้ผู้อื่นเสียหน้า พูดให้สั้น หลังจากพูดแล้วควรรอให้คนอื่น ๆ ได้มีโอกาสพูดผ่านไปก่อนสองหรือสามคน ค่อยกลับมาพูดอีก

5. ไม่ควรหวังผลว่าจะต้องมีสิ่งนั้นสิ่งนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหลังจากจบลงของสนทนา เพราะความคาดหวังดังกล่าวเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่มีการยืนยันว่า สนทนาจะเกิดมรรคผลเมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่งแล้ว เพราะความคิดไม่ได้หายไปไหนแต่อาจผุดตามหลัง จึงควรทำให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ข้อสำคัญ คือ ควรหลีกเลี่ยงการสรุปแบบรวบยอด เพราะการสรุปเป็นการเปิดช่องว่างให้ใช้อำนาจแบบรวบรัด ขยายส่วนที่ชอบ ปิดบังส่วนที่ไม่อยากได้ยิน และข้อสำคัญคือการนำข้อสรุปไปเป็นเครื่องมือบีบบังคับให้คนอื่นทำตามความต้องการของตนเองในภายหลัง การสรุปควรถือเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่เข้าร่วมกระบวนการสนทนา ซึ่งสามารถหยิบประเด็นที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองได้ตามความสนใจของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน

การจัดการวงสนทนาที่ดี แบบ Dialogue

การจัดการวงสนทนา ควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ภายใต้คำพูดสั้น ๆ ว่า SPEAKING ดังนี้

1. S Setting หมายถึง ฉาก สถานที่ และเวลาของการทำ Dialogue ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ กล่าวคือ การจัดสถานที่ควรจัดให้นั่งเป็นวงกลมให้ทุกคนในวงสนทนาหันหน้าเข้าหากัน เพื่อให้สามารถมองเห็นหน้าซึ่งกันและกันได้หมดทุกคน และให้มีพื้นที่ว่างพอที่ให้ทุกคนจะสามารถเคลื่อนไหวไปมาได้สะดวก ถ้าหากมีทิวทัศน์ที่สวยงามที่เป็น “ต้นทุน” ทางธรรมชาติที่ดีอยู่แล้ว ควรใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดโดยเปิดม่านเพื่อให้สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ และปลดปล่อยอารมณ์และเป็นที่พักสายตา

2. P Process หมายถึง กระบวนการ Dialogue เป็นเรื่องของกระบวนการ (Process Determinism) ซึ่ง เป็นไปตามเหตุและปัจจัยไม่สามารถคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้ ผู้เข้าร่วมวงสนทนาต้องมีสติอยู่เสมอ สิ่งที่พูดไม่มีการสรุปหรือสร้างความคิดรวบยอดเพื่อหาคำตอบสุดท้าย และให้ทุกคนคิดเหมือนกันหมด แต่ถ้าผู้เข้าร่วมวงเชื่อมั่นในเรื่องของกระบวนการ จะเห็นว่าคำตอบจะ

เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ และเป็นหน้าที่ของผู้เข้าร่วมวงที่จะทำความรู้จักกับคำตอบนั้นด้วยตนเอง คำตอบบางอย่างรู้ได้เฉพาะตัว อธิบายให้ใครฟังไม่ได้

3. E Ends หมายถึง เป้าหมาย Dialogue ไม่อนุญาตให้แต่ละคนนำเป้าหมายส่วนตัว หรือวาระส่วนตัวเข้าไปใช้นอกจากจะมีเป้าหมายเพื่อการฟัง เรียนรู้ตนเอง และเรียนรู้ผู้อื่นเท่านั้น นอกจากนี้จะต้องหลีกเลี่ยงมิให้มีการตั้งผลลัพธ์ไว้ล่วงหน้า ไม่นำสิ่งที่เชื่ออยู่ในใจออกมาโต้แย้ง ประทัดประหารซึ่งกันและกัน Dialogue จึงเหมาะสมสำหรับเริ่มต้นทำงานที่มีความซับซ้อน หลากหลาย หรือต้องการแก้ไขปัญหายากร่วมกัน Dialogue จึงไม่มีการโอ้อวด ไม่แนะนำสั่งสอน หรือหวังจุดประกายให้คนอื่นคิดตาม รวมทั้งไม่ได้แย้ง หรือยกยอปอปั้น หรือตำหนิติเตียน

4. A Attitude หมายถึง การมีเจตคติที่ดีต่อคนอื่น มีจิตใจที่เปิดกว้าง มีความสุขที่ได้ยิน ได้ฟัง และได้เรียนรู้จากผู้อื่น Dialogue คือชุมชนสัมมาทิฐิ ไม่เริ่มต้นด้วยการประณามคนอื่น การเสนอแนะให้คนอื่นทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ หรือการพูดถึงปัญหาซึ่งจะนำไปสู่การโต้เถียง การปกป้อง และการมุ่งเอาชนะกัน

5. K Key Actor หมายถึง คณะทำงานที่อยู่เบื้องหลัง ผู้ทำหน้าที่ประสานงาน สร้างฉาก และค้นหาผู้ที่เหมาะสมจะมานั่งพูดคุยกัน เพื่อวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะรวมความถึง Facilitator ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามหลักการของกระบวนการ รวมทั้งแก้ไข ปัญหาได้ทันทั่วทั้งโดยสุภาพและไม่ทำให้ผู้ร่วมวงสนทนารู้สึกเสียหน้า

6. I Instrument หมายถึง เครื่องมือของ Dialogue คือ จะต้องช่วยลดทอนความเป็นทางการของการใช้ภาษาให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงถ้อยคำแบบพิธีการ เช่น ขออนุญาตพูด เพราะการพูดนี้ไม่ต้องขออนุญาตใคร หากผู้พูดคนก่อนพูดจบและมีความเจ็บเกิดขึ้นก็สามารถแทรกตนเองขึ้นมาพูดได้โดยอัตโนมัติ แต่สิ่งที่จะต้องระวังคือพูดสิ่งใดออกไป สิ่งนั้นจะย้อนกลับมาเข้าสู่ตนเอง ทำให้รู้สึกได้ภายหลัง

7. N Norms of Interaction หมายถึง บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งจะต้องมีความเท่าเทียมกันทั้งในแง่ของคำพูดและการปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องหลีกเลี่ยงคำพูดและการกระทำทางวาจาใด ๆ ที่แสดงว่าตนเองเหนือกว่า หรือด้อยกว่าคนอื่น วัฒนธรรมที่แสดงความเหนือกว่าได้แก่ คำพูดแบบแนะนำ อบรมสั่งสอน โอ้อวด ยกตนข่มท่าน ส่วนคำพูดที่แสดงความด้อยกว่าคนอื่น เช่น คำพูดแบบวิงวอนร้องขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจากผู้อื่น

8. G Genre หมายถึง ประเภทของการพูดคุย Dialogue ไม่ใช่การพูดคุยแบบพิจารณา ถกเถียงหรือโต้แย้ง ไม่ใช่การบรรยายไม่ใช่การประชุมที่มีประธานทำหน้าที่วินิจฉัย สั่งการ หรือมี

เป้าหมายวาระไว้วางหน้า แต่เป็นการพูดคุยแบบเปิดไม่มีเป้าหมายและวาระ เพื่อสร้างความหมายร่วมกัน แต่หากเป้าหมายจะเกิดขึ้นตามมาในภายหลังก็คงไม่มีใครห้าม แต่ต้องเกิดภายใต้บริบทของการสร้างความหมายร่วมกัน

องค์ประกอบการจัดการสนทนาแบบสุนทรียสนทนา

1. ผู้เข้าร่วม อาจเป็นกลุ่มขนาด 10 – 20 คน แต่ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมจะเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 -8 คน ซึ่ง เป็นขนาดที่ทำให้กระบวนการเติบโตขึ้นไปได้ดี

2. หัวข้อ หัวข้อเรื่องของการสนทนาในระยะแรกอาจจะกำหนดเป็นหัวข้ออย่างกว้าง ๆ ซึ่ง หัวเรื่องในการสนทนาเชิงปัญญาแบบ Dialogue นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการของทักษะหลักการ 3 ประการ ในตัวบุคคล หัวข้อที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ย่อมทำให้พัฒนาการไปได้ไม่ไกล ขณะที่หัวข้ออันมีเนื้อหาที่นำพาความคิดขยายไปสู่การรับรู้คุณค่าแห่งประโยชน์ร่วมกัน จะทำให้กระบวนการไปได้ดีกว่า เช่น หัวข้อดังนี้

- ประสบการณ์ความสำเร็จ หรือปัญหา-อุปสรรคที่ผ่านมาในการทำงานเป็นทีม
- ความประทับใจที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน(หัวหน้า-เพื่อน-ลูกน้อง)
- คุณค่าแห่งการทำงานร่วมกัน
- ปรัชญาและค่านิยมของหน่วยงาน
- ปัญหาเรื้อรังที่ยังแก้ไขไม่ได้ ในหน่วยงานเรา

3. กติกา เพื่อให้การสนทนาของกลุ่มดำเนินไปสู่ การสนทนาที่เป็นเชิงสติปัญญา อันทำให้เกิดกระแสการไหลของความหมาย กติกาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ กติกาเหล่านั้นได้แก่

- ปิดโทรศัพท์มือถือ
- ไม่มีการพูดคุยย่อยหรือซุบซิบกันเป็นกลุ่ม จะต้องเป็น One meeting เท่านั้น
- “วาง” หัวใจตำแหน่งงาน ถือว่าสมาชิกทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
- สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้าง และรู้สึกเป็นอิสระ
- ไม่เริ่มโดยมีจุดมุ่งหมายหาข้อสรุปร่วมกันในประเด็นอันใดอันหนึ่ง รวมทั้งไม่มีจุดมุ่งหมาย

เพื่อการ แก้ปัญหาในเรื่องใด

- พูดทีละคน สมาชิกที่เหลือฟังอย่างตั้งใจ และ “วาง” กรอบความคิดและการตัดสินใน ด้านใด ๆ ไม่ว่าเรื่องที่พูด ผู้พูด หรือลักษณะที่พูด

- ไม่พูดแทรกขึ้นมา จนกว่าคนที่กำลังพูดอยู่ได้กล่าวจบให้ชัดเจนได้ และค่อย ๆ ยกมือ ขวขึ้นมาเพื่อแสดงความต้องการผู้เสนอความคิดเมื่อการพูดก่อนหน้านี้สิ้นสุดลง

- ไม่ตัดสิน แต่ให้ไตร่ตรองความคิดของตนเองว่ายึด “สมมติฐาน” ไหว้
- ในการพูดนั้นพูดต่อกลุ่มทั้งหมด ไม่เป็นการพูดตรงไปยังคนใดคนหนึ่งเฉพาะ
- รักษา “หลักการเปิดพื้นที่” โดยไม่ครอบครองการพูดคนเดียวหรือเป็นส่วนใหญ่ ทุกคนจะต้องมีโอกาสได้พูดอย่างเท่าเทียมกันและต้องพูดแสดงความคิดเห็น โดยสามารถหยิบยกขึ้นมาพูดได้ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้อง
- ไม่ยึดการพูดเอาไว้ ไม่พูดเป็นหลักอยู่คนเดียว อาจจะต้องให้คนอื่นได้พูดคั่นก่อน 2-3 ท่าน ก่อนจะพูดเพิ่มเติมและการพูดเสนอความคิดในแต่ละครั้งควรใช้เวลาสั้น ๆ
- ไม่พูดนอกประเด็น แต่ขยายขอบเขตของเรื่องราวได้
- ไม่มุ่งหาข้อสรุปหรือข้อตกลงในเรื่องใดหรือสิ่งหนึ่งและไม่ตัดสินความคิดเห็นใดใดก็ตามว่าเป็นสิ่งที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ใช่ได้หรือไม่ได้และด้านอื่นใดก็ตาม
- ต้องไม่พยายามโน้มน้าวให้คนอื่นคล้อยตามความคิดของเรา
- พูดในสิ่งที่เรารู้จริงหรือเชื่อ สร้างสรรค์ความสามัคคี และมีไมตรีจิตต่อกัน
- ไม่วิพากษ์คำพูดหรือความคิดของใคร และต้องไม่ใช่คำพูดว่า “ใช่ แต่ว่า...” แต่ให้ใช้คำพูดว่า “ใช่ และ....”
- ดำรงอยู่ในความเงียบ คือ การไตร่ตรองความคิดตนเองกลับไปตั้งคำถามกับสมมติฐานของตนเอง และไม่ปกป้องสมมติฐานของตนเองโดยการโต้แย้งหรือแสดงอากัปกิริยาขุ่นเคืองใจ
- “ปล่อยวาง” สมมติฐานและไม่ตัดสิน ทั้งของตนและของผู้อื่น
- แม้ว่า Dialogue ให้ความสำคัญกับการฟังอย่างตั้งใจอย่างทุ่มสุดใจเข้าไปฟังก็ตาม แต่สิ่งสำคัญ คือ รักษาคุณภาพของตัวเราในการ “ฟัง-ไตร่ตรอง-ซักถาม-นำเสนอความคิด” จึงต้องมีการแสดงออกทั้ง 3 ประการ
- ไม่นำสิ่งที่กล่าวในวง Dialogue ไปเผยแพร่ขยายวงออกไปภายนอก อย่างมีวัตถุประสงค์ในเชิงลบ หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิกและผู้อื่น

4. ระยะเวลา โดยทั่วไประยะเวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลาที่เหมาะสม การ Dialogue ในเวลาที่ยาวนานเกินไปอาจก่อให้เกิดความล้า และลดคุณภาพของการสนทนากัน

5. บทบาทผู้นำ ในการ Dialogue ควรดำเนินการไปโดยไม่มีผู้นำโดยถือว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน เราจะไม่นำเอาตำแหน่งหน้าที่การงานหรือสิ่งอื่น ๆ ที่แสดงถึงอำนาจที่เหนือกว่าเข้ามาในวง Dialogue

6. การจัดสถานที่ Dialogue ให้มีความสำคัญต่อการจัดสถานที่ค่อนข้างสูง ปัจจัยนี้มีผลอย่างมากต่อการพัฒนาการของ Dialogue หากเป็นไปได้สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการ Dialogue ควรจะ

- เงียบ สะดวกสบาย
- โปร่งโล่ง ไม่แออัด การอยู่ในห้องขนาดเล็กที่อาจทำให้เกิดความอึดอัด ทำให้การคิดร่วมกันเป็นไปได้ยากขึ้น
- เงียบ ไม่มีผู้คนจอแจ ไม่เป็นสถานที่มีคนเดินพลุกพล่าน ไม่มีเสียงรบกวนจากรถยนต์ หรือเสียงโทรศัพท์ดังเป็นระยะ หรือเสียงรบกวนอันใด
- ปลอดภัยจากแมลงและสิ่งรบกวนอื่น ๆ เช่น แสงที่สว่างจ้าเกินไป หรือลมที่พัดแรงให้รู้สึกหนาวเย็น หรือแสงที่น้อยเกินไปก็อาจทำให้ง่วงได้
- อยู่ในห้องที่มีอากาศไหลหมุนเวียนพอประมาณ หรือมีการระบายอากาศที่ดี

4. แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ โดยใช้การคิดไตร่ตรอง (Reflective thinking)

ในการศึกษาสิ่งที่ต้องการประสบความสำเร็จ คือ พัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งเชิงวิชาการ สังคม และวุฒิภาวะทางอารมณ์การมีสุขภาวะที่ดีอย่างใดก็ตาม ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนก็ต้องอาศัยประสิทธิภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากการคิดไตร่ตรองซึ่ง กู๊ป (Krupp cited in Gramston & Wellman, 1997, p. 1) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ใหญ่มิได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง แต่พวกเขาเรียนรู้จากการประมวลผลประสบการณ์ทั้งหมด ดังนั้น การคิดไตร่ตรอง จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงแนวคิดเกี่ยวกับการการคิดไตร่ตรองนำเสนอโดย John Dewey ในปี ค.ศ. 1933 โดยเขาได้กล่าวไว้ในหนังสือ How We Think ซึ่งได้ให้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการการคิดไตร่ตรองไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระดับประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งต่อมากระบวนการการคิดไตร่ตรองได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้เป็นทักษะ การคิดหลายๆแบบ อาทิ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) การคิดแก้ปัญหา (problem solving) และการคิดในระดับสูง (higher level thought) จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้วางแนวคิดเกี่ยวกับการการคิดไตร่ตรองไว้ว่า เป็นการพินิจพิจารณาความคิดความเชื่อต่าง ๆ หรือข้อสมมติฐานคาดเดาที่มาจากความรู้และประสบการณ์ด้วยความระมัดระวัง เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดข้อสรุปที่อาจเป็นไปได้ในอนาคต และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป การการคิดไตร่ตรองก็ได้ถูกนำไปใช้อย่างหลากหลายเป็นที่

ยอมรับในแวดวงวิชาการโดยทั่วไปและเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาการการคิดไตร่ตรอง ก็จะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความคิด และพินิจพิจารณา ไตร่ตรอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างรอบคอบ อันได้แก่การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน การเลือกรูปแบบหรือเทคนิคการสอน การเลือกใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์การสอน ลำดับขั้นการสอน ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับ รูปแบบการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เครื่องมือที่ใช้การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) (Zeichner K M. & Liston D P, 1996, p. 10-12) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการคิดไตร่ตรอง มี 3 ประการ ดังนี้

1. การเปิดกว้างทางความคิด (Openmindedness) โดยส่งเสริมการตั้งประเด็นคำถามสำหรับตนเองอยู่เสมอ
2. ความรับผิดชอบ (Responsibility) โดยการสร้างแนวคิดที่หลากหลายและพร้อมรับผลที่เกิดขึ้นทั้งในด้านบุคคล วงการวิชาการและสังคม
3. ความตั้งใจ เต็มใจในสิ่งที่ศึกษา (Wholeheartedness) มีความตั้งใจจริงและเชื่อมั่นในตนเอง

5. แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

บุคคลที่มีจิตแห่งความเคารพต้องรู้จักการทำงานแบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน เนื่องจากเป็นวิธีการเรียนที่ให้นักเรียนที่ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อน ๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนตลอดจนรู้จักช่วยเหลือ และสนับสนุนเพื่อนๆ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 4) คุณลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 2-6 คน และมีองค์ประกอบในการทำงานกลุ่ม ดังนี้

1. มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางบวก (Positive Independent) สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะมีหน้าที่และบทบาทสำคัญและจำเป็นในกลุ่มทุกคน ทุกคนในกลุ่มเห็นว่างานของตนเองเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมกลุ่ม การทำงานในกลุ่มย่อยทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

2. มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด (Face - to - Face Interaction) สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อหน้าเพื่อน ๆ ในกลุ่มสมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการส่งเสริมและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

3. แต่ละคนต้องรับผิดชอบในผลงานที่ได้รับมอบหมาย (Individual Accountability) โดยทุกคนได้รับการแบ่งปันงานกันอย่างยุติธรรมโดยมีหน้าที่รับผิดชอบรายบุคคล

4. สมาชิกของกลุ่มจะต้องได้รับการฝึกฝนในเรื่องทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่ม (Interpersonal and Small Group Skills) สมาชิกในกลุ่มก็จะรู้จักและไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน สื่อสารกันด้วยความเข้าใจมีการยอมรับ ซึ่งกันและกัน และสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) เมื่อสมาชิกทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้สักระยะหนึ่ง สมาชิกแต่ละคนก็จะประเมินผลการทำงานของตนเอง และผลงานกลุ่ม เพื่อจะทำให้เห็นถึงข้อบกพร่องและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข และวางเป้าหมายในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไปให้ดีขึ้น ประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

6. แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพมนุษยชน

การเคารพสิทธิมนุษยชน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดจิตแห่งความเคารพ เนื่องจากสิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอารยธรรมโลก (World Civilization) ของมนุษย์ที่พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลกเกิดความระลึกถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ตั้งแต่ยอมรับความเป็นมนุษย์ศักดิ์ศรีชาติกำเนิด สิทธิต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิตั้งแต่กำเนิด โดยให้ความสำคัญกับคำว่าชีวิต (ชะวักชัย ภาติณฐ์, 2548, หน้า 3) นอกจากนี้แล้วสิทธิมนุษยชนยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นหลักประกันของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพและสภาวะโลกปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชนก็ไม่ใช่ว่าเรื่องประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ เพราะประเทศไทยในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติผูกพันตามพันธกรณีแห่งกฎบัตรสหประชาชาติและที่สำคัญเรื่องของสิทธิมนุษยชนยังได้ถูกนำไปใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าทำให้สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปคว่ำบาตรทางการทูต (กมล พลวัน, 2547, หน้า 2-3) ด้วยสาเหตุและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น เราจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะมีความสำคัญทั้งในด้านสังคมโลกและการสร้างประชาธิปไตยในสังคมไทย

7. แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ โดยใช้อัตลักษณ์ศึกษา

แนวคิดอัตลักษณ์ศึกษา เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตรงกับคำว่า “Character Education” โดยแนวคิดอัตลักษณ์ศึกษา เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ก่อนศตวรรษที่ 20 โดยเริ่มจากการถ่ายทอดคุณธรรมทางศาสนา และพัฒนาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีสำหรับผู้เรียน โดยในระดับชาตินั้นเป็นการก่อตั้งของ The Character Education Partnership ในปี 1993 ภารกิจก็คือต้องการพัฒนาจริยธรรมของพลเมือง (Civic Virtues) และคุณลักษณะทางคุณธรรม (Moral Character) ในกลุ่มวัยรุ่นสำหรับการสร้างความเห็นอกเห็นใจและความรับผิดชอบต่อสังคม ในส่วนนี้ Partnership ยังคงเก็บข้อมูลในคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับ CE และการตอบสนองต่อความต้องการข่าวสารจากสมาชิก สื่อ และสาธารณชนในวงกว้าง (Mulkey, Young, 1997)

ในประเทศไทย กรมวิชาการ (2544) บัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า “อัตลักษณ์ศึกษา” ซึ่งการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้จะปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่จัดการศึกษานี้เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ และเห็นความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน การรู้จักขอโทษและให้อภัย การมีความคิดริเริ่ม การรู้จักความร่วมมือซึ่งกันและกัน ความอดุสหาหะ ความเอื้อเฟื้อ การเคารพกฎหมาย ความเพียรพยายาม การประนีประนอม ความกล้าหาญ ความเมตตากรุณา การรู้จักควบคุมตนเองได้ เป็นต้น (Whitmer, 1997; Branson, 1997; Lickona, 1997)

อัตลักษณ์ศึกษา คือ การเรียนการสอนที่ถูกจัดขึ้นโดยความพยายามตั้งใจที่จะสอน คุณธรรมความดี (Virtue) ซึ่งเป็นลักษณะของคุณภาพของมนุษย์อย่างหนึ่งและเป็นสิ่งที่ดีสำหรับ ชุมชนมนุษย์ทั้งมวล ให้แก่เยาวชนของประเทศ ซึ่งการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ จะถือว่าทุก ๆ คุณธรรมความดี จะมีความรู้ทางจริยธรรม (Moral knowledge) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral feeling) และพฤติกรรมจริยธรรม (Moral behavior) เป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่สามารถถูกถ่ายทอดปลูกฝังแก่นักเรียนได้ และผู้ถ่ายทอดหรือครูที่จะทำหน้าที่พัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน จะต้องสามารถช่วยให้นักเรียนรู้ว่าคุณงามความดีนั้นคืออะไร รวมทั้งทำให้เขาซาบซึ้ง ชื่นชม (Appreciate) และต้องการมันเข้ามาอยู่ในตัวผู้เรียนให้ได้ (Lickona, 1997) อัตลักษณ์ศึกษา นับได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมทางศีลธรรม (Moral values education) ที่มีค่านิยมสำคัญ 2 ประการหลัก ๆ คือ การเคารพนับถือซึ่งกันและกัน (Respect) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของเกณฑ์ทางศีลธรรม (Morality) อันจะทำให้เกิด

คุณลักษณะที่ดีขึ้นในตัวบุคคล ที่สถานศึกษาจะมีความสามารถและควรที่ถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนตามแนวอัตลักษณ์ศึกษา

รูปแบบ (Model) ของแนวคิดอัตลักษณ์ศึกษา ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบสำคัญ
สำหรับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ดังต่อไปนี้ (Lickona, 1997)

1. ครูที่เป็นผู้ให้ความเอาใจใส่ ผู้เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม และผู้เป็นที่ปรึกษาทางจริยธรรม (Teacher as caregiver, moral model, and moral mentor) กล่าวคือ ภารกิจสำคัญประการแรก คือ การเป็นผู้ให้ความเอาใจใส่ที่มีประสิทธิภาพอันอาจกระทำด้วยการช่วยให้เขาทำงานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนให้สำเร็จ เคารพในสิทธิของนักเรียน พยายามสร้างให้นักเรียนเกิดการเคารพตัวเอง ประการที่สอง คือ การเป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ทั้งในและนอกห้องเรียน และเป็นที่ปรึกษาทางจริยธรรม โดยการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับจริยธรรม แนะนำด้วยการอภิปรายเล่าเรื่อง เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมทางบวก การแก้ไขปรับปรุงการแสดงออกของพฤติกรรม เป็นต้น
2. การสร้างสภาพแวดล้อมห้องเรียนที่มีความห่วงใยปกป้องดูแล (Creating a caring classroom)
3. การเคารพข้อบังคับทางศีลธรรม (Moral discipline) กระทำได้โดยการช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็นของตนเอง ได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การควบคุมตนเอง การเคารพผู้อื่น ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ เช่น กำหนดแนวทางที่นักเรียนสามารถเห็นและเข้าใจค่านิยมหรือมาตรฐานทางศีลธรรมได้ ไม่เน้นการให้รางวัลหรือการลงโทษ แต่ควรเน้นที่ตัวกฎซึ่งเคารพความถูกต้องและการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน
4. การสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นประชาธิปไตย (Creating a democratic classroom environment) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน
5. การสอนค่านิยมในหลักสูตร (Teaching values through the curriculum) โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของคุณลักษณะบุคคล ในบทละครเรื่องสั้น การส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนข้อมูลที่เป็นจริงลงในแบบฝึกหัดหรือรายงาน การใช้รูปแบบการพิจารณาสถานการณ์ทางศีลธรรม (Moral dilemmas)
6. การร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative learning)
7. การมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ (The conscience craft)

8. การแสดงออกทางจริยธรรมที่คาดหวัง (Ethical reflection) โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อมุ่งพัฒนาความรู้ความเข้าใจในลักษณะของความดีที่พึงปรารถนาและสถานการณ์ที่ควรจะใช้

9. การสอนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Teaching conflict resolution) โดยฝึกผู้เรียนให้ รู้จักการกล่าวคำขอโทษและการให้อภัยจนติดเป็นนิสัย ส่งเสริมการแสดงบทบาทการแก้ปัญหา ความขัดแย้งในทางบวก ควบคุมความขัดแย้งที่จะทำให้สภาพสังคมจริยธรรมในห้องเรียนลดลง

Branson (1997) ได้ยืนยันถึงความรับผิดชอบของครูสังคมศึกษาในการสอน อุดมคติ ศึกษา และสอนความเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชนของสังคม ซึ่งจะมีคุณลักษณะของบุคคลที่เขาได้เสนอ ให้เป็นลักษณะสำหรับบุคคลและชุมชนในสังคมประชาธิปไตยที่ครูสังคมศึกษาควรปลูกฝังได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ (Civility) การเคารพในกฎหมาย (Respect for law) ความเพียรพยายาม (Persistence) การรู้จักประนีประนอมและตกลงทำความเข้าใจ (Compromise and negotiation) ความกล้าหาญในทางที่ชอบธรรม (Courage) และความอดทนต่อการสับสนคลุมเครือ (Tolerance of ambiguity) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพนั้น คงจะไม่ได้มีต้นแบบ เพียงวิธีการเดียว (Single script) แต่จะมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่เป็นเสมือนเกณฑ์ (Criteria) ให้ สถานศึกษาหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมได้ใช้เป็นแผนในการสร้างโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะ โดย กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาคุณลักษณะ (The Character Education Partnerships: CEP) ได้สรุปหลักการ จัด การศึกษา 11 ประการ ดังนี้ (Lickona, Schapps & Lewis, 2002)

1. สร้างเสริมค่านิยมเชิงจริยธรรมหลักที่ถือว่าเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะที่ดีของแต่ละ บุคคล ได้แก่ การเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ และการเคารพนับถือซึ่งกัน และกัน ในบางครั้งจะเรียกว่าเป็นคุณงามความดี (Virtue) หรือคุณลักษณะ (Character traits) โดย จะนิยามให้เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ในขณะที่อยู่ในสถานศึกษา

2. นิยามความหมายของคำว่า คุณลักษณะ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้คิด ความรู้สึก และ การประพฤติปฏิบัติดังที่ Lickona (1991) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ดีมีส่วนที่สัมพันธ์ระหว่างกันสาม ส่วน คือ ความรู้เชิงจริยธรรม ความรู้สึกเชิงจริยธรรม และพฤติกรรม เชิงจริยธรรม โดยคุณลักษณะที่ ดี หมายถึง ความเข้าใจ การเอื้ออาทร และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมเชิงจริยธรรมหลัก ดังนั้น แนวทางในภาพรวมที่จะพัฒนาคุณลักษณะ คือ การหาวิธีการที่จะสร้างเสริมให้ชีวิตมีคุณธรรมในมิติ ของการรู้คิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนสามารถเพิ่มความเข้าใจค่านิยมเชิง จริยธรรมหลักได้ โดยการศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับค่านิยมเหล่านี้ สังเกตรูปแบบต่าง ๆ ของ พฤติกรรมและแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

3. แนวทางการสร้างความเข้าใจจะใช้ทุกมิติของสถานศึกษา เป็นโอกาสในการพัฒนาคุณลักษณะ ดังเช่น การสร้างหลักสูตรเชิงวิชาการ (Academic curriculum) หลักสูตรแฝง (Hidden curriculum) และโปรแกรมเสริมหลักสูตร (Extracurricular programs) โปรแกรมพัฒนาหลักสูตรที่แยกออกไปทำเดี่ยว ๆ (Stand alone) จะมีประโยชน์สำหรับการดำเนินการในขั้นตอนแรกหรือเป็นองค์ประกอบของขั้นตอนต่อไป แต่จะไม่เกิดผลดีเท่ากับแนวทางแบบองค์รวม (Holistic approach) ที่บูรณาการพัฒนาคุณลักษณะเข้าไปในทุก ๆ มิติของวิถีชีวิตของผู้เรียนในขณะที่อยู่ในสถานศึกษา และสุดท้าย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ และการปฏิบัติจริงจึงจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการรอโอกาสให้เกิดขึ้นเอง

4) สร้างชุมชนสถานศึกษาให้เต็มไปด้วยความเอื้ออาทร โดยผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีส่วนสำคัญที่จะช่วยทำให้สถานศึกษามีบรรยากาศของความช่วยเหลือเกื้อกูลและเคารพนับถือซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นชุมชนของความเอื้ออาทร

5. ให้โอกาสผู้เรียนในการปฏิบัติเชิงจริยธรรม โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือกระทำ ซึ่งการที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่ดี ผู้เรียนต้องการโอกาสที่มากและหลากหลายในการประยุกต์ใช้ค่านิยมต่าง ๆ เช่น ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบและความยุติธรรมในการมีปฏิสัมพันธ์และการอภิปรายซักถามในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการให้บริการแก่ชุมชน (Community service) ซึ่งการฝึกประสบการณ์ที่ซ้ำ ๆ เช่นนี้ ถือเป็นการปรับพฤติกรรมทางคุณลักษณะของผู้เรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาฝึกทักษะและปฏิบัติจนเป็นนิสัย

6. พัฒนาหลักสูตรวิชาการที่ท้าทายและมีความหมาย ในเชิงของการเคารพนับถือผู้เรียน นั่นคือ เป็นหลักสูตรที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระตือรือร้น และ มีวิธีการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา (Problem-solving approach) และการทำโครงการที่เน้นประสบการณ์ (Experience-based projects) วิธีการเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความสนใจของผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนที่จะคิดและทดสอบความคิดเชิงสร้างสรรค์ และส่งเสริมวิธีการที่เรียกว่า “เสียงพูดและตัวเลือก” (Voice and choice) นั่นคือ การพูดกับตัวเอง ตัดสินใจทำเรื่องต่าง ๆ และวางแผนถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจนั้น ซึ่งนักการศึกษาทางคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพ พยายามมองหาปฏิสัมพันธ์ทางธรรมชาติ (Natural interactions) ระหว่างเนื้อหาเชิงวิชาการ (Academic content) ที่ต้องการสอนกับคุณภาพของคุณลักษณะ (Character quality) ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งการเชื่อมโยงบางคุณลักษณะเหล่านี้จำเป็นต้องใช้แนวทางที่หลากหลายรูปแบบ

7. พยายามที่จะอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ โดยกระบวนการพัฒนาแรงจูงใจของผู้เรียนให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ควรที่จะเน้นไปที่การสร้างแรงจูงใจภายนอกแต่ควรที่จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงกฎเกณฑ์ ความตระหนักถึงการกระทำที่มีผลต่อผู้อื่น และความเข้มแข็งของคุณลักษณะ เช่น การควบคุมตนเอง (Self-control) การรับรู้ (Perspective taking) และทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง (Conflict resolution skills) ที่ต้องมีการปฏิบัติอย่างรับผิดชอบในอนาคต สถานศึกษาจึงควรที่จะช่วยผู้เรียนโดยการนำความผิดพลาดที่เกิดขึ้น มาสร้างเป็นโอกาสสำหรับการสะท้อนผลการกระทำ (Reflection) การแก้ปัญหา (Problem solving) และการแก้ไขข้อผิดพลาด (Restitution) เป็นต้น

8. ประสานผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ให้ร่วมมือกันรับผิดชอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะและความพยายามที่จะยึดมั่นในค่านิยมหลักเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน

9. ส่งเสริมภาวะผู้นำในเชิงจริยธรรมและสนับสนุนให้เริ่มจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะในระยะยาว

10. ประสานครอบครัวและสมาชิกของชุมชนให้มีส่วนร่วมในการสร้างคุณลักษณะ

11. ประเมินคุณลักษณะของสถานศึกษา ความรับผิดชอบของคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง และการแสดงออกอย่างชัดเจนของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า แนวคิดอัตลักษณ์ศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเคารพนับถือ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่คุณลักษณะที่ดีในตัวบุคคลทั้งด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนาเน้นการสร้างบรรยากาศแห่งความเคารพนับถือ และอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในการเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีงาม โดยในประเทศไทยมีการนำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมอื่น ๆ ที่แสดงถึงความเคารพนับถือและพฤติกรรมใกล้เคียง ดังนี้

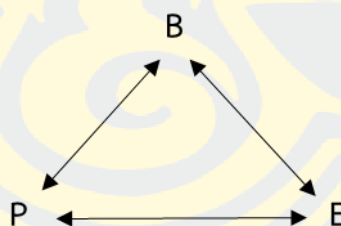
วัชรียา แจ่มใส (2551) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น อายุระหว่าง 13-15 ปี จำนวน 60 คน โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบ The Randomized Control Group Posttest-Only Design ชุดกิจกรรมการฝึกนำแนวคิดอัตลักษณ์ศึกษาของ Lickona (1991) ผสมผสานกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura (1986) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (1986) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

และหลักทางพุทธศาสตร์ โดยมีเป้าหมายตามหลักการแนะแนว คือให้ผู้เรียนตระหนักว่า “ทุกคนมีคุณค่า” ชุติกิจกรรมมี 10 ครั้ง โดยในแต่ละกิจกรรมใช้เทคนิคหลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม บทบาทสมมติ นิทานเกมส์ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลองและกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า ตัวอย่างที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่น มีพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่นสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

8. แนวทางการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ โดยใช้ทฤษฎีปัญญาสังคม

ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) เปลี่ยนชื่อมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของสังคม (Social Learning Theory) พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวแคนาดา ชื่อ Albert Bandura ซึ่งทฤษฎีนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาเทคนิคการปรับพฤติกรรม (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2539) โดยมีความคิดพื้นฐานของทฤษฎี ดังนี้

8.1 การเรียนรู้เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังนี้

B = พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล (Behavior)

P = บุคคล (Person) (ตัวแปรที่เกิดจากผู้เรียน เช่น ความคาดหวังของผู้เรียน ฯลฯ)

E = สิ่งแวดล้อม (Environment)

8.2 การเรียนรู้ (Learning) และการกระทำ (Performance) มีความแตกต่างกัน ทำให้ Bandura แบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้ผู้ซึ่งแสดงออกหรือกระทำสม่ำเสมอ 2) พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ และ 3) พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำ เพราะไม่เคยเรียนรู้จริง ๆ

8.3 พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงได้เสมอทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และทั้งสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว Bandura จึงได้เน้นแนวคิด 3 ประการ คือ แนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning หรือ Modeling) แนวคิดของการกำกับตนเอง

(Self-Regulation) และแนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) โดยแต่ละแนวคิดมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) Bandura ทำการทดลองพบว่าตัวแบบมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของเด็ก ตัวแบบมี 2 ประเภท คือ ตัวแบบที่มีชีวิต และตัวแบบที่ไม่มีชีวิต (สื่อ ทวีภาพ) การเลียนแบบเกิดขึ้นได้โดยการได้เห็นพฤติกรรมตัวแบบและการได้เห็นผลจากการกระทำของตัวแบบ ซึ่งดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่บุคคลกระทำพฤติกรรมตามตัวแบบมี 2 ประการ คือ 1) ลักษณะของตัวแบบ ถ้าตัวแบบน่าสนใจหรือน่าเลื่อมใส หรือมีลักษณะเป็นผู้ใหญ่กว่า มีประสบการณ์มากกว่า ก็จะถูกเลียนแบบมาก 2) ผลที่เกิดขึ้นกับตัวแบบ ถ้าตัวแบบกระทำพฤติกรรมหนึ่งแล้วได้รับความพอใจ ผู้สังเกตเห็นก็ย่อมอยากเลียนแบบการกระทำนั้น โดย Bandura (1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2539; 1977 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545) กล่าวว่า กระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต มี 4 กระบวนการ คือ

- 1) กระบวนการตั้งใจ (Attentional processes) ทำให้รับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก
- 2) กระบวนการเก็บจำ (Retention processes) เมื่อเกิดความสนใจในตัวแบบ ผู้เรียนจะจดจำในพฤติกรรมตัวแบบ โดยการเข้ารหัสเป็นภาพพจน์หรือถ้อยคำ
- 3) กระบวนการกระทำ (Reproduction processes) คือ การแปลงสิ่งที่จดจำจากตัวแบบมาเป็นการกระทำ
- 4) กระบวนการจูงใจ (Motivational processes) คือ การคาดหวังว่าเมื่อแสดงออกเหมือนตัวแบบจะได้รับผลที่เป็นประโยชน์หรือได้รับการเสริมแรงตามมา

จากกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีปัจจัยที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต ดังนี้

- 1) ผู้เรียนจะต้องมีความใส่ใจ (Attention) ที่จะสังเกตตัวแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงโดยตัวแบบจริงหรือตัวแบบสัญลักษณ์ถ้าเป็นการอธิบายด้วยคำพูดผู้เรียนก็ต้องตั้งใจฟังและถ้าจะต้องอ่านคำอธิบายก็ต้องมีความตั้งใจที่จะอ่าน
- 2) ผู้เรียนจะต้องเข้ารหัสหรือบันทึกสิ่งที่สังเกตหรือสิ่งที่รับรู้ไว้ในความจำระยะยาว

3) ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสดังพฤติกรรมเหมือนตัวแบบและควรจะทำซ้ำเพื่อให้จำได้

4) ผู้เรียนจะต้องรู้จักประเมินพฤติกรรมของตนเองโดยใช้เกณฑ์ (Criteria) ที่ตั้งขึ้นด้วยตนเองหรือโดยบุคคลอื่น

2. การกำกับตนเอง (Self-Regulation) ความสามารถที่จะควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยการที่เข้าใจถึงผลที่เกิดตามมาของพฤติกรรม (Consequences) มีความสำคัญมาก Bandura กล่าวว่า ถ้าผลที่เกิดตามมาของพฤติกรรมของผู้เรียนคือรางวัล ผู้เรียนก็จะมีสมาธิในพฤติกรรมของตนเอง แต่ถ้าผลที่ตามมาเป็นการลงโทษก็จะก่อให้เกิดความไม่พอใจ ทั้งความพอใจหรือไม่พอใจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมาตรฐานของพฤติกรรมที่ผู้แสดงพฤติกรรมได้ตั้งไว้ ฉะนั้นในการกำหนดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ ต้องเปิดโอกาสให้ได้รับความพอใจ แต่ถ้าทำไม่สำเร็จผู้เรียนก็จะพยายามประกอบพฤติกรรม ถ้าผู้เรียนทำได้ก็จะเกิดความพอใจเป็นแรงเสริมด้วยตนเอง (Self-Reinforcement) และทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้การกำกับตนเอง สามารถฝึกฝนและพัฒนาประกอบด้วย 3 ประการคือ

1) กระบวนการสังเกตของตนเอง (Self observation) ควรพิจารณา 4 ด้าน คือ

1) การกระทำในด้านคุณภาพความเร็ว ปริมาณ 2) ความสม่ำเสมอ 3) ความใกล้เคียงและ 4) ความถูกต้อง โดยการสังเกตตนเองจะทำให้ได้ตัวข้อมูลเป็นตัวกำหนดว่าจะทำได้จริงหรือไม่ และประเมินการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่ทำอยู่ ทำให้สามารถวินิจฉัยได้ว่าเงื่อนไขใดควรทำพฤติกรรมใดและเปลี่ยนหรือไม่

2) กระบวนการตัดสิน (Judgment Process) คือ การตัดสินพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยต้องอาศัยสิ่งต่อไปนี้ 1) มาตรฐานส่วนบุคคล ที่ได้จากการถูกสอนโดยตรง การประเมินหรือสังเกตตัวแบบ 2) การเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิงทางสังคม 3) การให้คุณค่าของกิจกรรม สูง กลาง ต่ำ และ 4) การอนุมานความสามารถการกระทำ พิจารณาแหล่งภายในและแหล่งภายนอกตน

3) การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) คือ การแสดงออก หรือการกระทำหรือไม่กระทำ หลังจากผ่านกระบวนการตัดสินแล้ว

3. การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) เป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งมีผลต่อการกระทำของบุคคลถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ ก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้น จะมีความอดทนอดสาหัส ไม่ท้อถอยง่าย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด ส่วนคน

ที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถน้อยหรือไม่มีความสามารถ จะขาดความเชื่อมั่นในการแสดงออก หรือเมื่อแสดงออกไปแล้วพบกับอุปสรรคจะเกิดความท้อแท้และล้มเลิกความตั้งใจโดยง่าย

การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้น เป็นการตัดสินใจว่าผลกระทบใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรม การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมาก โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura เสนอว่ามี 4 วิธีคือ

1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery experiences) ซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทำได้โดยฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการทำให้เขาเชื่อว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น เปิดโอกาสให้ประสบความสำเร็จจากสิ่งที่ยากและพัฒนาสู่สิ่งที่ยากยิ่งขึ้น

2) โดยการใช้ตัวแบบ (Modeling) โดยให้ดูตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายกับตนเอง ที่มีความสามารถในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม

3) การใช้คำพูดชักจูง (Verbal persuasion) วิธีนี้ ใช้ไม่ค่อยจะได้ผลนัก ถ้าจะให้ได้ผลควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ ซึ่งอาจจะต้องค่อย ๆ สร้างความสามารถให้กับบุคคลอย่างค่อยเป็นค่อยไปและให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งการใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน

4) การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์ในระดับที่เหมาะสม ไม่ให้เกิดความเครียดมากเกินไป ทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเอง แต่ถ้าทำให้เกิดความวิตกกังวลมากเกินไป มีผลทำให้บุคคลไม่เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

จากหลักการเรียนรู้ในทฤษฎีปัญญาสังคม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้ดังนี้

1) การจัดตัวแบบที่ดี โดยตัวครูเองต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม นอกจากนี้ ครูต้องชื่นชมตัวแบบที่มีในห้องเรียนให้เด็กได้เห็น รวมถึงการนำเสนอตัวแบบที่ดีในสังคมและจากแหล่งที่เป็นสัญลักษณ์ด้วย

2) การอบรมสั่งสอนให้นักเรียนรู้บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมของตนเอง ทำให้เด็กมีความมั่นใจ เป็นรากฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

3) ครูต้องแสดงตัวอย่างพฤติกรรมที่ถูกต้องที่สุดเท่านั้น จึงจะมีประสิทธิภาพในการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบ ความผิดพลาดของครูแม้ไม่ตั้งใจ ไม่ว่าครูจะพร่ำบอกผู้เรียนว่าไม่ต้องสนใจจดจำ แต่ก็ผ่านการสังเกตและการรับรู้ของผู้เรียนไปแล้ว

4) ตัวแบบในชั้นเรียนไม่ควรจำกัดไว้ที่ครูเท่านั้น ควรให้ผู้เรียนด้วยกันเป็นตัวแทนได้ในบางกรณี โดยธรรมชาติเพื่อนในชั้นเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบสูงอยู่แล้ว ครูควรพยายามใช้ทักษะจูงใจให้ผู้เรียนสนใจและเลียนแบบเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ดีมากกว่าผู้ที่มีพฤติกรรมไม่ดี

5) ควรมีการพัฒนาให้เด็กเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง และฝึกให้เขากำกับตนเองได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กานต์วี บุญญานุสิทธิ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ จิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ทดลองกับตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ชั้นปี ที่ ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2553 จำนวน 2 กลุ่ม แบ่งเป็นควบคุมและกลุ่มทดลอง ผลการวิจัยสรุปว่า

1) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ คือ ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เรียนรู้ผ่านการร่วมมือในการปฏิบัติ สามารถคิดไตร่ตรอง มีการพัฒนาจิตและการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดปัญญาและมีจิตสาธารณะ

2) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ปัญหาชวนคิด คิดอย่างไตร่ตรอง กระจ่างนิยม จิตอาสา และสุนทรียสนทนา การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดและประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งในระหว่างการเรียนการสอนและภายหลังการเรียนการสอน โดยผู้ประเมินประกอบด้วยตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้สอน

3) ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวทางการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าผู้เรียน กลุ่มควบคุม มีพฤติกรรมการเรียนรู้มีความสุขในวิชาศิลปะการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก

สุมิตตา สว่างทุกซ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ลักษณะการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล ตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่านในการสัมภาษณ์เชิงลึก และนักศึกษาพยาบาลจำนวน 1,194 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจลักษณะการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ 2) เสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ 3) ตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ ศึกษาถึงการทดลองใช้รูปแบบและการติดตามประสิทธิผลของรูปแบบโดยการวัดศักยภาพการคิดฯ จำเมื่อหลังทดลอง 1 เดือน และ 3 เดือน ตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ของนักศึกษาหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และไม่เท่ากันทั้ง 5 จิต โดยผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรวิธีการเรียนการสอน มีผลต่อศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์

วรินันท์ เดชปานประสงค์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต มี 3 องค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การลบล้างมอง ขั้นที่ 2 การจัดประสบการณ์ ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติและพัฒนา ขั้นที่ 4 การสรุปสังเคราะห์ และการวัดและประเมินผล 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ (Rating scale) แบบวัดความมีวินัย (Rating scale) แบบวัดการคิดสังเคราะห์ (Rating scale) แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ (Rating scale) แบบวัดการเคารพ (Rating scale) แบบวัดจริยธรรม (Rating scale) ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิต 5 ลักษณะในแต่ละด้านหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีระชน พลโยธา (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบในการพัฒนาจิตแห่งความเคารพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่ นักเรียน ใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบปรากฏการณ์วิทยาเชิงพรรณนา ผลของการศึกษา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญอธิบายความหมายของจิตแห่งความเคารพ หมายถึง การตอบสนองต่อบุคคลหรือกลุ่มคนด้วยการยอมรับเห็นคุณค่าและสามารถทำงานร่วมกันกับบุคคลที่มีความแตกต่างกันอย่างเปิดใจกว้าง เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ แต่ในบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญได้ขยายความองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพรวมถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน และการไม่ตัดสินบุคคลแบบภาพพจน์เหมารวมด้วย ส่วนรูปแบบในการพัฒนาจิตแห่งความเคารพใช้เทคนิคในการสร้างการมีส่วนร่วม การฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการทำกิจกรรมจิตอาสา

น้ำทิพย์ งามอาภาวิชย์ (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบวัดจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดของการ์ดเนอร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาแบบวัดจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรม 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรม 3) เพื่อสร้างเกณฑ์ ปกติของแบบวัดจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และ 4) เพื่อประเมินจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1,990 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม IRTPRO 3.0 และ Mplus 7.11 ผลการวิจัยพบว่า แบบวัดจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 2 องค์ ประกอบหลัก 7 องค์ ประกอบย่อย ได้แก่ 1) จิตแห่งความเคารพ ประกอบด้วย การทำงานร่วมกัน การเคารพสิทธิผู้อื่น เมตตา และการคิดเชิงบวก 2) จิตแห่งจริยธรรม ประกอบด้วย จิตสาธารณะ วินัยในตนเอง และความรับผิดชอบ เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.934 มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบพหุมิติ โดยมีความแตกต่างของค่าไคสแควร์ เมื่อเทียบกับโมเดลแบบ

เอกมิติ เท่ากับ 921.937 ($df = 12$, $p = .000$) มีค่าพารามิเตอร์ ความยากและอำนาจจำแนกแบบพหุมิติเป็นไปตามเกณฑ์ คือ มีค่า Threshold แบบเรียงลำดับ ($\beta_1 < \beta_2 < \beta_3 < \beta_4$) และค่าอำนาจจำแนกแบบพหุมิติอยู่ระหว่าง 0.38 – 0.76 คะแนนเกณฑ์ ปกติวิสัยระดับชาติของแบบวัดมีช่วงคะแนนปกติที่อยู่ในช่วงระหว่าง T18 - T85 และนักเรียนมีจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ค่อนข้างสูง ค่อนข้างต่ำ และต่ำ โดยแต่ละระดับมีจำนวน 20.8%, 23.6%, 26.1% และ 29.5% ตามลำดับ

กัญญาวดี แสงงาม (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุของจิตเคารพนับถือและรูปแบบเสริมสร้างจิตเคารพนับถือสู่ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของจิตเคารพนับถือและความเป็นพลเมือง ของนักศึกษาปริญญาตรี 2) พัฒนารูปแบบเสริมสร้างจิตเคารพนับถือสู่ความเป็นพลเมือง ของนักศึกษาปริญญาตรี และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบเสริมสร้างจิตเคารพนับถือสู่ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาปริญญาตรีแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของจิตเคารพนับถือและความเป็นพลเมืองของนักศึกษาปริญญาตรีโดยใช้การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) แบบสหสัมพันธ์ (Correlation) ตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปี ที่ 1 จำนวน 441 คน สุ่มหลายขั้นตอนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลวิจัยพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจในตน ร่วมกันทำนายจิตเคารพนับถือได้ร้อยละ 48.90 ส่วนตัวทำนายสำคัญของความเป็นพลเมืองของนักศึกษาปริญญาตรี คือ จิตเคารพนับถือ เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน ร่วมกันทำนายความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 13.90

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบเสริมสร้างจิตเคารพนับถือสู่ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาปริญญาตรี โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดการวิจัยและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของจิตเคารพนับถือและความเป็นพลเมือง ของนักศึกษาปริญญาตรี ในระยะที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบเสริมสร้างจิตเคารพนับถือสู่ความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหา ขั้นตอนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาประกอบด้วยการฝึกจิตลักษณะที่เป็นปัจจัยเชิงเหตุ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน การฝึกจิตเคารพนับถือ และฝึกเชื่อมโยงจิตเคารพนับถือกับความเป็นพลเมือง ส่วนขั้นตอนการเรียนการสอนประกอบด้วย 6 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นสถานการณ์ชวน

คิด 2) ขั้นสร้างจิตให้ตระหนัก 3) ขั้นทำความรู้จักและเข้าใจ 4) ขั้นตั้งเป้าหมายการพัฒนา 5) ขั้นฝึกสร้างคุณค่าพัฒนาอัตลักษณ์แห่งตน และ 6) ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้

ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบเสริมสร้างจิตเคาพนับถือสู่ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาปริญญาตรีโดยการวิจัยแบบ Randomized Pretest-Posttest Control Group Design ตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ชั้นปี ที่ 1 ปี การศึกษา 2558 โดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับความรู้โดยใช้รูปแบบฯ 100 % กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับความรู้โดยใช้รูปแบบฯ 50% และกลุ่มที่ 3 กลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ 1 มีคะแนนจิตเคาพนับถือหลังฝึกสูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนในกลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนจิตเคาพนับถือก่อนฝึกและหลังฝึก 2) หลังการฝึกอบรมทันที คะแนนจิตเคาพนับถือของนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ 1 สูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คะแนนจิตเคาพนับถือของนักศึกษา หลังฝึกอบรมทันที และหลังการฝึกอบรม 1 เดือน ในทุกกลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า นักศึกษามีความคงทนในจิตเคาพนับถือ 4) นักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีคะแนนความเป็นพลเมืองหลังการฝึกอบรม 1 เดือน สูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ส่วนนักศึกษาในกลุ่มควบคุม คะแนนความเป็นพลเมืองก่อนฝึกและหลังฝึกไม่แตกต่างกัน 5) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม พบว่า คะแนนความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทั้งสองกลุ่มมีคะแนนความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไสว พักขาว (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะแห่งอนาคต 2) สร้างรูปแบบการเรียนการสอน และ 3) ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตัวอย่างเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 60 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการจัดการเรียนรู้ ปีการศึกษา

2557 ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม แล้วนำมาจับฉลากจัดเป็นกลุ่มทดลองกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ การเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะแห่งอนาคตและแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แบบ วัดจิตวิทยาการ แบบวัดจิตสังเคราะห์ แบบวัดจิตสร้างสรรค์ แบบประเมินจิตเคารพ แบบประเมินจิต จริยธรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

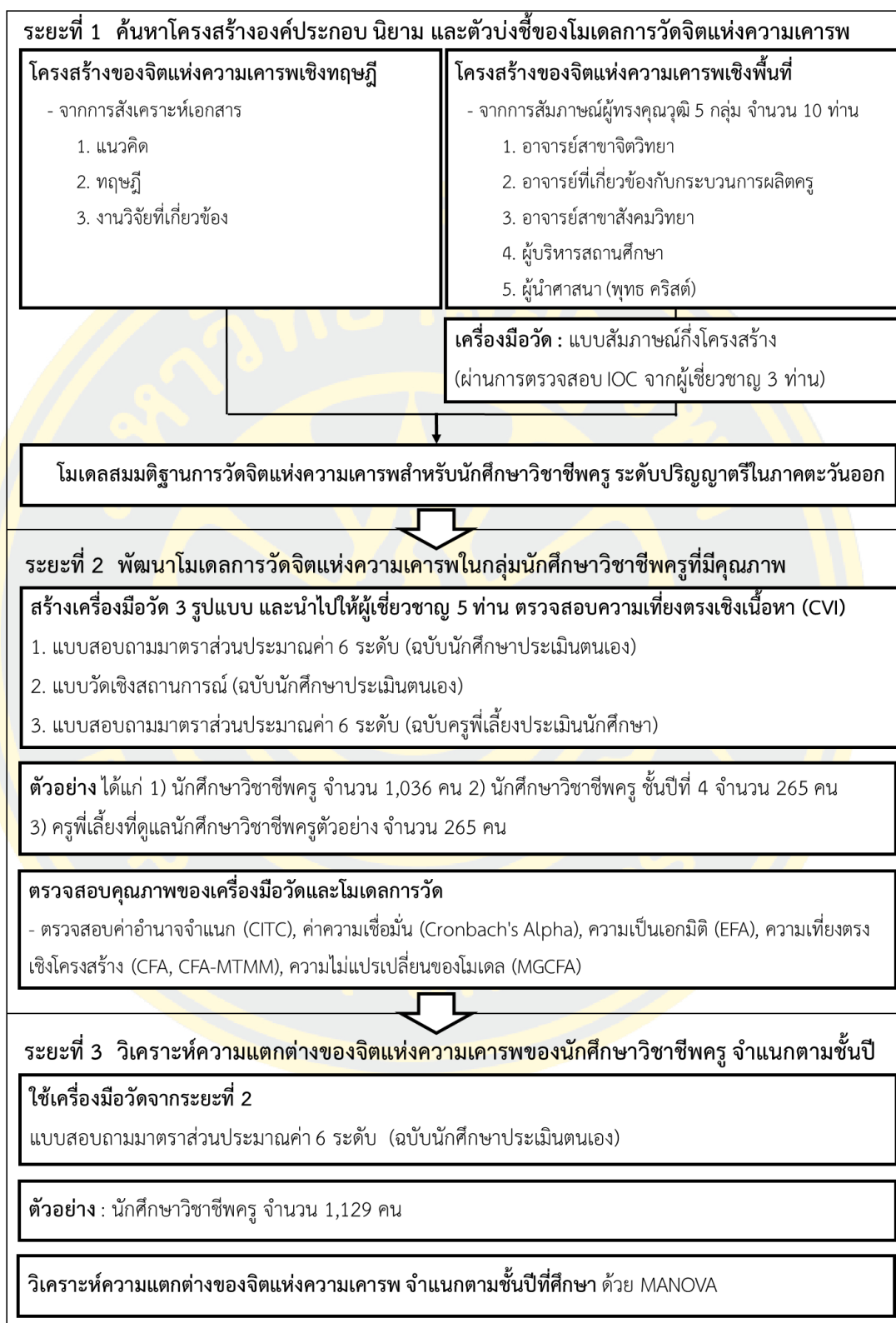
ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบ การเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะแห่งอนาคต มีคะแนนเฉลี่ยของ จิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ จิตเคารพ และจิตจริยธรรม สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของ จิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ จิตเคารพ และจิตจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05 และ 3) นักศึกษากลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้อยู่ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะแห่งอนาคตในภาพรวมในระดับมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัด การตรวจสอบความเที่ยงตรง และแนวทางการประยุกต์ใช้ เป็นการวิจัยด้วยวิธีเชิงผสมผสาน (Mixed method) โดยใช้แบบแผนการวิจัยสำรวจบุกเบิก (Exploratory Design) (Creswell & Clark, 2007) ซึ่งนิยมใช้ค้นหาตัวแปรหรือสร้างกรอบทฤษฎีสำหรับการวิจัย และพัฒนาเครื่องมือวัด ซึ่งมีความเหมาะสมกับตัวแปรจิตแห่งความเคารพที่ผู้วิจัยทำการศึกษา เนื่องจากตัวแปรจิตแห่งความเคารพดังกล่าวยังไม่มีโครงสร้างเชิงทฤษฎีรองรับที่ชัดเจนนัก จึงจำเป็นต้องค้นหาโครงสร้างกรอบทฤษฎีของตัวแปรสำหรับการวิจัยโดยจะเริ่มต้นด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทำการศึกษากับโครงสร้างของตัวแปรจิตแห่งความเคารพ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงพื้นที่ และนำมาพิจารณาร่วมกับโครงสร้างจิตแห่งความเคารพที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มโนทัศน์พื้นฐานหรือโครงสร้างองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของจิตแห่งความเคารพที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อนำไปพัฒนาโมเดลการวัดและเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ และทำการทดสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในลำดับต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออก ระยะที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างเครื่องมือวัดและพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ และระยะที่ 3 วิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ในส่วนของรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย สามารถนำเสนอโดยแบ่งตามระยะการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 เป็นการสร้างมโนทัศน์พื้นฐานของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของตัวแปรจิตแห่งความเคารพ ทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตแห่งความเคารพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครู และจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์ร่วมกันให้ได้โครงสร้างองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของจิตแห่งความเคารพที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อนำมาสร้างโมเดลการวัดและเครื่องมือวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก สำหรับการทดสอบในระยะถัดไป ขั้นตอนดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 กลุ่ม จำนวน 10 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่

1. อาจารย์สาขาจิตวิทยาในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตแห่งความเคารพ จำนวน 1 ท่าน
2. อาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 ท่าน
3. อาจารย์สาขาสังคมวิทยาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2 ท่าน
4. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน
5. ผู้นำทางศาสนาที่ให้ความร่วมมือ จำนวน 2 ท่าน
 - ศาสนาพุทธ จำนวน 1 รูป
 - ศาสนาคริสต์ จำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบ นิยามและตัวบ่งชี้ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประเภทกึ่งโครงสร้าง มี 7 ประเด็นการสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพ เพื่อกำหนด นิยาม กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสัมภาษณ์
3. ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ และกำหนดโครงสร้างเครื่องมือจากตำราระเบียบวิธี วิจัย ซึ่งในการวิจัยนี้เลือกสร้างแบบสัมภาษณ์ ประเภทกึ่งโครงสร้าง
4. สร้างแบบสัมภาษณ์ ประเภทกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ด้วยชนิด ของคำถามปลายเปิด
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ควบคุมคุณภาพนิพนธ์ตรวจสอบ จากนั้นส่งให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างประเด็นการสัมภาษณ์กับจุดประสงค์ในการสัมภาษณ์ คัดเลือกเฉพาะ ข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป
6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และให้อาจารย์ควบคุม คุณภาพนิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้
7. ทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบว่าผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจประเด็นที่สัมภาษณ์ได้ ตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
8. ปรับปรุงข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากข้อ 7 แล้วจัดทำแบบสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในลำดับต่อไป

คุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการหาค่า (Item Objective Congruence : IOC) แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างจุดประสงค์และประเด็นของการสัมภาษณ์

จุดประสงค์ การสัมภาษณ์	ประเด็นการสัมภาษณ์	IOC	ผลประเมิน
เพื่อค้นหา ความหมาย โครงสร้าง	1. ในบริบทของการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันนี้ “ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ” มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง	0.67	ผ่านเกณฑ์
องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ ของจิตแห่ง ความเคารพ	2. เป้าหมาย (Objects) และความหมาย (Meaning) ของ “ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ/ การแสดงความเคารพ” มีความครอบคลุมอะไรบ้าง (แยกออกได้เป็นกี่มิติหรือกี่ด้าน)	0.67	ผ่านเกณฑ์
สำหรับ นักศึกษา วิชาชีพครู	3. “ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่ เคารพ” มีความเกี่ยวข้องกับ “สิทธิเสรีภาพหรือการ ละเมิดสิทธิเสรีภาพ” อย่างไรบ้าง และ “ปฏิสัมพันธ์ของ การเคารพระหว่างกัน” ในสังคมควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร	0.67	ผ่านเกณฑ์
	4. ในบริบทของความเป็นครูหรือผู้เรียนวิชาชีพครู “ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ” มีความหมายและความสำคัญมากน้อยเพียงใด สำคัญใน แง่มุมใดบ้าง (เมื่อเทียบกับความสามารถทางวิชาการ)	1.00	ผ่านเกณฑ์
	5. สถาบันผลิตครู ควรปลูกฝังเน้นย้ำ “ความเคารพ/ การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ” ในแง่มุมใดให้ เกิดขึ้นแก่นักศึกษาครูบ้าง	0.67	ผ่านเกณฑ์
	6. “คุณลักษณะหรือพฤติกรรมด้านความเคารพ/การให้ ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ” ของครูรุ่นใหม่เป็น อย่างไร มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด	1.00	ผ่านเกณฑ์
	7. “ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ/ การแสดงความเคารพ” ของความเป็นครูในอุดมคติ กับ ความเป็นครูรุ่นใหม่ มีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง	0.67	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) ระหว่างประเด็นการสัมภาษณ์กับจุดประสงค์ในการสัมภาษณ์ทั้ง 7 ประเด็น มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 249)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขออนุญาตการวิจัยในมนุษย์กับคณะกรรมการมหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับเอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ IRB4-190/2566
2. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย
3. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยมีช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 11 สิงหาคม 2566 ถึง 16 ธันวาคม 2566
5. บันทึกข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงข้อความ (Content Analysis) จากนั้นทำการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่างโครงสร้างของจิตแห่งความเคารพที่ได้จากการสัมภาษณ์และที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้โครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีที่มีความเหมาะสมกับบริบทในภาคตะวันออก (มโนทัศน์พื้นฐาน/โมเดลสมมติฐานการวัด)

ระยะที่ 2 พัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยเริ่มจากการออกแบบเครื่องมือวัด 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด จากนั้นเป็นการพัฒนาโมเดลการวัด โดยมีลำดับขั้นตอน คือ 1) ตรวจสอบความเป็นเอกมิติจำแนกตามองค์ประกอบของโมเดลการวัดด้วยการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ EFA 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์ CFA และ CFA-MTMM และ 3) ตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์ MGCFAs เพื่อให้ได้โมเดลการวัดและเครื่องมือวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีคุณภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานบันการศึกษานำไปใช้ประเมินจิตแห่งความเคารพเพื่อพัฒนานักศึกษาต่อไป สำหรับรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ประชากรที่เป็นนักศึกษา

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3,885 คน ประกอบด้วย

มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 1,448 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 1,503 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวน 934 คน

2. ประชากรที่เป็นครูพี่เลี้ยง

ประชากร คือ ครูพี่เลี้ยงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวอย่าง

ตัวอย่างใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 : ตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา (สำหรับใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติและความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด ด้วยการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ EFA และ CFA)

ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 1,036 คน ประกอบด้วย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 309 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 270 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 255 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 202 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอน (Two-stage stratified random sampling) ซึ่งรายละเอียดการได้มาของตัวอย่าง จะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เงื่อนไขการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และใช้การคำนวณจากโปรแกรม G*power เป็นตัวกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยแฮร์และคณะแนะนำว่า สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยทั่วไปจะใช้ตัวอย่างมากกว่า 50 หน่วย แต่จะดีมากถ้าใช้ตั้งแต่ 100 หน่วยขึ้นไป (Hair, Black, Babin & Anderson, 2019) ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แฮร์และคณะแนะนำว่า กรณีการประมาณค่าแบบ Maximum likelihood (ML) ควรใช้ตัวอย่างจำนวน 100-400 หน่วย (Hair et al, 2019) สำหรับการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*power กำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ค่าอำนาจการทดสอบเท่ากับ 0.95 และค่าองศาอิสระของโมเดลเท่ากับ 105 จะได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 645 คน และเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการสร้างตัวแปรหรือทฤษฎีใหม่ จึงจำเป็นต้องใช้ตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่เพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ ดังนั้น จากการพิจารณาเงื่อนไขข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นจำนวน 1,036 คน

2) วิธีสุ่มตัวอย่าง

สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอน (Two-Stage Stratified Random Sampling) ส่วนขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากทั้ง 3 สถาบันการศึกษาในภาคตะวันออก คือ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีหลักการหรือแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่เน้นเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วยประชากรที่สามารถจำแนกตามสาขาที่ผลิตออกเป็น 8 กลุ่มสาระ ประกอบด้วย 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 7) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งแสดงถึงสิ่งที่คล้ายคลึงกันภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นภูมิ และใช้สาขาวิชาเป็นหน่วยการสุ่มสำหรับทั้ง 3 สถาบันการศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากมาชั้นภูมิละ 1-2 สาขาวิชา (ขึ้นอยู่กับจำนวนนักศึกษาต่อสาขาวิชา) ดังนี้

- 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สุ่มได้สาขาวิชาภาษาไทย
- 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สุ่มได้สาขาวิชาคณิตศาสตร์
- 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาเคมี สาขาวิชาฟิสิกส์ สาขาวิชาชีววิทยา และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สุ่มได้สาขาวิชาชีววิทยา และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป
- 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และสาขาวิชาการประถมศึกษา สุ่มได้สาขาวิชาสังคมศึกษา และสาขาวิชาการประถมศึกษา
- 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สุ่มได้สาขาวิชาพลศึกษา
- 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้แก่ สาขาวิชาศิลปศึกษา และสาขาวิชาดนตรีศึกษา สุ่มได้สาขาวิชาดนตรีศึกษา
- 7) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สุ่มได้สาขาวิชาคอมพิวเตอร์
- 8) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ และสาขาวิชาภาษาจีน สุ่มได้สาขาวิชาภาษาอังกฤษ

ขั้นตอนที่ 2 เนื่องจากแต่ละสาขาวิชาที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 1 ตัวอย่างนักศึกษาวิชาชีพครู ยังมีลักษณะที่แตกต่างกันตามระดับชั้นปีที่ศึกษา คือ ระดับชั้นปีที่ 1 ระดับชั้นปีที่ 2 ระดับชั้นปีที่ 3 และระดับชั้นปีที่ 4 โดยภายในระดับชั้นปีเดียวกันจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้ระดับชั้นปีที่ศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นภูมิ และใช้นักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากมาชั้นภูมิละไม่ต่ำกว่า 200 คน ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 309 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 270 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 255 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 202 คน รวมตัวอย่างทั้งหมดเป็นจำนวน 1,036 คน (กำหนดโควตาตามสัดส่วนของแต่ละสาขาวิชา/ชั้นปีที่ศึกษา)

กลุ่มที่ 2 : ตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา (สำหรับใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์ CFA-MTMM)

ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 265 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multiple-stage random sampling) ซึ่งรายละเอียดการได้มาของตัวอย่าง จะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เงื่อนไขการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสำหรับเทคนิคหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) เป็นตัวกำหนดขนาดตัวอย่าง สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) โดยแสรและคณะแนะนำว่า กรณีการประมาณค่าแบบ Maximum likelihood (ML) ควรใช้ตัวอย่างจำนวน 100-400 หน่วย (Hair et al, 2019) ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี คือ 1) ใช้แบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง 2) ใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา 3) ใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ซึ่งจะต้องมีขนาดตัวอย่างเท่ากันของทั้ง 3 วิธี จากการพิจารณาเงื่อนไขข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 265 คน

2) วิธีสุ่มตัวอย่าง

สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multiple-Stage Random Sampling) ส่วนขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้การสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่มที่ 2 นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

กลุ่มที่ 3 นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

รำไพพรรณี

จะเห็นว่าสถาบันการศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม สามารถจำแนกสาขาที่ผลิตออกเป็น 8 กลุ่มสาระประกอบด้วย 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 7) กลุ่มสาระการเรียนรู้

การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งแสดงถึงสิ่งที่คล้ายคลึงกันของทั้ง 3 กลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากมา 1 สถาบันการศึกษา ซึ่งผลการจับฉลากได้กลุ่มที่ 3 คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขั้นตอนที่ 2 ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (ขั้นปีที่ 4)

เนื่องจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประกอบด้วย 4 ชั้นปี คือ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ทั้ง 4 ชั้นปี มีลักษณะคล้ายคลึงกันในเรื่องของสาขาวิชาสามารถจำแนกออกเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเหมาะสมจะเป็นตัวอย่าง แต่มีข้อกีดบางประการ คือ ชั้นปีที่ 1-3 มีกำหนดระยะเวลาของการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพียง 3-4 สัปดาห์ ส่วนชั้นปีที่ 4 มีกำหนดระยะเวลาของการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ภาคการศึกษา อีกทั้งตัวอย่างในส่วนนี้จะต้องถูกประเมินโดยครูพี่เลี้ยงที่ดูแลนักศึกษาขณะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งการที่ครูพี่เลี้ยงจะสามารถประเมินผลด้านจิตแห่ง ความเคารพของนักศึกษาออกมาได้อย่างถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด จำเป็นต้องมีระยะเวลาในการทำงานร่วมกันหรือใกล้ชิดกันนานมากพอสมควร จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเจาะจงเลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มาเป็นตัวอย่าง (Purposive sampling)

ขั้นตอนที่ 3 เนื่องจากตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 2 ยังมีลักษณะที่แตกต่างกันตามสาขาวิชาที่ศึกษา คือ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาเคมี สาขาวิชาฟิสิกส์ สาขาวิชาชีววิทยา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาพลศึกษา และสาขาวิชาดนตรีศึกษาโดยภายในสาขาวิชาเดียวกันจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้สาขาวิชาที่ศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นภูมิ และใช้นักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาแต่ละสาขา ได้ตัวอย่างเป็นจำนวน 265 คน

เพื่อความเข้าใจผู้วิจัยได้สร้างตารางในการอธิบายการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 5 การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 สำหรับการวิเคราะห์ CFA-MTMM

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาขาวิชา	ชั้นปีที่ 4	ตัวอย่าง
1	ภาษาไทย	41	31
2	คณิตศาสตร์	54	41
3	เคมี	11	8
	ฟิสิกส์	13	10
	ชีววิทยา	18	14
	วิทยาศาสตร์ทั่วไป	23	17
4	สังคมศึกษา	51	38
	การศึกษาปฐมวัย	45	34
5	พลศึกษา	44	33
6	ดนตรีศึกษา	13	10
7	คอมพิวเตอร์	13	10
8	ภาษาอังกฤษ	25	19
รวม		351	265

กลุ่มที่ 3 : ตัวอย่างที่เป็นครูพี่เลี้ยง

ตัวอย่าง คือ ครูพี่เลี้ยงในภาคตะวันออก จำนวน 265 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นครูพี่เลี้ยงที่ดูแลนักศึกษาตัวอย่างในกลุ่มที่ 2

หมายเหตุ 1. การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี หรือ 3 เครื่องมือวัด จะใช้ตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ตามเครื่องมือวัดที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์ CFA จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา จะใช้ตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 มี 3 ฉบับ ดังนี้

1. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง) ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ มีจำนวน 46 ข้อ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในกลุ่มที่ 1 จำนวน 1,036 คน
2. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง) ประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ โดยข้อคำถามเป็นสถานการณ์ และคำตอบเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก การให้คะแนนแบบลดหลั่นตามระดับพฤติกรรม มีจำนวน 40 ข้อ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในกลุ่มที่ 2 จำนวน 265 คน
3. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา) ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ มีจำนวน 46 ข้อ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างที่เป็นครูที่เลี้ยงกลุ่มที่ 3 จำนวน 265 คน

การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือสำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย 3 เครื่องมือ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)
 - 1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - 1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 คือ โครงสร้างองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาสร้างข้อคำถาม
 - 1.3 นำข้อคำถามทั้งหมดให้อาจารย์ควบคุมคุณภาพนิพนธ์ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้กับข้อคำถาม ตลอดจนความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในเบื้องต้น แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ควบคุมคุณภาพนิพนธ์
 - 1.4 นำแบบสอบถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้ และข้อคำถาม คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า 0.80 ขึ้นไป

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และให้อาจารย์ควบคุม
คุณสมบัติตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

1.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาวิชาชีพรู จำนวน 69 คน
เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ หรือค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามกับคะแนน
รวมของข้อที่เหลือตามด้านองค์ประกอบ (Corrected Item Total Correlation: CITC) คัดเลือก
เฉพาะข้อคำถามที่มีค่า 0.30 ขึ้นไป หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.7 นำข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นหรือค่าความสอดคล้อง
ภายในของแบบสอบถามตามด้านองค์ประกอบ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
(Cronbach' Alpha) ควรมีค่า 0.60 ขึ้นไป

1.8 จัดทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างในลำดับต่อไป

2. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาค ตะวันออก ประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสร้างแบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู
ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 คือ โครงสร้างองค์ประกอบ นิยามเชิง
ปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญา
ตรีในภาคตะวันออก มาสร้างข้อคำถาม

2.3 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์จริงที่เคยเกิดขึ้นใน
สถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพรู เพื่อนำเหตุการณ์ดังกล่าว
มาร่วมสร้างข้อคำถามเชิงสถานการณ์สมมติในแบบวัด

2.4 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์ และทำการสร้างแบบวัด

2.5 นำข้อคำถามทั้งหมดให้อาจารย์ควบคุมคุณสมบัติตรวจสอบความสอดคล้อง
ระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้ และข้อคำถาม ตลอดจนความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ใน
เบื้องต้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ควบคุมคุณสมบัติ

2.6 นำแบบวัดส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง
เชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้ และข้อคำถาม
คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า 0.80 ขึ้นไป

2.7 ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และให้อาจารย์ควบคุมคุณภาพนิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

2.8 นำแบบวัดไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาวิชาชีพรู จำนวน 40 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ หรือค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามกับคะแนนรวมของข้อที่เหลือตามด้านองค์ประกอบ (Corrected Item Total Correlation: CITC) คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า 0.30 ขึ้นไป หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.9 นำข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นหรือค่าความสอดคล้องภายในของแบบวัดตามด้านองค์ประกอบ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha) ควรมีค่า 0.60 ขึ้นไป

3.0 จัดทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างในลำดับต่อไป

3. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (ฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา)

3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 คือ โครงสร้างองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาสร้างข้อคำถาม

3.3 นำข้อคำถามทั้งหมดให้อาจารย์ควบคุมคุณภาพนิพนธ์ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้กับข้อคำถาม ตลอดจนความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในเบื้องต้น แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ควบคุมคุณภาพนิพนธ์

3.4 นำแบบสอบถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้ และข้อคำถาม คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า 0.80 ขึ้นไป

3.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และให้อาจารย์ควบคุมคุณภาพนิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่เลี้ยง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ หรือค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามกับคะแนนรวมของข้อที่

เหลือตามด้านองค์ประกอบ (Corrected Item Total Correlation: CITC) คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า 0.30 ขึ้นไป หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.7 นำข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นหรือค่าความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามตามด้านองค์ประกอบ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha) ควรมีค่า 0.60 ขึ้นไป

3.8 จัดทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างในลำดับต่อไป

คุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทั้ง 3 ฉบับ จากการนำไปทดลองใช้เป็นดังนี้

1. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

ตารางที่ 6 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง
หลังจากทดลองใช้ (Try out) จำนวน 69 คน

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการประเมิน
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1-7	1.00	0.229 – 0.464	0.623	ผ่านเกณฑ์
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
8-13	0.80-1.00	0.261 – 0.625	0.693	ผ่านเกณฑ์
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
14-19	1.00	0.361 – 0.694	0.779	ผ่านเกณฑ์
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
20-26	1.00	0.577 – 0.760	0.879	ผ่านเกณฑ์
5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT)				
27-33	1.00	0.453 – 0.611	0.813	ผ่านเกณฑ์
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
34-40	1.00	0.460 – 0.626	0.807	ผ่านเกณฑ์
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
41-46	1.00	0.454 – 0.681	0.794	ผ่านเกณฑ์

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ใช้วิธีการหาค่า Content Validity Index for Item (I-CVI) ไม่ควรต่ำกว่า 0.80 (Davis, 1992 cited in Polit & Beck, 2006) คู่กับ Content Validity Index for Scale (S-CVI) ไม่ควรต่ำกว่า 0.99 (Lynn, 1986 cited in Polit & Beck, 2006) พบว่า ได้ค่า I-CVI อยู่ในช่วง 0.80 -1.00 และ ค่า S-CVI เท่ากับ 0.996 ซึ่งผ่านเกณฑ์ รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ตามด้านองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.229-0.760 ซึ่งผ่านเกณฑ์พิจารณา มีค่า 0.30 ขึ้นไป หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านค่าความเชื่อมั่นหรือค่าความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) ตามด้านองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.623-0.879 ซึ่งผ่านเกณฑ์พิจารณา มีค่า 0.60 ขึ้นไป (Hair et al., 2014, p. 123) รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

2. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

ตารางที่ 7 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง หลังจากทดลองใช้ (Try out) จำนวน 40 คน

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการประเมิน
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1-6	1.00	0.304 - 0.416	0.622	ผ่านเกณฑ์
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
7-12	1.00	0.215 - 0.555	0.646	ผ่านเกณฑ์
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
13-17	1.00	0.238 - 0.474	0.611	ผ่านเกณฑ์
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
18-22	1.00	0.335 - 0.472	0.646	ผ่านเกณฑ์
5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT)				
23-29	1.00	0.234 - 0.447	0.632	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการประเมิน
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
30-34	1.00	0.300 – 0.594	0.641	ผ่านเกณฑ์
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
35-40	1.00	0.252 – 0.459	0.619	ผ่านเกณฑ์

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ใช้วิธีการหาค่า Content Validity Index for Item (I-CVI) ไม่ควรต่ำกว่า 0.80 (Davis, 1992 cited in Polit & Beck, 2006) คู่กับ Content Validity Index for Scale (S-CVI) ไม่ควรต่ำกว่า 0.99 (Lynn, 1986 cited in Polit & Beck, 2006) พบว่า ได้ค่า I-CVI เท่ากับ 1 และ ค่า S-CVI เท่ากับ 1 ซึ่งผ่านเกณฑ์ รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ตามด้านองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.215-0.594 ซึ่งผ่านเกณฑ์พิจารณา มีค่า 0.30 ขึ้นไป หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านค่าความเชื่อมั่นหรือค่าความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) ตามด้านองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.611-.646 ซึ่งผ่านเกณฑ์พิจารณา มีค่า 0.60 ขึ้นไป (Hair et al., 2014, p. 123) รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

3. แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (ฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา)

ตารางที่ 8 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา
หลังจากทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการประเมิน
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1-7	1.00	0.309 – 0.802	0.794	ผ่านเกณฑ์
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
8-13	0.80-1.00	0.682 – 0.809	0.914	ผ่านเกณฑ์
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
14-19	1.00	0.793 – 0.946	0.955	ผ่านเกณฑ์
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
20-26	1.00	0.765 – 0.902	0.956	ผ่านเกณฑ์
5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT)				
27-33	1.00	0.654 – 0.854	0.930	ผ่านเกณฑ์
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
34-40	1.00	0.640 - 0.873	0.936	ผ่านเกณฑ์
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
41-46	1.00	0.457 – 0.851	0.866	ผ่านเกณฑ์

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ใช้วิธีการหาค่า Content Validity Index for Item (I-CVI) ไม่ควรต่ำกว่า 0.80 (Davis, 1992 cited in Polit & Beck, 2006) คู่กับ Content Validity Index for Scale (S-CVI) ไม่ควรต่ำกว่า 0.99 (Lynn, 1986 cited in Polit & Beck, 2006)) พบว่า ได้ค่า I-CVI อยู่ในช่วง 0.80-1.00 และ ค่า S-CVI เท่ากับ 0.996 ซึ่งผ่านเกณฑ์ รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ตามด้านองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.309-0.946 ซึ่งผ่านเกณฑ์พิจารณา มีค่า 0.30 ขึ้นไป หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านค่าความเชื่อมั่นหรือค่าความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) ตามด้านองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.794-0.956 ซึ่งผ่านเกณฑ์พิจารณา มีค่า 0.60 ขึ้นไป (Hair et al., 2014, p. 123) รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1.1 ขออนุญาตจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์กับคณะกรรมการมหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับเอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ IRB4-186/2567

1.2 ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ออกหนังสือถึงผู้บริหารคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่าง

1.3 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อผู้บริหาร คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล

1.4 การเก็บข้อมูลกับตัวอย่างกลุ่มที่ 1 (สำหรับการวิเคราะห์ EFA และ CFA) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งเครื่องมือวิจัย คือ แบบวัดจิตแห่งความเคารพฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ประเภอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โดยมีช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม 2567 ถึง 30 พฤศจิกายน 2567

1.5 การเก็บข้อมูลกับตัวอย่างกลุ่มที่ 2 (สำหรับการวิเคราะห์ CFA-MTMM) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในช่วงวันสัมมนาระหว่างออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งเครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบวัดจิตแห่งความเคารพฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ประเภอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และแบบวัดเชิงสถานการณ์ มีการแบ่งช่วงเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นดังนี้

1) ช่วงแรกก่อนเริ่มสัมมนา เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูในรูปแบบของแบบวัดเชิงสถานการณ์

2) ช่วงกลาง จะเป็นกิจกรรมสัมมนาสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ของฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3) ช่วงท้ายหลังจบการสัมมนา เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดจิตแห่งความเคารพฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ประเภอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ

ผู้วิจัยแบ่งช่วงเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นช่วงแรกก่อนการสัมมนากับช่วงท้ายหลังจบการสัมมนา เพื่อจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริงของตัวอย่างมากที่สุด ลดโอกาสการตอบแบบตามกันระหว่าง 2 เครื่องมือ และลดปัญหาความเมื่อยล้า ความเบื่อหน่าย และการตอบข้อมูลแบบส่ง ๆ ของตัวอย่าง

1.6 นำแบบวัดที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยจะคัดเลือกเฉพาะแบบวัดที่หน่วยตัวอย่างตอบได้ครบถ้วนสมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.7 บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างที่เป็นครูพี่เลี้ยง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 ขออนุญาตการวิจัยในมนุษย์กับคณะกรรมการมหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับเอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ IRB4-186/2567

2.2 ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ออกหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของตัวอย่าง

2.3 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นต้นสังกัดของครูพี่เลี้ยงที่เป็นตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล

2.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการส่งจดหมายไปยังสถานศึกษาต้นสังกัดของผู้พี่เลี้ยง โดยให้ครูพี่เลี้ยงตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์ผ่าน Google Form โดยการสแกน QR code ที่แนบไปด้วย สำหรับเครื่องมือวิจัย คือ แบบวัดจิตแห่งความเคารพบูชาครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ มีช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม 2567 ถึง 30 กันยายน 2567

2.5 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยจะคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่หน่วยตัวอย่างตอบได้ครบถ้วนสมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.6 บันทึกข้อมูลที่ได้ลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก หรือค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามกับคะแนนรวมของข้อที่เหลือตามด้านตัวบ่งชี้ (Corrected Item Total Correlation: CITC) คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ มีค่า 0.30 ขึ้นไป หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

2. ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นหรือค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ตามด้านตัวบ่งชี้ มีค่า 0.60 ขึ้นไป (กรณีโครงสร้างของตัวแปรยังไม่ชัดเจนในเชิงทฤษฎี) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค

3. ตรวจสอบความเป็นเอกมิติ และร้อยละของการอธิบายความผันแปร จำแนกตามองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) รายละเอียดแสดงในบทที่ 4 ระยะที่ 2

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (Confirmatory Factor Analysis-Multitrait-Multimethod: CFA-MTMM) รายละเอียดแสดงในบทที่ 4 ระยะที่ 2

5. ตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุกลุ่ม (Multiple Group Confirmatory Factor Analysis: MGCFA) รายละเอียดแสดงในบทที่ 4 ระยะที่ 2

ระยะที่ 3 วิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา เพื่อเปรียบเทียบระดับของจิตแห่งความเคารพของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ว่าอยู่ในระดับใด แนวโน้มเป็นไปในทิศทางใด เพิ่มขึ้นหรือลดลง มีความแตกต่างกันในช่วงชั้นปีใด และมีลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลเสนอแนะให้แก่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ใช้ประโยชน์ในการประเมินหลักสูตรการเรียนการสอนของตนเองว่ามีคุณภาพ ประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด สำหรับนำไปวางแผนปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพของนักศึกษาวิชาชีพครูให้มีความเพียบพร้อมไปด้วยจิตแห่งความเคารพต่อไป สำหรับขั้นตอนดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในภาคตะวันออก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3,885 คน ประกอบด้วย

มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 1,448 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 1,503 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวน 934 คน

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 1,129 คน ประกอบด้วย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 328 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 297 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 282 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 222 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอน (Two-stage stratified random sampling) ซึ่งการสุ่มตัวอย่างจะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่าง เนื่องการวิจัยในระยะที่ 3 ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาศึกษาวิชาชีพครู เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ด้วยการวิเคราะห์ MANOVA สำหรับการวิเคราะห์ MANOVA กำหนดค่าอำนาจการทดสอบเท่ากับ 0.80 จำนวนกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 4 จำนวนตัวแปรตามเท่ากับ 5 และกำหนดขนาดอิทธิพลขนาดเล็ก ต้องมีจำนวนตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 165 คน (Lauter, 1978 cite in Hair et al, 2019, p. 406) หรือยังมีจำนวนตัวอย่างมากขึ้นข้อมูลยิ่งมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจาก เงื่อนไขดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 200 คน/ชั้นปี รวม 4 ชั้นปี เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 800 คน

1.2 วิธีสุ่มตัวอย่าง

สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอน (Two-stage stratified random sampling) ส่วนขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากทั้ง 3 สถาบันการศึกษาในภาคตะวันออก คือ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีหลักการหรือแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่เน้นเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วยประชากรที่มีลักษณะแตกต่างกันระหว่างกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา แต่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันภายในกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดย

ใช้กลุ่มสาขาวิชาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นภูมิ และใช้สาขาวิชาเป็นหน่วยการสุ่มสำหรับทั้ง 3 สถาบันการศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากมาชั้นภูมิละ 3-5 สาขาวิชา (ขึ้นอยู่กับจำนวนนักศึกษาต่อสาขาวิชา) ดังนี้

- 1) ชั้นภูมิที่ 1 ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาเคมี สาขาวิชาฟิสิกส์ สาขาวิชาชีววิทยา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สุ่มได้ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ เคมี คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป
- 2) ชั้นภูมิที่ 2 ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการประถมศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาภาษาจีน สาขาวิชาพลศึกษา สุ่มได้ สาขาวิชาสังคมศึกษา การศึกษาศาสตร์ และภาษาไทย

ขั้นตอนที่ 2 เนื่องจากแต่ละสาขาวิชาที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 1 ตัวอย่างนักศึกษามีลักษณะที่แตกต่างกันตามระดับชั้นปีที่ศึกษา คือ ระดับชั้นปีที่ 1 ระดับชั้นปีที่ 2 ระดับชั้นปีที่ 3 และระดับชั้นปีที่ 4 โดยภายในระดับชั้นปีเดียวกันจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้ระดับชั้นปีที่ศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นภูมิ และใช้นักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่มสำหรับทั้ง 3 สถาบันการศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากมาชั้นภูมิละไม่ต่ำกว่า 200 คน ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 328 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 297 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 282 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 222 คน รวมตัวอย่างทั้งหมดเป็นจำนวน 1,129 คน ดังนี้

- 1) ชั้นภูมิที่ 1 ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพรุ ระดับชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ เคมี คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป สังคมศึกษา การศึกษาศาสตร์ และภาษาไทย สุ่มได้ตัวอย่าง 328 คน (กำหนดโควต้าตามสัดส่วนของแต่ละสาขาวิชา/มหาวิทยาลัย)
- 2) ชั้นภูมิที่ 2 ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพรุ ระดับชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ เคมี คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป สังคมศึกษา การศึกษาศาสตร์ และภาษาไทย สุ่มได้ตัวอย่าง 297 คน (กำหนดโควต้าตามสัดส่วนของแต่ละสาขาวิชา/มหาวิทยาลัย)
- 3) ชั้นภูมิที่ 3 ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพรุ ระดับชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ เคมี คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป สังคมศึกษา การศึกษาศาสตร์ และภาษาไทย สุ่มได้ตัวอย่าง 282 คน (กำหนดโควต้าตามสัดส่วนของแต่ละสาขาวิชา/มหาวิทยาลัย)
- 4) ชั้นภูมิที่ 4 ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพรุ ระดับชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ เคมี คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป สังคมศึกษา การศึกษาศาสตร์ และภาษาไทย สุ่มได้ตัวอย่าง 222 คน (กำหนดโควต้าตามสัดส่วนของแต่ละสาขาวิชา/มหาวิทยาลัย)

เพื่อความเข้าใจผู้วิจัยได้สร้างตารางในการอธิบายการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง) ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (เป็นฉบับสมบูรณ์ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากการวิจัยระยะที่ 2)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาวิชาชีพรูตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1.1 ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ออกหนังสือถึงผู้บริหารคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่าง

1.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อผู้บริหาร คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล

1.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งเครื่องมือวิจัย คือ แบบวัดจิตแห่งความเคารพฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โดยมีช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม 2567 ถึง 30 พฤศจิกายน 2567

1.4 นำแบบวัดที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยจะคัดเลือกเฉพาะแบบวัดที่หน่วยตัวอย่างตอบได้ครบถ้วนสมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.5 บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) รายละเอียดแสดงในบทที่ 4 ระยะที่ 3

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์การเปลี่ยนแปลงจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก รายละเอียดแสดงในบทที่ 4 ระยะที่ 3

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัด การตรวจสอบความเที่ยงตรง และแนวทางการประยุกต์ใช้ ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลหรือ ผลการวิจัย จะนำเสนอเป็น 3 ระยะ ตามวิธีดำเนินการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง

ระยะที่ 2 การพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

2.1 การตรวจสอบความเป็นเอกมิติ และร้อยละของการอธิบายความผันแปร จำแนกตามองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง

2.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง

2.3 การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง ระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษวิชาชีพครู เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ระยะที่ 1 ผลการค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง

โครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง จะได้จากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพที่ได้จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตแห่งความเคารพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครู รายละเอียดการสังเคราะห์แสดงดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การสังเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

โครงสร้างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู		
จากเอกสาร (แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย)	จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุปผลการสังเคราะห์
1. การเคารพสิทธิของผู้อื่น	1. การเคารพสิทธิของผู้อื่น	1. การเคารพสิทธิของผู้อื่น
2. ความอ่อนน้อมถ่อมตน และให้เกียรติผู้อื่น	2. ความอ่อนน้อมถ่อมตน และให้เกียรติผู้อื่น	2. ความอ่อนน้อมถ่อมตน และให้เกียรติผู้อื่น
3. การทำงานร่วมกันอย่าง เป็นมิตร	3. การทำงานร่วมกันอย่าง เป็นมิตร	3. การทำงานร่วมกันอย่าง เป็นมิตร
4. ความเมตตา	4. ความเมตตา/ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	4. ความเมตตา/ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
5. การคิดทางบวก	5. การคิดทางบวก	5. การคิดทางบวก
	6. การเคารพตัวเอง	6. การเคารพตัวเอง
	7. การเคารพต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม	7. การเคารพต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม

จากตารางที่ 10 สามารถสรุปโครงสร้างองค์ประกอบ นิยามและตัวบ่งชี้ของโมเดล
สมมติฐานการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก
ได้เป็น 7 องค์ประกอบ 21 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind: RM) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง
การเคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง มีสติดำเนินชีวิตด้วยความไม่
ประมาท เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่าง
บุคคลและระหว่างกลุ่มได้ เคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมส่วนรวม เห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่
รอบตัวทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคมอย่างสม่ำเสมอ มีความอ่อน
น้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้อื่น มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ มีจิตเมตตา เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มี
น้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม มีความคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี รู้จักปล่อยวาง ปรับตัวได้อย่าง
เหมาะสม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH) หมายถึง

การแสดงออก ถึงการเห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล ที่เป็นเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งความแตกต่างนั้นอาจมาจากภูมิหลังที่แตกต่างกันของบุคคล ไม่ว่าจะเป็น ความแตกต่างทางด้านร่างกาย ความคิด ความรู้สึก พฤติกรรมการแสดงออก ความเชื่อ หรือ วัฒนธรรม มีความอดกลั้น ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างจากตน มีความเป็นกลางทางความคิด ไม่ใช้ทัศนคติส่วนตัวในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคลอื่น มี 3 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

- 1.1 การยอมรับความแตกต่าง (RH1) หมายถึง การยอมรับในความแตกต่างทางด้านร่างกาย พฤติกรรมการแสดงออก ความเชื่อ และวัฒนธรรมของบุคคลอื่นที่แตกต่างจากตน
- 1.2 การมีความอดทนอดกลั้น (RH2) หมายถึง การมีความอดทน อดกลั้น ไม่ไปแสดงพฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
- 1.3 การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (RH3) หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่เห็นแตกต่างจากตน มีความเป็นกลางทางความคิด ไม่ใช้ทัศนคติส่วนตัวในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคลอื่น

2. ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU) หมายถึง

การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอายุหรือตำแหน่งทางสังคมที่น้อยกว่าหรือมากกว่าตนก็ตาม มีกิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจที่อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น รวมถึง มีมารยาททางสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

- 2.1 การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ (HU1) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอายุหรือตำแหน่งทางสังคมที่น้อยกว่าหรือมากกว่าตนก็ตาม
- 2.2 การแสดงกิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (HU2) หมายถึง การแสดงกิริยา วาจาที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจที่อ่อนโยน มีสัมมาคารวะต่อบุคคลอื่นและในที่สาธารณะ
- 2.3 การรู้จักกาลเทศะและมีมารยาททางสังคม (HU3) หมายถึง การรู้จักกาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น รวมถึงมีมารยาททางสังคม

3. การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC) หมายถึง

การแสดงออกถึงความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีน้ำใจให้ ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้งานที่ทำร่วมกันประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี และได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน มี 3 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

3.1 การแสดงออกถึงความพึงพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (FC1) หมายถึง การแสดงออกถึงความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

3.2 การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นขณะทำงานร่วมกัน (FC2) หมายถึง การมีน้ำใจให้ ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้งานที่ทำร่วมกันประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

3.3 การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ดี (FC3) หมายถึง การมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี และได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน

4. ความเมตตา ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นถึงการรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น รู้สึกยินดีที่เห็นผู้อื่นเป็นสุข เข้าใจในความต้องการของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้โอกาสผู้อื่น มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือหรือสร้างประโยชน์สุขให้กับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม มี 3 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

4.1 การรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM1) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นถึงการรับรู้ความทุกข์ มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

4.2 การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (EM2) หมายถึง การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น รู้สึกยินดีที่เห็นผู้อื่นเป็นสุข เข้าใจในความต้องการของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้โอกาสผู้อื่น

4.3 การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม (EM3) หมายถึง การมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือหรือสร้างประโยชน์สุขให้กับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม

5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT) หมายถึง การมีทัศนคติหรือมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบด้วยความเข้าใจ มีแง่คิดที่ดี รู้จักปล่อยวาง รู้จักการให้อภัย ยอมรับความผิดพลาดได้ มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต มีความคิดเป็นของตนเอง มองโลกตามความเป็นจริง ไม่คิดคล้ายตามผู้อื่น และพร้อมที่จะแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น มี 3 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

5.1 การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและลบ (PT1) หมายถึง การมีทัศนคติหรือมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบด้วยความเข้าใจ มีแง่คิดที่ดี รู้จักปล่อยวาง รู้จักการให้อภัย

5.2 ยอมรับความผิดพลาดได้ มีกำลังใจต่อสู้กับปัญหา (PT2) หมายถึง สามารถยอมรับในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ และมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต

5.3 การมีความคิดเป็นของตนเองไม่คิดคล้ายตามผู้อื่น (PT3) หมายถึง การมีความคิดเป็นของตนเอง มองโลกตามความเป็นจริง ไม่คิดคล้ายตามผู้อื่น และพร้อมที่จะแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น

6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR) หมายถึง การมีความคิดที่ดีต่อตัวเอง พึงพอใจในตัวเอง มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง มีสติ

ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เลือกระทำในสิ่งที่ส่งผลดีต่อตัวเองโดยไม่กระทบผู้อื่น เข้าใจ อารมณ์ความรู้สึก ความต้องการของตัวเอง และสามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตได้อย่างเหมาะสม มี 3 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

6.1 การมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง (SR1) หมายถึง การมีความคิดที่ดีต่อตัวเอง รู้สึกพึงพอใจในตัวเอง มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง

6.2 การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง (SR2) หมายถึง การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เลือกระทำในสิ่งที่ส่งผลดีต่อตัวเองโดยไม่กระทบผู้อื่น

6.3 การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของตัวเอง (SR3) หมายถึง การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการของตัวเอง และสามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP) หมายถึง การเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในสังคมโลก เช่น ธรรมชาติ สัตว์ ป่าเขา แม่น้ำ ทะเล หลักคำสอน วัฒนธรรม จารีต ประเพณี กฎระเบียบ กฎหมาย สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ ทำนุบำรุงรักษาไว้ ไม่ไปรุกรานหรือทำลายให้เกิดความเสียหาย ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมอย่างสม่ำเสมอ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ มี 3 ตัวบ่งชี้ (Indicators) ดังนี้

7.1 การเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว (RP1) หมายถึง การเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในสังคมโลก เช่น ธรรมชาติ สัตว์ ป่าเขา แม่น้ำ ทะเล หลักคำสอน วัฒนธรรม จารีต ประเพณี กฎระเบียบ กฎหมาย สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ ทำนุบำรุงรักษาไว้ ไม่ไปรุกรานหรือทำลายให้เกิดความเสียหาย

7.2 การปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาสังคม (RP2) หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ และวัฒนธรรมของสังคมอย่างสม่ำเสมอ

7.3 การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว (RP3) หมายถึง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่

จากผลการสังเคราะห์ทำให้ได้โครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรหรือโครงสร้างองค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ตัวแปรจิตแห่งความเคารพ (Respectful mind: RM) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH) มี 3 ตัวบ่งชี้

คือ RH1 (2 ข้อคำถาม), RH2 (3 ข้อคำถาม) และ RH3 (2 ข้อคำถาม) ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 2 ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU) มี 3 ตัวบ่งชี้

คือ HU1 (2 ข้อคำถาม), HU2 (2 ข้อคำถาม) และ HU3 (2 ข้อคำถาม) ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 3 การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC) มี 3 ตัวบ่งชี้

คือ FC1 (2 ข้อคำถาม), FC2 (1 ข้อคำถาม) และ FC3 (3 ข้อคำถาม) ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 4 ความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM) มี 3 ตัวบ่งชี้

คือ EM1 (3 ข้อคำถาม), EM2 (2 ข้อคำถาม) และ EM3 (2 ข้อคำถาม) ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 5 การคิดทางบวก (Positive thinking: PT) มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ PT1 (4 ข้อคำถาม),

PT2 (2 ข้อคำถาม) และ PT3 (1 ข้อคำถาม) ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 6 การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR) มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ SR1 (3 ข้อคำถาม), SR2

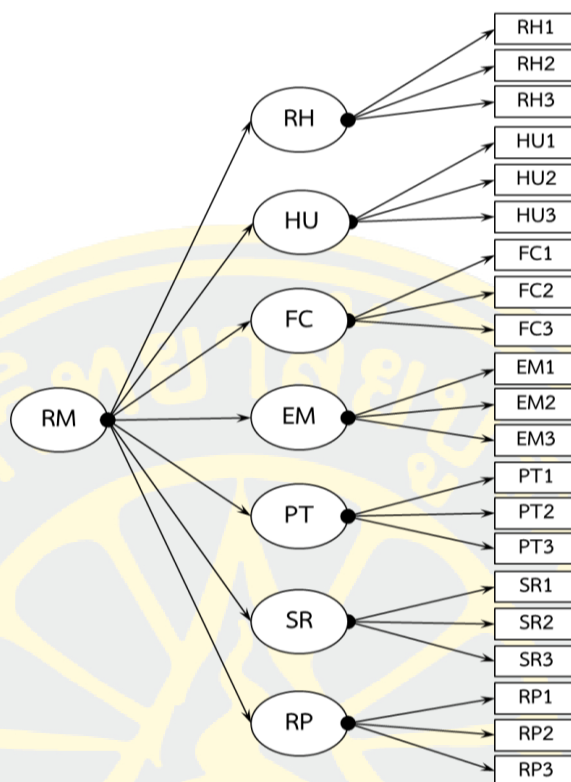
(2 ข้อคำถาม) และ SR3 (2 ข้อคำถาม) ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 7 การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and

environment: RP) มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ RP1 (2 ข้อคำถาม), RP2 (2 ข้อคำถาม) และ

RP3 (2 ข้อคำถาม) ตามลำดับ

ซึ่งสามารถสรุปเป็นโมเดลสมมติฐานการวัดสำหรับการวิจัย ได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โมเดลสมมติฐานการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ระยะที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

วัตถุประสงค์หลักของการวิเคราะห์ในระยะที่ 2 เป็นการค้นหาโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพที่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง (Measurement model validity) เหมาะที่จะนำไปใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ภายใต้กรอบโมเดลการวัดตามสมมติฐาน โดยจะทำการตรวจสอบคุณภาพความเป็นเอกมิติ จำแนกตามองค์ประกอบของโมเดลการวัด ความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด และความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด ตามลำดับ ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดจิตแห่งความเคารพ จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบวัดจิตแห่งความเคารพ ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง 2) แบบวัดจิตแห่งความเคารพ ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และ 3) แบบวัดจิตแห่งความเคารพ ประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง แต่เนื่องจากโมเดลสมมติฐานการวัดของจิตแห่งความเคารพยังเป็นเพียง

กรอบแนวความคิดที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์ ไม่สามารถยืนยันได้ว่าโครงสร้างที่เหมาะสมนั้นจะเป็นไปตามที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ดังนั้นจำเป็นต้องเลือกแบบวัดจิตแห่งความเคารพที่มีความแกร่ง (Strong) ทั้งในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและขนาดตัวอย่าง เป็นฐานในการวิเคราะห์คุณภาพด้านความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ ซึ่งจากการพิจารณาพบว่า แบบวัดจิตแห่งความเคารพ ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ทุกข้อคำถามมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 1,036 คน ผู้วิจัยจึงเลือกข้อมูลจากแบบวัดดังกล่าวมาวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ เพื่อเป็นโมเดลตั้งต้นในการทดสอบด้วยเทคนิค CFA-MTMM และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดในลำดับต่อไป

2.1 ผลการตรวจสอบความเป็นเอกมิติ และร้อยละของการอธิบายความผันแปร

จำแนกตามองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการพิจารณาว่าข้อคำถามหรือตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบมุ่งวัดในสิ่งเดียวกันหรือไม่ โดยการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) แบบไม่มีการหมุนแกน เพื่อตรวจสอบความเป็นเอกมิติ (Unidimensionality) ซึ่งจะพิจารณาจาก

1) ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ (Hair et al., 2014, p. 102)

0.80 ขึ้นไป	อยู่ในระดับดี
0.70-0.79	อยู่ในระดับพอใช้
0.60-0.69	อยู่ในระดับยอมรับได้
0.50-0.59	อยู่ในระดับไม่ค่อยดีแต่ก็พอยอมรับได้
ต่ำกว่า 0.50	อยู่ในระดับใช้ไม่ได้

2) ค่าไอเกน (Eigen value) ควรมีค่ามากกว่า 1.00 เพียง 1 ค่า

3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) กรณีตัวอย่าง 350 คนขึ้นไป ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.30 (Hair et al., 2014, p. 115)

โดยก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อตรวจสอบความเป็นเอกมิติ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของแบบวัด ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนกข้อ หรือค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามกับคะแนนรวมของข้อที่เหลือตามด้านตัวบ่งชี้ (Corrected Item-Total Correlation: CITC) คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไปจะพบนัยสำคัญทางสถิติ และค่าความเชื่อมั่น หรือค่าความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (Hair et al., 2014, p. 123) ซึ่งผลการตรวจสอบความเป็นเอกมิติมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 11 ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติ จำแนกตามตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัด
จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

Structure	Factor Loading	KMO	Eigen Value
1. การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) (Variance Extracted =45.934%)			
RH เมื่อแบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเหลือเพียง 1 ตัวบ่งชี้ มีจำนวน 5 ข้อคำถาม			
Item 2	0.636	0.761	2.297
Item 3	0.651		(มีค่าไคเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 5	0.694		
Item 6	0.734		
Item 7	0.670		
2. ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU)			
HU เมื่อแบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเหลือเพียง 2 ตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 มีจำนวน 4 ข้อคำถาม และตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 มีจำนวน 2 ข้อคำถาม			
2.1 HU1 (Variance Extracted =48.556%)			
Item 8	0.741	0.702	1.942
Item 9	0.701		(มีค่าไคเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 12	0.677		
Item 13	0.665		
2.2 HU2 (Variance Extracted =74.978%)			
Item 10	0.866	0.500	1.500
Item 11	0.866		(มีค่าไคเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
3. การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (FC)			
FC เมื่อแบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเหลือเพียง 2 ตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 มีจำนวน 3 ข้อคำถาม และตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 มีจำนวน 3 ข้อคำถาม			

ตารางที่ 11 (ต่อ)

Structure	Factor Loading	KMO	Eigen Value
3.1 FC1			(Variance Extracted =60.956%)
Item 14	0.787	0.666	1.829
Item 15	0.776		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 16	0.779		
3.2 FC2			(Variance Extracted =69.327%)
Item 17	0.833	0.697	2.080
Item 18	0.853		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 19	0.811		
4. ความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM)			
4.1 EM1			(Variance Extracted =68.137%)
Item 20	0.761	0.672	2.044
Item 21	0.860		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 22	0.851		
4.2 EM2			(Variance Extracted =75.850%)
Item 23	0.871	0.500	1.517
Item 24	0.871		(มีค่าไอเกน >1 เพียง 1 ค่า)
4.3 EM3			(Variance Extracted =78.634%)
Item 25	0.887	0.500	1.573
Item 26	0.887		(มีค่าไอเกน >1 เพียง 1 ค่า)
5. การคิดทางบวก (PT)			
PT เมื่อแบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเหลือเพียง 2 ตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 มีจำนวน 4 ข้อคำถาม และตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 มีจำนวน 3 ข้อคำถาม			

ตารางที่ 11 (ต่อ)

Structure	Factor Loading	KMO	Eigen Value
5.1 PT1			(Variance Extracted =58.015%)
Item 27	0.779	0.748	2.321
Item 28	0.770		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 29	0.742		
Item 30	0.785		
5.2 PT2			(Variance Extracted =66.374%)
Item 31	0.812	0.690	1.991
Item 32	0.808		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 33	0.824		
6. การเคารพตัวเอง (SR)			
6.1 SR1			(Variance Extracted =67.698%)
Item 34	0.768	0.673	2.031
Item 35	0.860		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 36	0.838		
6.2 SR2			(Variance Extracted =79.399%)
Item 37	0.891	0.500	1.588
Item 38	0.891		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
6.3 SR3			(Variance Extracted =79.624%)
Item 39	0.892	0.500	1.592
Item 40	0.892		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP)			(Variance Extracted =52.794%)
RP เมื่อแบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเหลือเพียง 1 ตัวบ่งชี้ มีจำนวน 5 ข้อคำถาม			
Item 41	0.698	0.810	2.640
Item 42	0.711		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
Item 44	0.723		
Item 45	0.767		
Item 46	0.733		

จากตารางที่ 11 ผลการตรวจสอบความเป็นเอกมิติ โดยจำแนกตามโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) ตามโมเดลสมมติฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย แต่เมื่อพิจารณาคุณภาพของข้อคำถามด้านอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นตามตัวบ่งชี้ย่อย พบว่า ไม่ผ่านเกณฑ์พิจารณา ผู้วิจัยจึงใช้ดุลพินิจตามเกณฑ์ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติ ปรับเหลือเพียง 1 ตัวบ่งชี้ มีจำนวน 5 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.761 หมายถึง ทั้ง 5 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันในระดับพอใช้เหมาะที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 2.297 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 5 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ในช่วง 0.636-0.734 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามขององค์ประกอบการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 5 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 5 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) ได้ร้อยละ 45.934

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 2 ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) ตามโมเดลสมมติฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย แต่เมื่อพิจารณาคุณภาพของข้อคำถามด้านอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นตามตัวบ่งชี้ย่อย พบว่า ไม่ผ่านเกณฑ์พิจารณา ผู้วิจัยจึงใช้ดุลพินิจตามเกณฑ์ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติ ปรับเหลือ 2 ตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (HU1) มีจำนวน 4 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.702 หมายถึง ทั้ง 4 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันในระดับพอใช้เหมาะที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.942 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 4 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ในช่วง 0.665-0.741 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (HU1) ขององค์ประกอบความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 4 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 4 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (HU1) ได้ร้อยละ 48.556

ส่วนตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (HU2) มีจำนวน 2 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.500 หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันในระดับไม่ค่อยดีแต่ก็พอยอมรับได้ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.500 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.866 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (HU2) ขององค์ประกอบความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (HU2) ได้ร้อยละ 74.978

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 3 การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (FC) ตามโมเดลสมมติฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย แต่เมื่อพิจารณาคุณภาพของข้อคำถามด้านอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นตาม ตัวบ่งชี้ย่อย พบว่า ไม่ผ่านเกณฑ์พิจารณา ผู้วิจัยจึงใช้ดุลพินิจตามเกณฑ์ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบ ความเป็นเอกมิติ ปรับเหลือ 2 ตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (FC1) มีจำนวน 3 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.666 หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับยอมรับได้ที่จะ นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.829 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ ในช่วง 0.776-0.789 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (FC1) ของ องค์ประกอบการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (FC) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 3 ข้อ คำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิง ประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (FC1) ได้ร้อยละ 60.956

ส่วนตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (FC2) มีจำนวน 3 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.697 หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับยอมรับได้ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 2.080 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 3 ข้อ คำถามมุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ในช่วง 0.811-0.853 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (FC2) ขององค์ประกอบการทำงานร่วมกัน อย่างเป็นมิตร (FC) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 3 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (FC2) ได้ร้อยละ 69.327

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 4 ความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM) ตามโมเดลสมมติฐานมี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (EM1) มีจำนวน 3 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.672 หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับยอมรับได้ที่จะนำไป วิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.829 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ในช่วง 0.761-0.860 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (EM1) ขององค์ประกอบ ความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 3 ข้อ คำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้าง เชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (EM1) ได้ร้อยละ 68.137

ส่วนตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (EM2) มีจำนวน 2 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.500 หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันในระดับไม่ค่อยดีแต่ก็พอยอมรับได้ที่จะนำไปวิเคราะห์ องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.517 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า

หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.871 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (EM2) ขององค์ประกอบความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (EM2) ได้ร้อยละ 75.850

และตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 (EM3) มีจำนวน 2 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.500 หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันในระดับไม่ค่อยดีแต่ก็พอยอมรับได้ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.573 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.887 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 (EM3) ขององค์ประกอบความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 (EM3) ได้ร้อยละ 78.634

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 5 การคิดทางบวก (PT) ตามโมเดลสมมติฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย แต่เมื่อพิจารณาคุณภาพของข้อคำถามด้านอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นตามตัวบ่งชี้ย่อยพบว่า ไม่ผ่านเกณฑ์พิจารณา ผู้วิจัยจึงใช้ดุลพินิจตามเกณฑ์ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติ ปรับเหลือ 2 ตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (PT1) มีจำนวน 4 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.748 หมายถึง ทั้ง 4 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับพอใช้ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 2.321 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 4 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ในช่วง 0.742-0.785 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (PT1) ขององค์ประกอบ การคิดทางบวก (PT) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 4 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 4 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (PT1) ได้ร้อยละ 58.015

ส่วนตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (PT2) มีจำนวน 3 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.690 หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับยอมรับได้ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.991 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ในช่วง 0.808-0.824 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (PT2) ขององค์ประกอบ การคิดทางบวก (PT) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 3 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (PT2) ได้ร้อยละ 66.374

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 6 การเคารพตัวเอง (SR) ตามโมเดลสมมติฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (SR1) มีจำนวน 3 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.673 หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับยอมรับได้ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 2.031 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 3 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.768-0.860 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (SR1) ขององค์ประกอบการเคารพตัวเอง (SR) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 3 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 (SR1) ได้ร้อยละ 67.698

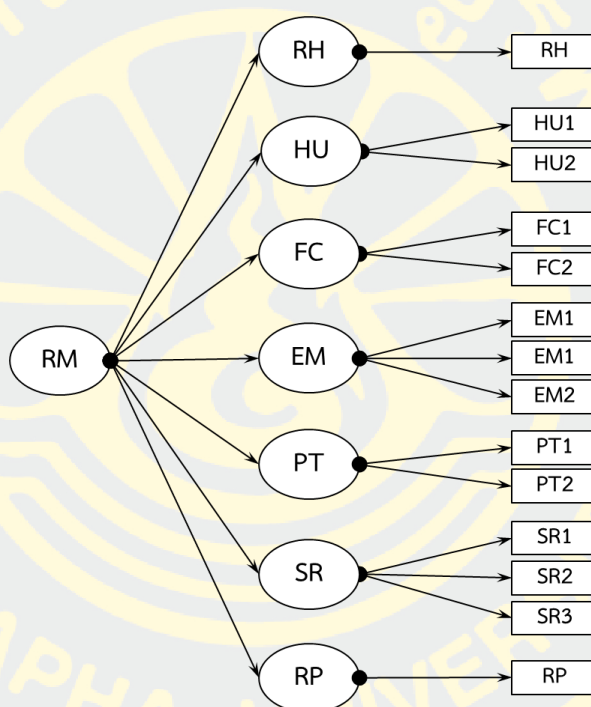
ส่วนตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (SR2) มีจำนวน 2 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.500 หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันในระดับไม่ค่อยดีแต่ก็พอยอมรับได้ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.588 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.891 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (SR2) ขององค์ประกอบการเคารพตัวเอง (SR) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 (SR2) ได้ร้อยละ 79.399

และตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 (SR3) มีจำนวน 2 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.500 หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันในระดับไม่ค่อยดีแต่ก็พอยอมรับได้ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 1.592 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 2 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.892 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 (SR3) ขององค์ประกอบการเคารพตัวเอง (SR) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 2 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้นิยามเดียวกัน โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 (SR3) ได้ร้อยละ 79.624

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 7 การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) ตามโมเดลสมมติฐานมี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย แต่เมื่อพิจารณาคุณภาพของข้อคำถามด้านอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นตามตัวบ่งชี้ย่อย พบว่า ไม่ผ่านเกณฑ์พิจารณา ผู้วิจัยจึงใช้ดุลพินิจตามเกณฑ์ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติ ปรับเหลือเพียง 1 ตัวบ่งชี้ มีจำนวน 5 ข้อคำถาม พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.810 หมายถึง ทั้ง 5 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันในระดับดีที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 2.640 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 5 ข้อคำถาม มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ในช่วง

0.698-0.767 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นข้อคำถามขององค์ประกอบการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 5 ข้อคำถาม มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้ไถ่กันเดียวกัน โดยทั้ง 5 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) ได้ร้อยละ 52.794

จากการพิจารณาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ในการวิเคราะห์ความเป็นเอกมิติในแต่ละองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ สามารถปรับโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดได้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับโครงสร้างองค์ประกอบตามความเป็นเอกมิติ)

2.2 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด (Assessing measurement model validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-fit: GOF) ของโมเดลการวัด และ 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของโมเดลการวัด ซึ่งก่อนการประเมินทั้ง 2

ด้านดังกล่าว จะต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพ
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 12 เมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพ
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

	RH	HU1	HU2	FC1	FC2	EM1	EM2	EM3	PT1	PT2	SR1	SR2	SR3	RP
RH	1.00													
HU1	0.64	1.00												
HU2	0.52	0.58	1.00											
FC1	0.48	0.56	0.51	1.00										
FC2	0.56	0.61	0.52	0.71	1.00									
EM1	0.47	0.53	0.42	0.57	0.63	1.00								
EM2	0.51	0.53	0.42	0.57	0.59	0.60	1.00							
EM3	0.49	0.53	0.51	0.61	0.61	0.61	0.63	1.00						
PT1	0.53	0.53	0.53	0.52	0.60	0.54	0.53	0.64	1.00					
PT2	0.52	0.54	0.51	0.57	0.65	0.52	0.54	0.59	0.71	1.00				
SR1	0.47	0.52	0.41	0.55	0.58	0.52	0.56	0.56	0.58	0.66	1.00			
SR2	0.48	0.55	0.46	0.57	0.59	0.53	0.54	0.59	0.57	0.63	0.68	1.00		
SR3	0.47	0.53	0.45	0.53	0.59	0.50	0.50	0.51	0.58	0.66	0.65	0.68	1.00	
RP	0.53	0.58	0.44	0.54	0.56	0.53	0.57	0.58	0.55	0.56	0.61	0.59	0.57	1.00

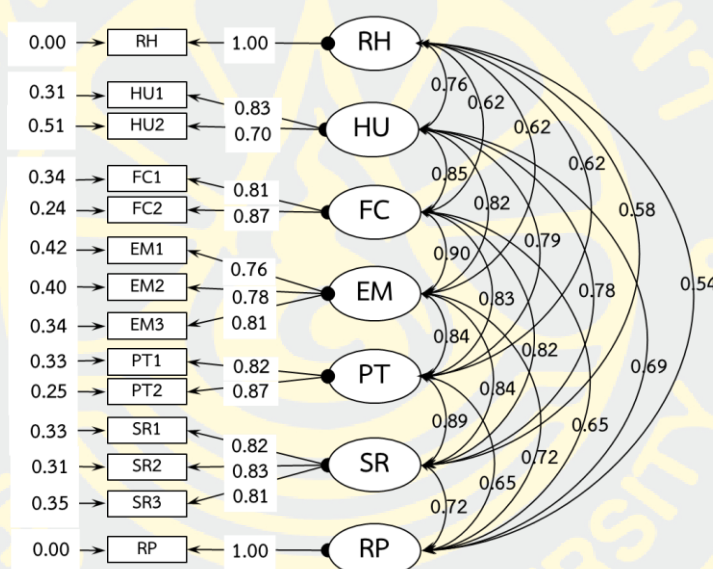
จากตารางที่ 12 เป็นการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ของ
องค์ประกอบจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพ
สิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) 3) การทำงานร่วมกัน
อย่างเป็นมิตร (FC1-FC2) 4) ความเมตตา ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM1-EM3) 5) การคิด
ทางบวก (PT1-PT2) 6) การเคารพตัวเอง (SR1-SR3) และ 7) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
(RP) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้อยู่ในช่วง 0.41-0.71 จำนวนคู่ที่พิจารณาค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีทั้งหมด 91 คู่ พบว่าทั้ง 91 คู่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้องค์ประกอบเดียวกัน พบว่า
ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.58
การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (FC1-FC2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.71 ความเมตตา
ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM1-EM3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.60-0.63 การคิด

ทางบวก (PT1-PT2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.71 และการเคารพตัวเอง (SR1-SR3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.65-0.68

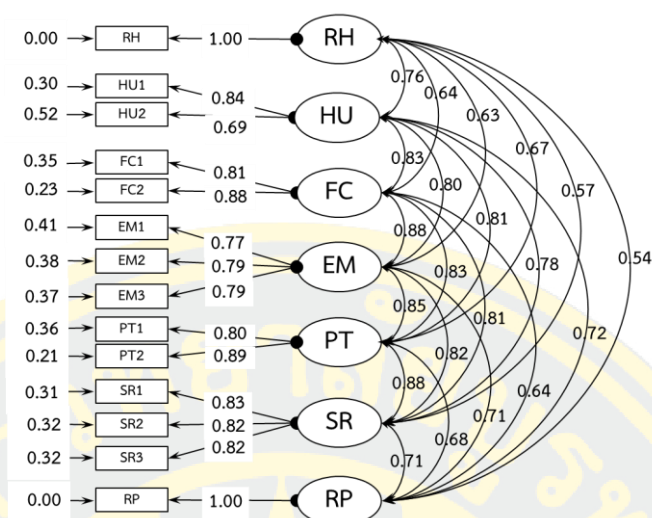
[illegible]

การเคารพตัวเอง (SR1-SR3) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50-0.59 กรณีที่ 18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเมตตา ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM1-EM3) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.53-0.58 กรณีที่ 19 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการคิดทางบวก (PT1-PT2) กับการเคารพตัวเอง (SR1-SR3) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.57-0.66 กรณีที่ 20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการคิดทางบวก (PT1-PT2) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.55-0.56 และกรณีที่ 21 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพตัวเอง (SR1-SR3) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.57-0.61

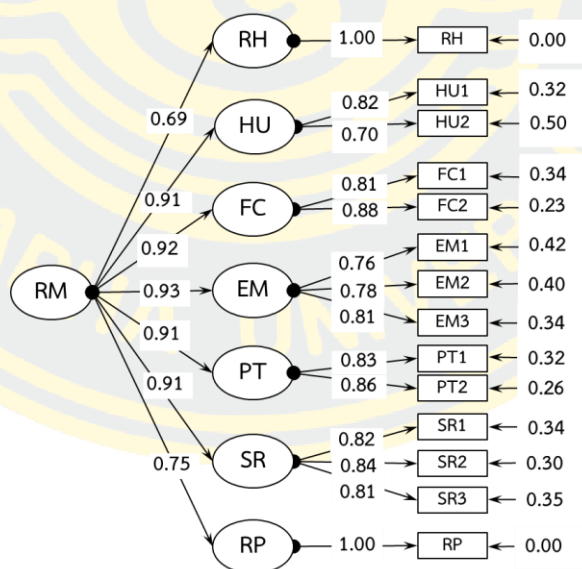
Chi-Square = 232.44, df = 58, p-value = 0.000, RMSEA = 0.054

ภาพที่ 6 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ ปรับโครงสร้างองค์ประกอบตามความเป็นเอกมิตี (ก่อนปรับค่าโมเดล)

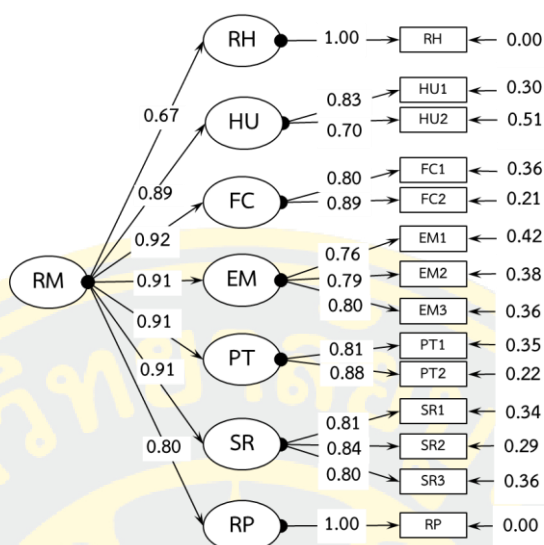
Chi-Square = 54.85, df = 41, p-value = 0.073, RMSEA = 0.018

ภาพที่ 7 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ ปรับโครงสร้างองค์ประกอบตามความเป็นเอกมิติ (หลังปรับค่าโมเดล)

Chi-Square = 435.09, df = 72 p-value = 0.000, RMSEA = 0.070

ภาพที่ 8 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ปรับโครงสร้างองค์ประกอบตามความเป็นเอกมิติ (ก่อนปรับค่าโมเดล)

Chi-Square = 56.01, df = 46 p-value = 0.148, RMSEA = 0.015

ภาพที่ 9 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ปรับโครงสร้างองค์ประกอบตามความเป็นเอกมิตี (หลังปรับค่าโมเดล)

2.2.1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลไกของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

ตารางที่ 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลไกของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนีในโมเดล Covariance		ค่าดัชนีในโมเดล Second Order	
	ก่อนปรับ	หลังปรับ	ก่อนปรับ	หลังปรับ
Chi-square (χ^2)	232.436	54.85	435.089	56.015
P-value (มีนัยสำคัญได้)	(0.000)	(0.073)	(0.000)	(0.148)
Absolute fit indices				
Normed chi-square ($\chi^2/df \leq 3$)	4.008	1.338	6.043	1.218
GFI (≥ 0.90)	0.969	0.992	0.943	0.992
RMSEA (≤ 0.08)	0.054	0.018	0.070	0.015
SRMR (≤ 0.08)	0.020	0.010	0.031	0.011

ตารางที่ 13 (ต่อ)

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนีโมเดล		ค่าดัชนีโมเดล	
	Covariance		Second Order	
	ก่อนปรับ	หลังปรับ	ก่อนปรับ	หลังปรับ
Incremental fit indices				
NFI (≥ 0.90)	0.992	0.998	0.985	0.998
NNFI (≥ 0.95)	0.991	0.999	0.984	0.999
CFI (≥ 0.95)	0.994	1.000	0.988	1.000
Parsimony fit indices				
AGFI (≥ 0.85)	0.944	0.981	0.917	0.982

หมายเหตุ กรณี $N > 250$ และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13-29 ตัวแปร (Hair et al., 2014, p.584; Schermelleh-Engel et al., 2003)

จากตารางที่ 13 เมื่อพิจารณาผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลไกของโมเดล ความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก (ก่อนการปรับโมเดล) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลไกของโมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ในกลุ่ม Incremental fit indices และกลุ่ม Parsimony fit indices ผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่ในกลุ่ม Absolute fit indices ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพราะค่า Normed chi-square มากกว่า 3 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการพิจารณาปรับโมเดลเป็นลำดับต่อไป

เมื่อพิจารณาหลังการปรับโมเดล พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลไกของโมเดล ความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ในกลุ่ม Absolute fit indices กลุ่ม Incremental fit indices และกลุ่ม Parsimony fit indices ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง หมายความว่า โมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกสอดคล้องกลไกกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2.2 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่ง

ความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างต้องพิจารณาจาก 1) ความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) และ 2) ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) ระหว่างองค์ประกอบ โดย

1) ความเที่ยงตรงแบบลู่เข้าประเมินจากน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ซึ่งในขั้นต่ำสุดน้ำหนักองค์ประกอบควรจะมีนัยสำคัญทางสถิติ ถ้ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.50-0.69 อยู่ในเกณฑ์ระดับดี ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average variance extracted: ρ_v) ค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป อยู่ในเกณฑ์ระดับดี และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability: ρ_c) ถ้ามีค่าระหว่าง 0.60-0.69 อยู่ในเกณฑ์ระดับยอมรับได้ และค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (Hair et al., 2014, p. 618-619)

ตารางที่ 14 ค่าพารามิเตอร์ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

Structure	Factor Loading	Reliability (R^2)	Measurement Error
องค์ประกอบหลักในโมเดลการวัด ($\rho_v = 0.743$, $\rho_c = 0.952$)			
RH	0.667**	0.445	0.555
HU	0.886**	0.785	0.215
FC	0.920**	0.846	0.154
EM	0.915**	0.837	0.163
PT	0.912**	0.832	0.168
SR	0.905**	0.819	0.181
RP	0.797**	0.635	0.365
ตัวบ่งชี้ของ Factor RH	มี 1 ตัวบ่งชี้		
ตัวบ่งชี้ของ Factor HU	($\rho_v = 0.592$, $\rho_c = 0.742$)		
HU1	0.835**	0.697	0.303
HU2	0.697**	0.486	0.514

ตารางที่ 14 (ต่อ)

Structure	Factor Loading	Reliability (R^2)	Measurement Error
ตัวบ่งชี้ของ Factor FC	($\rho_v = 0.713$, $\rho_c = 0.832$)		
FC1	0.796**	0.634	0.366
FC2	0.890**	0.792	0.208
ตัวบ่งชี้ของ Factor EM	($\rho_v = 0.613$, $\rho_c = 0.826$)		
EM1	0.760**	0.578	0.422
EM2	0.788**	0.621	0.379
EM3	0.800**	0.640	0.360
ตัวบ่งชี้ของ Factor PT	($\rho_v = 0.713$, $\rho_c = 0.846$)		
PT1	0.807**	0.651	0.349
PT2	0.881**	0.776	0.224
ตัวบ่งชี้ของ Factor SR	($\rho_v = 0.667$, $\rho_c = 0.857$)		
SR1	0.810**	0.656	0.344
SR2	0.840**	0.706	0.294
SR3	0.800**	0.640	0.360
ตัวบ่งชี้ของ Factor RP	มี 1 ตัวบ่งชี้		

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 14 เป็นการนำค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มาพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่อเข้า เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของโครงสร้างหลัก (องค์ประกอบลำดับที่ 2) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.667-0.920 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีไปจนถึงระดับดีมาก ส่วนน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ (องค์ประกอบลำดับที่ 1) โดยเริ่มจาก Factor HU มีค่าอยู่ระหว่าง 0.697-0.835, Factor FC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.796-0.890, Factor EM มีค่าอยู่ระหว่าง 0.760-0.800, Factor PT มีค่าอยู่ระหว่าง 0.807-0.881 และ Factor SR มีค่าอยู่ระหว่าง 0.800-0.840 ซึ่งตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในเกณฑ์ระดับดีไปจนถึงระดับดีมาก ส่วน Factor RH และ Factor RP มีเพียง 1 ตัวบ่งชี้ เลยไม่นำมาพิจารณา

เมื่อพิจารณาความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) ในภาพรวมของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.743 ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดี

ส่วนความแปรปรวนที่สกัดได้ของตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.529-0.712 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) ในภาพรวมของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.952 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี ส่วนความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.742-0.857 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี

ผลการพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า พบว่า คุณภาพของน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดีไปจนถึงระดับดีมาก คุณภาพด้านความแปรปรวนที่สกัดได้ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดี และคุณภาพด้านความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดี ดังนั้นสรุปได้ว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า

2) ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) ระหว่างองค์ประกอบ เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบหลักของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งค่าความสัมพันธ์ไม่ควรเกิน 0.80 เพราะอาจเกิดปัญหาทั้ง 2 โครงสร้างองค์ประกอบ กำลังวัดในสิ่งเดียวกัน หรือเป็นโครงสร้างองค์ประกอบเดียวกัน

ตารางที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

Structure	RH	HU	FC	EM	PT	SR	RP
RH	-	0.579	0.405	0.393	0.444	0.329	0.291
HU	0.761	-	0.690	0.640	0.652	0.605	0.514
FC	0.637	0.831	-	0.772	0.682	0.657	0.416
EM	0.627	0.800	0.879	-	0.725	0.670	0.511
PT	0.667	0.808	0.826	0.852	-	0.779	0.456
SR	0.574	0.778	0.811	0.819	0.883	-	0.511
RP	0.540	0.717	0.645	0.715	0.676	0.715	-

หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า, ได้แนวทแยงคือค่า R เหนือแนวทแยงคือค่า R^2

จากตารางที่ 15 เป็นการนำค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบดังภาพที่ 7 มาตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบ พบว่า มี 9 คู่ ที่ระดับความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.800–0.883 ซึ่งบ่งบอกถึงปัญหาในการจำแนกโครงสร้างองค์ประกอบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำโครงสร้างองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันสูง เช่น การคิดทางบวก (PT) กับการเคารพตัวเอง (SR) และ

การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (FC) กับความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM) ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.883 และ 0.879 ตามลำดับ มาตรวจสอบความเป็นเอกมิติ ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันสูง

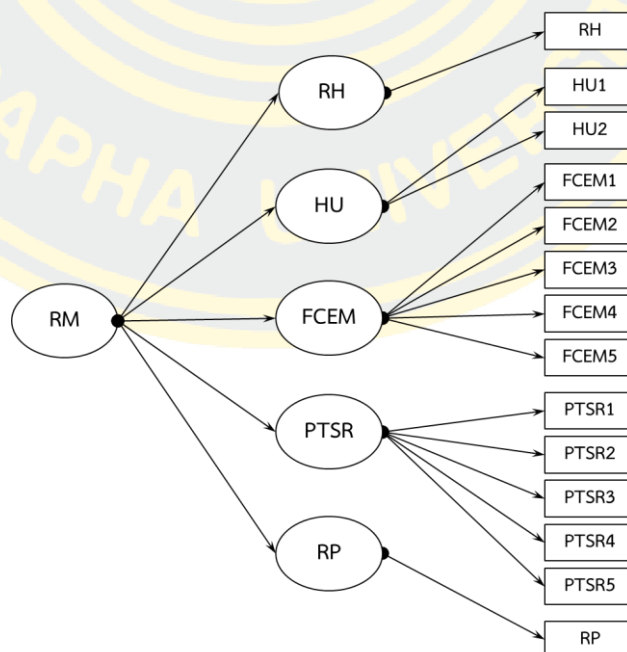
Structure	Factor Loading	KMO	Eigen Value
การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR)		(Variance Extracted =71.171%)	
PT มี 2 ตัวบ่งชี้ ส่วน SR มี 3 ตัวบ่งชี้ รวมเป็น 5 ตัวบ่งชี้			
PTSR1 (PT1)	0.811	0.873	3.559
PTSR2 (PT2)	0.871		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
PTSR3 (SR1)	0.848		
PTSR4 (SR2)	0.843		
PTSR5 (SR3)	0.845		
การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM)		(Variance Extracted =69.194%)	
FC มี 2 ตัวบ่งชี้ ส่วน EM มี 3 ตัวบ่งชี้ รวมเป็น 5 ตัวบ่งชี้			
FCEM1 (FC1)	0.835	0.871	3.460
FCEM2 (FC2)	0.856		(มีค่าไอเกน >1 จำนวน 1 ค่า)
FCEM3 (EM1)	0.821		
FCEM4 (EM2)	0.814		
FCEM5 (EM3)	0.833		

จากตารางที่ 16 ผลการตรวจสอบความเป็นเอกมิติของโครงสร้างองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันสูง เมื่อนำตัวบ่งชี้ของการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ มาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.873 หมายถึง ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับดีเหมาะที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 3.556 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.811-0.871 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) ดังนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 5 ตัวบ่งชี้

มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้ नियามเดียวกัน โดยทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) ได้ร้อยละ 71.171

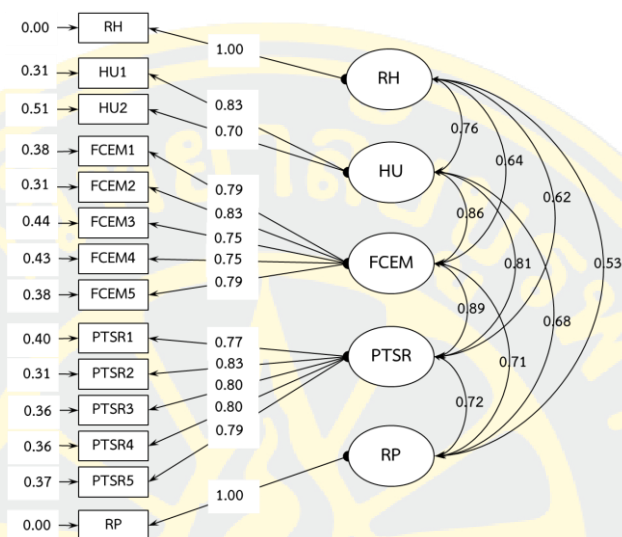
เมื่อนำตัวบ่งชี้ของการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ มาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่า 1) ค่า KMO เท่ากับ 0.871 หมายถึง ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับดีเหมาะที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ 2) ค่าไอเกน (Eigen value) เท่ากับ 3.460 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 จำนวน 1 ค่า หมายถึง ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน และ 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ในช่วง 0.814-0.856 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) ดังนั้นสามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ มีความเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้ नियามเดียวกัน โดยทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตรความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) ได้ร้อยละ 69.194

จากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบในภาพที่ 6 ถึงภาพที่ 9 ผู้วิจัยจึงปรับโครงสร้างโดยรวมโครงสร้างองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันสูงให้เป็นโครงสร้างองค์ประกอบเดียวกัน (ผ่านการตรวจสอบความเป็นเอกมิติ) ดังนั้น จึงนำเสนอโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) ดังภาพที่ 10

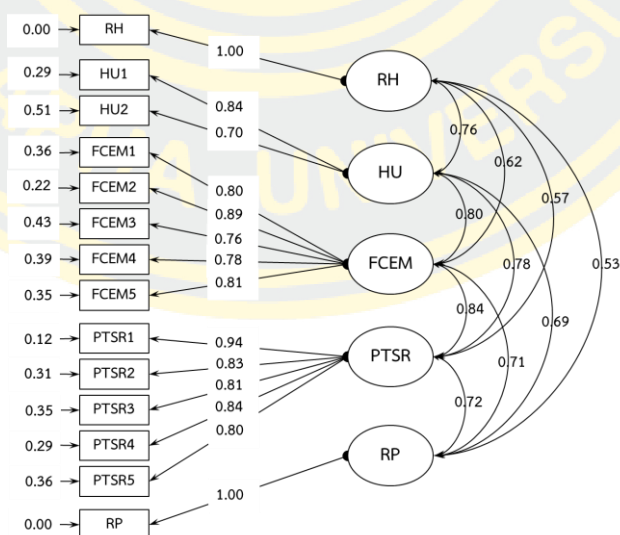
ภาพที่ 10 โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)

เมื่อมีการปรับโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จาก 7 องค์ประกอบ เหลือ 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงทำการประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดอีกครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

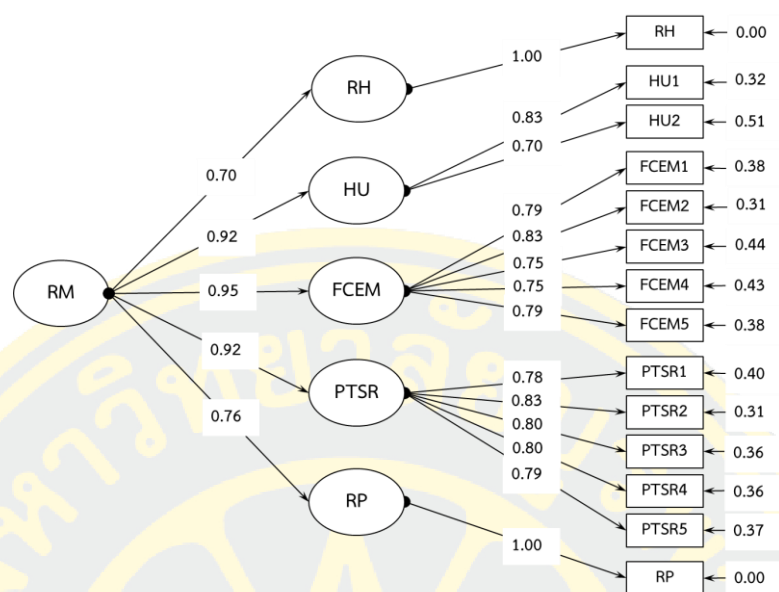
Chi-Square = 451.213, df = 69, p-value = 0.000, RMSEA = 0.073

ภาพที่ 11 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ (ก่อนปรับค่าโมเดล)

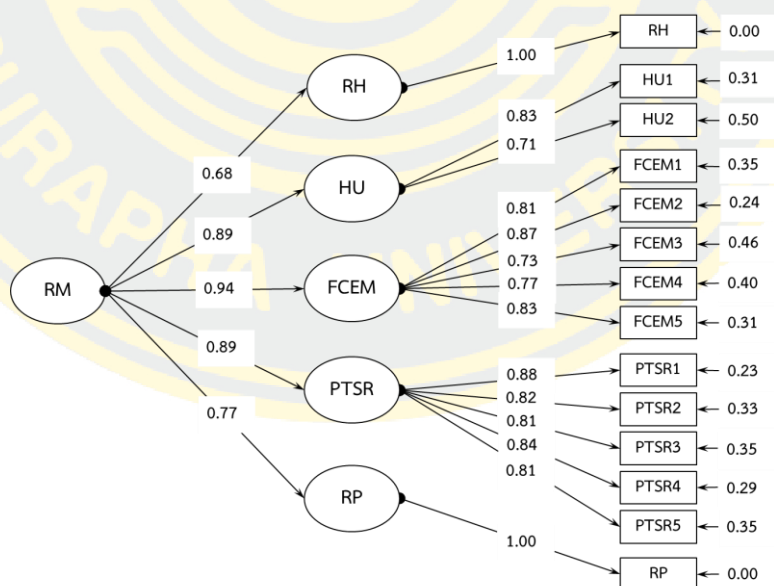
Chi-Square = 43.575, df = 38, p-value = 0.246, RMSEA = 0.012

ภาพที่ 12 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ (หลังปรับค่าโมเดล)

Chi-Square = 546.334, df = 74, p-value = 0.000, RMSEA = 0.079

ภาพที่ 13 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ (ก่อนปรับค่าโมเดล)

Chi-Square = 61.628, df = 46, p-value = 0.061, RMSEA = 0.018

ภาพที่ 14 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ (หลังปรับค่าโมเดล)

2.2.3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่ง ความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา
วิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนีในโมเดล Covariance		ค่าดัชนีในโมเดล Second Order	
	ก่อนปรับ	หลังปรับ	ก่อนปรับ	หลังปรับ
Chi-square (χ^2)	451.213	43.575	546.334	61.628
P-value (มีนัยสำคัญได้)	(0.000)	(0.246)	(0.000)	(0.061)
Absolute fit indices				
Normed chi-square ($\chi^2/df \leq 3$)	6.539	1.146	7.383	1.340
GFI (≥ 0.90)	0.941	0.994	0.930	0.992
RMSEA (≤ 0.08)	0.073	0.012	0.079	0.018
SRMR (≤ 0.08)	0.027	0.001	0.032	0.012
Incremental fit indices				
NFI (≥ 0.90)	0.986	0.999	0.983	0.998
NNFI (≥ 0.95)	0.984	1.000	0.982	0.999
CFI (≥ 0.95)	0.988	1.000	0.985	0.999
Parsimony fit indices				
AGFI (≥ 0.85)	0.911	0.983	0.900	0.981

หมายเหตุ: กรณี $N > 250$ และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13-29 ตัวแปร (Hair et al., 2014, p. 584; Schermelleh-Engel et al., 2003)

จากตารางที่ 17 เมื่อพิจารณาผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) ก่อนการปรับโมเดล พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ในกลุ่ม Incremental fit indices และกลุ่ม Parsimony fit indices ผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่ในกลุ่ม Absolute fit indices ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพราะค่า

Normed chi-square มากกว่า 3 และ RMSEA มากกว่า 0.70 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการพิจารณาปรับโมเดลเป็นลำดับต่อไป

เมื่อพิจารณาหลังการปรับโมเดล พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ในกลุ่ม Absolute fit indices กลุ่ม Incremental fit indices และกลุ่ม Parsimony fit indices ผ่านเกณฑ์ การประเมินความสอดคล้อง หมายความว่า โมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดล การวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2.4 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)

1) การประเมินความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity)

ตารางที่ 18 ค่าพารามิเตอร์ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)

Structure	Factor Loading	Reliability (R^2)	Measurement Error
องค์ประกอบหลักในโมเดลการวัด ($\rho_v = 0.708$, $\rho_c = 0.923$)			
RH	0.678**	0.460	0.540
HU	0.894**	0.799	0.201
FCEM	0.942**	0.887	0.113
PTSR	0.894**	0.799	0.201
RP	0.772**	0.596	0.404
ตัวบ่งชี้ของ Factor RH	มี 1 ตัวบ่งชี้		
ตัวบ่งชี้ของ Factor HU	($\rho_v = 0.596$, $\rho_c = 0.746$)		
HU1	0.832**	0.692	0.308
HU2	0.707**	0.500	0.500

ตารางที่ 18 (ต่อ)

Structure	Factor Loading	Reliability (R^2)	Measurement Error
ตัวบ่งชี้ของ Factor FCEM ($\rho_v = 0.644$, $\rho_c = 0.900$)			
FCEM1	0.805 ^{**}	0.648	0.352
FCEM2	0.870 ^{**}	0.757	0.243
FCEM3	0.732 ^{**}	0.536	0.464
FCEM4	0.772 ^{**}	0.596	0.404
FCEM5	0.828 ^{**}	0.686	0.314
ตัวบ่งชี้ของ Factor PTSR ($\rho_v = 0.688$, $\rho_c = 0.917$)			
PTSR1	0.879 ^{**}	0.773	0.227
PTSR2	0.815 ^{**}	0.664	0.336
PTSR3	0.806 ^{**}	0.650	0.350
PTSR4	0.840 ^{**}	0.706	0.294
PTSR5	0.806 ^{**}	0.650	0.350
ตัวบ่งชี้ของ Factor RP มี 1 ตัวบ่งชี้			
หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01			

จากตารางที่ 18 เป็นการนำค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) มาพิจารณาความเที่ยงตรงแบบกลุ่มเข้า เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของโครงสร้างหลัก (องค์ประกอบลำดับที่ 2) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.678-0.942 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีไปจนถึงระดับดีมาก ส่วนน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ (องค์ประกอบลำดับที่ 1) โดยเริ่มจาก Factor HU มีค่าอยู่ระหว่าง 0.707-0.832, Factor FCEM มีค่าอยู่ระหว่าง 0.732-0.870, Factor PTSR มีค่าอยู่ระหว่าง 0.806-0.879 ซึ่งตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ส่วน Factor RH และ Factor RP มีเพียง 1 ตัวบ่งชี้จึงไม่นำมาพิจารณา

เมื่อพิจารณาความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) ในภาพรวมของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 โครงสร้าง) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.708 ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดี ส่วนความแปรปรวนที่สกัดได้ของตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.596-0.688 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) ในภาพรวมของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.923 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี ส่วนความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.746-0.917 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี

ผลการพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) พบว่า คุณภาพของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดีไปจนถึงระดับดีมาก คุณภาพด้านความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดี และคุณภาพด้านความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดี ดังนั้นสรุปได้ว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า

2) ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) ระหว่างองค์ประกอบ

เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) ซึ่งค่าความสัมพันธ์ไม่ควรเกิน 0.80 เพราะอาจเกิดปัญหาทั้ง 2 โครงสร้างองค์ประกอบ กำลังวัดในสิ่งเดียวกัน หรือเป็นโครงสร้างองค์ประกอบเดียวกัน

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ)

Structure	RH	HU	FCEM	PTSR	RP
RH	-	0.573	0.386	0.327	0.279
HU	0.757	-	0.646	0.608	0.477
FCEM	0.622	0.804	-	0.700	0.509
PTSR	0.572	0.780	0.837	-	0.516
RP	0.529	0.691	0.714	0.719	-

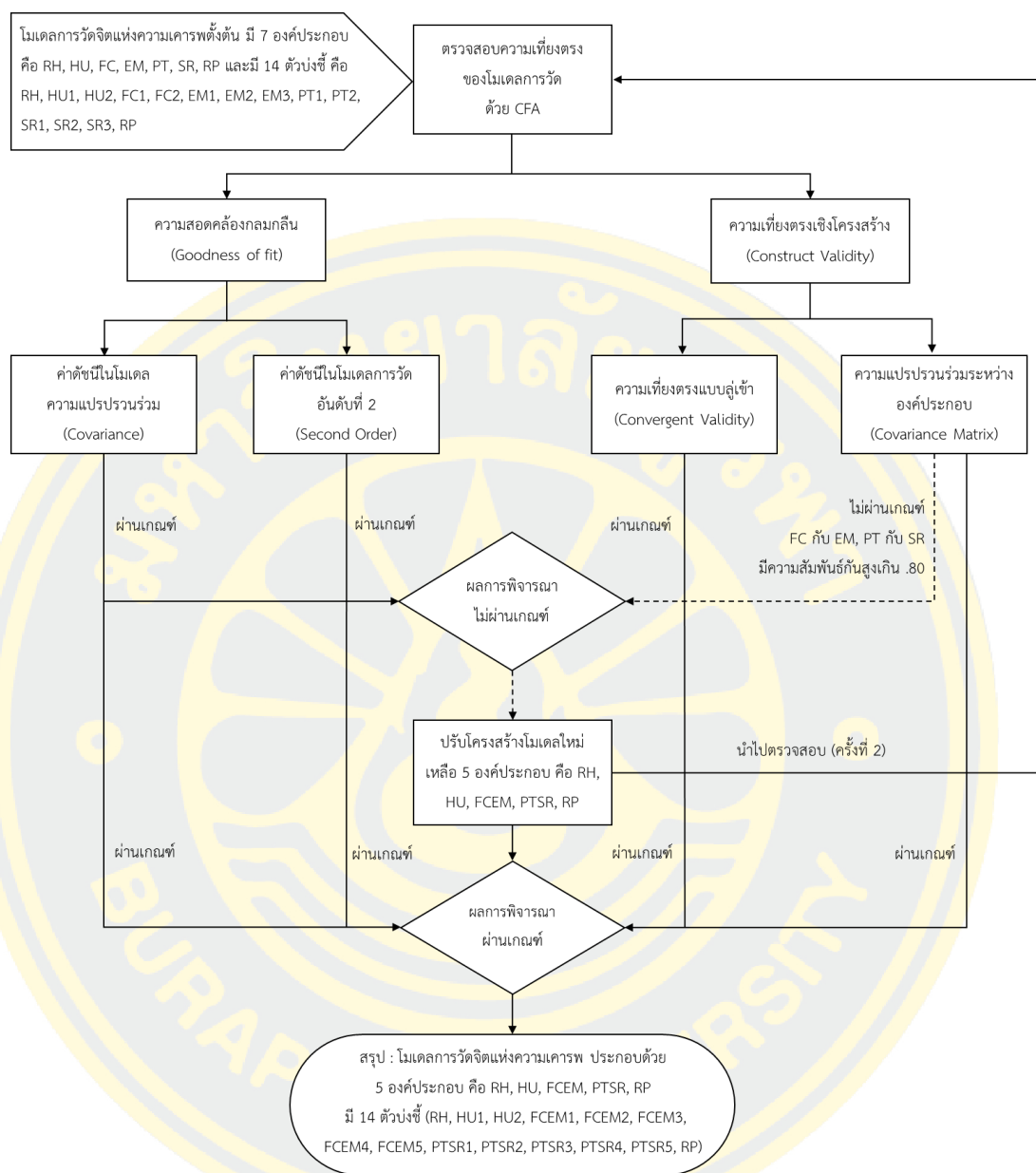
หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า, ได้แนวทแยงคือค่า R เหนือแนวทแยงคือค่า R^2

จากตารางที่ 19 เป็นการนำค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบดังภาพที่ 12 มาตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบ พบว่า มีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.529-0.837 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้มี 2 คู่ ที่ระดับความสัมพันธ์เกิน 0.80 ได้แก่ การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) กับการทำงานร่วมกัน อย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) และความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติ

ผู้อื่น (HU) กับการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.837 และ 0.804 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของโครงสร้างในภาพรวมจะเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา ปัญหาข้างต้นจึงไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่จะกังวล (Hair et al., 2014, p. 633) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) มีความเหมาะสม

ผลการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) พบว่า 1) มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) และ 2) ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) ระหว่างองค์ประกอบมีความเหมาะสมจากการประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด (Assessing measurement model validity) พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-fit: GOF) ของโมเดลการวัด และ 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) หมายความว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเที่ยงตรงสามารถนำมาใช้วัดและประเมินจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ สามารถเขียนอธิบายเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 ขั้นตอนการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง

หมายเหตุ เนื่องจากมีการปรับปรุงโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูหลายโมเดล เพื่อคัดเลือกโมเดลที่เป็นไปตามเกณฑ์การตรวจสอบความเที่ยงตรงมากที่สุด ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนในการเรียกชื่อโมเดล ดังนั้น สำหรับการวิเคราะห์ตั้งแต่หัวข้อ 2.2.5 เป็นต้นไป ผู้วิจัยจึงปรับชื่อโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ปรับเหลือ 5 องค์ประกอบ) เป็นโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียง

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในขั้นตอนที่ 2.2.1-2.2.4 จากเครื่องมือวิจัยหลักที่เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ทำให้ได้โครงสร้างของจิตแห่งความเคารพที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ดังนั้น การวิเคราะห์ในลำดับต่อไปจะเป็นการยืนยันคุณภาพความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ จากเครื่องมือวิจัยอีก 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และแบบวัดเชิงสถานการณ์ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ด้วยเทคนิค CFA-MTMM และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดในลำดับต่อไป

2.2.5 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้จากแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา จากนั้นจะทำการประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด (Assessing measurement model validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-fit: GOF) ของโมเดลการวัด และ 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของโมเดลการวัด เช่นเดียวกับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจากแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพที่เป็นโมเดลตั้งต้น พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะนำเสนอผลตามโครงสร้างที่เป็น 5 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 20 เมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพ
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมิน)

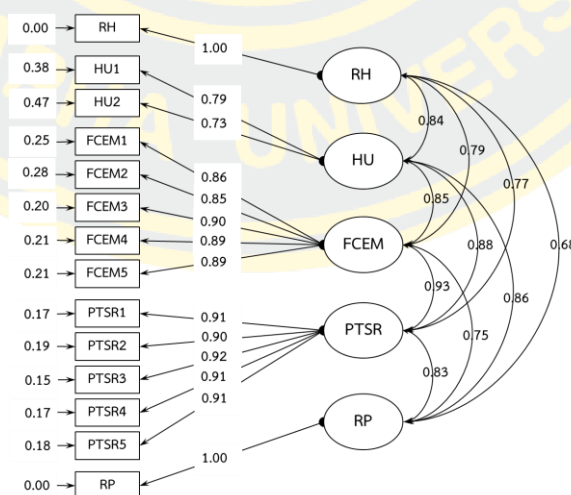
	RH	HU1	HU2	FCEM1	FCEM2	FCEM3	FCEM4	FCEM5	PTSR1	PTSR2	PTSR3	PTSR4	PTSR5	RP
RH	1.00													
HU1	0.66	1.00												
HU2	0.64	0.58	1.00											
FCEM1	0.70	0.61	0.60	1.00										
FCEM2	0.69	0.55	0.60	0.86	1.00									
FCEM3	0.62	0.54	0.55	0.76	0.74	1.00								
FCEM4	0.62	0.56	0.58	0.76	0.73	0.82	1.00							
FCEM5	0.70	0.61	0.60	0.81	0.77	0.80	0.77	1.00						
PTSR1	0.76	0.65	0.68	0.72	0.72	0.74	0.74	0.80	1.00					
PTSR2	0.77	0.61	0.59	0.70	0.72	0.74	0.75	0.72	0.84	1.00				
PTSR3	0.70	0.63	0.54	0.72	0.73	0.78	0.78	0.76	0.78	0.83	1.00			
PTSR4	0.70	0.66	0.63	0.76	0.74	0.74	0.76	0.77	0.82	0.80	0.84	1.00		
PTSR5	0.68	0.60	0.59	0.73	0.75	0.76	0.76	0.75	0.78	0.79	0.83	0.84	1.00	
RP	0.68	0.72	0.61	0.70	0.65	0.61	0.67	0.67	0.76	0.73	0.74	0.81	0.75	1.00

จากตารางที่ 20 เป็นการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) 4) การคิดทบทวนและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้อยู่ในช่วง 0.54-0.86 จำนวนคู่ที่พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมด 91 คู่ พบว่าทั้ง 91 คู่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้องค์ประกอบเดียวกัน พบว่า ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.58 การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.73-0.86 การคิดทบทวนและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.78-0.84

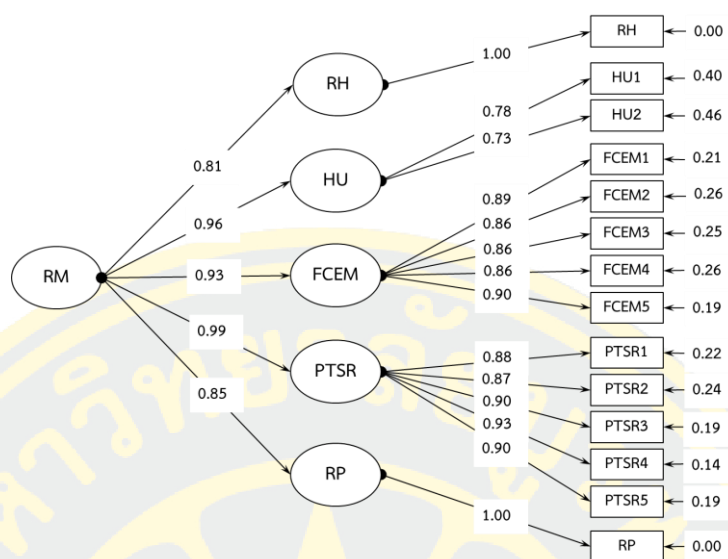
เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ระหว่างองค์ประกอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 กรณี คือ กรณีที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.64-0.66 กรณีที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.62-0.70 กรณีที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.68-0.77 กรณีที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.68 กรณีที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) กับการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.54-0.61 กรณีที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) กับการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.54-0.68 กรณีที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.61-0.72 กรณีที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) กับการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.70-0.80 กรณีที่ 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.61-0.70 กรณีที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.73-0.81

Chi-Square = 96.920, df = 55, p-value = 0.000, RMSEA = 0.053 (หลังปรับค่าโมเดล)

ภาพที่ 16 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา)

Chi-Square = 170.419, df = 64, p-value = 0.000, RMSEA = 0.079 (หลังปรับโมเดล)

ภาพที่ 17 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
(กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา)

1) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา

ตารางที่ 21 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา
วิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมิณนักศึกษา)

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนีในโมเดล	ค่าดัชนีในโมเดล
	Covariance	Second Order
Chi-square (χ^2)	96.875	170.419
P-value (มีนัยสำคัญได้)	(0.000)	(0.000)
Absolute fit indices		
Normed chi-square ($\chi^2/df \leq 3$)	1.762	2.663
GFI (≥ 0.90)	0.950	0.916
RMSEA (≤ 0.08)	0.053	0.079
SRMR (≤ 0.08)	0.021	0.027

ตารางที่ 21 (ต่อ)

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนีในโมเดล Covariance	ค่าดัชนีในโมเดล Second Order
Incremental fit indices		
NFI (≥ 0.90)	0.992	0.985
NNFI (≥ 0.95)	0.994	0.987
CFI (≥ 0.95)	0.997	0.991
Parsimony fit indices		
AGFI (≥ 0.85)	0.905	0.861

หมายเหตุ กรณี $N > 250$ และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13-29 ตัวแปร (Hair et al., 2014, p. 584; Schermelleh-Engel et al., 2003)

จากตารางที่ 21 เมื่อพิจารณาผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา หลังการปรับโมเดล พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ในกลุ่ม Absolute fit indices กลุ่ม Incremental fit indices และกลุ่ม Parsimony fit indices ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง หมายความว่า โมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

2.1) การประเมินความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity)

ตารางที่ 22 ค่าพารามิเตอร์ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง
ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถาม
ฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา)

Structure	Factor Loading	Reliability (R^2)	Measurement Error
องค์ประกอบหลักในโมเดลการวัด ($\rho_v = 0.833$, $\rho_c = 0.961$)			
RH	0.808**	0.653	0.347
HU	0.959**	0.920	0.080
FCEM	0.935**	0.874	0.126
PTSR	0.993**	0.986	0.014
RP	0.855**	0.731	0.269
ตัวบ่งชี้ของ Factor RH	มี 1 ตัวบ่งชี้		
ตัวบ่งชี้ของ Factor HU	($\rho_v = 0.569$, $\rho_c = 0.725$)		
HU1	0.775**	0.601	0.399
HU2	0.733**	0.537	0.463
ตัวบ่งชี้ของ Factor FCEM	($\rho_v = 0.766$, $\rho_c = 0.942$)		
FCEM1	0.889**	0.790	0.210
FCEM2	0.859**	0.738	0.262
FCEM3	0.865**	0.748	0.252
FCEM4	0.861**	0.741	0.259
FCEM5	0.902**	0.814	0.186
ตัวบ่งชี้ของ Factor PTSR	($\rho_v = 0.802$, $\rho_c = 0.953$)		
PTSR1	0.883**	0.780	0.220
PTSR2	0.871**	0.759	0.241
PTSR3	0.899**	0.808	0.192
PTSR4	0.926**	0.857	0.143
PTSR5	0.899**	0.808	0.192
ตัวบ่งชี้ของ Factor RP	มี 1 ตัวบ่งชี้		

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 22 เป็นการนำค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มาพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของโครงสร้างหลัก (องค์ประกอบลำดับที่ 2) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.808-0.993 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ส่วนน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ (องค์ประกอบลำดับที่ 1) โดยเริ่มจาก Factor HU มีค่าอยู่ระหว่าง 0.733-0.775, Factor FCEM มีค่าอยู่ระหว่าง 0.859-0.902, Factor PTSR มีค่าอยู่ระหว่าง 0.871-0.926 ซึ่งตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ส่วน Factor RH และ Factor RP มีเพียง 1 ตัวบ่งชี้จึงไม่นำมาพิจารณา

เมื่อพิจารณาความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) ในภาพรวมของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.833 ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดี ส่วนความแปรปรวนที่สกัดได้ของตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.569-0.802 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) ในภาพรวมของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.961 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี ส่วนความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.725-0.953 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี

ผลการพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) พบว่า คุณภาพของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดีมาก คุณภาพด้านความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดี และคุณภาพด้านความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในระดับดี ดังนั้นสรุปได้ว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า

2.2) ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) ระหว่างองค์ประกอบ

เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามสำหรับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ซึ่งค่าความสัมพันธ์ไม่ควรเกิน 0.80 เพราะอาจเกิดปัญหาทั้ง 2 โครงสร้างองค์ประกอบ กำลังวัดในสิ่งเดียวกัน หรือเป็นโครงสร้างองค์ประกอบเดียวกัน

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา)

Structure	RH	HU	FCEM	PTSR	RP
RH	-	0.702	0.632	0.595	0.463
HU	0.838	-	0.783	0.777	0.734
FCEM	0.795	0.885	-	0.866	0.565
PTSR	0.772	0.882	0.931	-	0.697
RP	0.681	0.857	0.752	0.835	-

หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า, ได้แนวทแยงคือค่า R เหนือแนวทแยงคือค่า R²

จากตารางที่ 23 เป็นการนำค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบดังภาพที่ 16 มาตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบ พบว่า มีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.681-0.931 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้มี 6 คู่ ที่ระดับความสัมพันธ์เกิน 0.80 ได้แก่ การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU), การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) กับความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU), การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) กับความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU), การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) กับการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM), การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) กับความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) และการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) กับ การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.838, 0.885, 0.882, 0.931, 0.857 และ 0.835 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของโครงสร้างในภาพรวมจะเห็นว่าส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา จึงสรุปได้ว่าความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาไม่เหมาะสม

ผลการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา พบว่า 1) มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า แต่ 2) ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบไม่เหมาะสม

จากการประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด (Assessing measurement model validity) พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืน

(Goodness-of-fit: GOF) แต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) หมายความว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ยังไม่มีคุณภาพด้าน ความเที่ยงตรง จึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดและประเมินจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

2.2.6 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษา กรณีแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ของ องค์ประกอบจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้จากแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับ นักศึกษาประเมินตนเอง จากนั้นจะทำการประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด (Assessing measurement model validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ซึ่งจะต้องผ่าน การประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-fit: GOF) ของโมเดลการวัด และ 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของโมเดลการวัด เช่นเดียวกับการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจากแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและครูที่เลี้ยงประเมิน นักศึกษาดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดจิตแห่ง ความเคารพที่เป็นโมเดลตั้งต้น พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะ นำเสนอผลตามโครงสร้างที่เป็น 5 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 24 เมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพ
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์)

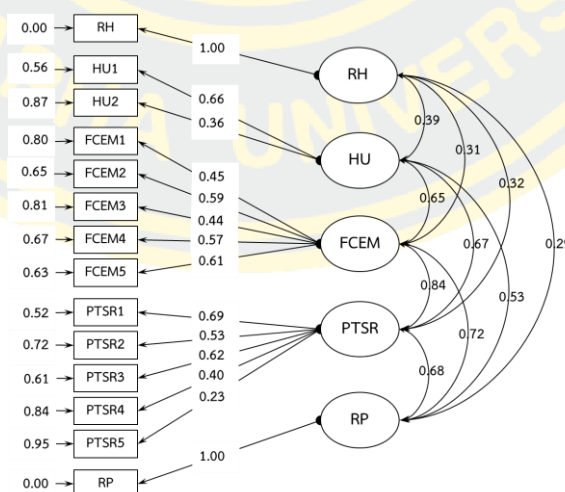
	RH	HU1	HU2	FCEM1	FCEM2	FCEM3	FCEM4	FCEM5	PTSR1	PTSR2	PTSR3	PTSR4	PTSR5	RP
RH	1.00													
HU1	0.26	1.00												
HU2	0.13	0.24	1.00											
FCEM1	0.20	0.14	0.08	1.00										
FCEM2	0.19	0.23	0.22	0.29	1.00									
FCEM3	0.09	0.16	0.12	0.06	0.32	1.00								
FCEM4	0.20	0.25	0.22	0.28	0.28	0.27	1.00							
FCEM5	0.16	0.27	0.18	0.24	0.37	0.25	0.33	1.00						
PTSR1	0.20	0.27	0.17	0.33	0.35	0.20	0.40	0.34	1.00					
PTSR2	0.25	0.27	0.16	0.22	0.24	0.15	0.32	0.38	0.35	1.00				
PTSR3	0.13	0.27	0.12	0.17	0.28	0.22	0.33	0.26	0.48	0.29	1.00			
PTSR4	0.17	0.26	0.01	0.17	0.22	0.05	0.12	0.22	0.22	0.24	0.27	1.00		
PTSR5	0.14	0.18	-0.01	0.05	0.08	0.05	0.11	0.05	0.09	0.07	0.21	0.19	1.00	
RP	0.29	0.36	0.17	0.31	0.41	0.34	0.38	0.46	0.47	0.34	0.42	0.28	0.20	1.00

จากตารางที่ 24 เป็นการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้อยู่ในช่วง -0.01-0.48 จำนวนคู่ที่พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมด 91 คู่

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้องค์ประกอบเดียวกัน พบว่า ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.24 การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.06-0.37 การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.07-0.48

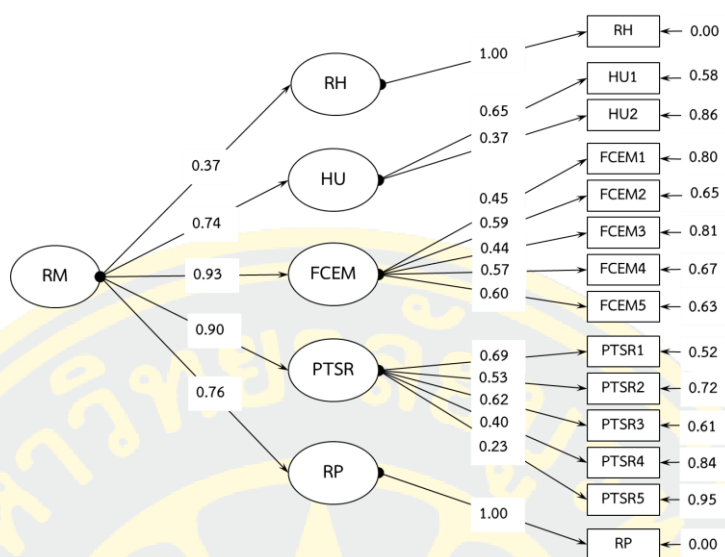
เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ระหว่างองค์ประกอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 กรณี คือ กรณีที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.13-0.26 กรณีที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.09-0.20 กรณีที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.13-0.25 กรณีที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.29 กรณีที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) กับการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.08-0.27 กรณีที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) กับการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง -0.01-0.27 กรณีที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU1-HU2) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.17-0.36 กรณีที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) กับการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.05-0.40 กรณีที่ 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM1-FCEM5) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.31-0.46 กรณีที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR1-PTSR5) กับการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.47

Chi-Square = 107.661, df = 68, p-value = 0.001, RMSEA = 0.041 (หลังปรับค่าโมเดล)

ภาพที่ 18 โมเดลความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

Chi-Square = 113.10, df = 73, p-value = 0.002, RMSEA = 0.040 (หลังปรับค่าโมเดล)

ภาพที่ 19 โมเดลการวัดลำดับที่ 2 ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
(กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

1) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

ตารางที่ 25 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา
วิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนีในโมเดล	ค่าดัชนีในโมเดล
	Covariance	Second Order
Chi-square (χ^2)	107.661	113.096
P-value (มีนัยสำคัญได้)	(0.001)	(0.002)
Absolute fit indices		
Normed chi-square ($\chi^2/df \leq 3$)	1.583	1.549
GFI (≥ 0.90)	0.957	0.955
RMSEA (≤ 0.08)	0.041	0.040
SRMR (≤ 0.08)	0.042	0.043

ตารางที่ 25 (ต่อ)

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนีในโมเดล Covariance	ค่าดัชนีในโมเดล Second Order
Incremental fit indices		
NFI (≥ 0.90)	0.946	0.944
NNFI (≥ 0.95)	0.973	0.975
CFI (≥ 0.95)	0.980	0.980
Parsimony fit indices		
AGFI (≥ 0.85)	0.934	0.935

หมายเหตุ: กรณี $N > 250$ และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13-29 ตัวแปร (Hair et al., 2014, p. 584; Schermelleh-Engel et al., 2003)

จากตารางที่ 25 เมื่อพิจารณาผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง หลังการปรับโมเดล พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ในกลุ่ม Absolute fit indices กลุ่ม Incremental fit indices และกลุ่ม Parsimony fit indices ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง หมายความว่า โมเดลความแปรปรวนร่วม (Covariance) และโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

2.1) การประเมินความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent Validity)

ตารางที่ 26 ค่าพารามิเตอร์ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง
ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิง
สถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

Structure	Factor Loading	Reliability (R^2)	Measurement Error
องค์ประกอบหลักในโมเดลการวัด ($\rho_v = 0.586$, $\rho_c = 0.868$)			
RH	0.372**	0.138	0.862
HU	0.737**	0.543	0.457
FCEM	0.929**	0.863	0.137
PTSR	0.899**	0.808	0.192
RP	0.760**	0.578	0.422
ตัวบ่งชี้ของ Factor RH	มี 1 ตัวบ่งชี้		
ตัวบ่งชี้ของ Factor HU	($\rho_v = 0.279$, $\rho_c = 0.419$)		
HU1	0.649**	0.421	0.579
HU2	0.370**	0.137	0.863
ตัวบ่งชี้ของ Factor FCEM	($\rho_v = 0.287$, $\rho_c = 0.664$)		
FCEM1	0.451**	0.203	0.797
FCEM2	0.589**	0.347	0.653
FCEM3	0.437**	0.191	0.809
FCEM4	0.573**	0.328	0.672
FCEM5	0.605**	0.366	0.634
ตัวบ่งชี้ของ Factor PTSR	($\rho_v = 0.272$, $\rho_c = 0.627$)		
PTSR1	0.693**	0.480	0.520
PTSR2	0.530**	0.281	0.719
PTSR3	0.622**	0.387	0.613
PTSR4	0.398**	0.158	0.842
PTSR5	0.231**	0.053	0.947
ตัวบ่งชี้ของ Factor RP	มี 1 ตัวบ่งชี้		

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 26 เป็นการนำค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดลการวัดลำดับที่ 2 (Second order) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองมาพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่อู่เข้า เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของโครงสร้างหลัก (องค์ประกอบลำดับที่ 2) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.372-0.929 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ระดับดีไปจนถึงระดับดีมาก และมี 1 องค์ประกอบ (RH) ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบไม่ผ่านเกณฑ์ (ต่ำกว่า 0.50) ส่วนน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ (องค์ประกอบลำดับที่ 1) โดยเริ่มจาก Factor HU มีค่าอยู่ระหว่าง 0.370-0.649, Factor FCEM มีค่าอยู่ระหว่าง 0.437-0.605, Factor PTSR มีค่าอยู่ระหว่าง 0.231-0.693 ซึ่งมีจำนวน 7 ตัวบ่งชี้ ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในเกณฑ์ระดับดี และมีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบไม่ผ่านเกณฑ์ (ต่ำกว่า 0.50) ส่วน Factor RH และ Factor RP มีเพียง 1 ตัวบ่งชี้จึงไม่นำมาพิจารณา

เมื่อพิจารณาความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) ในภาพรวมของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.586 ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดี ส่วนความแปรปรวนที่สกัดได้ของตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.272-0.287 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ (ต่ำกว่า 0.50)

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) ในภาพรวมของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.868 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดี ส่วนความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.419-0.664 ซึ่งมีบางค่าไม่ผ่านเกณฑ์ (ต่ำกว่า 0.60)

ผลการพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่อู่เข้า (Convergent validity) พบว่า คุณภาพของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา คุณภาพด้านความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) ไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา และคุณภาพด้านความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) ไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา ดังนั้นสรุปได้ว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองไม่มีความเที่ยงตรงแบบลู่อู่เข้า

2.2) ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) ระหว่างองค์ประกอบ

เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ซึ่งค่าความสัมพันธ์ไม่ควรเกิน 0.80 เพราะอาจเกิดปัญหาทั้ง 2 โครงสร้างองค์ประกอบ กำลังวัดในสิ่งเดียวกัน หรือเป็นโครงสร้างองค์ประกอบเดียวกัน

ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา
วิชาชีพครู (กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

Structure	RH	HU	FCEM	PTSR	RP
RH	-	0.150	0.099	0.101	0.084
HU	0.388	-	0.422	0.454	0.284
FCEM	0.315	0.650	-	0.705	0.511
PTSR	0.318	0.674	0.840	-	0.459
RP	0.290	0.533	0.715	0.678	-

หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า, ได้แนวทแยงคือค่า R เหนือแนวทแยงคือค่า R²

จากตารางที่ 27 เป็นการนำค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบดังภาพที่ 18 มาตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบ พบว่า มีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.290-0.840 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ 1 คู่ ที่ระดับความสัมพันธ์เกิน 0.80 ได้แก่ การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) กับ การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.840 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของโครงสร้างในภาพรวมจะเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา จึงสรุปได้ว่าความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองมีความเหมาะสม

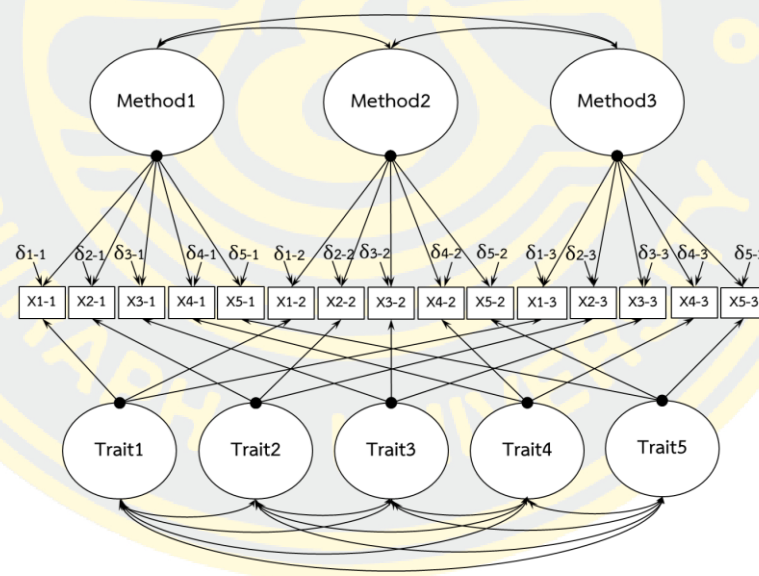
ผลการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า 1) ไม่มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า แต่ 2) ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบมีความเหมาะสม

จากการประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด (Assessing measurement model validity) พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-fit: GOF) แต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) หมายความว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไม่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง จึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดและประเมินจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

2.2.7. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM)

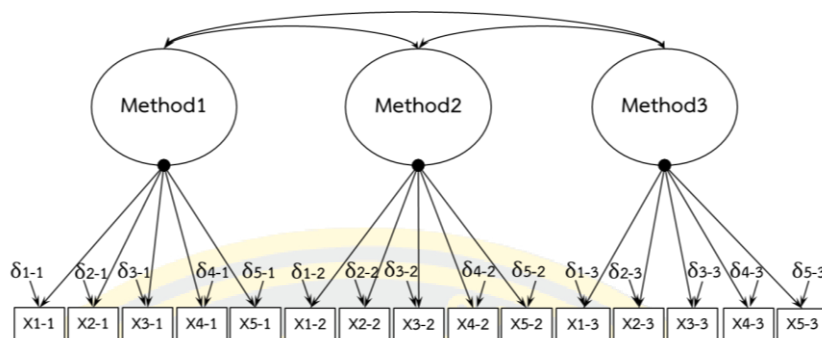
การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลาย ลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) เป็นวิธีที่มีความละเอียดในแง่ของการพิจารณาความเที่ยงตรงแบบ ลู่เข้า (Convergent validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) และ ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) จะทำการเปรียบเทียบระหว่างโมเดล CTCM ดัง ภาพที่ 20 ซึ่งเป็นโมเดลสมมติฐาน กับโมเดล NTCM, PCTCM และ CTUM ดังภาพที่ 21, 22 และ 23 ส่วนวิธีการเปรียบเทียบแสดงดังตารางที่ 28

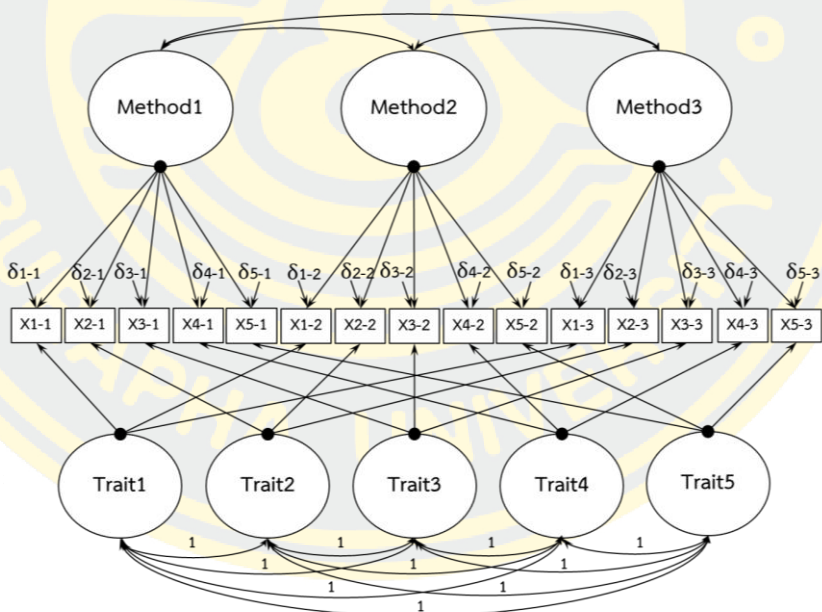
ภาพที่ 20 Model 1 : The Correlated Traits/Correlated Methods Model (CTCM)

ภาพที่ 20 คือโมเดลลักษณะที่สัมพันธ์กัน/วิธีการที่สัมพันธ์กัน (CTCM) ตัวอย่างวิธีการที่ สัมพันธ์กัน CFA MTMM ที่มี 5 คุณลักษณะและ 3 วิธีการวัด เป็นโมเดลที่ 1 จาก 4 โมเดล ที่กำหนด (โมเดลสมมติฐาน)

ภาพที่ 21 Model 2 : The No Traits/Correlated Methods Model (NTCM).

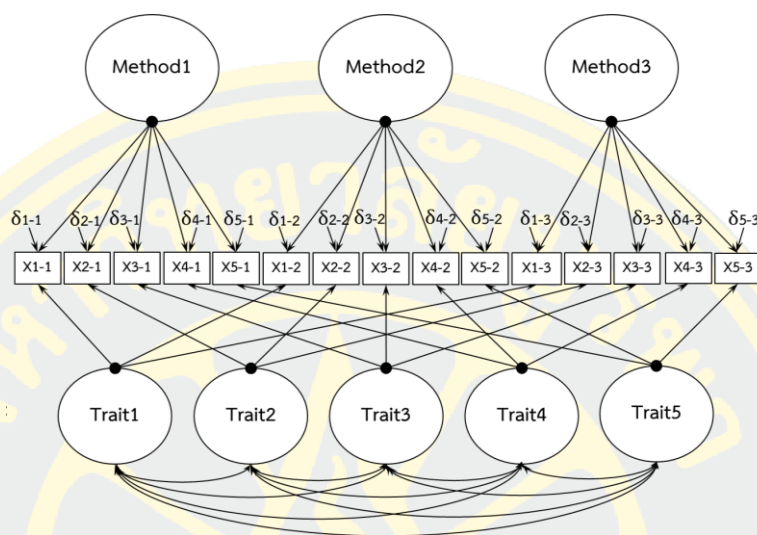
ภาพที่ 21 คือ โมเดลไม่มีลักษณะ/วิธีการที่สัมพันธ์กัน (NTCM) ตัวอย่างวิธีการที่สัมพันธ์กัน CFA MTMM ที่มี 5 คุณลักษณะและ 3 วิธีการวัด เป็นโมเดลที่ 2 จาก 4 โมเดล ที่ซ้อนสัมพันธ์กัน ตามที่กำหนด (โมเดลที่ซ้อนสัมพันธ์กันเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงแบบลู่อื่น)

ภาพที่ 22 Model 3 : Perfectly Correlated Traits/Freely Correlated Methods Model (PCTCM).

ภาพที่ 22 คือ โมเดลลักษณะที่สัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์แบบ/วิธีการที่สัมพันธ์กันอย่างอิสระ (PCTCM) ตัวอย่างวิธีการที่สัมพันธ์กัน CFA MTMM ที่มี 5 คุณลักษณะและ 3 วิธีการวัด

เป็นโมเดล ที่ 3 จาก 4 โมเดล ที่ซ้อนสัมพันธ์กันตามที่กำหนด (โมเดลที่ซ้อนสัมพันธ์กันเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก)

ภาพที่ 23 Model 4 : Freely Correlated Traits/Uncorrelated Methods Model (CTUM)

ภาพที่ 23 คือ โมเดลลักษณะที่สัมพันธ์กันอย่างอิสระ/วิธีการที่ไม่สัมพันธ์กัน (CTUM) ตัวอย่างวิธีการที่สัมพันธ์กัน CFA MTMM ที่มี 5 คุณลักษณะและ 3 วิธีการวัด เป็นโมเดลที่ 4 จาก 4 โมเดล ที่ซ้อนสัมพันธ์กันตามที่กำหนด (โมเดลที่ซ้อนสัมพันธ์กันเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก)

ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบวิธีการที่สัมพันธ์กันของโมเดลซ้อนสัมพันธ์กันใน CFA MTMM

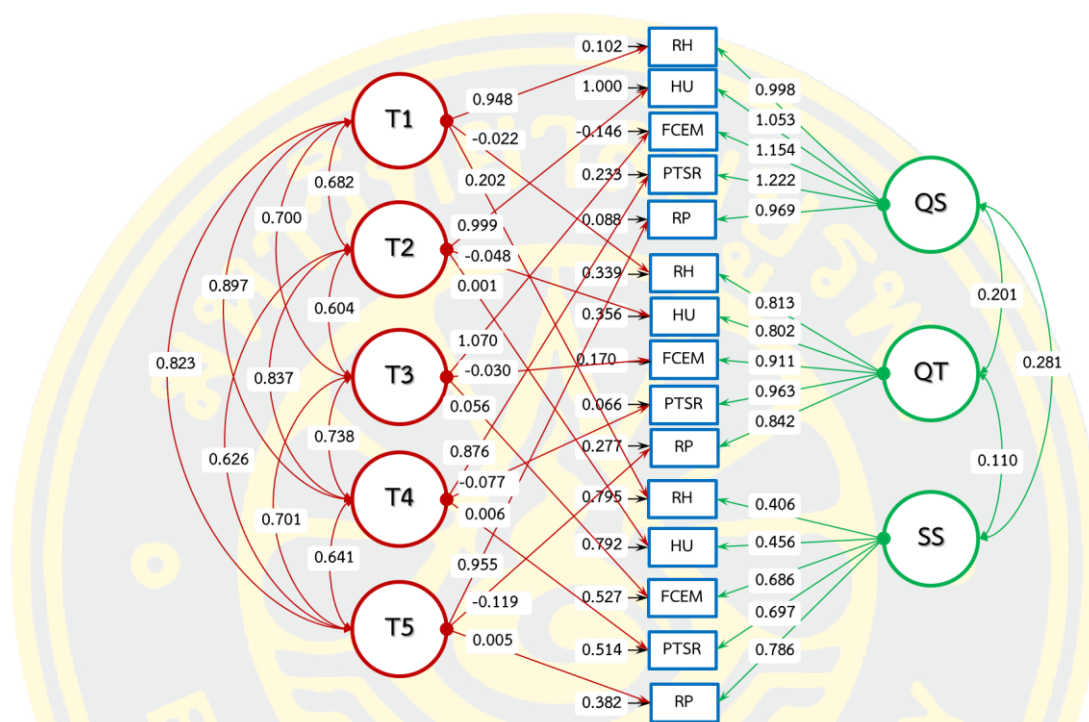
CFA MTMM โมเดล 1-4 (วิธีการที่สัมพันธ์กัน)	ความแตกต่างของ Goodness-of-Fit
การเปรียบเทียบโมเดล	ความแตกต่างของ
ทดสอบความเที่ยงตรงแบบรู้เข้า	Chi-square (χ^2)
โมเดล 1 (CTCM) กับโมเดล 2 (NTCM)	Degrees of Freedom
ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก	Comparative Fit Index (CFI)
โมเดล 1 (CTCM) กับโมเดล 3 (PCTCM)	Significance level (p value)
โมเดล 1 (CTCM) กับโมเดล 4 (CTUM)	

หมายเหตุ ตารางที่ใช้อ้างอิงโดย Byrne (2012, p.300 cited in Kyriazos, 2018); เกณฑ์ที่ใช้

พิจารณาความแตกต่างเหมือนกับเกณฑ์ทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนในการวัด

ขั้นตอนและผลการทดสอบ CFA-MTMM ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

ขั้นตอนที่ 1 ผลการทดสอบโมเดล CTCM (โมเดลสมมติฐาน)

Chi-Square=101.42, df = 64, p-value =0.002, RMSEA = 0.047, CFI=0.988, AGFI=0.908 [Fit Model]

ภาพที่ 24 โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) กับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) (CTCM Model) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ตารางที่ 29 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) กับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) (CTCM Model) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

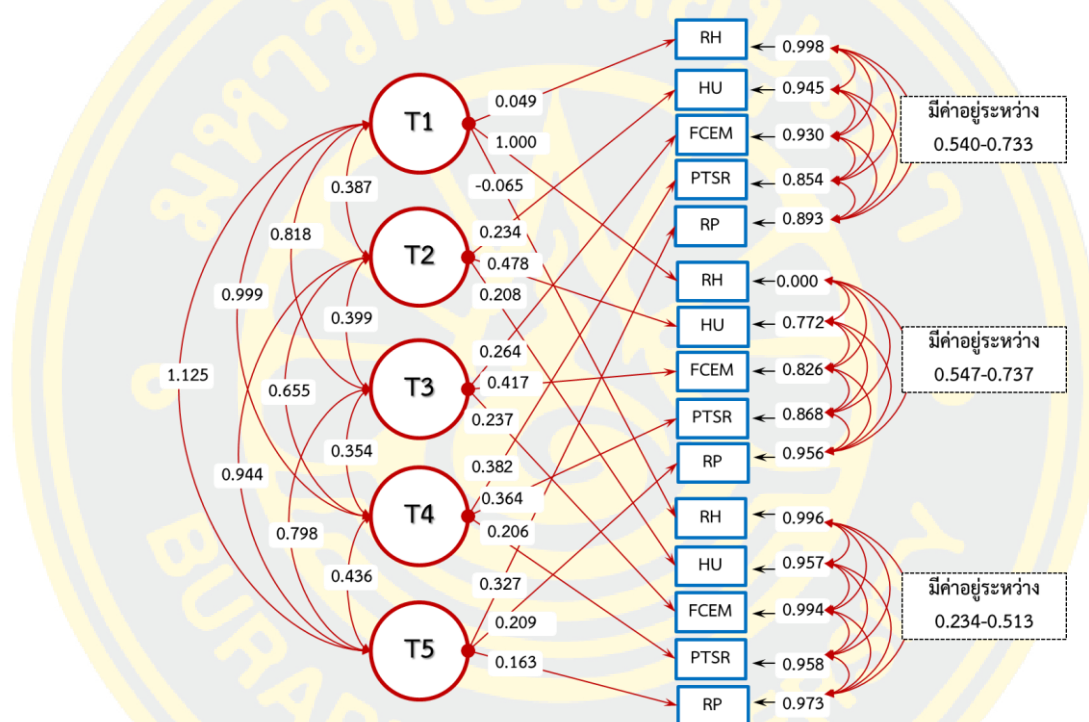
	Factor Loading				
	T1 (RH)	T2 (HU)	T3 (FCEM)	T4 (PTSR)	T5 (RP)
QS	0.948**	0.999**	1.070**	0.876**	0.955**
QT	-0.022	-0.048	-0.030	-0.077*	-0.119**
SS	0.202**	0.001	0.056	0.006	0.005

ตารางที่ 29 (ต่อ)

Correlated Traits					
	T1 (RH)	T2 (HU)	T3 (FCEM)	T4 (PTSR)	T5 (RP)
T1 (RH)	-				
T2 (HU)	0.682**	-			
T3 (FCEM)	0.700**	0.604**	-		
T4 (PTSR)	0.897**	0.837**	0.738**	-	
T5 (RP)	0.823**	0.626**	0.701**	0.641**	-
Correlated Methods					
	QS	QT	SS		
QS	-				
QT	0.201**	-			
SS	0.281**	0.110	-		

จากตารางที่ 29 เป็นผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) กับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) (CTCM Model) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นโมเดลเส้นฐานเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับโมเดลอื่น ๆ ตามเทคนิคการวิเคราะห์ CFA-MTMM เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากคุณลักษณะเดียวกันแต่วิธีการวัดต่างกัน พบว่า ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ CFA-MTMM (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากคุณลักษณะเดียวกัน วิธีการวัดต่างกัน แต่อยู่ภายใต้ทฤษฎีเดียวกัน ควรผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 0.604-0.897 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับสูง แต่ในทางทฤษฎีควรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (Kyriazos, 2018, p. 2631) และความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 0.110-0.281 ซึ่งค่อนข้างต่ำและบางค่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในทางทฤษฎีควรมีความสัมพันธ์ในระดับสูง จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่าโมเดลสมมติฐานไม่มีคุณสมบัติที่สามารถนำมาประเมินความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity)

เนื่องจากโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) กับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) (CTCM Model) มีค่าผิดปกติจนไม่สามารถนำไปพิจารณาในลำดับต่อไปได้ ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนรูปแบบการวิเคราะห์ตามข้อเสนอแนะของ Kenny (1979 cited in Kyriazos, 2018, p. 2636) และ Marsh (1989 cited in Kyriazos, 2018, p. 2636) ซึ่งเสนอทางเลือกในการสร้างพารามิเตอร์ MTMM Model เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อวิเคราะห์ CTCM Model ด้วยการวิเคราะห์ Correlated Uniqueness Models (CU Model) ดังภาพที่ 25

Chi-Square=79.84, df = 51, p-value =0.006, RMSEA = 0.046, CFI=0.991, AGFI=0.908 [Fit Model]

ภาพที่ 25 โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณะ (Uniquenesses) (CU Model) ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ตารางที่ 30 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ (Uniquenesses) (CU Model) ของจิตแห่ง
ความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

Factor Loading					
	T1 (RH)	T2 (HU)	T3 (FCEM)	T4 (PTSR)	T5 (RP)
QS	0.049	0.234**	0.264**	0.382**	0.327**
QT	1.000**	0.478**	0.417**	0.364**	0.209
SS	-0.065	0.208*	0.237**	0.206*	0.163
Correlated Traits					
	T1 (RH)	T2 (HU)	T3 (FCEM)	T4 (PTSR)	T5 (RP)
T1 (RH)	-				
T2 (HU)	0.387*	-			
T3 (FCEM)	0.818**	0.399**	-		
T4 (PTSR)	0.999**	0.655**	0.354**	-	
T5 (RP)	1.125**	0.944**	0.798**	0.436**	-

จากตารางที่ 30 เป็นผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ (Uniquenesses) (CU Model) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากคุณลักษณะเดียวกันแต่วิธีวัดต่างกัน และค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) พบว่า เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันกับการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) กับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) (CTCM Model) กล่าวคือ ค่าพารามิเตอร์ในโมเดลไม่เป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ CFA-MTMM และมีค่าผิดปกติเกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงยุติการทดสอบ CFA-MTMM

สรุปผลการประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) พบว่า ค่าพารามิเตอร์ในโมเดลไม่เป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ CFA-MTMM จึงไม่สามารถใช้โมเดลดังกล่าวมาประเมินความเที่ยงตรงได้ แต่ทั้งนี้ความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ถูกพิสูจน์ว่ามีความเที่ยงตรงในขั้นตอนที่ 2.2.1-2.2.4 มาแล้ว

2.3 ผลการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี

การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี หรือ 3 เครื่องมือ วัด ได้แก่ 1) แบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง 2) แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมิน นักศึกษา และ 3) แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง จะทำการทดสอบเป็นรายคู่ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 เป็นการทดสอบรูปแบบโมเดล (Model Form) หรือการทดสอบ ความไม่แปรเปลี่ยนด้านโครงสร้าง (Configural Invariance) ซึ่งเป็นการตรวจสอบจำนวนตัวแปรใน โมเดล รูปแบบลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร รูปแบบเมทริกซ์ (Matrix Form) และ สถานะเมทริกซ์ (Matrix Mode) ว่ามีรูปแบบเดียวกันทั้งสองวิธีการวัดหรือไม่ โดยพิจารณาจากดัชนี ความสอดคล้องของโมเดล ถ้าพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงว่าทั้งสอง วิธีการวัดมีรูปแบบโมเดลเหมือนกัน จากนั้นก็จะทำการทดสอบในขั้นตอนต่อไป แต่ถ้าพบว่าโมเดลไม่ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ก็จะยุติการทดสอบทันที นั่นหมายถึง โมเดลแปรเปลี่ยนระหว่าง วิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด และขั้นตอนที่ 2 เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ ภายในโมเดลที่มีวิธีการวัดต่างกัน โดยจะตรวจสอบค่าพารามิเตอร์ในแต่ละเมทริกซ์ว่ามีความแตกต่าง ระหว่างวิธีการวัดหรือไม่ ซึ่งจะทำการทดสอบทั้งหมด 3 เมทริกซ์ ได้แก่ 1) เมทริกซ์ของน้ำหนัก องค์ประกอบ (Factor loading), 2) เมทริกซ์ของความคลาดเคลื่อนจากการวัดของตัวบ่งชี้ หรือ เรียกว่าการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนด้านความเฉพาะตัว (Uniqueness invariance) และ 3) เมทริกซ์ของความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ (Factor covariance)

การกำหนดสมมติฐานในการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยน จะกำหนดเป็นชุดที่มีลักษณะ ซ้อนกันเป็นระดับลดหลั่น ดังนี้

สมมติฐาน 1 $H_0 : (Form)_i = (Form)_j$; [สมมติฐานข้อนี้จะถูกทดสอบในขั้นแรก]

สมมติฐาน 2 $H_0 : (Form, \Lambda)_i = (Form, \Lambda)_j$

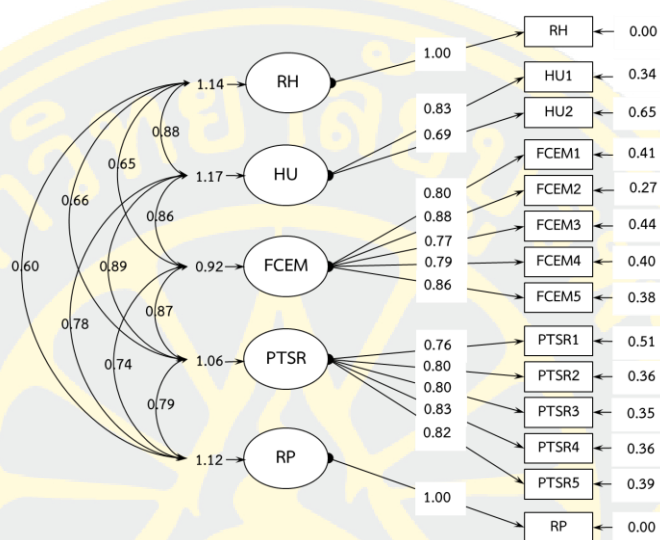
สมมติฐาน 3 $H_0 : (Form, \Lambda, \Theta)_i = (Form, \Lambda, \Theta)_j$

สมมติฐาน 4 $H_0 : (Form, \Lambda, \Theta, \Psi)_i = (Form, \Lambda, \Theta, \Psi)_j$

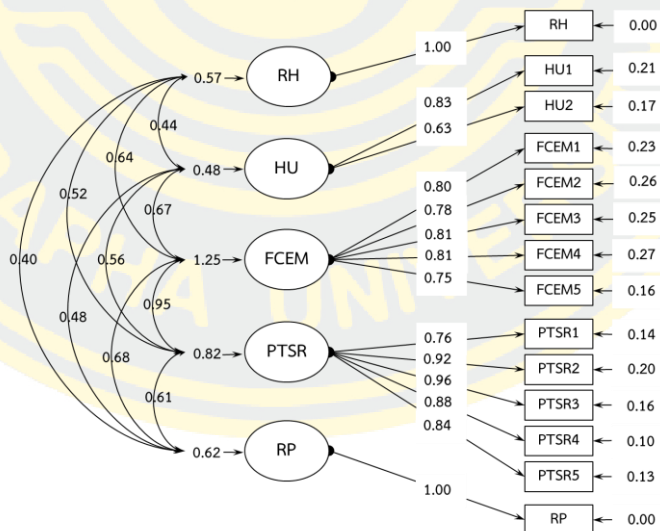
ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ระหว่างวิธีการวัด มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและ แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล (Model Form)

Group 1 แบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

Group 2 แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

Chi-Square = 289.851, df = 106, p-value = 0.000, RMSEA = 0.050

หมายเหตุ ค่าที่ปรากฏในโมเดล คือ ค่า Common Metric Completely Standardized Solution

ภาพที่ 26 Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัด
ด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

ตารางที่ 31 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง และฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนี Model Form
Chi-square (χ^2)	289.851
P-value (มีนัยสำคัญได้)	(0.000)
Absolute fit indices	
Normed chi-square ($\chi^2/df \leq 3$)	2.734
RMSEA (≤ 0.08)	0.050
GFI (≥ 0.90)	Group 1 = 0.982; Group 2 = 0.940
SRMR (≤ 0.08)	Group 1 = 0.017; Group 2 = 0.021
Incremental fit indices	
NFI (≥ 0.90)	0.994
NNFI (≥ 0.95)	0.993
CFI (≥ 0.95)	0.996

หมายเหตุ กรณี $N > 250$ และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13-29 ตัวแปร (Hair et al., 2014, p.584; Schermelleh-Engel et al., 2003)

จากตารางที่ 31 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เมื่อพิจารณาจากกลุ่ม Absolute fit indices พบว่า ค่า Normed chi-square เท่ากับ 2.734, RMSEA เท่ากับ 0.050, ค่า GFI ของกลุ่มที่ 1 เท่ากับ 0.982 ส่วนกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 0.940 และค่า SRMR ของกลุ่มที่ 1 เท่ากับ 0.017 ส่วนกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 0.021 ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และกลุ่ม Incremental fit indices พบว่า ค่า NFI เท่ากับ 0.994, ค่า NNFI เท่ากับ 0.993 และค่า CFI เท่ากับ 0.996 ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ดังนั้นในภาพรวมสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบโมเดล (Model Form) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ผ่านการทดสอบในขั้นตอนที่ 1) หมายความว่า วิธีการวัดทั้ง 2 วิธี มีรูปแบบโมเดล (Model

Form) การวัดจิตแห่งความเคารพเหมือนกัน โดยในลำดับต่อไปจะเป็นการทดสอบสมมติฐานข้อ 2-4 ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดล

การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดลเป็นการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2-4 โดยเริ่มทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ก่อน จากนั้นค่อยทำการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 และ ข้อที่ 4 ตามลำดับ โดยมีลักษณะซ้อนกันเป็นระดับลดหลั่น ซึ่งในแต่ละสมมติฐานมีขั้นตอนการทดสอบเหมือนกัน โดยมีขั้นตอนการทดสอบดังนี้

เริ่มต้นทำการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์นั้น ๆ ทั้งหมดภายในครั้งเดียว แล้วพิจารณาว่าค่าไคสแควร์แตกต่างจากค่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ถ้าพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) แสดงว่า ค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์นั้น ๆ แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด แต่ถ้าพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) แสดงว่า ค่าพารามิเตอร์ทั้งหมดภายในเมทริกซ์นั้น ๆ ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ก็จะทำการทดสอบสมมติฐานลำดับถัดไป ในกรณีที่ค่าไคสแควร์แตกต่างจากค่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะนำค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์นั้น ๆ เข้าทดสอบทีละค่า เพื่อพิจารณาว่า ค่าพารามิเตอร์ใดที่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดและค่าใดที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

ซึ่งรายละเอียดของผลการทดสอบสมมติฐาน นำเสนอไว้ในตารางที่ 32 ดังนี้

ตารางที่ 32 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

เมทริกซ์พารามิเตอร์	Goodness-of-Fit					Invariance Test			สรุปผล	
	χ^2	df	p	RMSEA	GFI		$\Delta\chi^2$	Δdf		p
					G1	G2				
สมมติฐาน 1 $H_0 : (Form)_i = (Form)_j$										
Normal Theory Weighted Least Squares Chi-square = 289.851, df = 106, p-value = 0.00										
(Group 1) Contribution to Chi-square = 133.286					% Contribution Chi-square = 46.095					
(Group 2) Contribution to Chi-square = 155.870					% Contribution Chi-square = 53.870					

ตารางที่ 32 (ต่อ)

เมทริกซ์พารามิเตอร์	Goodness-of-Fit						Invariance Test			สรุปผล
	χ^2	df	p	RMSEA	GFI		$\Delta\chi^2$	Δdf	p	
					G1	G2				
สมมติฐาน 2 $H_0 : (\text{Form}, \Lambda)_i = (\text{Form}, \Lambda)_j$										
$\Lambda y = \text{IN}$	326.80	115	.00	.052	.980	.932	36.95	9	.00	แตกต่าง
LY(7,3)	290.08	107	.00	.050	.980	.940	0.23	1	.632	ไม่ต่าง
LY(7,3), LY(13,4)	290.40	108	.00	.050	.980	.940	0.55	2	.760	ไม่ต่าง
LY(7,3), LY(13,4), LY(6,3)	290.65	109	.00	.050	.980	.940	0.80	3	.849	ไม่ต่าง
LY(7,3), LY(13,4), LY(6,3), LY(12,4)	291.07	110	.00	.050	.980	.940	1.22	4	.875	ไม่ต่าง
LY(7,3), LY(13,4), LY(6,3), LY(12,4), LY(3,2)	291.82	111	.00	.050	.980	.940	1.97	5	.853	ไม่ต่าง
LY(7,3), LY(13,4), LY(6,3), LY(12,4), LY(3,2), LY(5,3)	302.22	112	.00	.050	.980	.940	12.37	6	.054	ไม่ต่าง
LY(7,3), LY(13,4), LY(6,3), LY(12,4), LY(3,2), LY(5,3), LY(8,3)	308.27	113	.00	.050	.980	.936	18.42	7	.010	แตกต่าง
LY(7,3), LY(13,4), LY(6,3), LY(12,4), LY(3,2), LY(5,3), LY(10,4)	310.75	113	.00	.050	.980	.935	20.90	7	.004	แตกต่าง
LY(7,3), LY(13,4), LY(6,3), LY(12,4), LY(3,2), LY(5,3), LY(11,4)	315.12	113	.00	.051	.980	.935	25.27	7	.001	แตกต่าง
สมมติฐาน 3 $H_0 : (\text{Form}, \Lambda, \Theta)_i = (\text{Form}, \Lambda, \Theta)_j$										
Λy [LY(7,3),..., LY(5,3)], $\Theta \varepsilon = \text{IN}$	636.79	124	.00	.078	.970	.773	334.57	12	.000	แตกต่าง
TE(5,5)	302.37	113	.00	.050	.980	.940	0.15	1	.699	ไม่ต่าง
TE(5,5), TE(7,7)	306.03	114	.00	.050	.980	.935	3.81	2	.149	ไม่ต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(2,2)	309.38	115	.00	.050	.980	.935	8.92	3	.030	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(6,6)	312.95	115	.00	.050	.980	.932	10.73	3	.013	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(10,10)	328.22	115	.00	.052	.979	.928	26.00	3	.000	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(4,4)	323.92	115	.00	.051	.980	.929	21.70	3	.000	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(11,11)	330.42	115	.00	.051	.980	.929	28.20	3	.000	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(8,8)	347.15	115	.00	.054	.979	.921	44.93	3	.000	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(12,12)	383.94	115	.00	.058	.977	.912	81.72	3	.000	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(13,13)	372.38	115	.00	.057	.977	.912	70.16	3	.000	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(9,9)	405.12	115	.00	.061	.976	.905	102.90	3	.000	แตกต่าง
TE(5,5), TE(7,7), TE(3,3)	382.15	115	.00	.058	.977	.912	79.93	3	.000	แตกต่าง

ตารางที่ 32 (ต่อ)

เมทริกซ์พารามิเตอร์	Goodness-of-Fit					Invariance Test				สรุปผล
	χ^2	df	p	RMSEA	GFI		$\Delta\chi^2$	Δdf	p	
					G1	G2				
สมมติฐาน 4 $H_0 : (\text{Form}, \Lambda, \Theta, \Psi)_i = (\text{Form}, \Lambda, \Theta, \Psi)_j$										
Λ_y [LY(7,3),..., LY(5,3)], $\Theta\epsilon$ [TE(5,5),TE(7,7)], $\Psi = \text{IN}$	571.69	129	.00	.071	.968	.854	265.66	15	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1)	306.11	115	.00	.490	.980	.935	0.08	1	.777	ไม่ต่าง
PS(3,1), PS(4,3)	311.09	116	.00	.490	.980	.935	5.06	2	.080	ไม่ต่าง
PS(3,1), PS(4,3), PS(5,3)	323.09	117	.00	.051	.979	.932	17.06	3	.001	แตกต่างกัน
PS(3,1), PS(4,3), PS(4,1)	325.09	117	.00	.051	.979	.932	19.06	3	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1), PS(4,3), PS(4,4)	346.57	117	.00	.053	.978	.926	40.54	3	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1), PS(4,3), PS(5,1)	336.84	117	.00	.052	.978	.929	30.81	3	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1), PS(4,3), PS(3,3)	330.55	117	.00	.052	.978	.930	24.52	3	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1), PS(4,3), PS(3,2)	350.04	117	.00	.054	.978	.927	44.01	3	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1), PS(4,3), PS(5,2)	348.02	117	.00	.054	.978	.927	41.99	3	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1),PS(4,3),PS(5,5)	361.41	117	.00	.055	.978	.920	55.38	3	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1), PS(4,3), PS(1,1)	392.55	117	.00	.059	.978	.906	86.52	3	.000	แตกต่างกัน
PS(3,1), PS(4,3), PS(2,2)	390.49	117	.00	.058	.975	.917	84.46	3	.000	แตกต่างกัน
***PS(2,1), PS(4,2) และ PS(5,4) ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ เนื่องจาก Covariance Matrix is not positive										

***PS(2,1), PS(4,2) และ PS(5,4) ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ เนื่องจาก Covariance Matrix is not positive

หมายเหตุ IN คือ การทดสอบค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์นั้น ๆ ทั้งหมดภายในครั้งเดียว

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบส่วนใหญ่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งมีค่าพารามิเตอร์ที่ไม่แปรเปลี่ยน จำนวน 6 ค่า จากการทดสอบทั้งหมด 9 ค่า มีเพียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบของ FCEM5, PTSR2 และ PTSR3 ที่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งมีค่าพารามิเตอร์ที่แปรเปลี่ยน จำนวน 10 ค่า จากค่าที่ทดสอบทั้งหมด 12 ค่า มีเพียงค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ FCEM2 และ FCEM4 ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ (Factor covariance) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า ค่าความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งมีค่าที่แปรเปลี่ยน จำนวน 10 ค่า จากค่าที่ทดสอบทั้งหมด 12 ค่า มีเพียงค่าความแปรปรวนร่วมระหว่าง RH กับ FCEM และ FCEM กับ PTSR ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

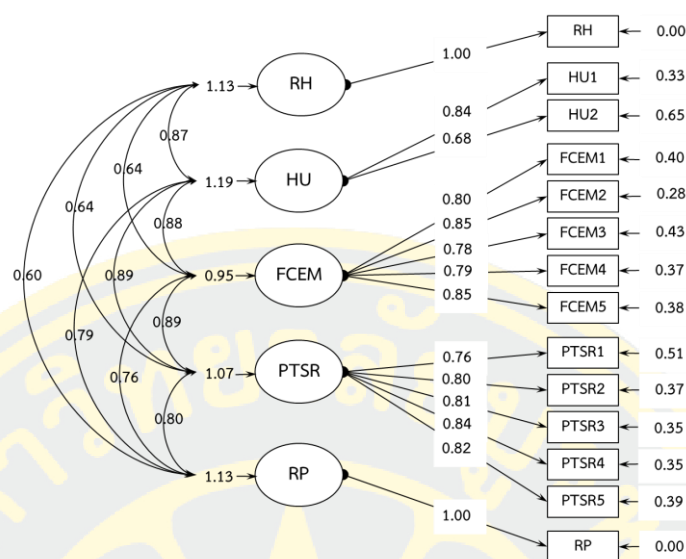
สรุปภาพรวมของผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา พบว่า

1) รูปแบบโมเดล (Model Form) หรือโครงสร้าง (Configural) ของโมเดลการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด คือ มีรูปแบบเหมือนกัน โดยโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพจากแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง มีสัดส่วนค่า Contribution Chi-square เท่ากับ 46.095% (Contribution to Chi-square =133.286) ส่วนแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีสัดส่วนค่า Contribution Chi-square เท่ากับ 53.870% (Contribution to Chi-square =155.870)

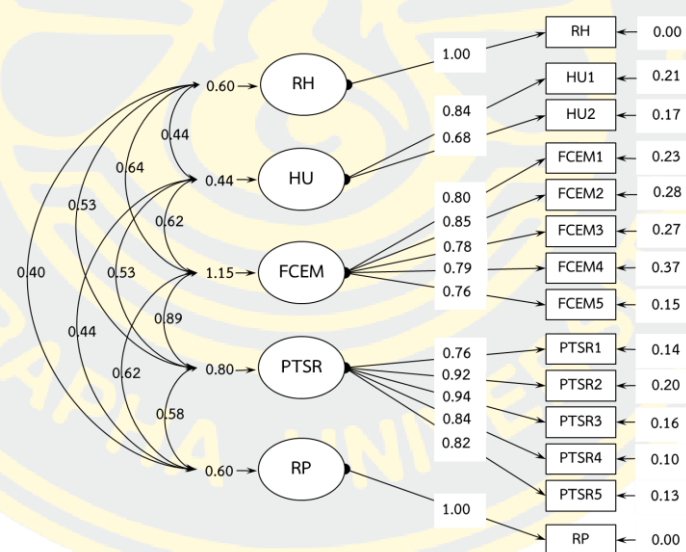
2) ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด จากการทดสอบค่าพารามิเตอร์ทั้งหมด 33 ค่า พบว่ามีเพียง 10 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งเป็นลักษณะ Partial Variance หรือค่าพารามิเตอร์ภายในของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี แปรเปลี่ยนบางส่วน โดยเฉพาะค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบที่มีความเข้มงวดในการทดสอบมากที่สุด มีการแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดถึง 10 ค่า จากค่าที่ทดสอบทั้งหมด 12 ค่า

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีรูปแบบของโมเดลเหมือนกัน แต่มีค่าพารามิเตอร์แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด

ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 27

Group 1 แบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

Group 2 แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

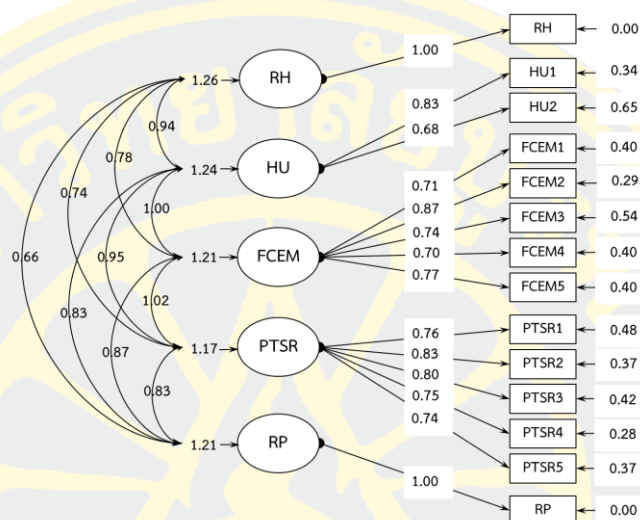
Chi-Square = 331.093, df = 116, p-value = 0.000, RMSEA = 0.049

หมายเหตุ ค่าที่ปรากฏในโมเดล คือ ค่า Common Metric Completely Standardized Solution

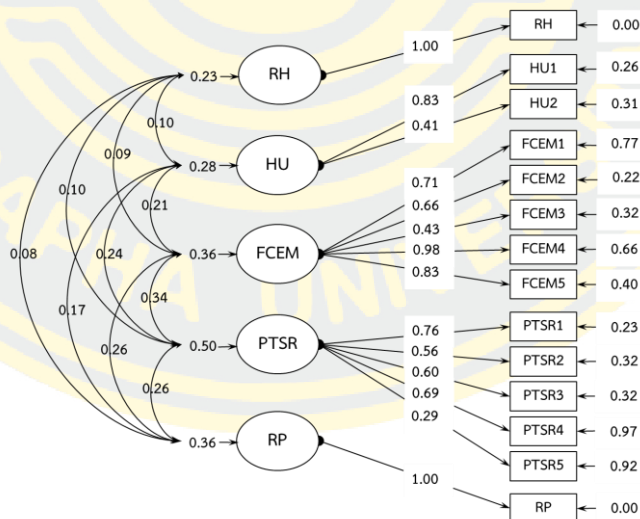
ภาพที่ 27 โมเดลสรุปผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและ
ฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

2.3.2 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและ
แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล (Model Form)

Group 1 แบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

Group 2 แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

Chi-Square = 243.340, df = 112, p-value = 0.000, RMSEA = 0.041

หมายเหตุ ค่าที่ปรากฏในโมเดล คือ ค่า Common Metric Completely Standardized Solution

ภาพที่ 28 Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัด
ด้วยแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

ตารางที่ 33 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพรู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับ
นักศึกษาประเมินตนเอง

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนี Model Form
Chi-square (χ^2)	243.340
P-value (มีนัยสำคัญได้)	(0.000)
Absolute fit indices	
Normed chi-square ($\chi^2/df \leq 3$)	2.172
RMSEA (≤ 0.08)	0.041
GFI (≥ 0.90)	Group 1 = 0.981; Group 2 = 0.959
SRMR (≤ 0.08)	Group 1 = 0.017; Group 2 = 0.041
Incremental fit indices	
NFI (≥ 0.90)	0.992
NNFI (≥ 0.95)	0.993
CFI (≥ 0.95)	0.996

หมายเหตุ กรณี $N > 250$ และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13-29 ตัวแปร (Hair et al., 2014, p.584; Schermelleh-Engel et al., 2003)

จากตารางที่ 33 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู เมื่อพิจารณากลุ่ม Absolute fit indices พบว่าค่า Normed chi-square เท่ากับ 2.172, RMSEA เท่ากับ 0.041, ค่า GFI ของกลุ่มที่ 1 เท่ากับ 0.981 ส่วนกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 0.959 และค่า SRMR กลุ่มที่ 1 เท่ากับ 0.017 ส่วนกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 0.041 ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และกลุ่ม Incremental fit indices พบว่า ค่า NFI เท่ากับ 0.992, ค่า NNFI เท่ากับ 0.993 และค่า CFI เท่ากับ 0.996 ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ดังนั้นในภาพรวมสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบโมเดล (Model Form) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ผ่านการทดสอบในขั้นตอนที่ 1) หมายความว่า วิธีการวัดทั้ง 2 วิธี มีรูปแบบ

โมเดล (Model Form) การวัดจิตแห่งความเคารพเหมือนกัน โดยในลำดับต่อไปจะเป็นการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2-4 ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดล

ตารางที่ 34 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

เมทริกซ์พารามิเตอร์	Goodness-of-Fit						Invariance Test				สรุปผล
	χ^2	df	p	RMSEA	GFI		$\Delta\chi^2$	Δdf	p		
					G1	G2					
สมมติฐาน 1 $H_0 : (Form)_i = (Form)_j$											
Normal Theory Weighted Least Squares Chi-square = 289.851, df = 106, p-value = 0.00											
(Group 1) Contribution to Chi-square = 138.745				% Contribution		Chi-square = 57.947					
(Group 2) Contribution to Chi-square = 100.690				% Contribution		Chi-square = 42.053					
สมมติฐาน 2 $H_0 : (Form, \Lambda)_i = (Form, \Lambda)_j$											
$\Lambda y = IN$	306.53	121	.00	.041	.981	.959	63.19	9	.00	แตกต่าง	
LY(8,3)	243.61	113	.00	.041	.981	.958	0.27	1	.603	ไม่ต่าง	
LY(8,3),LY(12,4)	243.85	114	.00	.041	.981	.958	0.51	2	.775	ไม่ต่าง	
LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4)	248.81	115	.00	.041	.981	.957	5.47	3	.140	ไม่ต่าง	
LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4),LY(5,3)	255.83	116	.00	.042	.981	.957	12.49	4	.014	แตกต่าง	
LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4),LY(3,2)	254.15	116	.00	.042	.981	.957	10.81	4	.029	แตกต่าง	
LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4),LY(10,4)	254.87	116	.00	.042	.981	.957	11.53	4	.021	แตกต่าง	
LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4),LY(7,3)	252.85	116	.00	.041	.981	.957	9.51	4	.049	แตกต่าง	
LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4),LY(6,3)	267.44	116	.00	.044	.981	.950	24.10	4	.000	แตกต่าง	
LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4),LY(13,4)	261.33	116	.00	.043	.981	.952	17.99	4	.001	แตกต่าง	

ตารางที่ 34 (ต่อ)

เมทริกซ์พารามิเตอร์	Goodness-of-Fit					Invariance Test				สรุปผล
	χ^2	df	p	RMSEA	GFI		$\Delta\chi^2$	Δdf	p	
	G1	G2								
สมมติฐาน 3 $H_0 : (\text{Form}, \Lambda, \Theta)_i = (\text{Form}, \Lambda, \Theta)_j$										
Λ_y [LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4)], $\Theta\epsilon = \text{IN}$	768.24	127	.00	.086	.963	.844	519.43	12	.000	แตกต่าง
TE(8,8)	248.97	116	.00	.041	.981	.957	0.16	1	.689	ไม่ต่าง
TE(8,8), TE(10,10)	248.96	117	.00	.040	.981	.957	0.15	2	.928	ไม่ต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5)	251.96	118	.00	.041	.981	.957	3.15	3	.369	ไม่ต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2)	252.92	119	.00	.040	.981	.957	4.11	4	.391	ไม่ต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2), TE(11,11)	258.97	120	.00	.041	.981	.957	10.16	5	.071	ไม่ต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2), TE(11,11), TE(6,6)	277.80	121	.00	.043	.980	.946	28.99	6	.000	แตกต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2), TE(11,11), TE(9,9)	277.17	121	.00	.043	.980	.946	28.36	6	.000	แตกต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2), TE(11,11), TE(7,7)	284.40	121	.00	.044	.980	.946	35.59	6	.000	แตกต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2), TE(11,11), TE(3,3)	294.39	121	.00	.046	.979	.942	45.58	6	.000	แตกต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2), TE(11,11), TE(4,4)	325.25	121	.00	.050	.979	.936	76.44	6	.000	แตกต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2), TE(11,11), TE(13,13)	392.79	121	.00	.057	.976	.920	143.98	6	.000	แตกต่าง
TE(8,8), TE(10,10), TE(5,5), TE(2,2), TE(11,11), TE(12,12)	477.73	121	.00	.065	.974	.898	228.92	6	.000	แตกต่าง
สมมติฐาน 4 $H_0 : (\text{Form}, \Lambda, \Theta, \Psi)_i = (\text{Form}, \Lambda, \Theta, \Psi)_j$										
Λ_y [LY(8,3),LY(12,4),LY(11,4)], $\Theta\epsilon$ [TE(8,8),...,TE(11,11)], $\Psi = \text{IN}$	504.27	135	.00	.036	.974	.851	245.30	15	.000	แตกต่าง
PS(3,3)	295.67	121	.00	.046	.980	.939	36.70	1	.000	แตกต่าง
PS(4,4)	310.93	121	.00	.048	.979	.934	51.96	1	.000	แตกต่าง
PS(5,5)	343.23	121	.00	.052	.978	.923	84.26	1	.000	แตกต่าง
PS(1,1)	390.36	121	.00	.057	.976	.907	131.39	1	.000	แตกต่าง
PS(2,2)	324.64	121	.00	.049	.979	.934	65.67	1	.000	แตกต่าง

***เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมไม่สามารถวิเคราะห์ได้ เนื่องจาก Covariance Matrix is not positive

หมายเหตุ IN คือ การทดสอบค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์นั้น ๆ ทั้งหมดภายในครั้งเดียว

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งมีค่าพารามิเตอร์ที่แปรเปลี่ยน จำนวน 6 ค่า จากค่าที่ทดสอบทั้งหมด 9 ค่า มีเพียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบของ FCEM5, PTRS3 และ PTRS4 ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งมีค่าพารามิเตอร์ที่แปรเปลี่ยน จำนวน 7 ค่า จากค่าที่ทดสอบทั้งหมด 12 ค่า มีเพียงค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ HU1, FCEM2, FCEM5, PTRS2 และ PTRS3 ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ (Factor covariance) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมไม่สามารถวิเคราะห์ได้ เนื่องจาก Covariance Matrix is not positive

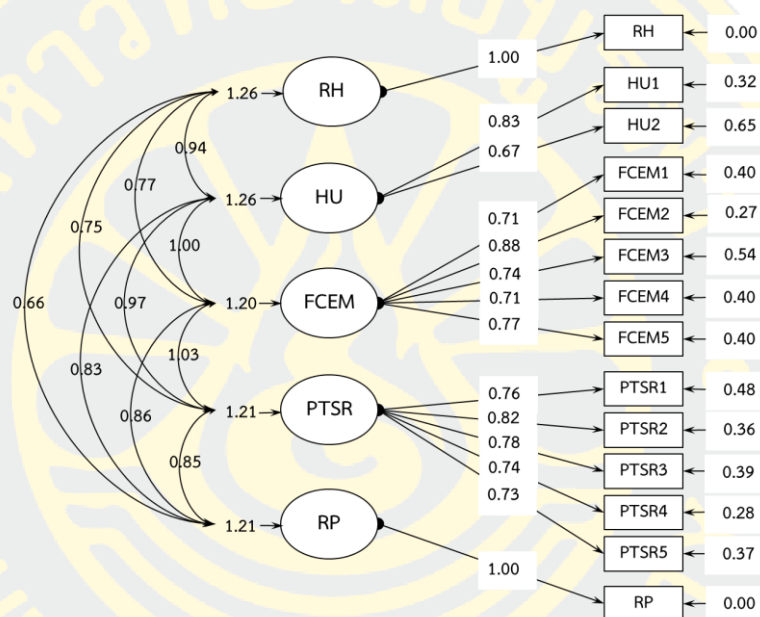
สรุปภาพรวมของผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า

1) รูปแบบโมเดล (Model Form) หรือโครงสร้าง (Configural) ของโมเดลการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด คือ มีรูปแบบเหมือนกัน โดยโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพจากแบบสอบถาม มีสัดส่วนค่า Contribution Chi-square เท่ากับ 57.947% (Contribution to Chi-square =138.745) ส่วนแบบวัดเชิงสถานการณ์ มีสัดส่วนค่า Contribution Chi-square เท่ากับ 42.053% (Contribution to Chi-square =100.690)

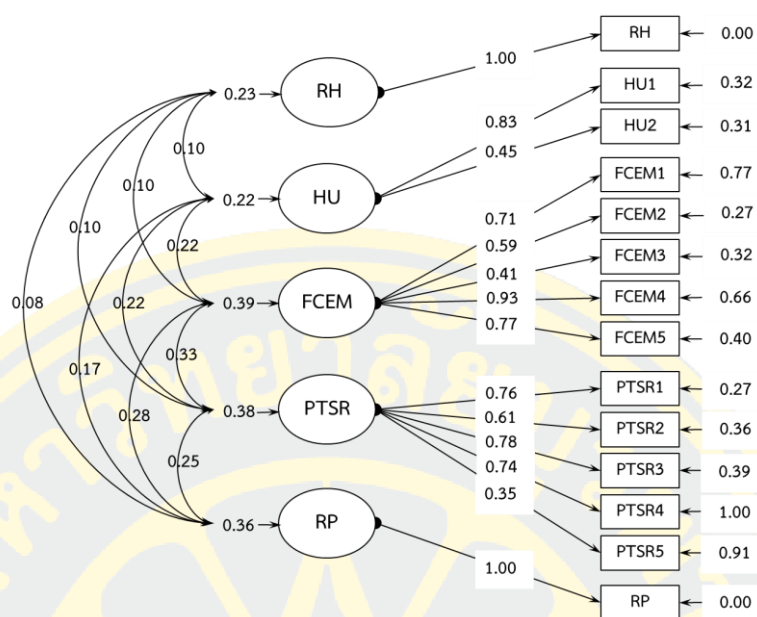
2) ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด จากการทดสอบค่าพารามิเตอร์ทั้งหมด 33 ค่า พบว่ามีเพียง 8 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งเป็นลักษณะ Partial Variance หรือค่าพารามิเตอร์ภายในของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี แปรเปลี่ยนบางส่วน โดยเฉพาะค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบที่มีความเข้มงวดในการทดสอบมากที่สุด ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ เนื่องจาก Covariance Matrix is not positive

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง มีรูปแบบของโมเดลเหมือนกัน แต่มีค่าพารามิเตอร์แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด

ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 29

Group 1 แบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

Group 2 แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

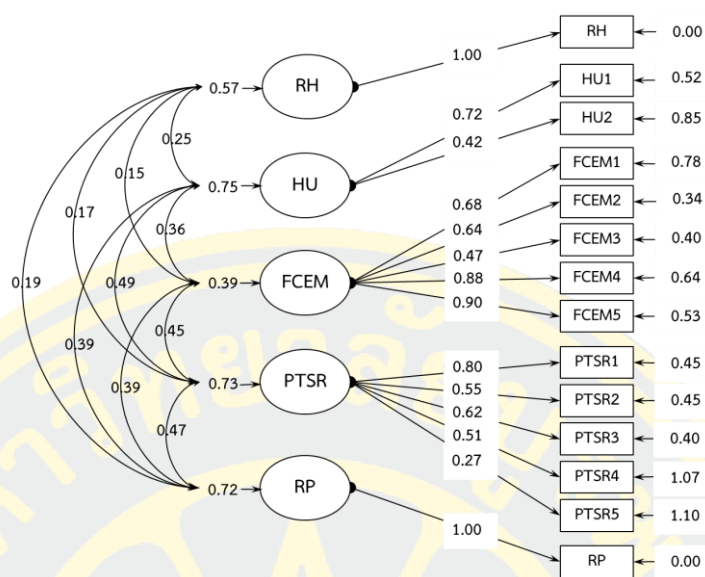
Chi-Square = 258.974, df = 120, p-value = 0.000, RMSEA = 0.041

หมายเหตุ ค่าที่ปรากฏในโมเดล คือ ค่า Common Metric Completely Standardized Solution

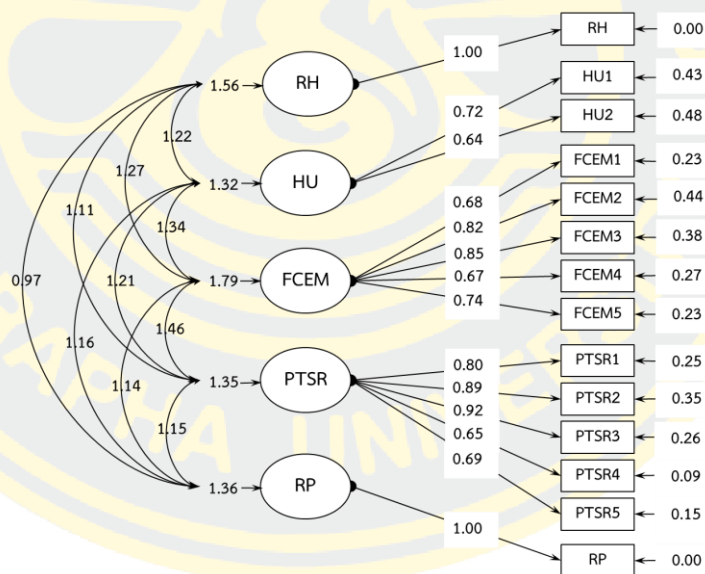
ภาพที่ 29 โมเดลสรุปผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

2.3.3 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล (Model Form)

Group 1 แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

Group 2 แบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

Chi-Square = 197.165, df = 116, p-value = 0.000, RMSEA = 0.048

หมายเหตุ ค่าที่ปรากฏในโมเดล คือ ค่า Common Metric Completely Standardized Solution

ภาพที่ 30 Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

ตารางที่ 35 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

Goodness-of-Fit Statistics	ค่าดัชนี Model Form
Chi-square (χ^2)	197.165
P-value (มีนัยสำคัญได้)	(0.000)
Absolute fit measures	
Normed chi-square ($\chi^2/df \leq 3$)	1.699
RMSEA (≤ 0.08)	0.048
GFI (≥ 0.90)	Group 1 = 0.961; Group 2 = 0.949
SRMR (≤ 0.08)	Group 1 = 0.040; Group 2 = 0.021
Incremental fit indices	
NFI (≥ 0.90)	0.986
NNFI (≥ 0.95)	0.991
CFI (≥ 0.95)	0.994

หมายเหตุ กรณี $N > 250$ และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13-29 ตัวแปร (Hair et al., 2014, p. 584; Schermelleh-Engel et al., 2003)

จากตารางที่ 35 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของ Model Form การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เมื่อพิจารณากลุ่ม Absolute fit measures พบว่า ค่า Normed chi-square เท่ากับ 1.699, RMSEA เท่ากับ 0.048, ค่า GFI ของกลุ่มที่ 1 เท่ากับ 0.961 ส่วนกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 0.949 และค่า SRMR กลุ่มที่ 1 เท่ากับ 0.040 ส่วนกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 0.021 ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และกลุ่ม Incremental fit indices พบว่า ค่า NFI เท่ากับ 0.986, ค่า NNFI เท่ากับ 0.991 และค่า CFI เท่ากับ 0.994 ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ดังนั้นในภาพรวมสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบโมเดล (Model Form) การวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ผ่านการทดสอบในขั้นตอนที่ 1) หมายความว่า วิธีการวัดทั้ง 2 วิธี มีรูปแบบโมเดล

(Model Form) การวัดจิตแห่งความเคารพเหมือนกัน โดยในลำดับต่อไปจะเป็นการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2-4 ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดล

ตารางที่ 36 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

เมทริกซ์พารามิเตอร์	Goodness-of-Fit					Invariance Test				สรุปผล
	χ^2	df	p	RMSEA	GFI		$\Delta\chi^2$	Δdf	p	
					G1	G2				
สมมติฐาน 1 $H_0 : (Form)_i = (Form)_j$										
Normal Theory Weighted Least Squares Chi-square = 197.165, df = 116, p-value = 0.00										
(Group 1) Contribution to Chi-square = 96.622				% Contribution		Chi-square = 48.333				
(Group 2) Contribution to Chi-square = 103.288				% Contribution		Chi-square = 51.667				
สมมติฐาน 2 $H_0 : (Form, \Lambda)_i = (Form, \Lambda)_j$										
$\Lambda y = IN$	265.92	125	.00	.061	.937	.947	68.75	9	.000	แตกต่างกัน
LY(12,4)	198.94	117	.00	.048	.960	.949	1.77	1	.183	ไม่ต่าง
LY(12,4), LY(8,3)	200.21	118	.00	.048	.959	.949	3.04	2	.219	ไม่ต่าง
LY(12,4), LY(8,3), LY(5,3)	209.91	119	.00	.050	.956	.948	12.74	3	.005	แตกต่างกัน
LY(12,4), LY(8,3), LY(7,3)	201.43	119	.00	.048	.959	.949	4.26	3	.235	ไม่ต่าง
LY(12,4), LY(8,3), LY(7,3), LY(3,2)	204.97	120	.00	.048	.959	.949	7.80	4	.099	ไม่ต่าง
LY(12,4), LY(8,3), LY(7,3), LY(3,2), LY(11,4)	212.97	121	.00	.050	.955	.948	15.80	5	.007	แตกต่างกัน
LY(12,4), LY(8,3), LY(7,3), LY(3,2), LY(10,4)	217.57	121	.00	.051	.955	.948	20.40	5	.001	แตกต่างกัน
LY(12,4), LY(8,3), LY(7,3), LY(3,2), LY(6,3)	239.84	121	.00	.057	.946	.947	42.67	5	.000	แตกต่างกัน
LY(12,4), LY(8,3), LY(7,3), LY(3,2), LY(13,4)	220.55	121	.00	.052	.952	.948	23.38	5	.000	แตกต่างกัน

หมายเหตุ IN คือ การทดสอบค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์นั้น ๆ ทั้งหมดภายในครั้งเดียว

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งมีค่าพารามิเตอร์ที่แปรเปลี่ยน จำนวน 5 ค่า จากการทดสอบทั้งหมด 9 ค่า มีเพียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบของ HU2, FCEM4, FCEM5 และ PTSR4 ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งมีค่าพารามิเตอร์ที่แปรเปลี่ยน จำนวน 8 ค่า จากค่าที่ทดสอบทั้งหมด 12 ค่า มีเพียงค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ HU1, FCEM2, FCEM3 และ PTSR2 ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนค่าพารามิเตอร์ของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ (Factor covariance) ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี พบว่า ค่าความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบทุกค่าแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด

สรุปภาพรวมของผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง และแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา พบว่า

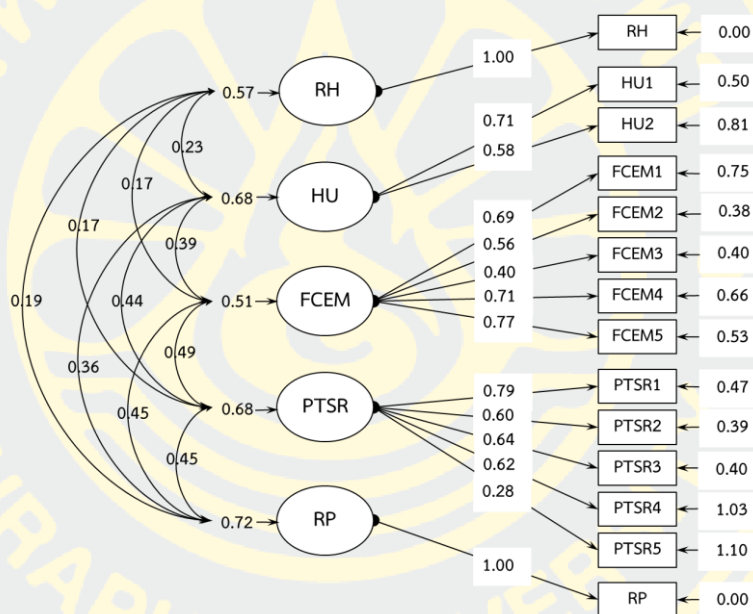
1) รูปแบบโมเดล (Model Form) หรือโครงสร้าง (configural) ของโมเดลการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด คือ มีรูปแบบเหมือนกัน โดยโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพจากแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง มีสัดส่วนค่า Contribution Chi-square เท่ากับ 48.333% (Contribution to Chi-square =96.622) ส่วนแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีสัดส่วนค่า Contribution Chi-square เท่ากับ 51.667% (Contribution to Chi-square =103.288)

2) ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด จากการทดสอบค่าพารามิเตอร์ทั้งหมด 36 ค่า พบว่ามีเพียง 8 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด ซึ่งเป็นลักษณะ Partial Variance หรือค่าพารามิเตอร์ภายในของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี แปรเปลี่ยนบางส่วน โดยเฉพาะค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม

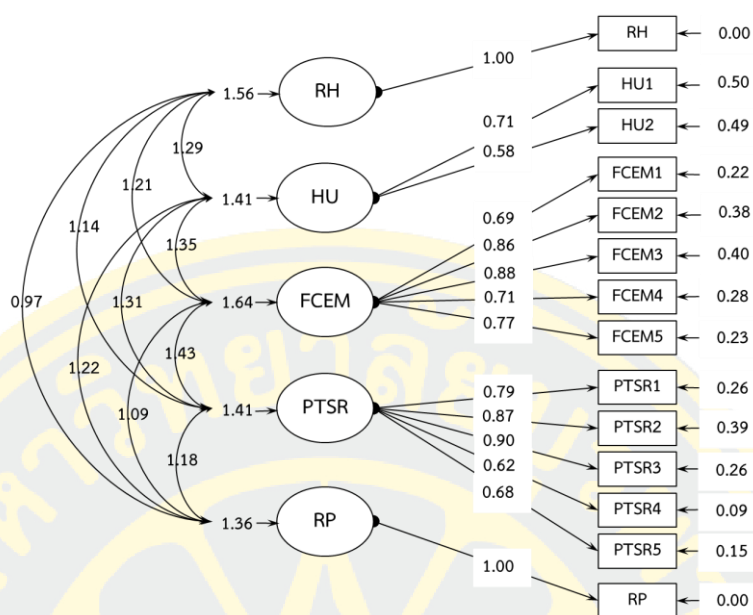
ระหว่างองค์ประกอบที่มีความเข้มงวดในการทดสอบมากที่สุด มีการแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดทุกค่า

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีรูปแบบของโมเดลเหมือนกัน แต่มีค่าพารามิเตอร์แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด

ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 31

Group 1 แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง

Group 2 แบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

Chi-Square = 214.382, df = 124, p-value = 0.000, RMSEA = 0.049

หมายเหตุ ค่าที่ปรากฏในโมเดล คือ ค่า Common Metric Completely Standardized Solution

ภาพที่ 31 โมเดลสรุปผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

การเปรียบเทียบความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพ เป็นการนำโครงสร้างที่ได้จากการพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูจากตอนที่ 2 มาพิจารณาความแตกต่างจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทบทวนและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของแต่ละด้านเป็นเกณฑ์ในการแปลผล ซึ่งมีรายละเอียดของเกณฑ์และผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 37 เกณฑ์แปลผลระดับจิตแห่งความเคารพโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
จำแนกตามด้านองค์ประกอบ

ด้าน	Mean	SD	แปลผลค่าเฉลี่ยของระดับจิตแห่งความเคารพ		
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง
RH	26.34	2.661	22.35 - 24.99	25.00 - 27.67	27.68 - 30.33
HU	31.67	2.903	27.32 - 30.21	30.22 - 33.12	33.13 - 36.02
FCEM	68.86	5.818	60.13 - 65.94	65.95 - 71.77	71.78 - 77.59
PTSR	72.77	6.839	62.51 - 69.34	69.35 - 76.19	76.20 - 83.03
RP	27.57	2.397	23.97 - 26.36	26.37 - 28.77	28.78 - 31.17

ที่มา : สุริพร อนุศาสนนันท์ (2554)

ตารางที่ 38 สถิติเชิงบรรยายของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู จำแนกตามชั้นปีและ
องค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ

องค์ประกอบ ของจิตแห่ง ความเคารพ	ชั้นปี	N	Total score	คะแนนดิบ เฉลี่ย	Mean	SD	แปลผล
RH	1	317	30	5.10	25.50	3.02	ปานกลาง
	2	336	30	5.22	26.09	2.71	ปานกลาง
	3	242	30	5.39	26.95	2.12	ปานกลาง
	4	234	30	5.44	27.21	2.14	ปานกลาง
HU	1	317	36	5.13	30.79	3.31	ปานกลาง
	2	336	36	5.26	31.54	2.89	ปานกลาง
	3	242	36	5.36	32.14	2.50	ปานกลาง
	4	234	36	5.43	32.55	2.31	ปานกลาง
FCEM	1	317	78	5.17	67.18	6.79	ปานกลาง
	2	336	78	5.26	68.34	5.76	ปานกลาง
	3	242	78	5.37	69.86	4.96	ปานกลาง
	4	234	78	5.45	70.88	4.33	ปานกลาง

ตารางที่ 38 (ต่อ)

องค์ประกอบ ของจิตแห่ง ความเคารพ	ชั้นปี	N	Total score	คะแนนดิบ เฉลี่ย	Mean	SD	แปลผล
PTSR	1	317	84	5.00	70.03	7.58	ปานกลาง
	2	336	84	5.19	72.67	6.68	ปานกลาง
	3	242	84	5.31	74.28	6.29	ปานกลาง
	4	234	84	5.36	75.08	5.05	ปานกลาง
RP	1	317	30	5.32	26.61	2.92	ปานกลาง
	2	336	30	5.51	27.54	2.43	ปานกลาง
	3	242	30	5.64	28.18	1.80	ปานกลาง
	4	234	30	5.66	28.30	1.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 38 จิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาและรายด้านองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.10 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.02 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.22 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.71 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.39 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.12 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.44 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.13 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.31 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีจิตแห่งความเคารพด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.26 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.54 ส่วนเบี่ยงเบน

และด้านการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.32 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.92 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.51 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.43 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.64 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.80 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคะแนนดิบเฉลี่ยเท่ากับ 5.66 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.50 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 39 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาริชาชีพรู

องค์ประกอบ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน				
	RH	HU	FCEM	PTSR	RP
RH	1.000				
HU	0.522**	1.000			
FCEM	0.495**	0.581**	1.000		
PTSR	0.460**	0.528**	0.674**	1.000	
RP	0.437**	0.459**	0.543**	0.558**	1.000

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 39 เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) ที่ระบุว่า ตัวแปรตามต้องเป็นตัวแปรต่อเนื่องและมีความสัมพันธ์กัน (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2556, หน้า 260) พบว่า องค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง จำนวน 4 คู่ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.437-0.495 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง จำนวน 6 คู่ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.522-0.674 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Cohen, 1988 อ้างถึงใน ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2556, หน้า 130)

ตารางที่ 40 ความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของประชากร

สถิติ	ค่าสถิติ
Box's M	268.60
F	5.92
df1	45.00
df2	2652902.03
Sig.	0.00

ตารางที่ 40 เป็นการพิจารณาความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของประชากร ด้วย Box's Test พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 5.92 (Sig. ที่ระดับ .05) หมายความว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของประชากรไม่เท่ากัน

ตารางที่ 41 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ

Statistic Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.	Partial Eta Squared (η_p^2)
Pillai's Trace	0.12	9.54	15.00	3369.00	0.00	0.04
Wilks' Lambda	0.88	9.88	15.00	3094.99	0.00	0.04
Hotelling's Trace	0.14	10.19	15.00	3359.00	0.00	0.04
Roy's Largest Root	0.13	28.421	5.00	1123.00	0.00	0.11

เนื่องจากเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของประชากรไม่เท่ากัน เป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุคูณ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติที่มีความแกร่ง (Robustness) กรณีที่ข้อมูลฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นตามที่กล่าวมา จากตารางที่ 41 ผู้วิจัยจะพิจารณาสถิติ Pillai's Trace พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 9.54 (Sig. ที่ระดับ .05) หมายความว่า นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา มี 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมี

ขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ (Partial Eta Squared เท่ากับ 0.04) (Cohen, 1988 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, 2563, หน้า 55) ซึ่งจะทำการทดสอบภายหลัง (Post Hoc) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่เป็นลำดับต่อไป

การทดสอบภายหลัง (Post Hoc) ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิค Hotelling T²'s และ Univariate Test เพราะเป็นวิธีการที่สอดคล้องและเป็นไปตามลักษณะของการทดสอบตัวแปรพหุคูณและมีอำนาจของการทดสอบในระดับสูง (Steven, 2002 อ้างถึงใน ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2556, หน้า 248-249) โดยจะใช้ Hotelling T² วิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งหมด 6 ครั้ง จำนวน 6 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 2, คู่ที่ 2 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 3, คู่ที่ 3 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4, คู่ที่ 4 ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 3, คู่ที่ 5 ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 4 และคู่ที่ 6 ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 ดังนั้นเพื่อเป็นการควบคุม Type I error ผู้วิจัยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติโดยรวม (Overall) เท่ากับ 0.05 ส่วนระดับนัยสำคัญในการทดสอบด้วย Hotelling T²'s เท่ากับ 0.008 (คำนวณได้จาก ระดับนัยสำคัญ Overall/จำนวนคู่ที่เปรียบเทียบ แทนค่าจะได้ $0.05/6 = 0.008$)

เปรียบเทียบคู่ที่ 1 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 2

ตารางที่ 42 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 2

Statistic Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.	Partial Eta Squared (η_p^2)
Pillai's Trace	0.05	6.30	5.00	647.00	0.000	0.05
Wilks' Lambda	0.95	6.30	5.00	647.00	0.000	0.05
Hotelling's Trace	0.05	6.30	5.00	647.00	0.000	0.05
Roy's Largest Root	0.05	6.30	5.00	647.00	0.000	0.05

จากตารางที่ 42 พิจารณาสถิติ Hotelling's Trace พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 9.54 ค่า Sig. เท่ากับ .000 น้อยกว่า .008 (เพื่อควบคุม Type I error พิจารณาว่า Sig. ที่ระดับ .008) หมายความว่า นักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 2 มี 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล

(Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ (Partial Eta Squared เท่ากับ 0.05) (Cohen, 1988 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิติย่นรากร, 2563, หน้า 55)

ตารางที่ 43 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่ง
ความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 2

Source	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	η_p^2
Year_RH	57.56	1	57.56	7.03	.01	.01
Error	5330.56	651	8.19			
Total	440082.00	653				
Year_HU	142.90	1	142.90	19.92	.00	.03
Error	4669.13	651	7.17			
Total	483932.00	653				
Year_FCEM	93.27	1	93.27	9.68	.00	.01
Error	6270.83	651	9.63			
Total	640985.00	653				
Year_PTZR	219.35	1	219.35	5.56	.02	.01
Error	25693.10	651	39.47			
Total	3025290.00	653				
Year_RP	1132.63	1	1132.63	22.27	.00	.03
Error	33114.35	651	50.87			
Total	3362044.00	653				

จากตารางที่ 43 สามารถสรุปได้ว่า

- 1) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ
- 2) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

3) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

4) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

5) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

เปรียบเทียบคู่ที่ 2 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 3

ตารางที่ 44 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 3

Statistic Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.	Partial Eta Squared (η_p^2)
Pillai's Trace	0.12	15.54	5.00	553.00	0.00	0.12
Wilks' Lambda	0.88	15.54	5.00	553.00	0.00	0.12
Hotelling's Trace	0.14	15.54	5.00	553.00	0.00	0.12
Roy's Largest Root	0.14	15.54	5.00	553.00	0.00	0.12

จากตารางที่ 44 พิจารณาสถิติ Hotelling's Trace พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 15.54 ค่า Sig. เท่ากับ .000 น้อยกว่า .008 (เพื่อควบคุม Type I error พิจารณาว่า Sig. ที่ระดับ .008) หมายความว่า นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 3 มี 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง (Partial Eta Squared เท่ากับ 0.12) (Cohen, 1988 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, 2563, หน้า 55)

ตารางที่ 45 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่ง
ความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 3

Source	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	η_p^2
Year_RH	292.24	1	292.24	41.15	.00	.07
Error	3955.74	557	7.10			
Total	385833.00	559				
Year_HU	251.97	1	251.97	28.24	.00	.05
Error	4970.64	557	8.92			
Total	555395.00	559				
Year_FCEM	984.73	1	984.73	26.77	.00	.05
Error	20490.05	557	36.79			
Total	2631922.00	559				
Year_PTSTR	2473.33	1	2473.33	49.71	.00	.08
Error	27712.13	557	49.75			
Total	2917539.00	559				
Year_RP	339.13	1	339.13	54.42	.00	.09
Error	3471.07	557	6.23			
Total	420007.00	559				

จากตารางที่ 45 สามารถสรุปได้ว่า

- 1) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ
- 3) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

4) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) มากกว่านักศึกษาระดับปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง

5) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาระดับปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง

เปรียบเทียบค่าที่ 3 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4

ตารางที่ 46 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 4

Statistic Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.	Partial Eta Squared (η_p^2)
Pillai's Trace	0.16	20.78	5.00	545.00	0.00	0.16
Wilks' Lambda	0.84	20.78	5.00	545.00	0.00	0.16
Hotelling's Trace	0.19	20.78	5.00	545.00	0.00	0.16
Roy's Largest Root	0.19	20.78	5.00	545.00	0.00	0.16

จากตารางที่ 46 พิจารณาสถิติ Hotelling's Trace พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 20.78 ค่า Sig. เท่ากับ .000 น้อยกว่า .008 (เพื่อควบคุม Type I error พิจารณาว่า Sig. ที่ระดับ .008) หมายความว่า นักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 4 มี 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับสูง (Partial Eta Squared เท่ากับ 0.16) (Cohen, 1988 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2563, หน้า 55)

ตารางที่ 47 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่ง
ความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 4

Source	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	η_p^2
Year_RH	393.59	1	393.59	54.91	.00	.09
Error	3935.40	549	7.17			
Total	383176.00	551				
Year_HU	417.73	1	417.73	48.70	.00	.08
Error	4709.40	549	8.58			
Total	553023.00	551				
Year_FCEM	1850.94	1	1850.94	53.69	.00	.09
Error	18927.99	549	34.48			
Total	2625218.00	551				
Year_PTSTR	3432.78	1	3432.78	78.18	.00	.12
Error	24107.14	549	43.91			
Total	2897909.00	551				
Year_RP	388.03	1	388.03	66.22	.00	.11
Error	3217.17	549	5.86			
Total	415063.00	551				

จากตารางที่ 47 สามารถสรุปได้ว่า

- 1) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง
- 3) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง

4) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) มากกว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง

5) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง

เปรียบเทียบค่า 4 ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 3

ตารางที่ 48 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 3

Statistic Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.	Partial Eta Squared (η_p^2)
Pillai's Trace	0.04	4.52	5.00	572.00	0.000	0.04
Wilks' Lambda	0.96	4.52	5.00	572.00	0.000	0.04
Hotelling's Trace	0.04	4.52	5.00	572.00	0.000	0.04
Roy's Largest Root	0.04	4.52	5.00	572.00	0.000	0.04

จากตารางที่ 48 พิจารณาสถิติ Hotelling's Trace พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 4.52 ค่า Sig. เท่ากับ .000 น้อยกว่า .008 (เพื่อควบคุม Type I error พิจารณาว่า Sig. ที่ระดับ .008) หมายความว่า นักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 3 มี 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ (Partial Eta Squared เท่ากับ 0.04) (Cohen, 1988 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2563, หน้า 55)

ตารางที่ 49 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่ง
ความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 3

Source	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	η_p^2
Year_RH	105.32	1	105.32	17.14	.00	.03
Error	3539.82	576	6.15			
Total	408063.00	578				
Year_HU	50.45	1	50.45	6.74	.01	.01
Error	4310.64	576	7.48			
Total	588578.00	578				
Year_FCEM	324.62	1	324.62	10.96	.00	.02
Error	17062.94	576	29.62			
Total	2767038.00	578				
Year_PTSTR	364.74	1	364.74	8.58	.00	.01
Error	24475.12	576	42.49			
Total	3133831.00	578				
Year_RP	56.91	1	56.91	11.91	.00	.02
Error	2752.78	576	4.78			
Total	449767.00	578				

จากตารางที่ 49 สามารถสรุปได้ว่า

- 1) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ
- 2) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ
- 3) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ
- 4) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

5) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

เปรียบเทียบคู่ที่ 5 ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 4

ตารางที่ 50 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 4

Statistic Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.	Partial Eta Squared (η_p^2)
Pillai's Trace	0.07	8.93	5.00	564.00	0.000	0.07
Wilks' Lambda	0.93	8.93	5.00	564.00	0.000	0.07
Hotelling's Trace	0.08	8.93	5.00	564.00	0.000	0.07
Roy's Largest Root	0.08	8.93	5.00	564.00	0.000	0.07

จากตารางที่ 50 พิจารณาสถิติ Hotelling's Trace พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 8.93 ค่า Sig. เท่ากับ .000 น้อยกว่า .008 (เพื่อควบคุม Type I error พิจารณาว่า Sig. ที่ระดับ .008) หมายความว่า นักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 4 มี 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง (Partial Eta Squared เท่ากับ 0.07) (Cohen, 1988 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, 2563, หน้า 55)

ตารางที่ 51 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่ง
ความเคารพ กรณีชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 4

Source	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	η_p^2
Year_RH	171.75	1	171.75	27.72	.00	.05
Error	3519.48	568	6.20			
Total	405406.00	570				
Year_HU	139.41	1	139.41	19.56	.00	.03
Error	4049.40	568	7.13			
Total	586206.00	570				
Year_FCEM	895.74	1	895.74	32.82	.00	.05
Error	15500.88	568	27.29			
Total	2760334.00	570				
Year_PTSTR	804.17	1	804.17	21.89	.00	.04
Error	20870.12	568	36.74			
Total	3114201.00	570				
Year_RP	80.04	1	80.04	18.19	.00	.03
Error	2498.87	568	4.40			
Total	444823.00	570				

จากตารางที่ 51 สามารถสรุปได้ว่า

- 1) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ
- 2) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ
- 3) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ
- 4) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

5) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

เปรียบเทียบคู่ที่ 6 ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4

ตารางที่ 52 ค่าสถิติในการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ กรณีชั้นปีที่ 3 เทียบกับชั้นปีที่ 4

Statistic Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.	Partial Eta Squared (η_p^2)
Pillai's Trace	0.01	1.28	5.00	470.00	0.27	0.01
Wilks' Lambda	0.99	1.28	5.00	470.00	0.27	0.01
Hotelling's Trace	0.01	1.28	5.00	470.00	0.27	0.01
Roy's Largest Root	0.01	1.28	5.00	470.00	0.27	0.01

จากตารางที่ 52 พิจารณาสถิติ Hotelling's Trace พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 1.28 ค่า Sig. เท่ากับ .270 มากกว่า .008 (เพื่อควบคุม Type I error พิจารณาค่า Sig. ที่ระดับ .008) หมายความว่า นักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 3 เทียบกับชั้นปีที่ 4 มี 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามโครงสร้างของจิตแห่งความเคารพ โดยมีขนาดของผล (Effect size) อยู่ในระดับต่ำ (Partial Eta Squared เท่ากับ 0.01) (Cohen, 1988 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร, 2563, หน้า 55)

สรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีจิตแห่งความเคารพทุกองค์ประกอบมากกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีจิตแห่งความเคารพทุกองค์ประกอบมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีจิตแห่งความเคารพทุกองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง จิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัด การตรวจสอบความเที่ยงตรง และแนวทางการประยุกต์ใช้ เป็นการวิจัยด้วยวิธีเชิงผสมผสาน (Mixed method) แบ่งเป็น 3 ระยะ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ

1. ค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก (ระยะที่ 1)

2. พัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ โดยมี วัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ (ระยะที่ 2)

2.1 การตรวจสอบความเป็นเอกมิติ และร้อยละของการอธิบายความผันแปร จำแนก ตามองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออก

2.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก

2.3 การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี

3. วิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับ ปริญญาตรี ในภาคตะวันออก เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา (ระยะที่ 3)

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มี 5 กลุ่ม แบ่งตามระยะและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

ระยะที่ 1 : กลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 กลุ่ม จำนวน 10 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 : (สำหรับวิเคราะห์ EFA และ CFA) ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,036 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิสอง ขั้นตอน

(สำหรับวิเคราะห์ CFA-MTMM) ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 265 คน ได้มาจากการสุ่ม

แบบหลายขั้นตอน และครูพี่เลี้ยงในภาคตะวันออก จำนวน 265 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นครูพี่เลี้ยงที่ดูแลนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่เป็นตัวอย่าง

ระยะที่ 3 : ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,129 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ฉบับ คือ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบ นิยามและตัวบ่งชี้ของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 2) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง 3) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ คำตอบ 4 ตัวเลือก แบบลดหลั่นตามระดับพฤติกรรม ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง และ 4) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการวิจัยระยะที่ 1 มีช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 11 สิงหาคม 2566 ถึง 16 ธันวาคม 2566 การวิจัยระยะที่ 2, 3 มีช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม 2567 ถึง 30 พฤศจิกายน 2567

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการสรุปผลการวิจัยตามระยะและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1

1. การค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก โดยการสังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพร่วมกับผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตแห่งความเคารพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครูพบว่า โครงสร้างองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก (โมเดลสมมติฐานการวัด) มี 7 องค์ประกอบ 21 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind: RM) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง มีสติดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มได้ เคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมส่วนรวม เห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่

รอบตัวทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างสม่ำเสมอ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้อื่น มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ มีจิตเมตตา เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม มีความคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี รู้จักปล่อยวาง ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 การเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH) หมายถึง การแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่เป็นเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งความต่างนั้นอาจมาจากภูมิหลังที่ต่างกันของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้านร่างกาย ความคิด ความรู้สึก พฤติกรรมการแสดงออก ความเชื่อ หรือวัฒนธรรม มีความอดกลั้น ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างจากตน มีความเป็นกลางทางความคิด ไม่ใช่ทัศนคติส่วนตัวในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคลอื่น มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การยอมรับความแตกต่าง (RH1) หมายถึง การยอมรับในความแตกต่างทางด้านร่างกาย พฤติกรรมการแสดงออก ความเชื่อ และวัฒนธรรมของบุคคลอื่นที่แตกต่างจากตน 2) การมีความอดทนอดกลั้น (RH2) หมายถึง การมีความอดทน อดกลั้น ไม่ไปแสดงพฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และ 3) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (RH3) หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่เห็นแตกต่างจากตน มีความเป็นกลางทางความคิด ไม่ใช่ทัศนคติส่วนตัวในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคลอื่น

1.2 ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอายุหรือตำแหน่งทางสังคมที่น้อยกว่าหรือมากกว่าตนก็ตาม มีกิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจที่อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น รวมถึงมีมารยาททางสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ (HU1) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอายุหรือตำแหน่งทางสังคมที่น้อยกว่าหรือมากกว่าตนก็ตาม 2) การแสดงกิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (HU2) หมายถึง การแสดงกิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจที่อ่อนโยน มีสัมมาคารวะต่อบุคคลอื่นและในที่สาธารณะ และ 3) การรู้จักกาลเทศะและมีมารยาททางสังคม (HU3) หมายถึง การรู้จักกาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น รวมถึงมีมารยาททางสังคม

1.3 การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC) หมายถึง การแสดงออกถึงความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีน้ำใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้งานที่ทำร่วมกันประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี และได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การแสดงออกถึงความพึงพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (FC1) หมายถึง

การแสดงออกถึงความพึงพอใจในขณะที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 2) การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นขณะทำงานร่วมกัน (FC2) หมายถึง การมีน้ำใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้งานที่ทำร่วมกันประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และ 3) การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ดี (FC3) หมายถึง การมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี และได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน

1.4 ความเมตตา ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นถึงการรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น รู้สึกยินดีที่เห็นผู้อื่นเป็นสุข เข้าใจในความต้องการของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้โอกาสผู้อื่น มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือหรือสร้างประโยชน์สุขให้กับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM1) หมายถึง การแสดงออกต่อผู้อื่นถึงการรับรู้ความทุกข์ มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (EM2) หมายถึง การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น รู้สึกยินดีที่เห็นผู้อื่นเป็นสุข เข้าใจในความต้องการของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้โอกาสผู้อื่น และ 3) การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม (EM3) หมายถึง การมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือหรือสร้างประโยชน์สุขให้กับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม

1.5 การคิดทางบวก (Positive thinking: PT) หมายถึง การมีทัศนคติหรือมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบด้วยความเข้าใจ มีแง่คิดที่ดี รู้จักปล่อยวาง รู้จักการให้อภัย ยอมรับความผิดพลาดได้ มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต มีความคิดเป็นของตนเอง มองโลกตามความเป็นจริง ไม่คิดคล้อยตามผู้อื่น และพร้อมที่จะแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและลบ (PT1) หมายถึง การมีทัศนคติหรือมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบด้วยความเข้าใจ มีแง่คิดที่ดี รู้จักปล่อยวาง รู้จักการให้อภัย 2) ยอมรับความผิดพลาดได้ มีกำลังใจต่อสู้กับปัญหา (PT2) หมายถึง สามารถยอมรับในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ และมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต และ 3) การมีความคิดเป็นของตนเองไม่คิดคล้อยตามผู้อื่น (PT3) หมายถึง การมีความคิดเป็นของตนเอง มองโลกตามความเป็นจริง ไม่คิดคล้อยตามผู้อื่น และพร้อมที่จะแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเคารพผู้อื่น

1.6 การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR) หมายถึง การมีความคิดที่ดีต่อตัวเอง พึงพอใจในตัวเอง มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง มีสติดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เลือกระทำในสิ่งที่ส่งผลดีต่อตัวเองโดยไม่กระทบผู้อื่น เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการของตัวเอง และสามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตได้อย่างเหมาะสม มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง (SR1) หมายถึง การมีความคิดที่ดีต่อตัวเอง รู้สึกพึงพอใจในตัวเอง มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง 2) การรู้จักหน้าที่

ความรับผิดชอบของตัวเอง (SR2) หมายถึง การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เลือกระทำในสิ่งที่ส่งผลดีต่อตัวเองโดยไม่กระทบผู้อื่น และ 3) การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของตัวเอง (SR3) หมายถึง การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการของตัวเอง และสามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

1.7 การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP) หมายถึง การเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในสังคมโลก เช่น ธรรมชาติ สัตว์ ป่าเขา แม่น้ำ ทะเล หลักคำสอน วัฒนธรรม จารีตประเพณี กฎระเบียบ กฎหมาย สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ ทำนุบำรุงรักษาไว้ ไม่ไปรุกรานหรือทำลายให้เกิดความเสียหาย ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมอย่างสม่ำเสมอ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว (RP1) หมายถึง การเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในสังคมโลก เช่น ธรรมชาติ สัตว์ ป่าเขา แม่น้ำ ทะเล หลักคำสอน วัฒนธรรม จารีตประเพณี กฎระเบียบ กฎหมาย สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ ทำนุบำรุงรักษาไว้ ไม่ไปรุกรานหรือทำลายให้เกิดความเสียหาย 2) การปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาของสังคม (RP2) หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ และวัฒนธรรมของสังคมอย่างสม่ำเสมอ และ 3) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (RP3) หมายถึง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่

สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2

2. การพัฒนาโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ โดยผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ย่อย เป็นดังนี้

2.1 การตรวจสอบความเป็นเอกมิติ และร้อยละของการอธิบายความผันแปร จำแนกตามองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออก พบว่า โครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 ไม่ผ่านเกณฑ์พิจารณาคุณภาพด้านอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นตามตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (FC) ด้านการคิดทางบวก (PT) และด้านการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) ผู้วิจัยจึงใช้ดุลพินิจตามเกณฑ์ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความเป็นเอกมิติ (ค่า $KMO \geq 0.5$, ค่าไคเกน มีค่ามากกว่า 1.00 เพียง 1 ค่า, ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ≥ 0.3) ปรับโครงสร้างของตัวบ่งชี้ใหม่เป็นด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) จาก 3 ตัวบ่งชี้ (RH1, RH2, RH3) ปรับเหลือ 1 ตัวบ่งชี้ คือ RH (จาก RH1+RH2+RH3) มี 5 ข้อคำถาม โดยทั้ง 5 ข้อคำถาม แสดงถึง

โครงสร้างเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) ได้ร้อยละ 45.934 ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) จาก 3 ตัวบ่งชี้ (HU1, HU2, HU3) ปรับเหลือ 2 ตัวบ่งชี้ คือ HU1 (จาก HU1+HU3) มี 4 ข้อคำถาม โดยทั้ง 4 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ HU1 ได้ร้อยละ 48.556 และ HU2 มี 2 ข้อคำถาม โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ HU2 ได้ร้อยละ 74.978 ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (FC) จาก 3 ตัวบ่งชี้ (FC1, FC2, FC3) ปรับเหลือ 2 ตัวบ่งชี้ คือ FC1 (จาก FC1+FC2) มี 3 ข้อคำถาม โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ FC1 ได้ร้อยละ 60.956 และ FC2 (จากเดิม FC3) มี 3 ข้อคำถาม โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ FC2 ได้ร้อยละ 69.327 ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM) มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ EM1 มี 3 ข้อคำถาม โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ EM1 ได้ร้อยละ 68.137 EM2 มี 2 ข้อคำถาม โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ EM2 ได้ร้อยละ 75.850 และ EM3 มี 2 ข้อคำถาม โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ EM3 ได้ร้อยละ 78.634 ด้านการคิดทางบวก (PT) จาก 3 ตัวบ่งชี้ (PT1, PT2, PT3) ปรับเหลือ 2 ตัวบ่งชี้ คือ PT1 มี 4 ข้อคำถาม โดยทั้ง 4 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ PT1 ได้ร้อยละ 58.015 และ PT2 (จาก PT2+PT3) มี 3 ข้อคำถาม โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ PT2 ได้ร้อยละ 66.374 การเคารพตัวเอง (SR) มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ SR1 มี 3 ข้อคำถาม โดยทั้ง 3 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ SR1 ได้ร้อยละ 67.698 SR2 มี 2 ข้อคำถาม โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ SR2 ได้ร้อยละ 79.399 และ SR3 มี 2 ข้อคำถาม โดยทั้ง 2 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้ SR3 ได้ร้อยละ 79.624 และด้านการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) จาก 3 ตัวบ่งชี้ (RP1, RP2, RP3) ปรับเหลือ 1 ตัวบ่งชี้ คือ RP (จาก RP1+RP2+RP3) มี 5 ข้อคำถาม โดยทั้ง 5 ข้อคำถาม แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) ได้ร้อยละ 52.794 ซึ่งทำให้ได้โครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูหลังปรับใหม่ มี 7 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้

2.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก พิจารณาจาก 1) ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัด โดยพิจารณาจากดัชนี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 Absolute fit indices พิจารณาจากดัชนี $\chi^2/df \leq 3$, GFI ≥ 0.90 , RMSEA ≤ 0.08 และ SRMR ≤ 0.08 กลุ่มที่ 2 Incremental fit indices พิจารณาจากดัชนี NFI ≥ 0.90 , NNFI ≥ 0.95 , และ CFI ≥ 0.95 และกลุ่มที่ 3 Parsimony fit indices พิจารณาจากดัชนี AGFI ≥ 0.85 (กรณี N>250 และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13-29 ตัวแปร (Hair et al., 2014; Schermelleh-Engel et al., 2003) และ

2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัด ประกอบด้วย ความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) พิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ควรมีค่า 0.50 ขึ้นไป ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average variance extracted: ρ_v) ควรมีค่า 0.50 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability: ρ_c) ควรมีค่า 0.60 ขึ้นไป และ ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) ระหว่างองค์ประกอบ พิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบไม่ควรสูงเกิน 0.80 เพราะอาจเกิดปัญหาทั้ง 2 องค์ประกอบ กำลังวัดในสิ่งเดียวกันหรือเป็นโครงสร้างองค์ประกอบเดียวกัน (Hair et al., 2014) โดยทำการสรุปผลการตรวจสอบจำแนกตามเครื่องมือวัด ดังนี้

2.2.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่ง

ความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก กรณีใช้แบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง หลังปรับโมเดล พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 7 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากดัชนี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 Absolute fit indices กลุ่มที่ 2 Incremental fit indices และกลุ่มที่ 3 Parsimony fit indices ผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่ไม่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเนื่องจากผ่านเกณฑ์การประเมินด้านความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า แต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านความเหมาะสมของความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ คือ มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบจำนวน 9 คู่ สูงเกิน 0.80 โดยเฉพาะด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (FC) กับด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM) และด้านการคิดทางบวก (PT) กับด้านการเคารพตัวเอง (SR) มีความสัมพันธ์กันสูงถึง 0.879 และ 0.883 ตามลำดับ ซึ่งบ่งบอกถึงปัญหาในการจำแนกโครงสร้างองค์ประกอบ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงรวมองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันสูงเข้าด้วยกันและทำการตรวจสอบความเป็นเอกมิติขององค์ประกอบอีกครั้ง โดยผลการตรวจสอบความเป็นเอกมิติขององค์ประกอบใหม่ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ พบว่า ค่า KMO เท่ากับ 0.871, ค่าไคเกน เท่ากับ 3.460 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 เพียง 1 ค่า, ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.814-0.856 หมายถึง ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน โดยทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) ได้ร้อยละ 69.194 ด้านการคิดทางบวก และการเคารพตัวเอง (PTSR) จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ พบว่า ค่า KMO เท่ากับ 0.873, ค่าไคเกน เท่ากับ 3.556 ซึ่งมีความมากกว่า 1.00 เพียง 1 ค่า, ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.811-0.871 หมายถึง ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ มุ่งวัดในประเด็นเดียวกัน โดยทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ แสดงถึงโครงสร้างเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบด้านการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) ได้ร้อยละ 71.171

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลังปรับโครงสร้างใหม่ มี 5 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ มาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอีกครั้ง หลังปรับโมเดล พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากดัชนี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 Absolute fit indices กลุ่มที่ 2 Incremental fit indices และกลุ่มที่ 3 Parsimony fit indices 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยพิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบ, ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า และความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบมีความเหมาะสม จึงสรุปว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู และเครื่องมือวัดประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดและประเมินจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา หลังปรับโมเดล พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 5 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากดัชนี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 Absolute fit indices กลุ่มที่ 2 Incremental fit indices และกลุ่มที่ 3 Parsimony fit indices แต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยพิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบ, ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า แต่ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบไม่เหมาะสม คือ มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบจำนวน 6 คู่ สูงเกิน 0.80 จึงสรุปว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไม่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ดังนั้น เครื่องมือดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดและประเมินจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง หลังปรับโมเดล พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 5 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 1) ความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากดัชนี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1

Absolute fit indices กลุ่มที่ 2 Incremental fit indices และกลุ่มที่ 3 Parsimony fit indices แต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้าน 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยพิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบ, ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ จึงไม่มีความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า ส่วนความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบมีความเหมาะสม จึงสรุปว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไม่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ดังนั้น เครื่องมือดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดและประเมินจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.4 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) ซึ่งเป็นวิธีที่มีความละเอียดในแง่ของการพิจารณาความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) มีขั้นตอนในการพิจารณา 3 ขั้นตอน คือ 1) ทำการวิเคราะห์ CFA-MTMM สำหรับตรวจสอบโมเดล CTCM (โมเดลสมมติฐาน/โมเดลเส้นฐาน), โมเดล NTCM, โมเดล PCTCM และโมเดล CTUM 2) ทดสอบความเที่ยงตรงแบบลู่เข้าโดยทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของ Goodness-of-Fit (χ^2 , Degrees of Freedom, CFI, p value) ระหว่างโมเดล 1 (CTCM) กับโมเดล 2 (NTCM) และ 3) ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนกโดยทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของ Goodness-of-Fit (χ^2 , Degrees of Freedom, CFI, p value) ระหว่างโมเดล 1 (CTCM) กับโมเดล 3 (PCTCM) และระหว่างโมเดล 1 (CTCM) กับโมเดล 4 (CTUM)

ผลการตรวจสอบ CFA-MTMM ของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มี 5 คุณลักษณะ 3 วิธีการวัด ในขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบโมเดล CTCM (โมเดลสมมติฐาน/เส้นฐาน) เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) กับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากคุณลักษณะเดียวกันแต่วิธีการวัดต่างกันไม่เป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ CFA-MTMM คือ ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 0.604-0.897 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับสูง แต่ในทางทฤษฎีควรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (Kyriazos, 2018, p. 2631) และความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 0.110-0.281 ซึ่งค่อนข้างต่ำและบางค่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในทางทฤษฎีควรมีความสัมพันธ์ในระดับสูง จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่าโมเดลสมมติฐานหรือโมเดลเส้นฐาน (CTCM) ไม่มีคุณสมบัติที่สามารถนำมาทดสอบความเที่ยงตรงแบบลู่เข้า (Convergent validity) และ

ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนรูปแบบการวิเคราะห์ตามข้อเสนอแนะของ Kenny (1979 cited in Kyriazos, 2018, p. 2636) และ Marsh (1989 cited in Kyriazos, 2018, p. 2636) ซึ่งเสนอทางเลือกในการสร้างพารามิเตอร์ MTMM Model เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อวิเคราะห์ CTCM Model ด้วยการวิเคราะห์ Correlated Uniqueness Models (CU Model) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากคุณลักษณะเดียวกันแต่วิธีการวัดต่างกัน และค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันกับการวิเคราะห์ CTCM Model คือ ค่าพารามิเตอร์ในโมเดลไม่เป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ CFA-MTMM และมีค่าผิดปกติเกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงยุติการทดสอบ CFA-MTMM และสรุปผลว่า การประเมินความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) พบว่า ค่าพารามิเตอร์ในโมเดลไม่เป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ CFA-MTMM จึงไม่สามารถใช้โมเดลดังกล่าวมาประเมินความเที่ยงตรงได้ แต่ทั้งนี้ความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้ถูกพิสูจน์ว่ามีความเที่ยงตรงในหัวข้อที่ 2.2.1 มาแล้ว

2.3 การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างวิธีการวัด 3 วิธี กรณีวัดด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง กรณีวัดด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และกรณีวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง โดยจะทำการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดเป็นรายคู่ มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ทดสอบรูปแบบโมเดล (Model Form) หรือโครงสร้างของตัวแปร รูปแบบเมทริกซ์และสถานะเมทริกซ์ ถ้าพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ค่าดัชนีในโมเดลผ่านเกณฑ์การประเมิน) แสดงว่าทั้งสองวิธีการวัดมีรูปแบบโมเดลเหมือนกันหรือไม่แปรเปลี่ยน จึงจะทำการทดสอบในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป แต่ถ้าหากพบว่าโมเดลไม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ก็จะยุติการทดสอบ แสดงว่าโมเดลแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด 2) ทดสอบค่าพารามิเตอร์ภายในโมเดลของทั้งสองวิธีการวัด ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยจะทำการทดสอบ 3 เมทริกซ์ ได้แก่ 1) เมทริกซ์ของน้ำหนักองค์ประกอบ 2) เมทริกซ์ของความคลาดเคลื่อนจากการวัดของตัวบ่งชี้ และ 3) เมทริกซ์ของความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ ซึ่งผลการทดสอบสรุปได้ดังนี้

2.3.1 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ในขั้นตอนที่ 1 พบว่า รูปแบบโมเดล (Model Form) ของโมเดลการวัดไม่

แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีกลุ่ม Absolute fit indices และกลุ่ม Incremental fit indices ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และขั้นตอนที่ 2 พบว่า ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือแปรเปลี่ยนบางส่วน เนื่องจาก 1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบส่วนใหญ่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด มีจำนวน 3 ค่า จาก 9 ค่า ที่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด คือ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของ FCEM5, PTSR2 และ PTSR3 2) ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด มีจำนวน 2 ค่า จาก 12 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ FCEM2 และ FCEM4 และ 3) ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด มีจำนวน 2 ค่า จาก 12 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด คือ ค่าความแปรปรวนร่วมระหว่าง RH กับ FCEM และ FCEM กับ PTSR จึงสรุปว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีรูปแบบโมเดล (Model Form) ของโมเดลการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด แต่ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด

2.3.2 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ในขั้นตอนที่ 1 พบว่ารูปแบบโมเดล (Model Form) ของโมเดลการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัดเนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีกลุ่ม Absolute fit indices และกลุ่ม Incremental fit indices ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และขั้นตอนที่ 2 พบว่า ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือแปรเปลี่ยนบางส่วน เนื่องจาก 1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด มีจำนวน 3 ค่า จาก 9 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด คือ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของ FCEM5, PTSR3 และ PTSR4 2) ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด มีจำนวน 5 ค่า จาก 12 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวบ่งชี้ HU1, FCEM2, FCEM5, PTSR2 และ PTSR3 และ 3) ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ พบว่า เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมไม่สามารถวิเคราะห์ได้เนื่องจาก Covariance Matrix is not positive จึงสรุปว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบสอบถามมาตรา

ส่วนประมาณค่าและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง มีรูปแบบโมเดล (Model Form) ของโมเดลการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด แต่ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด

2.3.3 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ในขั้นตอนที่ 1 พบว่า รูปแบบโมเดล (Model Form) ของโมเดลการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีกลุ่ม Absolute fit indices และกลุ่ม Incremental fit indices ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และขั้นตอนที่ 2 พบว่า ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือแปรเปลี่ยนบางส่วน เนื่องจาก 1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด มีจำนวน 4 ค่า จาก 9 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด คือ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของ HU2, FCEM4, FCEM5 และ PTSR4 2) ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวเองซึ่งส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด มีจำนวน 4 ค่า จาก 12 ค่า ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวเองซึ่ง HU1, FCEM2, FCEM3 และ PTSR2 และ 3) ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ พบว่า ค่าความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบทุกค่าแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัด จึงสรุปว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ระหว่างวิธีการวัดด้วยแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา มีรูปแบบโมเดล (Model Form) ของโมเดลการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด แต่ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด

สรุปผลการวิจัยระยะที่ 3

3. วิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาศึกษาวิชาชีพรู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออก เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา เบื้องต้นได้ทำการวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย พบว่า นักศึกษาทุกระดับชั้นปีมีจิตแห่งความเคารพทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง แต่ค่าเฉลี่ยของจิตแห่งความเคารพมีแนวโน้มสูงขึ้นตามระดับชั้นปีที่ศึกษา จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพเป็นลำดับต่อไป โดยทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม RH, HU, FCEM, PTSR และ RP ตัวแปรตามต้องเป็นตัวแปรต่อเนื่องและมีความสัมพันธ์กันตามเงื่อนไข การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2556, หน้า 260) พบว่า องค์ประกอบของ

จิตแห่งความเคารพมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง จำนวน 4 คู่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง จำนวน 6 คู่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากนั้นพิจารณาความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน- ความแปรปรวนร่วมของประชากร ด้วย Box's Test พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 5.92 (Sig. ที่ระดับ .05) หมายความว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของประชากรไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติที่มีความแกร่ง (Robustness) ในกรณีที่ข้อมูลฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น (Sig. ที่ระดับ .05) พิจารณาสถิติ Pillai's Trace พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 9.54 (Sig. ที่ระดับ .05) หมายความว่า นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา มี 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ จากนั้นทำการทดสอบภายหลัง (Post Hoc) เลือกใช้เทคนิค Hotelling T2's และ Univariate Test เพราะเป็นวิธีการที่สอดคล้องและเป็นไปตามลักษณะของการทดสอบตัวแปรพหุคูณและมีอำนาจของการทดสอบในระดับสูง (Steven, 2002 อ้างถึงใน ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2556, หน้า 248-249) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ จำนวน 6 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 2, คู่ที่ 2 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 3, คู่ที่ 3 ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4, คู่ที่ 4 ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 3, คู่ที่ 5 ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 4 และคู่ที่ 6 ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติโดยรวม (Overall) เท่ากับ 0.05 ส่วนระดับนัยสำคัญในการทดสอบด้วย Hotelling T2's เท่ากับ 0.008 เพื่อเป็นการควบคุม Type I error สรุปผลได้ดังนี้

จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 2 ด้าน

1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และมีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 3 ด้าน

1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงาน

ร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และมีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 1 เทียบกับชั้นปีที่ 4 ด้าน

1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับสูง และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และมีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง

จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 3 ด้าน

1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และมีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 2 เทียบกับชั้นปีที่ 4 ด้าน

1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) มีการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และมีการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดของผล (Effect Size) อยู่ในระดับต่ำ

จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครูระดับชั้นปีที่ 3 เทียบกับชั้นปีที่ 4 ด้าน

1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH) 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU) 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM) 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลในภาพรวม คือ นักศึกษาวิชาชีพครูมีจิตแห่งความเคารพทุกองค์ประกอบแตกต่างกันตามระดับชั้นปีที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยชั้นปีที่ 3 มากกว่าชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 2 มากกว่าชั้นปีที่ 1 ส่วนชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีจิตแห่งความเคารพทุกองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลเฉพาะผลการวิจัยที่ต้องการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน แบ่งเป็น 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองที่เป็นเครื่องมือหลัก พบว่า มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ซึ่งสามารถจัดโครงสร้างองค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น 3) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น 4) การคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง และ 5) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า โมเดลการวัดที่ได้จากการวิจัยมีความสอดคล้องกับบริบทประชากรที่เป็นนักศึกษาวิชาชีพครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างแท้จริง โดยผ่านความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตแห่งความเคารพและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูเข้ามามีบทบาทใน

การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ และยังได้สังเคราะห์ เอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับจิตแห่งความเคารพที่หลากหลายซึ่งเป็นที่ยอมรับของ นักวิชาการ ทำให้ได้โครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับ ปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Gardner (2006) ที่กล่าวว่า การพัฒนาจิตแห่งความเคารพจะเกิดขึ้นเมื่อมีการพัฒนาในด้าน 1) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร เน้นประสบการณ์การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความเคารพระหว่างบุคคล พยายามเข้าใจ ผู้อื่นแม้จะมีความแตกต่าง มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตลอดจนทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 2) การเคารพสิทธิมนุษยชน เป็นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เลือกปฏิบัติต่อกัน เคารพในความแตกต่างและได้รับความยุติธรรมอย่างเสมอภาค 3) ความเมตตา จิตแห่งความเคารพจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นที่สะท้อนถึงความพยายามที่จะ ช่วยเหลือและเข้าใจผู้อื่น เกิดจากจิตที่มีความรักความสงสาร เป็นความสามารถ ในการรับรู้ความทุกข์ และต้องการสร้างประโยชน์สุขให้ผู้อื่น 4) การคิดทางบวก เป็นการมีมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในทางลบด้วยความเข้าใจ ยอมรับความผิดพลาดได้ มีแง่คิดที่ดี มีกำลังใจ มีความสุข มีแรงจูงใจที่จะ ต่อสู้กับชีวิต ไม่คิดถอยตามผู้อื่น และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับ แนวคิดของ Lickona (1991) ที่กล่าวว่า จิตเคารพมีรูปแบบสำคัญอยู่ 3 อย่าง คือ 1) ความเคารพนับถือและเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกรักภูมิใจในตนเอง ดูแลตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ ดำเนินชีวิต อย่างมีคุณค่า เลือกระทำในสิ่งที่ส่งผลดีต่อตนเอง หลีกเลี่ยงการตำหนิตนเอง 2) ความเคารพนับถือ ผู้อื่น เป็นความรู้สึกรักเห็นคุณค่าในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างระหว่าง บุคคล ส่งผลให้แสดงความเคารพต่อผู้อื่นทั้งทางกายและวาจา เช่น การให้เกียรติ การเคารพสิทธิและ ความคิดเห็น เป็นต้น 3) ความเคารพนับถือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว เป็นความรู้สึกรักเห็นคุณค่าของ สิ่งแวดล้อมทุกอย่างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ตลอดจนกฎเกณฑ์ทางสังคม ต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนการดำรง ชีวิต ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเคารพต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น การเคารพกฎหมาย กฎระเบียบ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร เป็นต้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระชน พลโยธา (2560) ที่ศึกษา รูปแบบในการพัฒนาจิตแห่งความเคารพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการวิจัยเชิง คุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพ ประกอบด้วย 1) การเปิดใจกว้าง เป็นการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นที่เห็นต่างด้วยความเข้าใจและมีเหตุผล 2) การเคารพสิทธิของ ผู้อื่น เป็นการเคารพการตัดสินใจ ไม่ไปก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น 3) ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็น การแสดงออกถึงการมีสัมมาคารวะ มีวาจาที่สุภาพ มีจิตใจที่อ่อนโยน และมีมารยาททางสังคมที่ดี และ 4) การไม่ตัดสินบุคคลแบบภาพพจน์เหมารวม เป็นการพิจารณาบุคคลอื่นด้วยความรอบคอบไม่ ต่วนตัดสินโดยปราศจากข้อมูลที่เพียงพอ หรือไม่คิดถอยตามผู้อื่น น้ำทิพย์ งามอาภาวณิชย์ (2561) ที่

ศึกษาการพัฒนาแบบวัดจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดของการ์ดเนอร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพที่ใช้ประเมินนักเรียนที่มีความสอดคล้องกัน คือ ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น ด้านความเมตตา และ ด้าน การคิดเชิงบวก กัญญาวดี แสงงาม (2559) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของจิตเคารพนับถือและรูปแบบเสริมสร้างจิตเคารพนับถือสู่ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาปริญญาตรี โดยองค์ประกอบของจิตเคารพนับถือที่ใช้ประเมินนักศึกษาที่มีความสอดคล้องกัน คือ ด้านความเคารพนับถือตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความเคารพนับถือผู้อื่น และด้านความเคารพนับถือสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากบุคคล กานต์รวี บุญญานุสิทธิ์ (2554) ที่ศึกษาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนแบบบริการสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยองค์ประกอบของจิตแห่งความเคารพที่ใช้ประเมินนักศึกษาที่มีความสอดคล้องกัน คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชน ด้านความเมตตา และด้านความคิดทางบวก

นอกจากเครื่องมือวัดประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองซึ่งเป็นเครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยใช้ตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดแล้ว ยังได้สร้างเครื่องมือวัดอีก 2 รูปแบบ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง เพื่อใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ได้เครื่องมือหลายประเภทสำหรับเลือกใช้ประเมินจิตแห่งความเคารพตามความเหมาะสมหรือตามบริบทที่ต้องการ ผลการวิจัยกรณีใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพไม่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเนื่องจากความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบไม่เหมาะสม คือ มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบจำนวน 6 คู่ สูงเกิน 0.80 แสดงถึงโครงสร้างองค์ประกอบกำลังวัดในสิ่งเดียวกันหรือเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากผู้ประเมินจิตแห่งความเคารพเป็นครูที่เลี้ยงไม่ใช่ตัวของนักศึกษาเอง รวมถึงตัวแปรจิตแห่งความเคารพเป็นตัวแปรทางจิตวิทยา (Psychological variables) ผู้ประเมินต้องเป็นเจ้าของจิตแห่งความเคารพเท่านั้น คนอื่นไม่สามารถมาประเมินแทนได้ ตลอดจนครูที่เลี้ยงมีโอกาสได้ใกล้ชิดเห็นพฤติกรรมของนักศึกษาในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพียง 1 ภาคการศึกษา (4 เดือน) ตอนนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้เห็นแต่ภาพพจน์เชิงบวกในทุกมิติ ยังไม่รู้จักตัวตนที่แท้จริงของนักศึกษา และนักศึกษาเองก็ต้องประพฤติตนให้เหมาะสมในช่วงเวลาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่แล้ว เพราะพฤติกรรมที่แสดงออกส่งผลต่อการประเมินการออกฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา จึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัด ผลการประเมินจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาจึงออกมาค่อนข้างสูงในทุกองค์ประกอบ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่าง

องค์ประกอบด้วย ส่วนกรณีใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพไม่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเนื่องจากไม่มีความเที่ยงตรงแบบคู่เข้า โดยพิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบ, ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (ρ_c) มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากโจทย์สถานการณ์และรายการคำตอบที่สร้างขึ้นอาจมีความยาวมากเกินไป ทำให้ผู้ประเมินรู้สึกเบื่อหน่ายในการอ่านหรือตอบคำถาม สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นอาจไม่ตรงกับประสบการณ์ที่แท้จริงของผู้ประเมิน หรืออารมณ์ ณ เวลานั้นของผู้ประเมินอาจทำให้ผลการประเมินเปลี่ยนไป และอาจมีความลำเอียงจากการตอบตามแบบที่ควรจะเป็น (Social desirability bias) คือ ผู้ประเมินอาจเลือกคำตอบที่ดีที่สุดในทางสังคมมากกว่าพฤติกรรมหรือความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง จึงส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัด ผลการประเมินไม่สะท้อนตามความเป็นจริงและขาดความน่าเชื่อถือ

2. สำหรับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ CFA-MTMM พบว่า ค่าพารามิเตอร์ในโมเดลไม่เป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ CFA-MTMM คือน้ำหนักองค์ประกอบจากคุณลักษณะเดียวกันแต่วิธีการวัดต่างกัน ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ (Traits) มีความสัมพันธ์ในระดับสูงซึ่งในทางทฤษฎีควรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (Kyriazos, 2018, p. 2631) และความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด (Methods) บางค่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งในทางทฤษฎีควรมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ดังนั้นจึงสรุปว่า โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไม่สามารถใช้เทคนิคการวิเคราะห์ CFA-MTMM เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างได้ เนื่องจากเครื่องมือวัด 2 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง ไม่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเหตุผลดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้ว รวมถึงโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพอาจมีความซับซ้อนมากเกินไป มีการกำหนดพารามิเตอร์มากเกินไปของโมเดล MTMM จึงส่งผลต่อการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค CFA-MTMM (Byrne, 2012 อ้างถึงใน Wothke, 1993)

3. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพระหว่าง 3 วิธีการวัด หรือ 3 เครื่องมือวัด ได้แก่ 1) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง 2) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และ 3) แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง เพื่อทดสอบว่ามีรูปแบบของโมเดล (Model Form) และค่าพารามิเตอร์ของโมเดลการวัดเหมือนกัน หรือแปรเปลี่ยนไปตามวิธี

การวัดหรือเครื่องมือวัด โดยทำการทดสอบเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดระหว่างแบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองกับแบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา พบว่า โมเดลการวัดมีรูปแบบหรือโครงสร้างของโมเดลเหมือนกันไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด แต่ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด ส่วนผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดระหว่างแบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองกับแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า โมเดลการวัดมีรูปแบบหรือโครงสร้างของโมเดลเหมือนกันไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด แต่ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด และผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดระหว่างแบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษากับแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า โมเดลการวัดมีรูปแบบหรือโครงสร้างของโมเดลเหมือนกันไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด แต่ค่าพารามิเตอร์ส่วนใหญ่ของโมเดลการวัดแปรเปลี่ยนระหว่างวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัด ดังนั้น การประเมินจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูควรใช้แบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองจะมีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือที่สุด ส่วนแบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาและแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองไม่มีความเหมาะสมหรือมีคุณภาพเพียงพอที่จะนำมาใช้ประเมินจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครูได้ เนื่องจากจิตแห่งความเคารพเป็นตัวแปรทางจิตวิทยา (Psychological variables) ผู้ประเมินต้องเป็นตัวของตัวเอง นักศึกษาเอง ครูพี่เลี้ยงไม่สามารถมาประเมินแทนได้ โจทย์สถานการณ์และรายการคำตอบในแบบวัดเชิงสถานการณ์ที่สร้างขึ้นอาจมีความยาวมากเกินไป ทำให้ผู้ประเมินรู้สึกเบื่อหน่ายในการอ่านหรือตอบคำถาม สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นอาจไม่ตรงกับประสบการณ์ที่แท้จริงของผู้ประเมิน และอาจมีความลำเอียงจากการตอบตามแบบที่ควรจะเป็น (Social desirability bias) คือ การตอบตามแบบที่สังคมคาดหวังไม่ได้ตอบตามความเป็นจริงของตนเอง

4. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า ในภาพรวม นักศึกษาทุกระดับชั้นปีมีจิตแห่งความเคารพด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (RH), ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (HU), ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ความเมตตา เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (FCEM), ด้านการคิดทางบวกและการเคารพตัวเอง (PTSR) และด้านการเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (RP) อยู่

ในระดับปานกลาง แต่ค่าเฉลี่ยของจิตแห่งความเคารพมีแนวโน้มสูงขึ้นตามระดับชั้นปีที่ศึกษา จึงทำการทดสอบความแตกต่างของจิตแห่งความเคารพและเปรียบเทียบรายคู่ตามระดับชั้นปี พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีจิตแห่งความเคารพทุกด้านมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีจิตแห่งความเคารพทุกด้านมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีจิตแห่งความเคารพทุกด้านมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีจิตแห่งความเคารพทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออก มีจิตแห่งความเคารพแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา โดยจิตแห่งความเคารพมีแนวโน้มสูงขึ้นตามระดับชั้นปีที่ศึกษา เนื่องจากหลักสูตรวิชาชีพครูในแต่ละสถาบันการศึกษาจะมีแผนการพัฒนาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านจิตวิญญาณความเป็นครู จิตเคารพ จิตอาสา จิตจริยธรรม ความเป็นผู้นำ ตลอดจนด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับนักศึกษาเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นปีที่ศึกษา และครบถ้วนสมบูรณ์ในระดับชั้นปีที่ 3 เพื่อให้ นักศึกษามีความพร้อมด้านสมรรถนะความเป็นครู พร้อมออกฝึกสอน ฝึกประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูในสถานศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งนักศึกษาทุกคนต้องพบเจอในระดับชั้นปีที่ 4 จึงเป็นเหตุผลสนับสนุนการมีจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับที่สูงกว่าชั้นปีอื่น ๆ และไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครู อาจารย์ นักวิจัย หรือผู้สนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องจิตแห่งความเคารพ ควรนำโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้โดยการลดรูปโครงสร้างองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ สู่เครื่องมือวัด อาจพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามหรือรูปแบบของเครื่องมือวัดให้สอดคล้องกับบริบทของประชากรที่ทำการศึกษา แต่ยังคงความหมายอยู่ภายใต้ของตัวบ่งชี้เดิม

1.2 โมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านการประเมินคุณภาพแล้ว พบว่ามีความเที่ยงตรง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครูในภาคตะวันออก ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ สามารถนำโมเดลการวัดและเครื่องมือวัดจิตแห่งความเคารพประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ฉบับนักศึกษาประเมินตนเองที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประเมินนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อประเมินจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาในแต่ละด้าน อันนำไปสู่การทบทวนและวางแผนพัฒนานักศึกษาต่อไป

ส่วนแบบวัดจิตแห่งความเคารพประเภทมาตราส่วนประมาณค่าฉบับครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตน ถึงแม้ว่าจะผ่านเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ลงความเห็นแล้วว่ามีความเหมาะสม แต่ผลการวิจัยสรุปว่าไม่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ดังนั้น จึงไม่สามารถนำแบบวัดทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว ไปใช้ประเมินจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครูในภาคตะวันออกได้

1.3 ผู้สนใจสามารถนำโมเดลการวัดและเครื่องมือวัดจิตแห่งความเคารพประเภทมาตราส่วนประมาณค่าฉบับนักศึกษาประเมินตนเองที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยที่มีบริบทในลักษณะเดียวกัน หรือต่างบริบทกันเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของทฤษฎี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งถัดไป

2.1 ควรทบทวนกรอบมโนทัศน์พื้นฐาน (Reconceptualization) จิตแห่งความเคารพให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประชากรที่ทำการศึกษา ซึ่งอาจแตกต่างจากบริบทที่เป็นนักศึกษาวิชาชีพครู อาจพิจารณาออกแบบรูปแบบของการวัดใหม่ เลือกรูปแบบการวัดที่หลากหลายให้เหมาะสมกับองค์ประกอบและนิยามความหมายของกรอบมโนทัศน์พื้นฐานที่ได้ทำการทบทวน

2.2 ควรมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพข้ามกลุ่มหรือกลุ่มเป้าหมายที่มีบริบทใกล้เคียงกัน (Measurement model across-groups validation) เช่น นักศึกษาจากคณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ หรือคณะวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น เพื่อยืนยันว่าโมเดลการวัดจิตแห่งความเคารพมีความเที่ยงตรงภายนอก (External validity) สามารถนำไปใช้กับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกับกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู

2.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) ควรใช้กับโมเดลการวัดที่มีโครงสร้างของตัวแปร (คุณลักษณะ) ที่ชัดเจน มีทฤษฎีรองรับ มีจำนวนไม่มาก ไม่ซับซ้อนจนเกินไป และวิธีการวัด (เครื่องมือวัด) ควรมีคุณภาพและไม่มากเกินไป รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลก็ควรมีคุณภาพ จึงจะมีแนวโน้มที่จะใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลายลักษณะหลายวิธี (CFA-MTMM) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดได้

2.4 แบบวัดเชิงสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นยังมีจุดอ่อนในเรื่องของโจทย์สถานการณ์และรายการคำตอบ 4 ตัวเลือก มีความยาวมากเกินไปอาจทำให้ผู้ตอบเกิดความเบื่อหน่าย รวมถึงสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นอาจไม่ตรงกับประสบการณ์ที่แท้จริงของผู้ประเมิน จึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการตอบและส่งผลต่อคุณภาพของโมเดลการวัดและเครื่องมือวัด จึงควรปรับโจทย์สถานการณ์และรายการคำตอบให้สั้นลงหรืออาจพิจารณาเปลี่ยนรูปแบบใหม่ให้มีความเหมาะสมเข้ากับบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครูมากขึ้น อีกทั้งองค์ประกอบด้านความเมตตา/

ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM) ตัวบ่งชี้ EM1 มีเพียง 1 ข้อคำถาม และองค์ประกอบด้านการเคารพตัวเอง (Self-respect: SR) ตัวบ่งชี้ SR2, SR3 มีเพียง 1 ข้อคำถาม ทำให้ประมาณค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นตามตัวบ่งชี้ไม่ออก ควรสร้างข้อคำถามอย่างน้อย 3 ข้อ ต่อ 1 ตัวบ่งชี้ เพื่อคุณภาพของแบบวัดและการวิเคราะห์ผลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

1. ดร.ภุมเรศ ภูผา อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. รศ.ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์ อาจารย์ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ผศ.ดร.ธันวดี ดอนวิเศษ อาจารย์ภาควิชาสังคมศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
4. ผศ.ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี คณบดี,
อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
5. ผศ.ดร.เยาวเรศ ใจเย็น อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
6. ดร.ชวนพบ เอี้ยวสานุรักษ์ อาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรม
ทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
7. นายสงพงษ์ เปรมปิยศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี
8. นางสุรีย์พร ศรีวัฒนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งศุขลาพิทยา
“กรุงเทพอนุเคราะห์” จังหวัดชลบุรี
9. พระครูสุจิตตจิตติวัฒน์ ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จันทบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. บาทหลวงภฤชนพงษ์ อติชาติธานินทร์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระผู้ไถ่สาวภา นครนายก,
ศูนย์สังฆมณฑลจันทบุรี อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผศ.ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์	อาจารย์ภาควิชาบริหาร วิจัยและพัฒนานวัตกรรม ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ดร.ศิริศักดิ์ ทิพย์ทวีชาญ	อาจารย์ภาควิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. ดร.สมศักดิ์ ลีลา	อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
4. ดร.เจนวิทย์ วาริบ่อ	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, อาจารย์ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
5. ผศ.ดร.จกมล บัวแก้ว	อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
6. ดร.ภุมเรศ ภูผา	อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
7. ดร.ญาณิกา ลุนราศรี	อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
8. รศ.เนลา ประเสริฐสังข์	ผู้เชี่ยวชาญสาขาจิตวิทยาการศึกษา

ภาคผนวก ข

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการใช้สถิติในการวิจัย

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการใช้สถิติในการวิจัย

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการใช้สถิติในการวิจัย จะพิจารณาจากการแจกแจงของข้อมูล ค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) โดยเคอร์แรนและคณะได้เสนอแนะว่า ถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความเบ้ (Skewness index) มีค่ามากกว่า 3 แสดงว่าข้อมูลไม่สมมาตรหรือมีความเบ้มาก และถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความโด่ง (Kurtosis) มีค่ามากกว่า 10 แสดงว่าข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ (Curran, West & Finch, 1997 อ้างถึงใน กัลยา วาณิชยปัญญา, 2556, หน้า 98) นอกจากนี้ยังทำการตรวจสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multi-collinearity) โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Tolerance และ Variance inflation factor (VIF) ซึ่งค่าสถิติ Tolerance ไม่ควรมีค่าต่ำกว่า 0.10 ส่วนสถิติ VIF ต้องมีค่าไม่เกิน 10 (สุวิมล ติรภานันท์, 2555, หน้า 73)

ตาราง ข-1 การตรวจสอบการแจกแจงข้อมูล และปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 (กรณีแบบสอบถามฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

ตัวแปร	สถิติบรรยาย		การแจกแจงของข้อมูล			ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ		
	Mean	SD	ความเบ้	ความโด่ง	แปลผล	Tolerance	VIF	แปลผล
RH	5.327	0.607	-0.988	0.664	ปกติ	0.547	1.830	ผ่าน
HU1	5.365	0.597	-1.081	1.105	ปกติ	0.455	2.199	ผ่าน
HU2	5.106	0.885	-1.007	0.662	ปกติ	0.556	1.798	ผ่าน
FC1	5.336	0.646	-0.944	0.569	ปกติ	0.411	2.433	ผ่าน
FC2	5.270	0.663	-0.770	0.244	ปกติ	0.342	2.924	ผ่าน
EM1	5.307	0.690	-1.168	1.748	ปกติ	0.469	2.132	ผ่าน
EM2	5.521	0.609	-1.413	2.269	ปกติ	0.465	2.149	ผ่าน
EM3	5.412	0.712	-1.380	2.202	ปกติ	0.392	2.549	ผ่าน
PT1	5.158	0.749	-0.969	0.811	ปกติ	0.395	2.533	ผ่าน
PT2	5.263	0.678	-0.869	0.367	ปกติ	0.341	2.929	ผ่าน
SR1	5.392	0.671	-1.358	2.101	ปกติ	0.393	2.548	ผ่าน
SR2	5.362	0.723	-1.294	1.642	ปกติ	0.388	2.578	ผ่าน
SR3	5.164	0.782	-0.914	0.642	ปกติ	0.411	2.436	ผ่าน
RP	5.516	0.549	-1.448	2.286	ปกติ	0.463	2.158	ผ่าน

ตาราง ข-2 การตรวจสอบการแจกแจงข้อมูล และปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุของตัวแปรที่ใช้ใน
การวิจัยระยะที่ 2 (กรณีแบบสอบถามฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา)

ตัวแปร	สถิติบรรยาย		การแจกแจงของข้อมูล			ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ		
	Mean	SD	ความเบ้	ความโด่ง	แปลผล	Tolerance	VIF	แปลผล
RH	5.712	0.434	-1.965	3.850	ปกติ	0.303	3.298	ผ่าน
HU1	5.780	0.409	-3.182	13.786	ผิดปกติ	0.423	2.363	ผ่าน
HU2	5.730	0.494	-2.452	7.739	ปกติ	0.473	2.116	ผ่าน
FC1	5.569	0.661	-2.236	5.942	ปกติ	0.185	5.391	ผ่าน
FC2	5.589	0.670	-2.515	8.060	ปกติ	0.214	4.668	ผ่าน
EM1	5.387	0.715	-1.568	3.270	ปกติ	0.224	4.455	ผ่าน
EM2	5.540	0.651	-1.903	4.805	ปกติ	0.245	4.089	ผ่าน
EM3	5.613	0.638	-2.214	6.080	ปกติ	0.210	4.766	ผ่าน
PT1	5.595	0.549	-1.504	2.152	ปกติ	0.183	5.477	ผ่าน
PT2	5.558	0.634	-1.793	3.695	ปกติ	0.205	4.890	ผ่าน
SR1	5.551	0.631	-1.628	2.637	ปกติ	0.179	5.582	ผ่าน
SR2	5.649	0.585	-2.028	4.716	ปกติ	0.168	5.968	ผ่าน
SR3	5.519	0.633	-1.581	3.171	ปกติ	0.211	4.734	ผ่าน
RP	5.726	0.409	-1.999	5.144	ปกติ	0.245	4.076	ผ่าน

ตาราง ข-3 การตรวจสอบการแจกแจงข้อมูล และปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุของตัวแปรที่ใช้ใน
การวิจัยระยะที่ 2 (กรณีแบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

ตัวแปร	สถิติบรรยาย		การแจกแจงของข้อมูล			ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ		
	Mean	SD	ความเบ้	ความโด่ง	แปลผล	Tolerance	VIF	แปลผล
RH	3.734	0.262	-1.482	3.027	ปกติ	0.862	1.161	ผ่าน
HU1	3.570	0.368	-1.033	1.396	ปกติ	0.774	1.291	ผ่าน
HU2	3.567	0.475	-1.131	0.914	ปกติ	0.881	1.135	ผ่าน
FC1	3.515	0.634	-1.297	0.861	ปกติ	0.805	1.243	ผ่าน
FC2	3.742	0.373	-1.633	2.795	ปกติ	0.699	1.431	ผ่าน
EM1	3.898	0.395	-4.307	19.572	ผิดปกติ	0.806	1.241	ผ่าน
EM2	3.523	0.612	-1.464	2.562	ปกติ	0.708	1.413	ผ่าน
EM3	3.539	0.536	-1.040	0.555	ปกติ	0.681	1.468	ผ่าน
PT1	3.471	0.495	-0.514	-0.812	ปกติ	0.607	1.648	ผ่าน
PT2	3.663	0.430	-1.008	0.133	ปกติ	0.752	1.330	ผ่าน
SR1	3.569	0.435	-0.801	0.326	ปกติ	0.672	1.488	ผ่าน
SR2	3.355	0.820	-1.471	1.977	ปกติ	0.818	1.223	ผ่าน
SR3	3.669	0.756	-1.968	2.228	ปกติ	0.907	1.103	ผ่าน
RP	3.723	0.296	-1.027	0.630	ปกติ	0.549	1.821	ผ่าน

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับทดลองใช้ (Try out)

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัยระยะที่ 2, 3

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับทดลองใช้ (Try out)

ตาราง ค-1 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)
ทดลองใช้ (Try out) จำนวน 69 คน

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1	1.00	0.305	0.623	คัดเลือกไว้
2	1.00	0.229		คัดเลือกไว้
3	1.00	0.350		คัดเลือกไว้
4	1.00	0.274		คัดเลือกไว้
5	1.00	0.464		คัดเลือกไว้
6	1.00	0.464		คัดเลือกไว้
7	1.00	0.326		คัดเลือกไว้
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
8	1.00	0.292	0.693	คัดเลือกไว้
9	0.80	0.428		คัดเลือกไว้
10	1.00	0.456		คัดเลือกไว้
11	1.00	0.625		คัดเลือกไว้
12	1.00	0.489		คัดเลือกไว้
13	1.00	0.261		คัดเลือกไว้
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
14	1.00	0.589	0.779	คัดเลือกไว้
15	1.00	0.534		คัดเลือกไว้
16	1.00	0.488		คัดเลือกไว้
17	1.00	0.588		คัดเลือกไว้
18	1.00	0.694		คัดเลือกไว้
19	1.00	0.361		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-1 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
20	1.00	0.585	0.879	คัดเลือกไว้
21	1.00	0.686		คัดเลือกไว้
22	1.00	0.745		คัดเลือกไว้
23	1.00	0.621		คัดเลือกไว้
24	1.00	0.760		คัดเลือกไว้
25	1.00	0.702		คัดเลือกไว้
26	1.00	0.577		คัดเลือกไว้
5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT)				
27	1.00	0.582	0.813	คัดเลือกไว้
28	1.00	0.609		คัดเลือกไว้
29	1.00	0.453		คัดเลือกไว้
30	1.00	0.581		คัดเลือกไว้
31	1.00	0.611		คัดเลือกไว้
32	1.00	0.593		คัดเลือกไว้
33	1.00	0.502		คัดเลือกไว้
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
34	1.00	0.474	0.807	คัดเลือกไว้
35	1.00	0.594		คัดเลือกไว้
36	1.00	0.463		คัดเลือกไว้
37	1.00	0.587		คัดเลือกไว้
38	1.00	0.593		คัดเลือกไว้
39	1.00	0.626		คัดเลือกไว้
40	1.00	0.460		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-1 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
41	1.00	0.537	0.794	คัดเลือกไว้
42	1.00	0.510		คัดเลือกไว้
43	1.00	0.504		คัดเลือกไว้
44	1.00	0.681		คัดเลือกไว้
45	1.00	0.613		คัดเลือกไว้
46	1.00	0.454		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (ฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา)
ทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1	1.00	0.609	0.794	คัดเลือกไว้
2	1.00	0.309		คัดเลือกไว้
3	1.00	0.513		คัดเลือกไว้
4	1.00	0.511		คัดเลือกไว้
5	1.00	0.474		คัดเลือกไว้
6	1.00	0.802		คัดเลือกไว้
7	1.00	0.624		คัดเลือกไว้
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
8	1.00	0.809	0.914	คัดเลือกไว้
9	0.80	0.769		คัดเลือกไว้
10	1.00	0.682		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-2 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
11	1.00	0.777	0.914	คัดเลือกไว้
12	1.00	0.799		คัดเลือกไว้
13	1.00	0.788		คัดเลือกไว้
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
14	1.00	0.878	0.955	คัดเลือกไว้
15	1.00	0.852		คัดเลือกไว้
16	1.00	0.793		คัดเลือกไว้
17	1.00	0.946		คัดเลือกไว้
18	1.00	0.806		คัดเลือกไว้
19	1.00	0.890		คัดเลือกไว้
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
20	1.00	0.817	0.956	คัดเลือกไว้
21	1.00	0.894		คัดเลือกไว้
22	1.00	0.902		คัดเลือกไว้
23	1.00	0.902		คัดเลือกไว้
24	1.00	0.867		คัดเลือกไว้
25	1.00	0.844		คัดเลือกไว้
26	1.00	0.765		คัดเลือกไว้
5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT)				
27	1.00	0.686	0.930	คัดเลือกไว้
28	1.00	0.654		คัดเลือกไว้
29	1.00	0.824		คัดเลือกไว้
30	1.00	0.841		คัดเลือกไว้
31	1.00	0.845		คัดเลือกไว้
32	1.00	0.745		คัดเลือกไว้
33	1.00	0.854		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-2 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
34	1.00	0.831	0.936	คัดเลือกไว้
35	1.00	0.804		คัดเลือกไว้
36	1.00	0.829		คัดเลือกไว้
37	1.00	0.869		คัดเลือกไว้
38	1.00	0.640		คัดเลือกไว้
39	1.00	0.873		คัดเลือกไว้
40	1.00	0.720		คัดเลือกไว้
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
41	1.00	0.457	0.866	คัดเลือกไว้
42	1.00	0.590		คัดเลือกไว้
43	1.00	0.647		คัดเลือกไว้
44	1.00	0.846		คัดเลือกไว้
45	1.00	0.685		คัดเลือกไว้
46	1.00	0.851		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-3 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ 4 ตัวเลือก (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง) ทดลองใช้
(Try out) จำนวน 40 คน

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1	1.00	0.329	0.622	คัดเลือกไว้
2	1.00	0.304		คัดเลือกไว้
3	1.00	0.416		คัดเลือกไว้
4	1.00	0.384		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-3 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
5	1.00	0.360	0.622	คัดเลือกไว้
6	1.00	0.335		คัดเลือกไว้
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
7	1.00	0.489	0.646	คัดเลือกไว้
8	1.00	0.311		คัดเลือกไว้
9	1.00	0.446		คัดเลือกไว้
10	1.00	0.215		คัดเลือกไว้
11	1.00	0.277		คัดเลือกไว้
12	1.00	0.555		คัดเลือกไว้
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
13	1.00	0.238	0.611	คัดเลือกไว้
14	1.00	0.472		คัดเลือกไว้
15	1.00	0.362		คัดเลือกไว้
16	1.00	0.474		คัดเลือกไว้
17	1.00	0.282		คัดเลือกไว้
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
18	1.00	0.442	0.646	คัดเลือกไว้
19	1.00	0.423		คัดเลือกไว้
20	1.00	0.335		คัดเลือกไว้
21	1.00	0.472		คัดเลือกไว้
22	1.00	0.367		คัดเลือกไว้
5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT)				
23	1.00	0.374	0.632	คัดเลือกไว้
24	1.00	0.447		คัดเลือกไว้
25	1.00	0.343		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-3 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT)				
26	1.00	0.415	0.632	คัดเลือกไว้
27	1.00	0.354		คัดเลือกไว้
28	1.00	0.234		คัดเลือกไว้
29	1.00	0.246		คัดเลือกไว้
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
30	1.00	0.487	0.641	คัดเลือกไว้
31	1.00	0.370		คัดเลือกไว้
32	1.00	0.594		คัดเลือกไว้
33	1.00	0.347		คัดเลือกไว้
34	1.00	0.300		คัดเลือกไว้
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
35	1.00	0.451	0.619	คัดเลือกไว้
36	1.00	0.402		คัดเลือกไว้
37	1.00	0.253		คัดเลือกไว้
38	1.00	0.329		คัดเลือกไว้
39	1.00	0.252		คัดเลือกไว้
40	1.00	0.459		คัดเลือกไว้

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัย ระยะที่ 2, 3

ตาราง ค-4 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1	1.00	0.292	0.695	ตัดทิ้ง
2	1.00	0.442		คัดเลือกไว้
3	1.00	0.472		คัดเลือกไว้
4	1.00	0.293		ตัดทิ้ง
5	1.00	0.479		คัดเลือกไว้
6	1.00	0.532		คัดเลือกไว้
7	1.00	0.458		คัดเลือกไว้
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
2.1 การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ (HU1)				
8	1.00	0.471	0.635	คัดเลือกไว้
9	0.80	0.417		คัดเลือกไว้
12	1.00	0.411		คัดเลือกไว้
13	1.00	0.388		คัดเลือกไว้
2.2 การแสดงกิริยาจากที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (HU2)				
10	1.00	0.500	0.666	คัดเลือกไว้
11	1.00	0.500		คัดเลือกไว้
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
3.1 การแสดงออกถึงความพึงพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (FC1)				
14	1.00	0.498	0.671	คัดเลือกไว้
15	1.00	0.487		คัดเลือกไว้
16	1.00	0.489		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-4 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
3.2 การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ดี (FC2)				
17	1.00	0.613	0.777	คัดเลือกไว้
18	1.00	0.647		คัดเลือกไว้
19	1.00	0.583		คัดเลือกไว้
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
4.1 การรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM1)				
20	1.00	0.515	0.758	คัดเลือกไว้
21	1.00	0.638		คัดเลือกไว้
22	1.00	0.631		คัดเลือกไว้
4.2 การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (EM2)				
23	1.00	0.517	0.665	คัดเลือกไว้
24	1.00	0.517		คัดเลือกไว้
4.3 การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม (EM3)				
25	1.00	0.573	0.717	คัดเลือกไว้
26	1.00	0.573		คัดเลือกไว้
5. การคิดทางบวก (Positive thinking: PT)				
5.1 การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและลบ (PT1)				
27	1.00	0.537	0.756	คัดเลือกไว้
28	1.00	0.560		คัดเลือกไว้
29	1.00	0.539		คัดเลือกไว้
30	1.00	0.588		คัดเลือกไว้
5.2 การมีความคิดเป็นของตัวเองและสามารถเผชิญกับปัญหาในชีวิต (PT2)				
31	1.00	0.565	0.730	คัดเลือกไว้
32	1.00	0.563		คัดเลือกไว้
33	1.00	0.583		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-4 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
6.1 การมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง (SR1)				
34	1.00	0.518	0.758	คัดเลือกไว้
35	1.00	0.655		คัดเลือกไว้
36	1.00	0.617		คัดเลือกไว้
6.2 การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง (SR2)				
37	1.00	0.588	0.741	คัดเลือกไว้
38	1.00	0.588		คัดเลือกไว้
6.3 การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของตัวเอง (SR3)				
39	1.00	0.592	0.744	คัดเลือกไว้
40	1.00	0.592		คัดเลือกไว้
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
41	1.00	0.535	0.774	คัดเลือกไว้
42	1.00	0.563		คัดเลือกไว้
43	1.00	0.298		ตัดทิ้ง
44	1.00	0.544		คัดเลือกไว้
45	1.00	0.611		คัดเลือกไว้
46	1.00	0.538		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-5 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ประเภทแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (ฉบับครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1	1.00	0.588	0.798	คัดเลือกไว้
2	1.00	0.363		คัดเลือกไว้
3	1.00	0.551		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-5 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
4	1.00	0.463	0.798	คัดเลือกไว้
5	1.00	0.386		คัดเลือกไว้
6	1.00	0.728		คัดเลือกไว้
7	1.00	0.646		คัดเลือกไว้
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
2.1 การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ (HU1)				
8	1.00	0.616	0.768	คัดเลือกไว้
9	0.80	0.458		คัดเลือกไว้
12	1.00	0.584		คัดเลือกไว้
13	1.00	0.653		คัดเลือกไว้
2.2 การแสดงกิริยาจากที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (HU2)				
10	1.00	0.550	0.709	คัดเลือกไว้
11	1.00	0.550		คัดเลือกไว้
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
3.1 การแสดงออกถึงความพึงพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (FC1)				
14	1.00	0.765	0.863	คัดเลือกไว้
15	1.00	0.739		คัดเลือกไว้
16	1.00	0.728		คัดเลือกไว้
3.2 การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ดี (FC2)				
17	1.00	0.792	0.896	คัดเลือกไว้
18	1.00	0.800		คัดเลือกไว้
19	1.00	0.799		คัดเลือกไว้
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
4.1 การรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM1)				
20	1.00	0.785	0.899	คัดเลือกไว้
21	1.00	0.846		คัดเลือกไว้
22	1.00	0.787		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-5 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
4.2 การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (EM2)				
23	1.00	0.748	0.849	คัดเลือกไว้
24	1.00	0.748		คัดเลือกไว้
4.3 การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม (EM3)				
25	1.00	0.656	0.788	คัดเลือกไว้
26	1.00	0.656		คัดเลือกไว้
5. การคิดทางบวก (Positive Thinking: PT)				
5.1 การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและลบ (PT1)				
27	1.00	0.726	0.865	คัดเลือกไว้
28	1.00	0.676		คัดเลือกไว้
29	1.00	0.697		คัดเลือกไว้
30	1.00	0.771		คัดเลือกไว้
5.2 การมีความคิดเป็นของตนเองและสามารถเผชิญกับปัญหาในชีวิต (PT2)				
31	1.00	0.824	0.910	คัดเลือกไว้
32	1.00	0.819		คัดเลือกไว้
33	1.00	0.823		คัดเลือกไว้
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
6.1 การมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง (SR1)				
34	1.00	0.685	0.862	คัดเลือกไว้
35	1.00	0.729		คัดเลือกไว้
36	1.00	0.805		คัดเลือกไว้
6.2 การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง (SR2)				
37	1.00	0.612	0.757	คัดเลือกไว้
38	1.00	0.612		คัดเลือกไว้
6.3 การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของตนเอง (SR3)				
39	1.00	0.741	0.844	คัดเลือกไว้
40	1.00	0.741		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-5 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
41	1.00	0.305	0.846	คัดเลือกไว้
42	1.00	0.610		คัดเลือกไว้
43	1.00	0.595		คัดเลือกไว้
44	1.00	0.778		คัดเลือกไว้
45	1.00	0.755		คัดเลือกไว้
46	1.00	0.774		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-6 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ประเภทแบบวัดเชิงสถานการณ์ 4 ตัวเลือก (ฉบับนักศึกษาประเมินตนเอง)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Respect for human rights: RH)				
1	1.00	0.146	0.338	คัดเลือกไว้
2	1.00	0.201		คัดเลือกไว้
3	1.00	0.235		คัดเลือกไว้
4	1.00	0.146		คัดเลือกไว้
5	1.00	0.145		คัดเลือกไว้
6	1.00	0.143		คัดเลือกไว้
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
2.1 การแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติ (HU1)				
7	1.00	0.089	0.176	คัดเลือกไว้
8	1.00	0.070		คัดเลือกไว้
11	1.00	0.070		คัดเลือกไว้
12	1.00	0.148		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-6 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น (Humbleness: HU)				
2.2 การแสดงกิริยาจากที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (HU2)				
9	1.00	0.160	0.258	คัดเลือกไว้
10	1.00	0.160		คัดเลือกไว้
3. ด้านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร (Friendly collaboration: FC)				
3.1 การแสดงออกถึงความพึงพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (FC1)				
13	1.00	0.195	0.311	คัดเลือกไว้
14	1.00	0.195		คัดเลือกไว้
3.2 การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ดี (FC2)				
15	1.00	0.179	0.334	คัดเลือกไว้
16	1.00	0.239		คัดเลือกไว้
17	1.00	0.187		คัดเลือกไว้
4. ด้านความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy: EM)				
4.1 การรับรู้ความทุกข์ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EM1)				
18	1.00	ค่าไม่ออก	ค่าไม่ออก	คัดเลือกไว้
4.2 การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (EM2)				
19	1.00	0.167	0.270	คัดเลือกไว้
20	1.00	0.167		คัดเลือกไว้
4.3 การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม (EM3)				
21	1.00	0.164	0.276	คัดเลือกไว้
22	1.00	0.164		คัดเลือกไว้
5. การคิดทางบวก (Positive Thinking: PT)				
5.1 การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและลบ (PT1)				
23	1.00	0.247	0.483	คัดเลือกไว้
24	1.00	0.347		คัดเลือกไว้
25	1.00	0.386		คัดเลือกไว้
26	1.00	0.161		คัดเลือกไว้

ตาราง ค-6 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	I-CVI	CITC	α	ผลการพิจารณา
5. การคิดทางบวก (Positive Thinking: PT)				
5.2 การมีความคิดเป็นของตนเองและสามารถเผชิญกับปัญหาในชีวิต (PT2)				
27	1.00	0.065	0.206	คัดเลือกไว้
28	1.00	0.197		คัดเลือกไว้
29	1.00	0.138		คัดเลือกไว้
6. การเคารพตัวเอง (Self-respect: SR)				
6.1 การมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง (SR1)				
30	1.00	0.091	0.216	คัดเลือกไว้
31	1.00	0.123		คัดเลือกไว้
32	1.00	0.180		คัดเลือกไว้
6.2 การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง (SR2)				
33	1.00	ค่าไม่ออก	ค่าไม่ออก	คัดเลือกไว้
6.3 การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของตัวเอง (SR3)				
34	1.00	ค่าไม่ออก	ค่าไม่ออก	คัดเลือกไว้
7. การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Respect for the public and environment: RP)				
35	1.00	0.325	0.483	คัดเลือกไว้
36	1.00	0.198		คัดเลือกไว้
37	1.00	0.284		คัดเลือกไว้
38	1.00	0.299		คัดเลือกไว้
39	1.00	0.154		คัดเลือกไว้
40	1.00	0.258		คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรื่อง จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู

ส่วนที่ 1 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู

- 1) ในบริบทของการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันนี้ **“ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ”** มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง
- 2) เป้าหมาย (Objects) และความหมาย (Meaning) ของ **“ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ/การแสดงความเคารพ”** มีความครอบคลุมอะไรบ้าง (แยกออกได้เป็นกี่มิติหรือกี่ด้าน)
- 3) **“ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ”** มีความเกี่ยวข้องกับ **“สิทธิเสรีภาพหรือการละเมิดสิทธิเสรีภาพ”** อย่างไรบ้าง และ **“ปฏิสัมพันธ์ของการเคารพระหว่างกัน”** ในสังคมควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร
- 4) ในบริบทของความเป็นครูหรือผู้เรียนวิชาชีพครู **“ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ”** มีความหมายและความสำคัญมากน้อยเพียงใด สำคัญในแง่มุมใดบ้าง (เมื่อเทียบกับความสามารถทางวิชาการ)
- 5) สถาบันผลิตครู ควรปลูกฝังเน้นย้ำ **“ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ”** ในแง่มุมใดให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษาครูบ้าง
- 6) **“คุณลักษณะหรือพฤติกรรมด้านความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ”** ของครูรุ่นใหม่เป็นอย่างไร มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด
- 7) **“ความเคารพ/การให้ความเคารพ/การมีจิตใจที่เคารพ/การแสดงความเคารพ”** ของความเป็นครูในอุดมคติ กับ ความเป็นครูรุ่นใหม่ มีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมาย : ☐ อาจารย์สาขาจิตวิทยา ☐ อาจารย์สาขาสังคมวิทยา ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
☐ อาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู ☐ ผู้นำทางศาสนา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

สถานที่ทำงาน.....

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา..... สถานที่.....

แบบวัดสำหรับการวิจัย (ฉบับนักศึกษา)

เรื่อง จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู

คำชี้แจง แบบวัดนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย ซึ่งข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่ส่งผลเสียใด ๆ ต่อผู้ตอบ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้ตอบ โปรดให้ข้อมูลที่เป็นความจริงตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่านมากที่สุด ซึ่งแบบวัดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 แบบวัดจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู (แบบมาตรฐานค่า)

ตอนที่ 3 แบบวัดจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู (แบบเชิงสถานการณ์)

ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ชภาภัทร กิตติอัศโรทิน (ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน () และเติมข้อมูลของท่านลงในช่องว่างที่กำหนดให้

- 1) เพศ () ชาย () หญิง () อื่นๆ
- 2) มหาวิทยาลัย () ม.บูรพา () ม.ราชภัฏรำไพพรรณี () ม.ราชภัฏวชิรเวศน์
- 3) คณะ
- 4) สาขาวิชา
- 5) ชั้นปีที่ศึกษา () ปี 1 () ปี 2 () ปี 3 () ปี 4

ตอนที่ 2 แบบวัดจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู (แบบมาตรฐานค่า)

โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องระดับการประเมินที่ เป็นความจริงตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่านมากที่สุด

- 1 หมายถึง ข้อคำถาถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่าน จริงน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ข้อคำถาถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่าน จริงน้อย
- 3 หมายถึง ข้อคำถาถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่าน จริงค่อนข้างน้อย
- 4 หมายถึง ข้อคำถาถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่าน จริงค่อนข้างมาก
- 5 หมายถึง ข้อคำถาถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่าน จริงมาก
- 6 หมายถึง ข้อคำถาถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่าน จริงมากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน					
	จริงน้อยที่สุด <===> จริงมากที่สุด					
	1	2	3	4	5	6
1. ฉันยอมรับการแสดงออกที่แตกต่างกันของผู้อื่น ว่าเป็นบุคลิก ลักษณะส่วนตัวและเป็นสิทธิเสรีภาพของเขา						
2. ถึงแม้ฉันจะไม่ชอบเพื่อนที่เคยมีปัญหากับฉัน ฉันก็ไม่แสดงท่าทาง หรือพูดจาล้อเลียนดูถูกปมด้อยของเขา						
3. เมื่อฉันเผลอพูดหรือทำเสียงดังรบกวนผู้อื่น ฉันจะรู้สึกอายใจ และกล่าวคำขอโทษ						
4. ถึงแม้ฉันกำลังเร่งรีบ ฉันก็ไม่แซงคิวผู้อื่นขณะรอรับบริการต่าง ๆ						
5. ฉันไม่ก้าวล่วงเรื่องส่วนตัวของเพื่อน ถ้าเขาไม่ขอคำปรึกษาจาก ฉัน						
6. ฉันรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่เห็นแตกต่างจากฉันโดย ปราศจากอคติ						
7. ฉันไม่รู้สึกรังเกียจเมื่อเพื่อนในกลุ่มปฏิเสธความคิดเห็นของฉัน						
8. ฉันให้ความเกรงใจและให้เกียรติทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน						
9. ฉันแต่งกายเรียบร้อยขณะเข้าเรียน/มาส่งงานที่คณะ						
10. เมื่อพบเจอคุณครู/อาจารย์ที่เคยสอนฉัน ฉันจะรีบเข้าไปทักทาย ท่านด้วยความสุภาพ ถึงแม้ท่านจะจำฉันไม่ได้ก็ตาม						
11. ถึงแม้ฉันจะไม่พอใจที่อาจารย์ตำหนิฉันด้วยคำพูดรุนแรงต่อหน้า เพื่อน ๆ ฉันก็จะไม่ซิกสีหน้าหรือพูดจาไม่ดีใส่ท่าน						
12. ฉันไม่โทรศัพท์หรือไลน์ไปรบกวนอาจารย์ในยามวิกาล ถึงแม้ฉัน จะมีเรื่องด่วนที่ต้องขอคำปรึกษา						
13. ฉันไม่เห็นด้วย ที่เพื่อนของฉันโพสเฟสบุ๊คด่าทอเพื่อนหรือคนอื่น ด้วยถ้อยคำหยาบคายเวลามีปัญหา						
14. ฉันรู้สึกยินดีที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ที่มหาวิทยาลัย						
15. ฉันเข้ากับเพื่อนหรือผู้อื่นได้ง่ายและเป็นมิตรกับทุกคน						
16. เมื่ออาจารย์ให้ทำงานกลุ่ม ฉันจะช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มอย่าง เต็มความสามารถเพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย						

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน					
	จริงน้อยที่สุด <==> จริงมากที่สุด					
	1	2	3	4	5	6
17. ฉันปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี ถึงแม้เขาจะมีบุคลิกลักษณะ/ แนวคิดที่แตกต่างจากฉัน						
18. เพื่อนร่วมงานให้การยอมรับฉัน และพูดคุยกับฉันด้วยความเป็น มิตร						
19. เมื่อเกิดปัญหาในการทำงานร่วมกัน ฉันจะรีบปรับความเข้าใจกับ เพื่อนร่วมงาน						
20. ฉันสังเกตเห็นความรู้สึกของผู้อื่นได้ก่อนที่จะบอกฉันเสียอีก						
21. เวลาเห็นเพื่อนเศร้า ฉันจะอยู่ข้างๆและคอยปลอบโยน						
22. ฉันเป็นผู้รับฟัง/เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับเพื่อน เมื่อเขาเกิดปัญหา หรือมีเรื่องทุกข์ใจ						
23. ฉันรู้สึกยินดีกับเพื่อนเวลาที่เขาประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ						
24. ฉันเข้าใจความต้องการของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้การสนับสนุน						
25. ฉันรู้สึกมีความสุข เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น						
26. ฉันชอบทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน						
27. ฉันคิดว่าการมองโลกในแง่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งสำคัญ ต่อการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข						
28. ฉันคิดว่าอุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต เป็นประสบการณ์ที่ดี สำหรับฉัน						
29. ฉันเลือกที่จะนิ่งเฉย ปล่อยวาง แทนการตอบโต้กับบุคคลที่คิด ไม่ดีกับฉัน						
30. ฉันพร้อมให้อภัยทุกคนที่ทำไม่ดีต่อฉัน เมื่อเขาสำนึกผิด						
31. ฉันยอมรับความผิดพลาดได้และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ ดีขึ้น						
32. เมื่อฉันพบเจอเรื่องแย่ ๆ ฉันไม่เคยท้อแท้ มีกำลังใจพร้อมที่จะ เผชิญกับปัญหา						
33. ฉันมีความคิดเป็นของตัวเอง มองโลกตามข้อเท็จจริง และไม่ เบียดเบียนผู้อื่น						

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน					
	จริงน้อยที่สุด <==> จริงมากที่สุด					
	1	2	3	4	5	6
34. ฉันรู้สึกภูมิใจในตัวเองที่ทาส่งยาก ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมาย						
35. ฉันรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีไม่แพ้คนอื่น ๆ						
36. โดยรวมแล้ว ฉันรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต พอใจในสิ่งที่ฉันกำลังทำอยู่						
37. ฉันดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ไม่เลือกทำในสิ่งที่ส่งผลเสียต่อตัวเอง						
38. ฉันตั้งใจเรียน/ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่ออนาคตของฉัน						
39. ฉันเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของตัวเอง						
40. ฉันสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตได้อย่างเหมาะสม						
41. ฉันไม่เห็นด้วยกับการเผาทำลายป่า เพียงเพื่อต้องการหาของป่ามากินหรือค้าขาย						
42. ฉันไม่ทิ้งเศษขยะลงบนพื้นถนน ข้างทาง หรือแม่น้ำลำคลอง แม้ว่า จะไม่มีใครเห็น						
43. ถึงแม้ฉันกำลังเร่งรีบ ฉันก็ไม่ขับ/ขี่รถฝ่าสัญญาณไฟจราจร						
44. ฉันเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมที่เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของมหาวิทยาลัย เช่น แห่เทียนพรรษา ลอยกระทง ฯลฯ						
45. ฉันรู้สึกผิดเมื่อเอาเปรียบผู้อื่น หรือมีส่วนกระทำผิด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม						
46. ฉันรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคมที่ฉันอยู่						

ตอนที่ 3 แบบวัดจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู (แบบวัดเชิงสถานการณ์)

แบบวัดนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ โดยจะเป็นสถานการณ์เรื่องราวทั่ว ๆ ไป ให้ท่านอ่านและพิจารณาว่า ถ้าท่านเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น ท่านจะอย่างไร โดยเลือกคำตอบที่กำหนดให้ (1 2 3 4) ซึ่งคำตอบแต่ละข้อไม่มีข้อถูก-ข้อผิด โปรดเลือกได้อย่างสบายใจและทำเครื่องหมาย X ทับคำตอบที่เป็นความจริงตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของท่านมากที่สุด

ข้อ 1. คุณเพิ่งสอบเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เปิดเทอมวันแรก คุณต้องพบเจอกับเพื่อนใหม่ที่แตกต่างหลากหลายมาจากหลายจังหวัดทั่วภูมิภาค ซึ่งอาจมีบุคลิกลักษณะ การแสดงออก และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคุณ คุณจะรู้สึกและแสดงออกต่อพวกเขาอย่างไร

ไม่ชอบ

เฉย ๆ

1. รู้สึกไม่ชอบ ฉันจะพูดคุยและเลือกคบกับคนที่มีบุคลิกลักษณะ การแสดงออก และ วัฒนธรรมที่คล้าย ๆ กับฉัน

2. รู้สึกไม่ชอบ แต่ถ้าเขาพยายามพูดคุยและทำ ดีกับฉัน ฉันก็จะพูดคุยกับเขา

3. รู้สึกเฉย ๆ และเข้าใจว่าทุกคนล้วนแตกต่างกัน ฉันจะพูดคุยกับทุกคน เพราะเป็นมารยาท ทางสังคม

4. รู้สึกเฉย ๆ และจะพูดคุยกับทุกคน เพราะ เข้าใจว่าทุกคนล้วนแตกต่างกัน แต่ละคนมีสิทธิ เสรีภาพในการแสดงออก

ข้อ 2. มะลิเป็นเพื่อนร่วมห้องกับคุณ ซึ่งมีรูปร่างอ้วนและผิวคล้ำ เพื่อน ๆ บางคนจึงชอบพูดจาล้อเลียน รูปร่างของเข่ว่า หากมะลิทำให้คุณไม่พอใจเพราะเผลอดูถูกความเชื่อของคุณ คุณจะแสดงออกต่อเขา อย่างไร

ล้อเลียนปมด้อย

ไม่ล้อเลียนปม

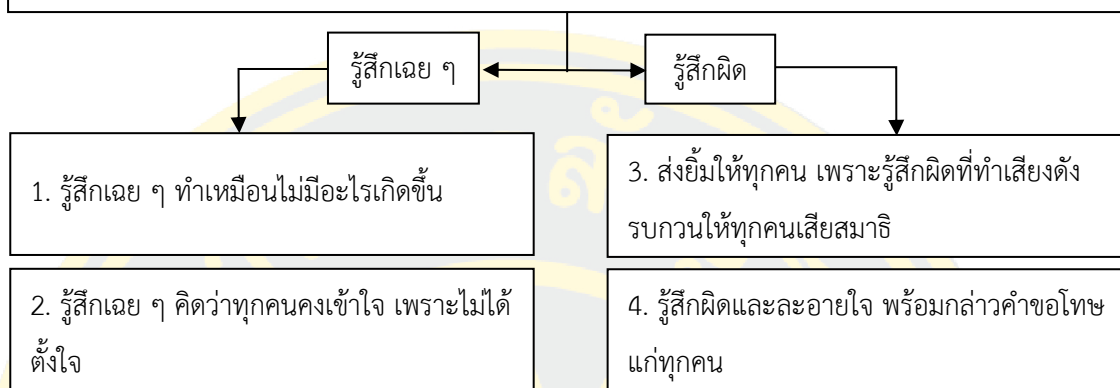
1. พูดจาล้อเลียนรูปร่างซึ่งเป็นปมด้อยของเขา ร่วมกับเพื่อน ๆ เพราะรู้สึกสะใจ

2. พูดจาล้อเลียนรูปร่างซึ่งเป็นปมด้อยของเขา เพราะเขาทำให้เราไม่พอใจก่อน

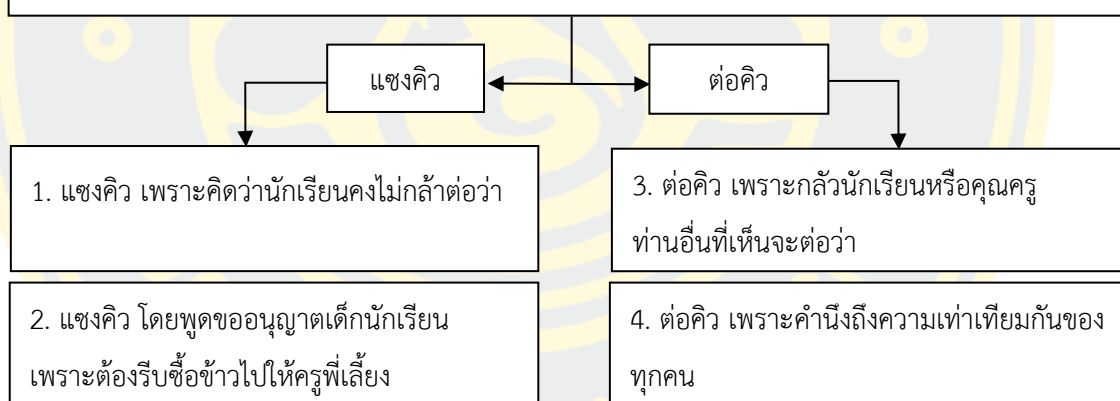
3. ไม่พูดจาล้อเลียนปมด้อยของเขา แต่จะฟ้อง อาจารย์ให้ทำโทษมะลิ

4. ไม่พูดจาล้อเลียนปมด้อยของเขา แต่จะ พยายามพูดคุยทำความเข้าใจกับมะลิ

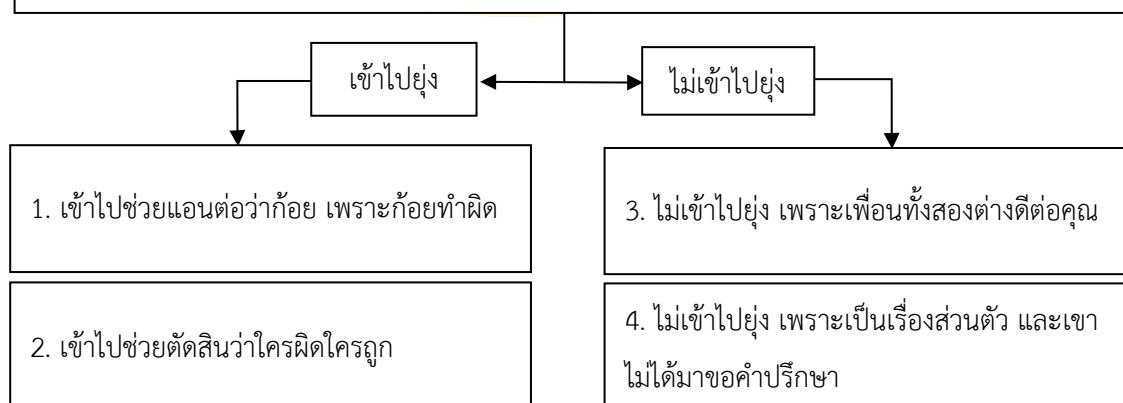
ข้อ 3. ขณะที่ทุกคนกำลังตั้งใจฟังเพื่อนนำเสนองานหน้าชั้นเรียนอยู่ คุณได้ทำโทรศัพท์ตกลงพื้นพร้อมกับ อุทานออกมาเสียงดัง จนทำให้อาจารย์และเพื่อน ๆ ทุกคนหันมามองที่คุณ คุณจะรู้สึกและแสดงออก อย่างไร

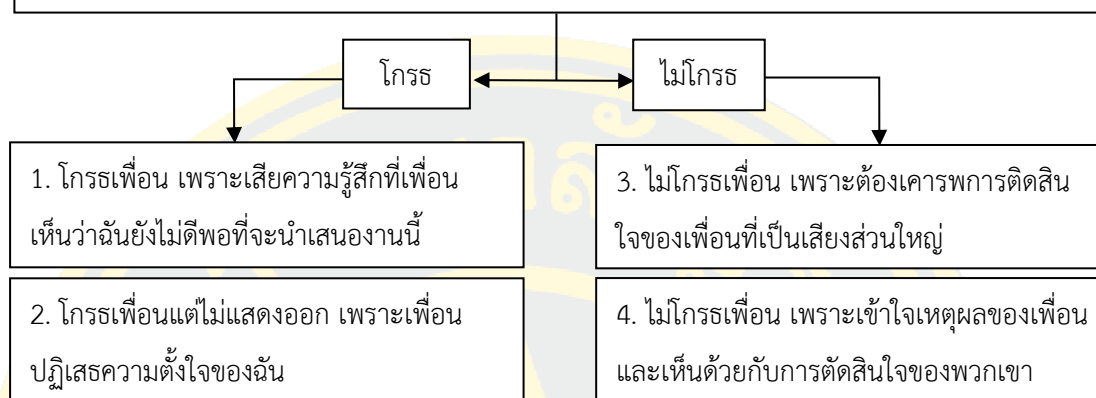
ข้อ 4. คุณได้ออกไปฝึกสอนที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ช่วงเวลาเที่ยง คุณได้อาสาไปซื้อข้าวให้ ครูพี่เลี้ยงที่โรงอาหาร ขณะนั้นมีนักเรียนเข้าแถวต่อคิวซื้อข้าวกันยาวมาก คุณจะอย่างไร

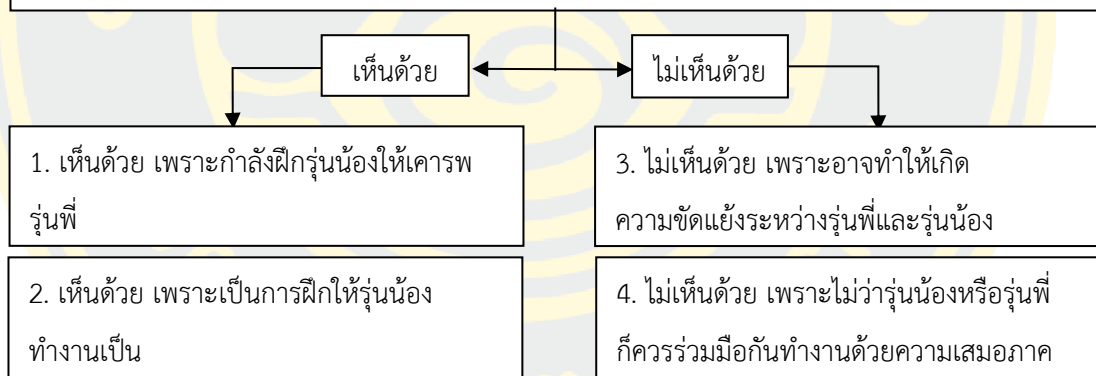
ข้อ 5. แอนกำลังทะเลาะกับก้อย เหตุเพราะก้อยยืมเงินแอนแล้วไม่คืนตามกำหนด คุณซึ่งเป็นเพื่อนกับทั้งสองคนและอยู่ในเหตุการณ์ คุณจะอย่างไร

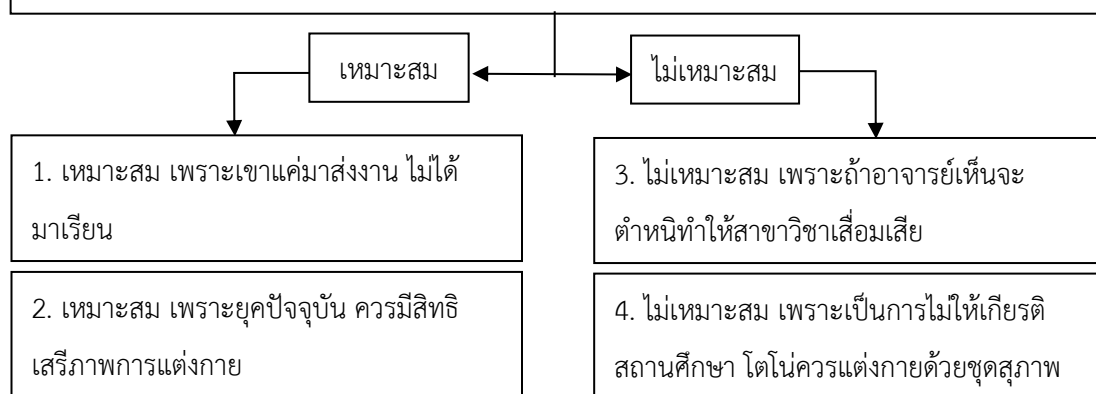
ข้อ 6. คุณและเพื่อน ๆ กำลังเตรียมงานเพื่อนำเสนออาจารย์ โดยคุณได้เสนอตัวว่าจะเป็นผู้นำเสนองานนี้เอง แต่เพื่อน ๆ ในกลุ่มปฏิเสธคุณและให้เพื่อนคนอื่นนำเสนอแทนเพราะมีทักษะการนำเสนอที่ดีกว่า คุณจะรู้สึกและแสดงออกต่อเพื่อนอย่างไร

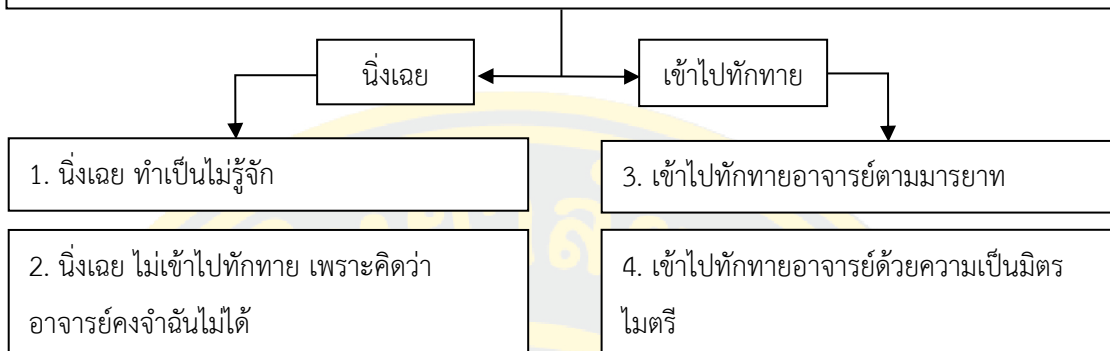
ข้อ 7. เมื่อมีกิจกรรมส่วนรวมของคณะ โจ้จะออกคำสั่งใช้งานรุ่นน้องโดยตนเองยืนควบคุมงาน หากมีรุ่นน้องโต้แย้งหรือซักถามเหตุผล ก็มักจะอ้างเหตุผลความเป็นรุ่นพี่ คุณเห็นด้วยกับการกระทำของโจ้หรือไม่

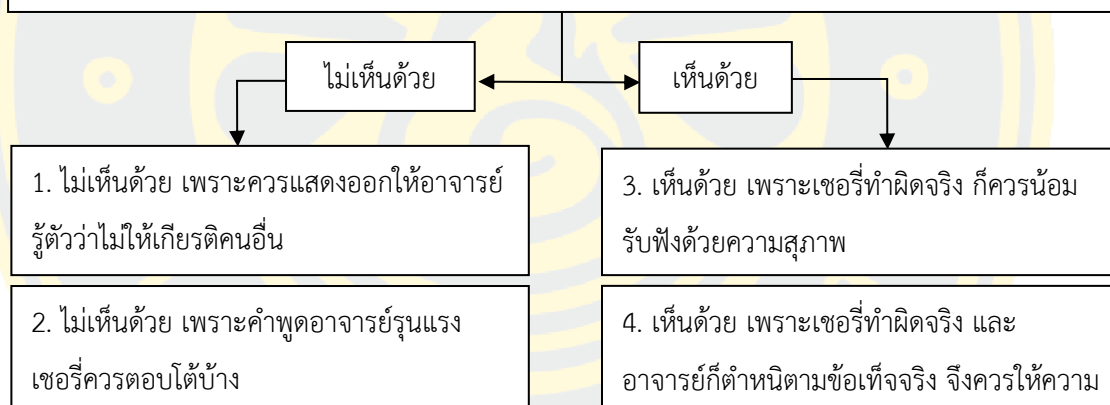
ข้อ 8. โดโน้มาการบ้านที่อาจารย์มอบหมายมาส่งในล็อกเกอร์อาจารย์ที่คณะ แต่คิดว่าแค่มาส่งงานไม่ได้มาเรียน จึงใส่เสื้อยืด กางเกงขาสั้น และรองเท้าแตะมาส่งงาน คุณคิดว่าโดโน้แต่งกายเหมาะสมหรือไม่

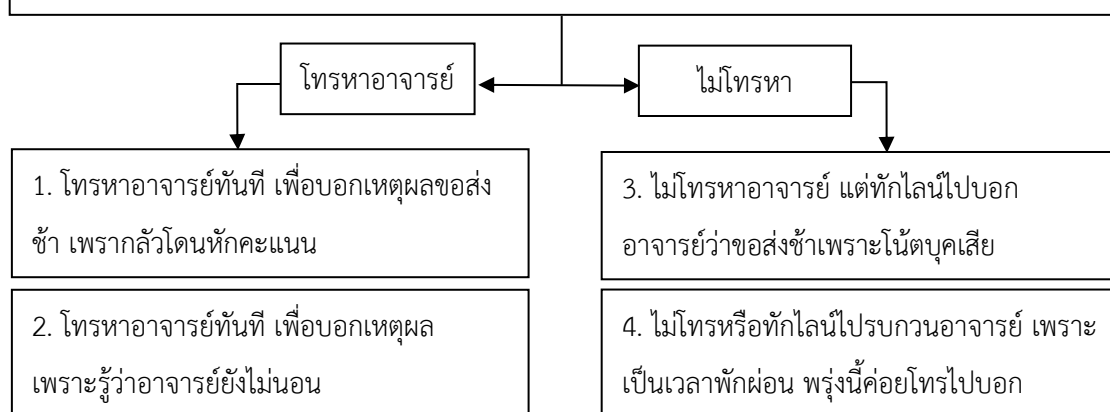
ข้อ 9. เมื่อคุณบังเอิญพบกับอาจารย์ที่เคยสอนคุณข้างนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งคุณเห็นท่านและท่านก็เห็นคุณ แต่ท่านอาจจะจำคุณไม่ได้ คุณจะรู้สึกและแสดงออกอย่างไร

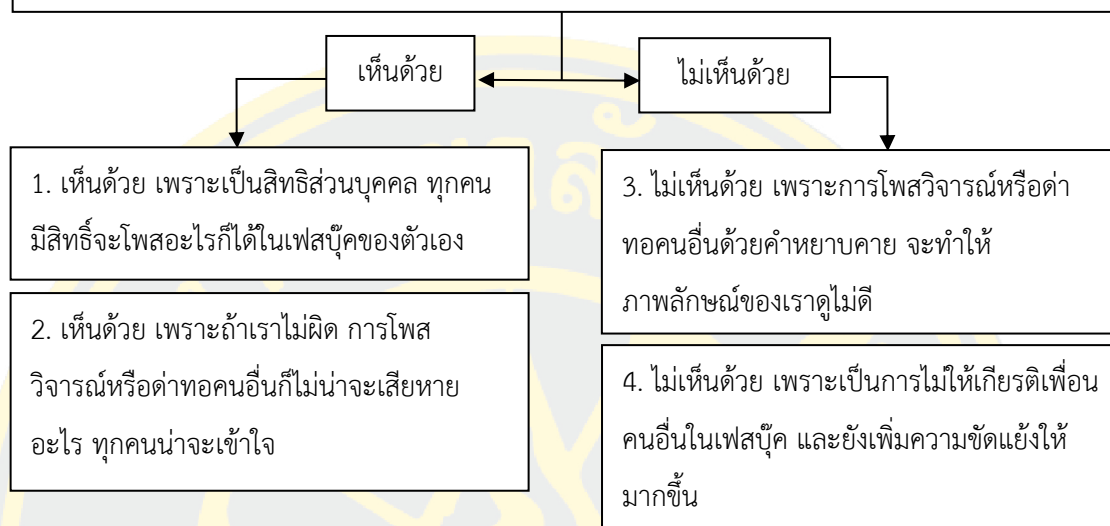
ข้อ 10. เซอร์รี่มักจะมาเรียนสายอยู่บ่อย ๆ ไม่ค่อยตั้งใจเรียนและยังรบกวนคนอื่น อาจารย์จึงตำหนิด้วยคำพูดรุนแรงต่อหน้าเพื่อน ๆ ซึ่งเซอร์รี่ก็รับฟังอาจารย์ด้วยความสุภาพไม่ซัดสีหน้าหรือพูดจาตอบโต้ท่าน คุณเห็นด้วยกับสิ่งที่เซอร์รี่ทำหรือไม่

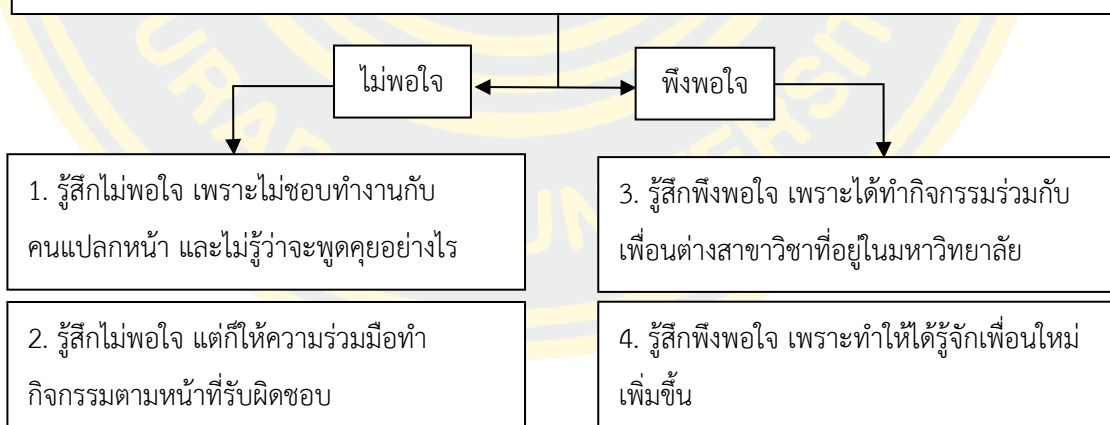
ข้อ 11. อาจารย์มอบหมายงานเดี่ยวให้ทำและให้ส่งภายในวันนี้ไม่เกินเที่ยงคืน โดยส่งใน Classroom ถ้าส่งหลังจากนั้นจะโดนหักคะแนน ปรากฏว่าเวลา 4 ทุ่ม ขณะทำงานอยู่นั้น โน้ตบุคของคุณเกิดเสียไม่สามารถทำงานต่อได้ทำให้งานไม่เสร็จและส่งไม่ทันเที่ยงคืน คุณจะอย่างไร

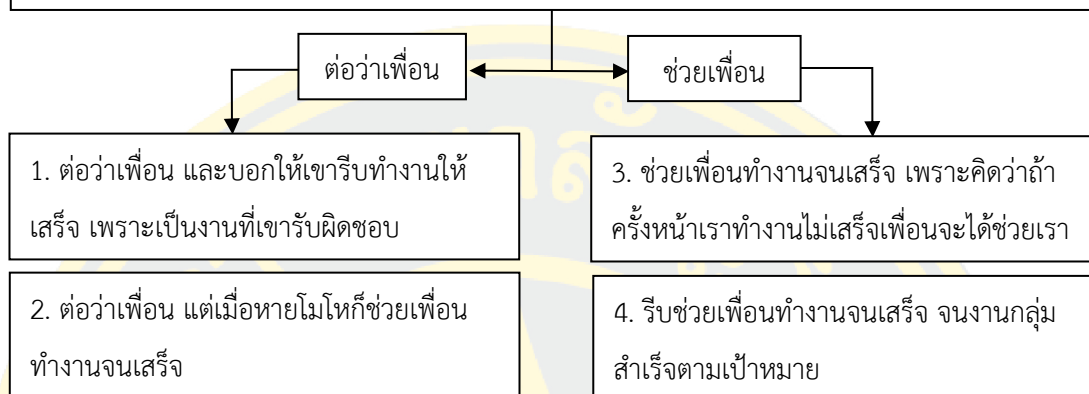
ข้อ 12. หวังมักจะโพสต์เฟสบุ๊กตำหนิเพื่อนหรือคนอื่นด้วยคำหยาบคายอยู่เสมอเวลามีปัญหา คุณซึ่งเป็นเพื่อนของหวังในเฟสบุ๊ก จึงได้รู้ได้เห็นเรื่องราวอยู่บ่อย ๆ คุณเห็นด้วยกับการกระทำของหวังหรือไม่

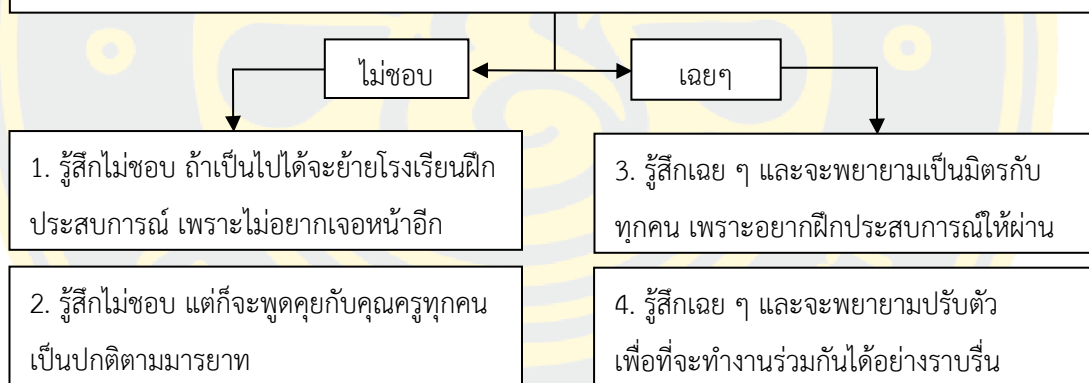
ข้อ 13. อาจารย์ได้จัดกิจกรรมฝึกปฐมนิเทศนักเรียนปี 1 คณะครุศาสตร์ทุกสาขาวิชา ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยอาจารย์จะสุ่มแบ่งกลุ่มให้ ปรากฏว่าคุณได้อยู่กลุ่มเดียวกับสาขาอื่น ๆ ที่คุณไม่รู้จักรู้จัก คุณจะรู้สึกและแสดงออกอย่างไร

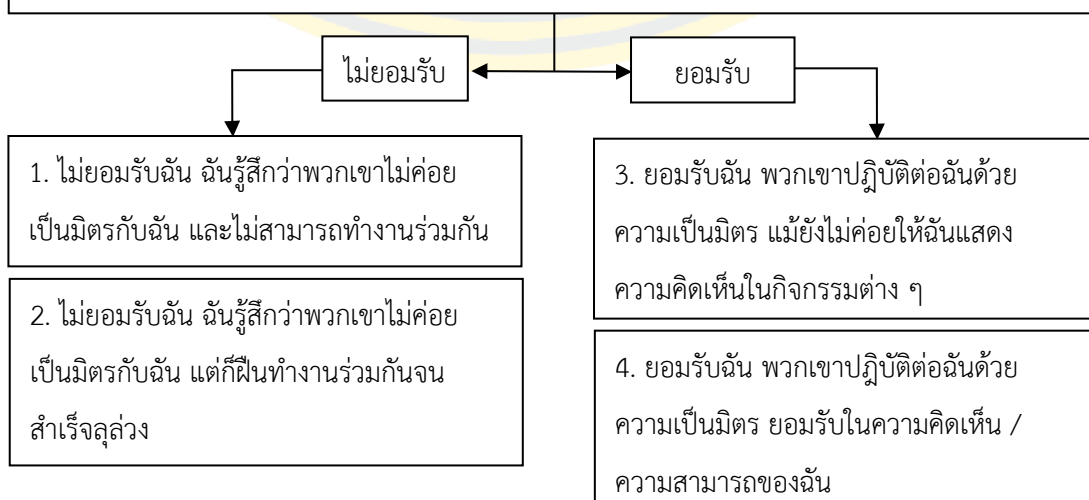
ข้อ 14. อาจารย์มอบหมายงานกลุ่ม ๆ ละ 4 คน และกำหนดให้มานำเสนอหน้าชั้นเรียนในคาบถัดไป เพื่อน ๆ จึงแบ่งงานกันไปทำแล้วนำมารวมกันก่อนวันนำเสนอ ปรากฏว่าเพื่อนในกลุ่มบางคนทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จ คุณจะรู้สึกและแสดงออกต่อเพื่อนคนนั้นอย่างไร

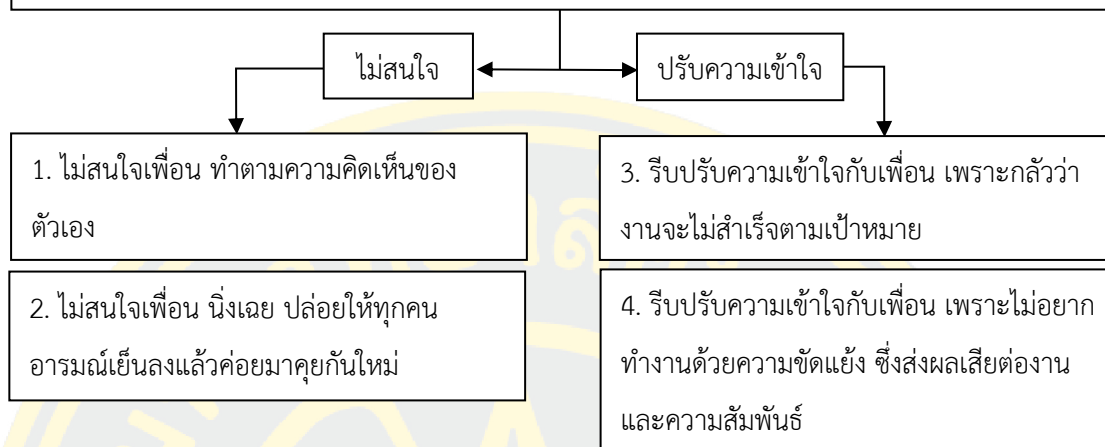
ข้อ 15. ถ้าคุณได้ไปฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งคุณครูหลายท่านชอบใช้งานคุณทั้งส่วนตัวและส่วนรวม คุณจะรู้สึกและแสดงออกต่อคุณครูเหล่านั้นอย่างไร

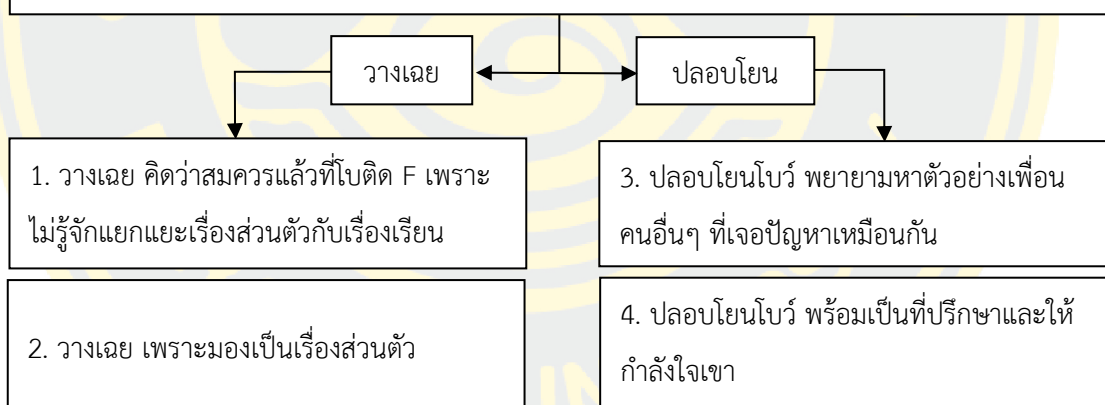
ข้อ 16. ขณะที่ท่านออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อน ๆ ที่ร่วมออกฝึกประสบการณ์และคุณครูในโรงเรียนปฏิบัติตนอย่างไรต่อท่าน พวกเขาให้การยอมรับท่านหรือไม่

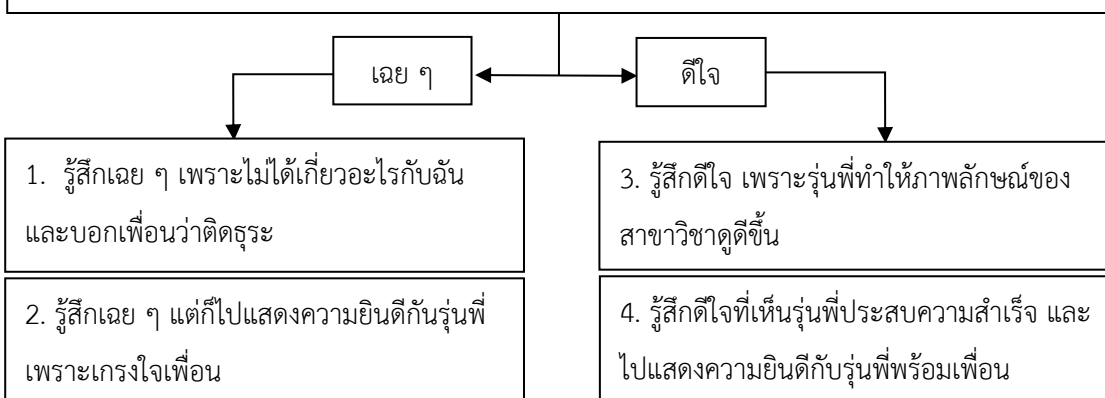
ข้อ 17. ในระหว่างที่คุณกำลังทำงานกลุ่มกับเพื่อน ๆ อยู่ ณัั้น ได้เกิดปัญหามีปากเสียงกันขึ้น เพราะความคิดเห็นไม่ตรงกันจนบรรยากาศการทำงานเริ่มแย่งง คุณจะทำอย่างไร

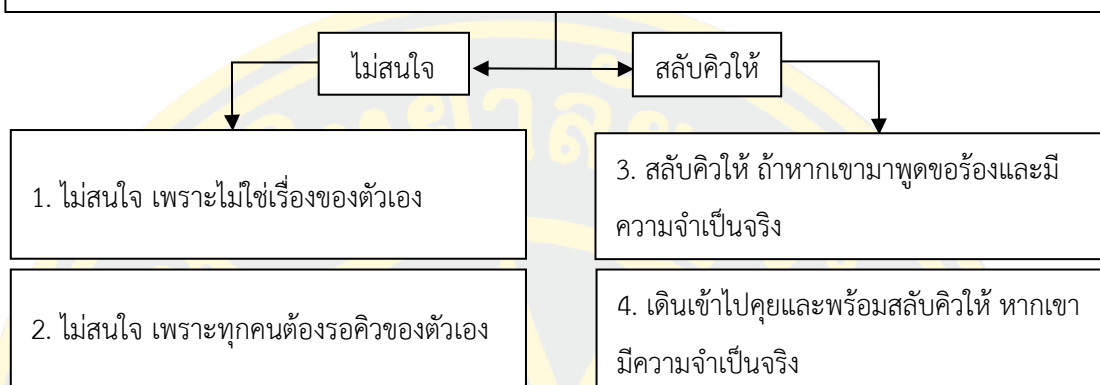
ข้อ 18. โบก้าลังทุกซึใจที่ติด F วิชาวัดผลทางการศึกษาเพราะขาดเรียนบ่อยและทำข้อสอบไม่ได้ สาเหตุมาจากช่วงนั้นกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับทางบ้าน คุณซึ่งเป็นเพื่อนโปได้รับรู้เรื่องราวมาโดยตลอด คุณจะรู้สึกและแสดงออกต่อโปอย่างไร

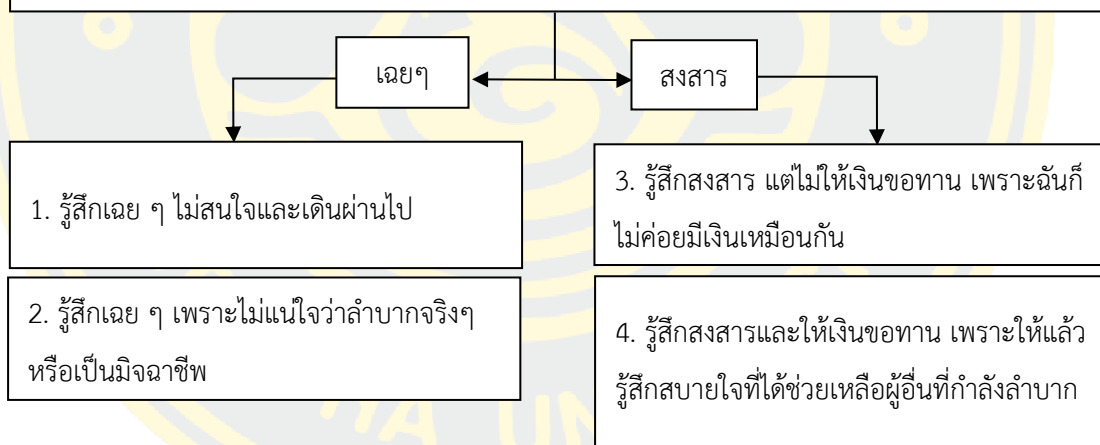
ข้อ 19. คุณทราบข่าวจากเพื่อนของคุณว่า รุ่นพี่ที่เรียนสาขาวิชาเดียวกับคุณสอบติดครูผู้ช่วยในวันซ่อมรับปริญญา เพื่อนคุณจึงชวนคุณไปแสดงความยินดีกับรุ่นพี่ คุณจะรู้สึกและแสดงออกอย่างไร

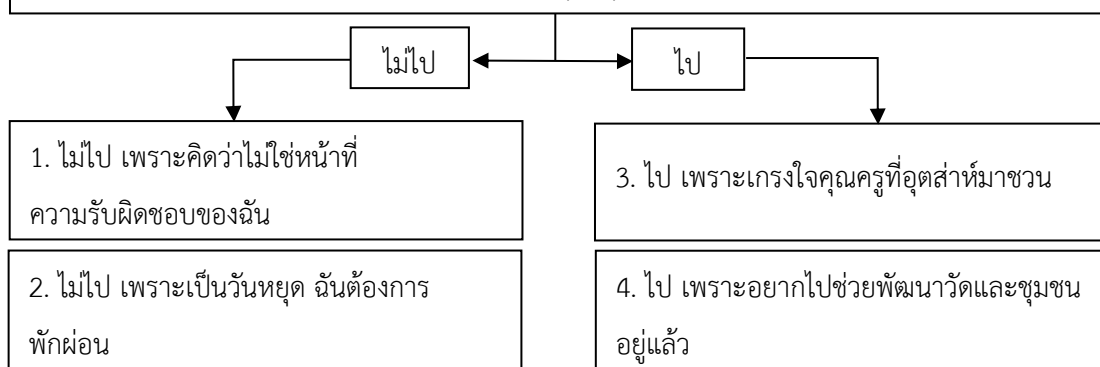
ข้อ 20. ขณะที่คุณกำลังนั่งรอคิวรับบริการที่ธนาคารอยู่นั้น คุณได้สังเกตเห็นผู้หญิงที่นั่งรอรับบริการข้างๆ คุณ มีสีหน้าเครียด ท่าทางลุกลี้ลุกลนเหมือนกำลังรีบเพราะเขาคูนาฬิกาตลอด ซึ่งคิวในมือเขาคือคิวที่ 20 ส่วนคิวของคุณคือคิวที่ 10 กำลังจะเรียกเป็นคิวถัดไป หากคุณไม่รับหรือมีธุระต่อ คุณจะรู้สึกและแสดงออกอย่างไร

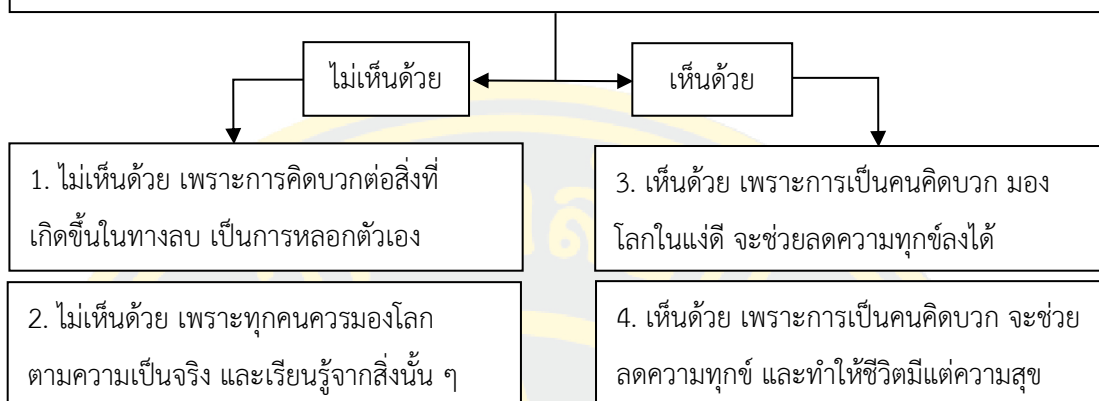
ข้อ 21. ขณะที่คุณกำลังเดินซื้อของอยู่ที่ตลาด คุณได้พบเจอขอทานทำทางน่าสงสารยกมือไหว้เพื่อขอเงินคุณ คุณจะรู้สึกและแสดงออกอย่างไร

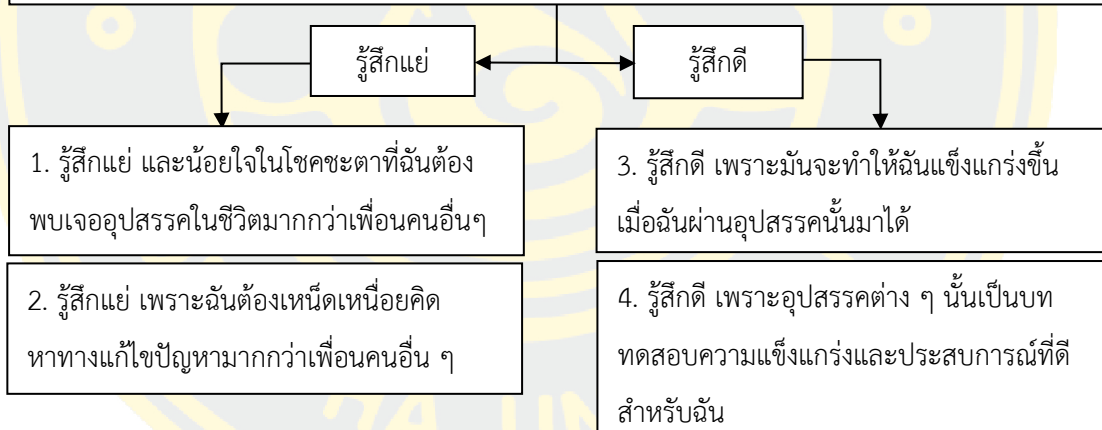
ข้อ 22. ในระหว่างที่คุณออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ช่วงวันหยุดคุณครูได้วางแผนที่จะพาเด็กนักเรียนไปทำกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดวัดและชุมชน จึงได้มาชวนคุณ แต่กิจกรรมดังกล่าวไม่ใช่หน้าที่ความรับผิดชอบของคุณ คุณจะไปหรือไม่

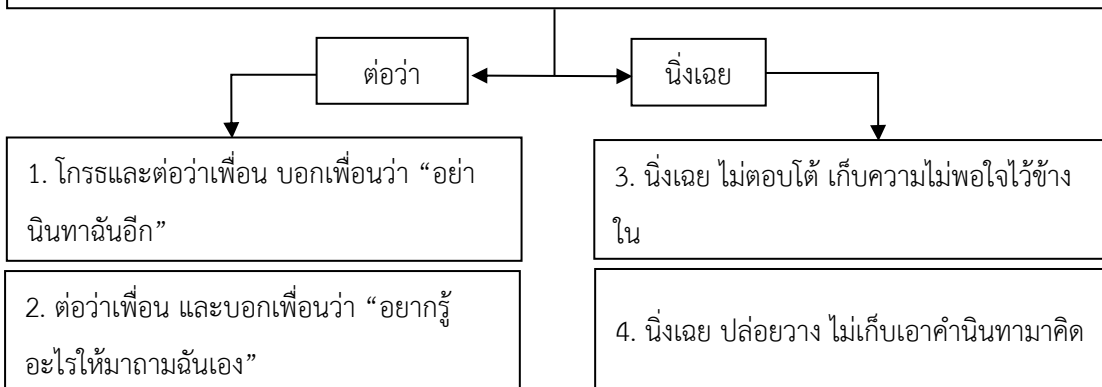
ข้อ 23. คุณเห็นด้วยหรือไม่ กับคำกล่าวที่ว่า “คนที่รู้จักปรับความคิดให้มองโลกในแง่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบ เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข”

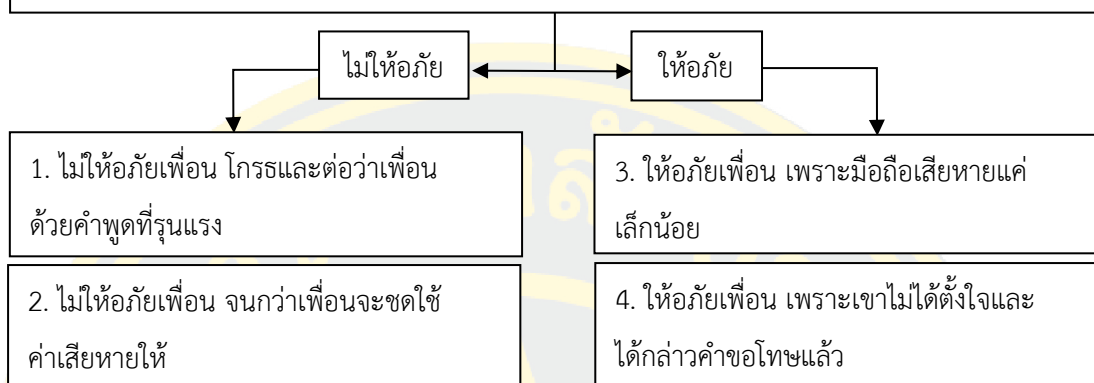
ข้อ 24. ถ้าในชีวิตของคุณต้องพบเจอกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ มากมาย เช่น อุปสรรคด้านการเงิน อุปสรรคด้านการเรียน อุปสรรคด้านการทำงาน ฯลฯ ซึ่งทำให้คุณต้องคิดหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ มากกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ คุณจะรู้สึกหรือคิดเห็นอย่างไร

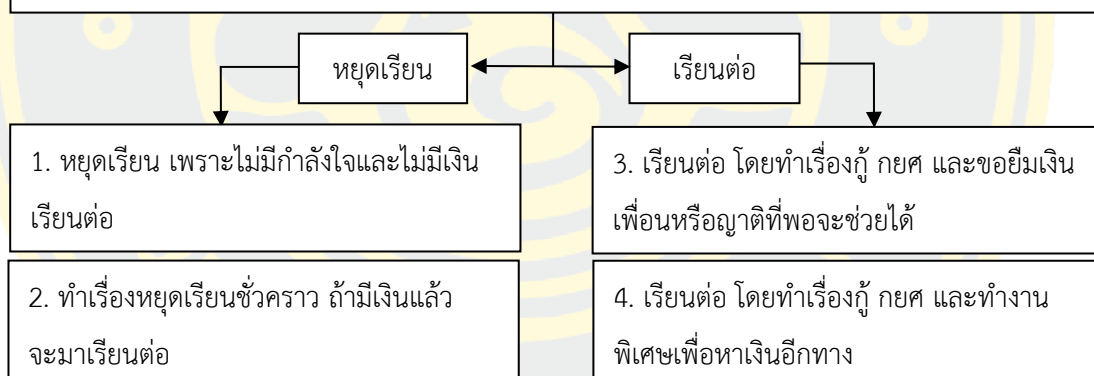
ข้อ 25. ถ้าเพื่อนของคุณกำลังนินทาคุณอยู่ แล้วคุณเดินมาได้ยินพอดี ทำให้คุณรู้สึกไม่ค่อยพอใจ คุณจะแสดงออกอย่างไร

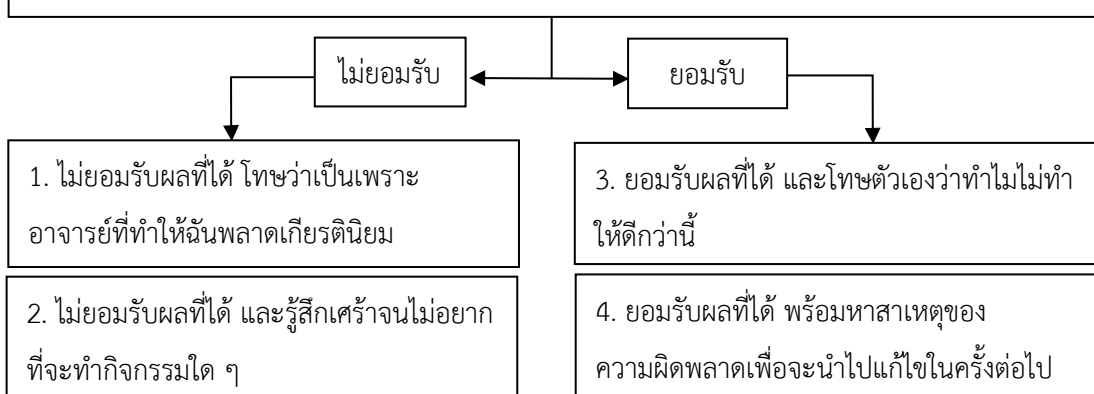
ข้อ 26. ขณะที่คุณกำลังนั่งเล่นมือถือที่เพิ่งซื้อใหม่อยู่นั้น เพื่อนของคุณได้บังเอิญมาชนคุณอย่างแรง จนทำให้มือถือของคุณตกลงพื้นได้รับความเสียหายเล็กน้อย ซึ่งเพื่อนของคุณตกใจมาก รู้สึกผิด และได้กล่าวคำขอโทษคุณ คุณจะแสดงออกอย่างไร

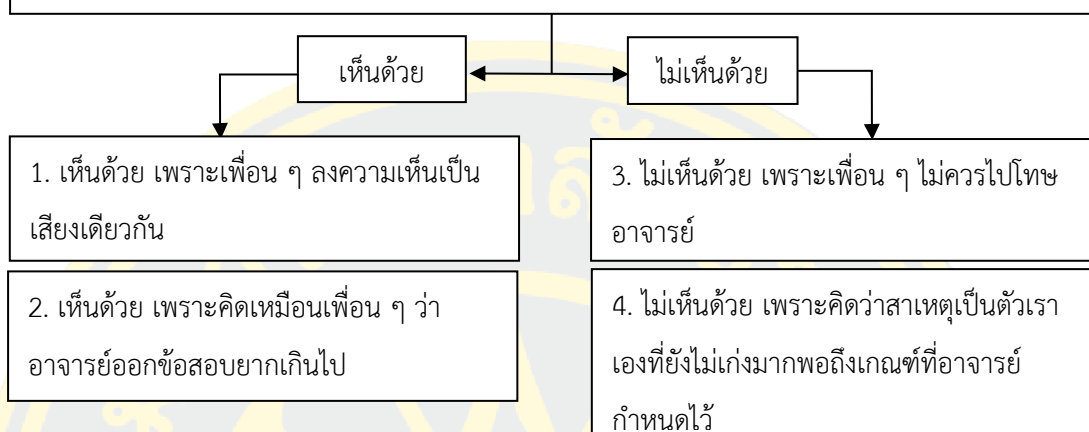
ข้อ 27. สมชายเป็นนักศึกษาปี 2 เทอมหน้าจะขึ้นปี 3 แต่ปรากฏว่าครอบครัวของเขามีปัญหาทางการเงิน ทำให้ไม่สามารถหาเงินจ่ายค่าเทอมและค่าอื่น ๆ ให้เขาได้ เขาจึงไปสอบถามเรื่องเงินกู้ กยศ แต่ก็ไม่เพียงพอกับรายจ่ายทั้งหมด ถ้าคุณเป็นสมชายคุณจะทำอย่างไร

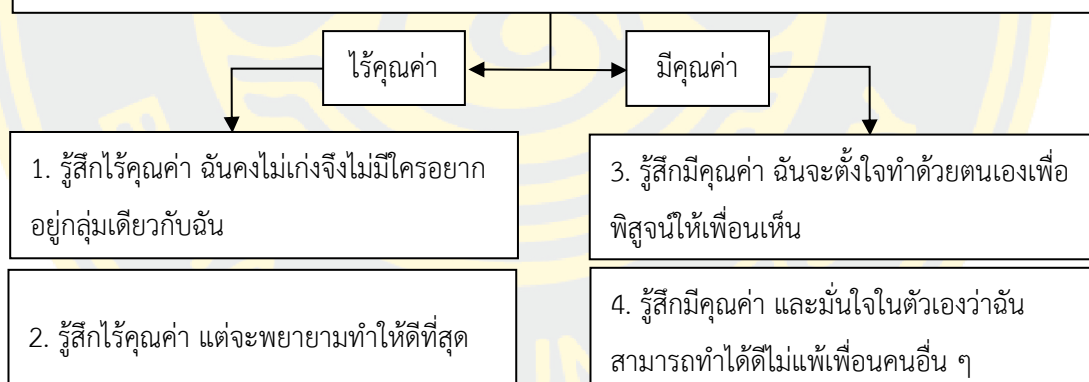
ข้อ 28. เทอมนี้คุณได้เรียนวิชาวิจัยทางการศึกษากับอาจารย์ท่านหนึ่ง ซึ่งคุณตั้งใจเรียนมากและหวังว่าจะได้เกรด A วิชานี้เพื่อจะได้เกียรตินิยม แต่ผลปรากฏว่าคุณได้แค่เกรด B จึงทำให้ไม่ได้เกียรตินิยมตามที่คาดหวัง คุณจะรู้สึกและแสดงออกอย่างไร

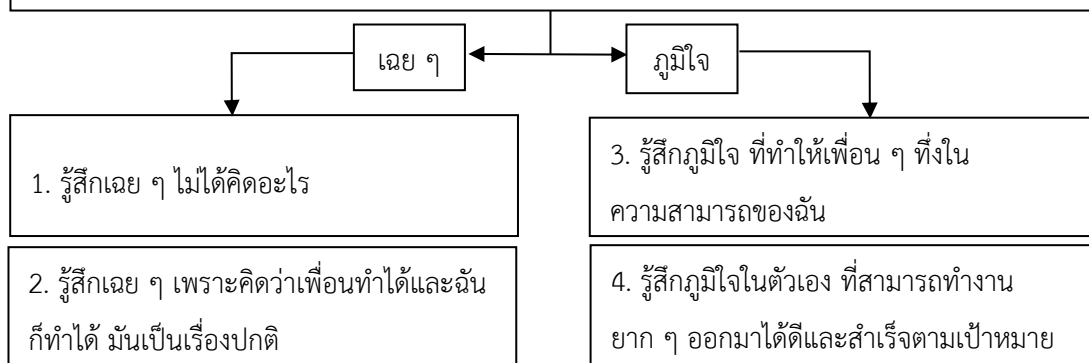
ข้อ 29. หลังจากที่คุณได้สอบถามเพื่อน ๆ ในห้อง ก็พบว่าไม่มีเพื่อนคนใดได้เกรด A วิชาวิทย์ทาง การศึกษาเลย ซึ่งเพื่อน ๆ ลงความเห็นว่าเป็นเพราะอาจารย์ที่ออกข้อสอบยากเกินไป คุณเห็น ด้วยกับเพื่อน ๆ หรือไม่

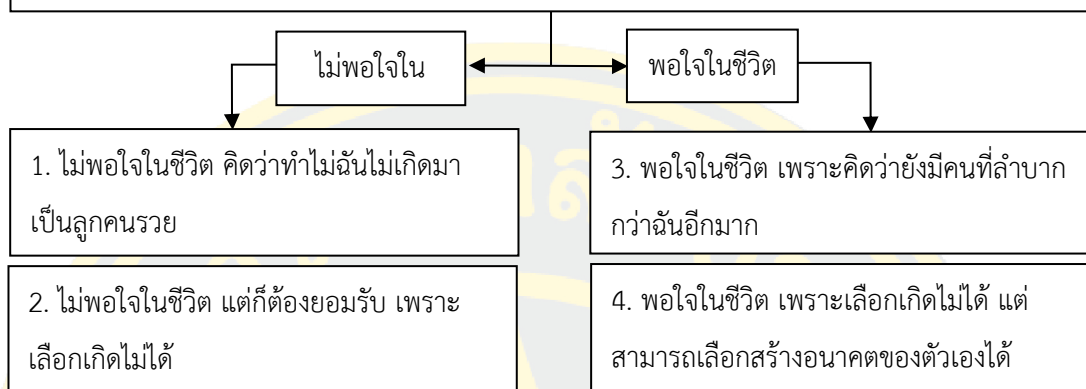
ข้อ 30. อาจารย์มอบหมายงานกลุ่มให้ทำโปรเจกเขียนภาษาซีมาส่ง โดยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มกันเอง เพื่อนคนที่มีโน้ตบุ๊กและแก๊งคอมพิวเตอร์จึงถูกเพื่อน ๆ ทาบทามให้มาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน แต่ปรากฏว่า ไม่มีใครมาทาบทามคุณเลยเพราะคุณไม่ค่อยเก่งคอมพิวเตอร์ คุณจะรู้สึกอย่างไร

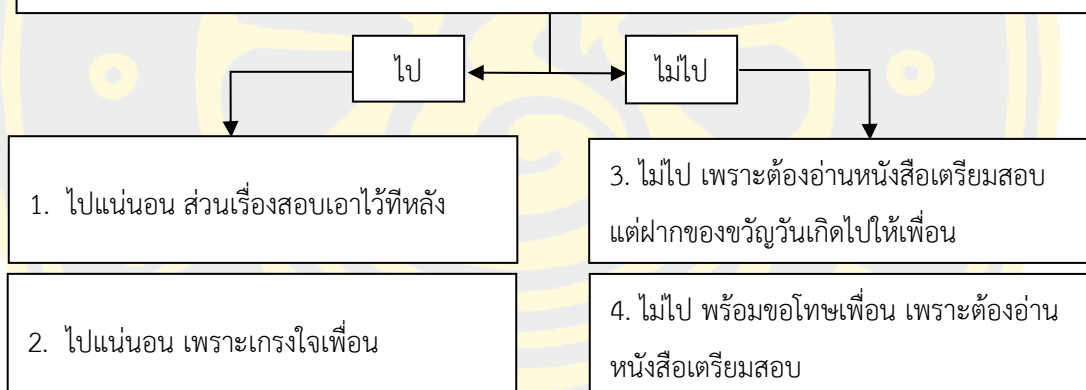
ข้อ 31. หลังจากทำโปรเจกส่งอาจารย์ ผลคะแนนออกมาว่ากลุ่มของคุณได้คะแนนมากที่สุดเท่า ๆ กับ กลุ่มของเพื่อนที่เก่งคอมพิวเตอร์ เพื่อน ๆ จึงทึ่งในความสามารถของคุณมาก คุณจะรู้สึกและแสดงออก อย่างไร

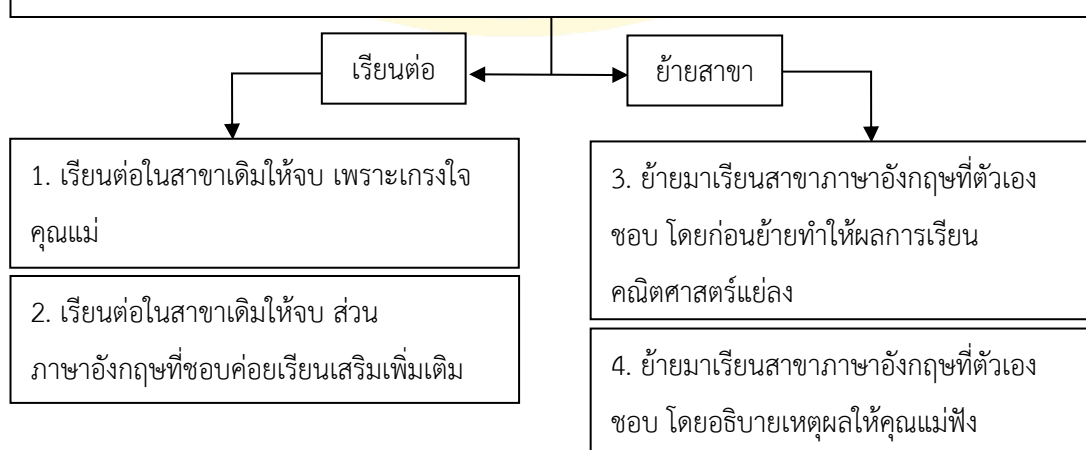
ข้อ 32. นิกเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกับคุณ เขาเป็นลูกคนรวยจึงได้ขับรถยนต์มาเรียน และมักใช้ของแบรนด์เนม ซึ่งต่างจากคุณที่ฐานะทางบ้านไม่ค่อยดีและต้องใช้เงินอย่างประหยัด คุณจะรู้สึกและแสดงออกอย่างไร

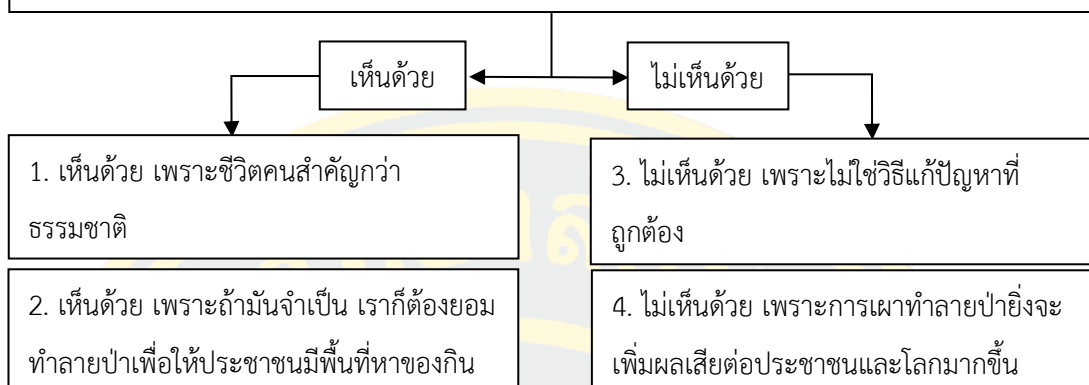
ข้อ 33. เย็นวันนี้เพื่อนสนิทของคุณได้โทรมาชวนคุณและเพื่อน ๆ ในกลุ่มไปงานเลี้ยงฉลองวันเกิดของเขาที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง แต่ว่าวันพรุ่งนี้คุณมีสอบปลายภาค คุณจะตอบเพื่อนว่าอย่างไร

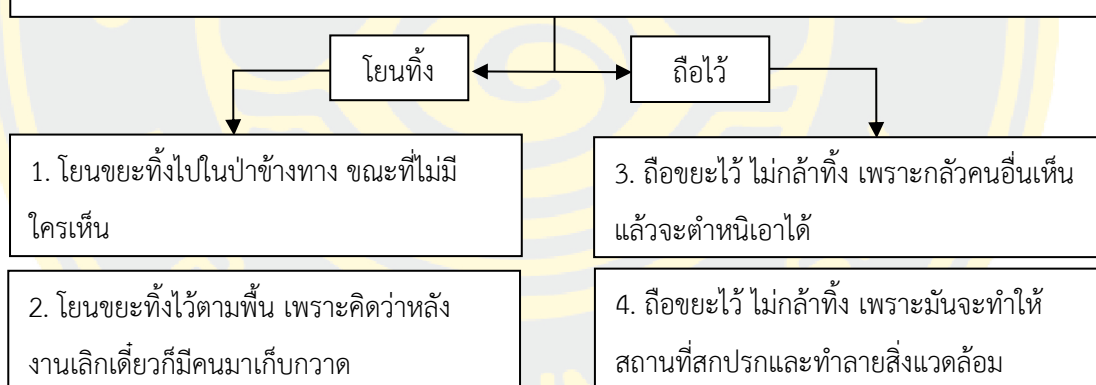
ข้อ 34. ดิวเตอร์เป็นคนเก่งสามารถสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ตามที่คุณแม่แนะนำได้ แต่พอเรียนไปหนึ่งเทอมดิวเตอร์รู้สึกว่าไม่ค่อยชอบและไม่มีความสุขในการเรียนสาขานี้ รู้สึกชอบเรียนภาษาอังกฤษมากกว่า ถ้าคุณเป็นดิวเตอร์คุณจะทำอย่างไร

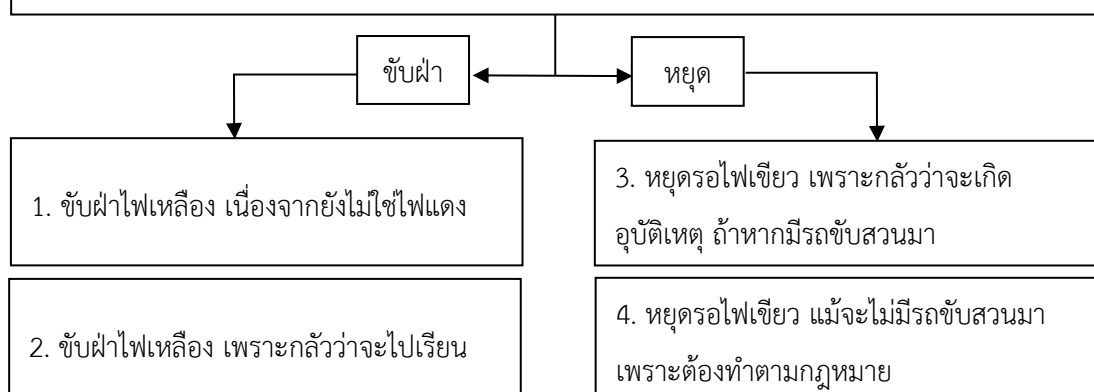
ข้อ 35. คุณเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าต้องเผาทำลายป่าเพื่อเปลี่ยนผืนป่าให้เป็นแหล่งอาหารของประชาชนในพื้นที่ที่มีฐานะยากจน

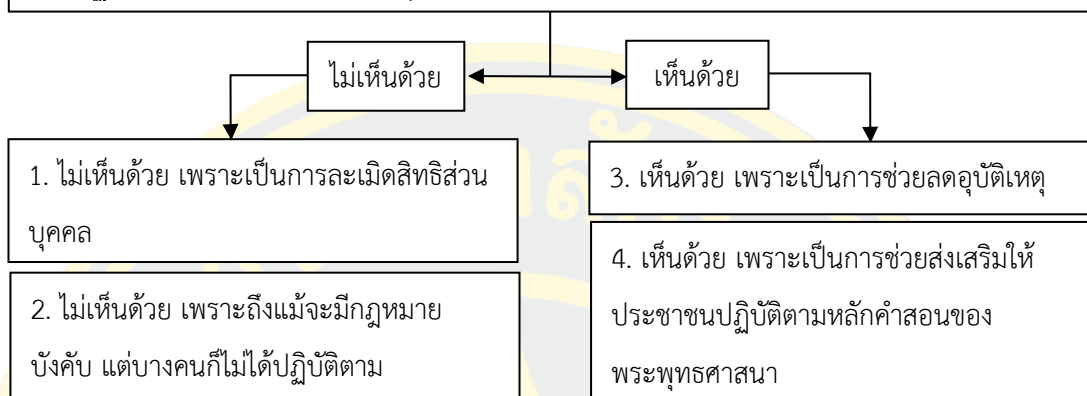
ข้อ 36. มหาวิทยาลัยได้จัดงานวันลอยกระทงและมีคอนเสิร์ตของนักร้องที่คุณชื่นชอบ คุณจึงชวนเพื่อนมางานเพื่อชมคอนเสิร์ต ระหว่างที่อยู่ภายในงานคุณและเพื่อนได้ซื้ออาหารและเครื่องดื่มมาทานและเมื่อทานเสร็จแล้วคุณได้มองหากลั้วขยะเพื่อจะทิ้งเศษขยะที่เหลือแต่ไม่พบถังขยะเลย คุณจะทำอย่างไร

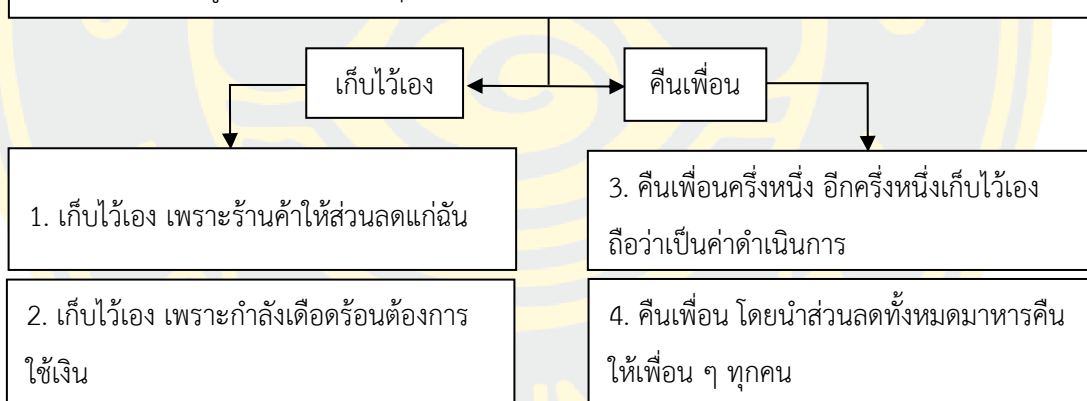
ข้อ 37. คุณกำลังเร่งรีบขับ/ขี่รถเพื่อไปให้ทันเรียน เนื่องจากถ้ามาสายอาจารย์จะหักคะแนน แต่ระหว่างทางขับรถมาคุณได้พบไฟจราจรสีเหลืองซึ่งถ้าคุณรอไฟเขียวคุณอาจจะมาเรียนสายได้ คุณจะทำอย่างไร

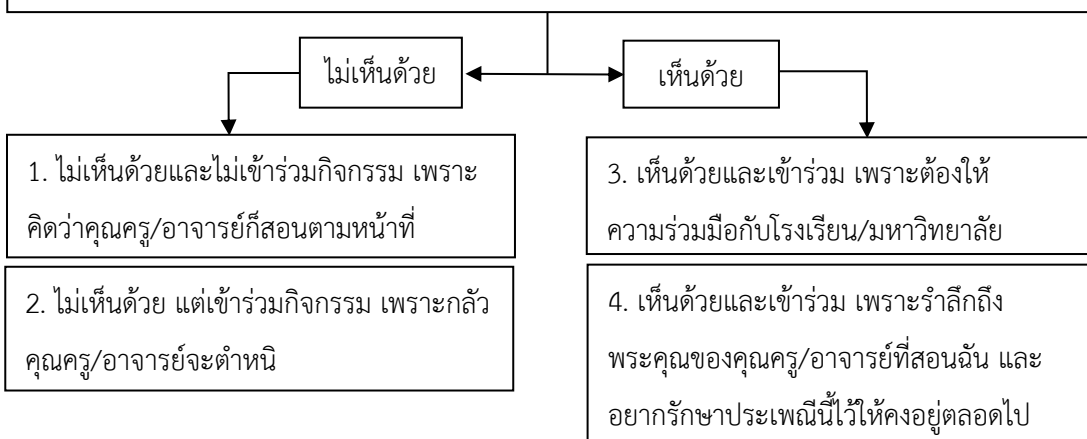
ข้อ 38. คุณเห็นด้วยหรือไม่ ที่รัฐบาลไทยออกกฎหมายให้ร้านค้าขายเหล้า/ปิดับบาร์ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัด/งดดื่มเหล้า และปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

ข้อ 39. คุณได้รับมอบหมายจากเพื่อน ๆ ร่วมสาขาวิชาให้ไปจัดหาซื้อเสื้อทีมให้กับเพื่อน ๆ ทุกคน เพราะคุณรู้จักกับร้านค้าเป็นอย่างดี ซึ่งร้านค้าได้ให้ส่วนลดคุณเป็นเงินจำนวน 1,000 บาท เพื่อเป็นการตอบแทนโดยรู้กันเพียงสองคน คุณจะอย่างไรกับเงินจำนวนนั้น

ข้อ 40. โรงเรียน/มหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมวันไหว้ครูเป็นประจำทุกปีเพื่อเป็นการแสดงความเคารพและรำลึกถึงพระคุณของคุณครู/อาจารย์ที่สอนวิชาความรู้ให้แก่คุณ คุณเห็นด้วยและจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย (ฉบับครูพี่เลี้ยง)

เรื่อง จิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย ซึ่งข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่ส่งผลเสียใด ๆ ต่อผู้ตอบ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้ตอบ โปรดให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงของพฤติกรรมหรือการกระทำของนักศึกษาที่ท่านประเมินมากที่สุด ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู

(ครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา)

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ชภาภัทร กิตติอัศโรคนิน (ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อมูลของท่านลงในช่องว่างที่กำหนดให้

- 1) เพศ () ชาย () หญิง () อื่นๆ
- 2) โรงเรียน
- 3) สาขาวิชาของนักศึกษาที่ท่านประเมิน
- 4) ชั้นปีของนักศึกษาที่ท่านประเมิน () ปี 1 () ปี 2 () ปี 3 () ปี 4

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดจิตแห่งความเคารพของนักศึกษาวิชาชีพครู (ครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา)

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินที่ตรงกับความเป็นจริงของพฤติกรรมหรือการกระทำของนักศึกษาที่ท่านประเมินมากที่สุด

- 1 หมายถึง ข้อคำถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของนักศึกษาที่ท่านประเมินจริงน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ข้อคำถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของนักศึกษาที่ท่านประเมินจริงน้อย
- 3 หมายถึง ข้อคำถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของนักศึกษาที่ท่านประเมินจริงค่อนข้างน้อย
- 4 หมายถึง ข้อคำถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของนักศึกษาที่ท่านประเมินจริงค่อนข้างมาก
- 5 หมายถึง ข้อคำถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของนักศึกษาที่ท่านประเมินจริงมาก
- 6 หมายถึง ข้อคำถามนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือการกระทำของนักศึกษาที่ท่านประเมินจริงมากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน					
	จริงน้อยที่สุด <===> จริงมากที่สุด					
	1	2	3	4	5	6
1. นักศึกษายอมรับบุคลิกลักษณะและการแสดงออกที่แตกต่างกันของนักเรียน และคุณครูทุกท่านในโรงเรียนที่มีต่อเขาได้อย่างไม่มีปัญหา						
2. ท่านไม่เห็นนักศึกษาแสดงท่าทางหรือพูดจาล้อเลียนดูถูกปมด้อยของนักเรียนที่เขาสอน						
3. เมื่อนักศึกษาเผลอทำพฤติกรรมที่เป็นการรบกวนผู้อื่น เขาจะกล่าวคำขอโทษ						
4. ถึงแม้นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แต่นักศึกษาก็สามารถรับมือได้อย่างมีสติ หรือไม่ทำร้ายร่างกายนักเรียน						
5. นักศึกษาไม่หยิบจับของใช้ส่วนตัวของท่านหรือคุณครูท่านอื่น หากท่านหรือคุณครูท่านอื่นไม่ได้อนุญาต						
6. นักศึกษารับฟังความคิดเห็นของท่านและผู้อื่นที่เห็นต่าง โดยไม่แสดงสีหน้าท่าทางที่ไม่ดี						
7. นักศึกษาไม่แสดงอาการโกรธท่านหรือคุณครูท่านอื่น เมื่อท่านหรือคุณครูท่านอื่นปฏิเสธความคิดเห็นของเขา						
8. นักศึกษาให้ความเกรงใจและให้เกียรติทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน						
9. นักศึกษาแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมขณะมาสอนที่โรงเรียน						
10. เมื่อนักศึกษาพบท่านหรือคุณครูท่านอื่น เขาจะเข้ามาสวัสดี/พูดคุยกทักทายท่านด้วยท่าทางสุภาพ						
11. ถึงแม้ท่านหรือคุณครูท่านอื่นจะเคยตำหนินักศึกษาต่อหน้าคนอื่น ๆ เขาก็พึงแสดงกิริยาท่าทางที่สุภาพต่อท่านหรือคุณครูท่านนั้น						
12. นักศึกษาไม่โทรศัพท์หรือไลน์ไปรบกวนท่านในยามวิกาล ถึงแม้เขาจะมีเรื่องด่วน						
13. ท่านไม่เห็นหรือได้รับข่าวว่านักศึกษาโพสเฟสบุ๊คตำหนิตานหรือผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย						
14. นักศึกษาแสดงอาการกระตือรือร้นที่ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนหรือคุณครู แม้ว่าเขาจะไม่รู้จักหรือสนิทสนมกันมาก่อน						
15. นักศึกษาเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายและเป็นมิตรกับทุกคนในโรงเรียน						

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน					
	จริงน้อยที่สุด <===> จริงมากที่สุด					
	1	2	3	4	5	6
16. เมื่อต้องจัดกิจกรรมในโรงเรียน นักศึกษาให้ความร่วมมือและช่วยเหลือคุณครูจนงานนั้นสำเร็จ ถึงแม้บางหน้าที่จะไม่ใช่ว่าความรับผิดชอบของเขา						
17. นักศึกษาปรับตัวเข้ากับเพื่อนและคุณครูในโรงเรียนได้ดี						
18. คุณครูส่วนใหญ่ให้การยอมรับและรู้สึกเอ็นดูนักศึกษา						
19. เมื่อเกิดปัญหาในการทำงานร่วมกัน นักศึกษาจะรีบปรับความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงาน						
20. นักศึกษาเป็นคนช่างสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น ว่าผู้อื่นกำลังรู้สึกอย่างไร						
21. เวลาเห็นผู้อื่นกำลังเศร้า นักศึกษาจะแสดงอาการเห็นอกเห็นใจและปลอบโยน						
22. นักศึกษาเป็นผู้รับฟังและเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับนักเรียน เมื่อเขาเกิดปัญหาหรือมีเรื่องทุกข์ใจ						
23. นักศึกษาแสดงความยินดีกับนักเรียน/เพื่อนร่วมงานทุกคน ที่ประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ						
24. นักศึกษาเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของนักเรียน และพร้อมสร้างบรรยากาศตามที่นักเรียนคาดหวัง						
25. ท่านสังเกตเห็นนักศึกษาให้ความช่วยเหลือนักเรียนหรือผู้อื่นที่กำลังเดือดร้อน						
26. นักศึกษามีน้ำใจช่วยเหลืองานท่าน หรืองานโรงเรียน หรืองานเพื่อสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน						
27. นักศึกษาเป็นคนมองโลกในแง่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในทางบวกและทางลบ						
28. เมื่อพบอุปสรรคในการทำงาน นักศึกษาจะขอคำปรึกษาจากท่าน และคิดว่าอุปสรรคนั้นเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับเขา						
29. นักศึกษาเลือกที่จะนิ่งเฉย ปล่อยวาง แทนการตอบโต้ผู้ที่คิดหรือทำไม่ดีกับเขา						
30. นักศึกษาเป็นคนจิตใจดี พร้อมให้อภัยกับทุกคนที่ทำไม่ดีกับเขา						

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน					
	จริงน้อยที่สุด <===> จริงมากที่สุด					
	1	2	3	4	5	6
31. นักศึกษายอมรับความผิดพลาดของเขาได้ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น						
32. เมื่อนักศึกษาต้องพบเจอเรื่องแย่ ๆ ที่เกิดขึ้น เขาไม่เคยแสดงอาการท้อแท้ มีกำลังใจพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา						
33. นักศึกษามีความคิดเป็นของตัวเอง มองโลกตามข้อเท็จจริง และไม่เปียดเบียนใคร						
34. นักศึกษาแสดงอาการดีใจ/ภูมิใจในตัวเอง เมื่อเขาทำงานยาก ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมาย						
35. นักศึกษาเป็นคนมั่นใจในความสามารถและเห็นคุณค่าในตนเอง						
36. ท่านสังเกตเห็นนักศึกษาพึงพอใจในงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย						
37. นักศึกษาดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ไม่เลือกทำในสิ่งที่ส่งผลเสียต่อตัวเขา						
38. นักศึกษารู้จักหน้าที่ของตัวเอง และตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจากท่าน						
39. นักศึกษาเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก/ความต้องการของเขา และแสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม						
40. นักศึกษาสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม						
41. นักศึกษาไม่ลักขโมยหรือทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน						
42. นักศึกษาช่วยรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน						
43. นักศึกษาปฏิบัติตามกฎการจราจรทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน						
44. นักศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบและวัฒนธรรมของโรงเรียน						
45. นักศึกษามีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน						
46. นักศึกษาปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เมื่ออยู่ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน						

ภาคผนวก จ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวคิดจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี ในภาคตะวันออก จำแนกตามความเชี่ยวชาญของผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตแห่งความเคารพ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตครู

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์สาขาจิตวิทยา

จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเคารพและเห็นคุณค่าของตัวเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการและการกระทำของตัวเองและผู้อื่น เข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เปิดใจยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น สามารถปรับตัวได้ดี มีความคิดและพฤติกรรมเชิงบวกทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น สังคมส่วนรวม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การเคารพตัวเอง หมายถึง การเคารพในศักดิ์ศรีและเห็นคุณค่าในตัวเอง การมีความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง รู้ความต้องการของตัวเอง เข้าใจความหมายของการกระทำ พฤติกรรม การใช้ชีวิตของตัวเอง สามารถปรับตัวปรับอารมณ์ได้ดี รวมถึงการได้เป็นตัวเองอย่างแท้จริง

2) การเคารพผู้อื่น หมายถึง การเคารพในศักดิ์ศรีและเห็นคุณค่าของผู้อื่น เข้าใจในความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และการกระทำของผู้อื่นที่แตกต่างกัน เปิดใจยอมรับในความแตกต่างอย่างไม่มีเงื่อนไข สามารถปรับตัว สร้างสัมพันธภาพและร่วมงานกับผู้อื่นได้ดี รวมถึงเคารพในพื้นที่ส่วนตัวของผู้อื่น ไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

3) การเคารพสิ่งแวดล้อม หมายถึง การให้ความเคารพและเห็นคุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เข้าใจในธรรมชาติ กฎระเบียบ กติกาของสังคม มีความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่ดีต่อสังคมส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู

ท่านที่ 1 : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง บุคลิก คุณลักษณะ การวางตัว องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ความเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่ง (ที่ไม่ใช่ใบปริญญา) ที่มีอยู่ภายในตัวของบุคคล ๆ หนึ่ง ซึ่งแสดงออกมาให้บุคคลอื่นเห็นแล้วเกิดความรู้สึกอยากเคารพ เชื่อมั่น และศรัทธา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การยกย่องให้เกียรติคนอื่น รู้จักกาลเทศะ
- 2) การยอมรับในความคิดเห็นหรือผลงานของคนอื่น
- 3) การรู้จักให้ ห่วงดีกับคนอื่น ช่วยเหลือคนอื่น นึกถึงผู้อื่น
- 4) การแสดงออกเลียนแบบของคนที่เราให้ความเคารพนับถือ
- 5) การเคารพตัวเอง ภูมิใจในตัวเอง

ท่านที่ 2 : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเคารพสิทธิส่วนบุคคล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่เห็นแตกต่างไปจากตน พยายามทะลอมทะลอมเกลาคำความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แล้วหาข้อสรุปแบบสมเหตุสมผล ความอ่อนน้อมถ่อมตน ไปลามาไหว้ การเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การเคารพสิทธิส่วนบุคคล
- 2) การยอมรับฟังความคิดเห็นที่เห็นแตกต่างไปจากตน
- 3) ความอ่อนน้อมถ่อมตน
- 4) การเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน

ท่านที่ 3 : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเคารพตัวเอง การเคารพบุคคลอื่น และการเคารพธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การเคารพตัวเอง
- 2) การเคารพบุคคลอื่น
- 3) การเคารพธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สัตว์ สิ่งมีชีวิต ป่า เขา แม่น้ำ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สิ่งก่อสร้าง กฎระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์สาขาสังคมวิทยา

ท่านที่ 1 : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเปิดใจกว้าง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับความแตกต่างความหลากหลายในเชิงสร้างสรรค์ ยอมรับในสิทธิส่วนบุคคลในแง่ของการแสดงออก การเสนอความคิดเห็น เข้าใจบุคคลอื่นที่มีความคิดเห็นหรือการแสดงออกที่แตกต่างจากตน เรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่นโดยปราศจากอคติ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการเคารพต่อบริบทแวดล้อมด้านอื่น ๆ ในสังคมด้วย เช่น กฎระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ที่บุคคลอื่นให้ความสำคัญให้ความเคารพ เป็นต้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การเปิดใจกว้าง คือ การไม่ใช้ทัศนคติส่วนตัวในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคลอื่น มีความเป็นกลาง เรียนรู้ที่จะเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ให้อิสระผู้อื่น และรู้จักปรับตัวเข้าหาผู้อื่น

2) การให้เกียรติซึ่งกันและกัน คือ การแสดงออกที่มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ มีมารยาท มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น และในที่สาธารณะ เช่น ไม่พูดจาเสียงดังให้เป็นที่รบกวนแก่บุคคลอื่น ไม่พูดจาหรือแสดงกริยาที่เหมือนเป็นการดูถูก ล้อเลียน หรือทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ รู้ว่าอะไรควรทำ ควรพูด หรืออะไรไม่ควรทำ ไม่ควรพูด เป็นต้น

3) ยอมรับความแตกต่าง คือ การเคารพสิทธิส่วนบุคคล การยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่เป็นเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งความแตกต่างนั้นอาจมาจากภูมิหลังที่แตกต่างกันของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางร่างกาย ทัศนคติ การแสดงออก ความเชื่อ หรือวัฒนธรรม เป็นต้น

ท่านที่ 2 : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเคารพตนเอง การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีการคิดเชิงบวก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม รวมถึงเคารพกฎหมาย กฎระเบียบของสังคมต่าง ๆ เป็นต้น ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ด่วนตัดสิน
- 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตน มีมารยาททางสังคม
- 3) การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 4) การเคารพตนเอง
- 5) การเคารพกฎหมาย กฎระเบียบของสังคมต่าง ๆ
- 6) การคิดเชิงบวก
- 7) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

ท่านที่ 1 : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ รู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมในบริบทต่าง ๆ การเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น การเคารพต่อสถานที่ ประเพณี กฎระเบียบ วัฒนธรรม ฯลฯ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ รู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมในบริบทต่าง ๆ

- 2) การเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น
- 3) การเคารพต่อสถานที่ ประเพณี กฎระเบียบ วัฒนธรรม ฯลฯ

ท่านที่ 2 : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเคารพต่อหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง การเคารพและเห็นคุณค่าในตัวเอง การเคารพและให้เกียรติบุคคลอื่น รวมถึงการให้ความเคารพต่อกฎหมาย กฎระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัว ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การเคารพต่อหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง
- 2) การเคารพและเห็นคุณค่าในตัวเอง
- 3) การเคารพและให้เกียรติบุคคลอื่น
- 4) การเคารพต่อกฎหมาย กฎระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำทางศาสนา

ท่านที่ 1 ผู้นำทางศาสนาพุทธ : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น มีการแสดงออกที่อ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติและเกรงใจซึ่งกันและกัน มีหลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา ในการดำเนินชีวิต รวมถึงให้การเคารพตัวเอง และ

การเคารพสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในสังคม เช่น หลักคำสอน จาริต ประเพณี กฎหมาย โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การไหว้ การยิ้มแย้ม ความอ่อนน้อมถ่อมตน

2) การให้เกียรติและเกรงใจซึ่งกันและกัน

3) มีพรหมวิหาร 4 ได้แก่ **เมตตา** คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตใจดีและคิดทำประโยชน์แก่ทุกคน **กรุณา** คือ ความสงสาร คิดหาทางช่วยให้ทุกคนที่เดือดร้อนพ้นทุกข์ **มุทิตา** คือ ความยินดี มีจิตใจที่พอใจเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขความเจริญยิ่งขึ้นไป **อุเบกขา** คือ ความวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง รู้จักวางเฉย คนที่ทำกรรมดีหรือกรรมชั่วควรได้รับผลแห่งกรรมนั้นตามที่ตนกระทำ

4) การเคารพตัวเอง หมายถึง การมีความคิดที่ดี มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เข้าใจตัวเอง เข้าใจปัญหาและสามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตได้เป็นอย่างดี

5) การเคารพสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในสังคม เช่น หลักคำสอน จาริต ประเพณี กฎหมาย โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น

ท่านที่ 2 ผู้นำทางศาสนาคริสต์ : จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเห็นคุณค่าของทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเราและเห็นคุณค่าของตัวเองด้วย การเชื่อมั่นว่าเขาหรือฉันก็มีสิ่งดี ๆ ที่ทั้งเห็นได้เป็นรูปธรรม และที่เห็นไม่ได้เป็นนามธรรมอยู่ในทุกคน การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และรู้จักวิธีการแสดงออกที่เหมาะสมต่อบุคคลอื่นหรือในที่สาธารณะ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การให้เกียรติและเห็นคุณค่าของทุกสิ่งที่อยู่รอบตัว

2) การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่ด่วนตัดสิน

3) การรู้จักการแสดงออกที่เหมาะสม เช่น การไหว้ การทักทาย

4) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา

5) การเคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตแห่งความเคารพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครู พบว่า โครงสร้างองค์ประกอบหลักของจิตแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคารพตัวเอง 2) การเคารพสิทธิของผู้อื่น 3) การเคารพต่อสังคมและสิ่งแวดลอม 4) ความเมตตา/ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 5) การคิดทางบวก 6) ความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น และ 7) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร

ภาคผนวก ฉ

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เลขที่ IRB4-190/2566

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย: G-HU 163/2566

โครงการวิจัยเรื่อง: จัดแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัด การตรวจสอบ
ความเที่ยงตรง และแนวทางการประยุกต์ใช้

หัวหน้าโครงการวิจัย: นางสาวภาภัทร กิตติอัครโกสิน

หน่วยงานที่สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการหลัก (งานนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์):

ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง หน่วยงานที่สังกัด คณะศึกษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการร่วม (งานนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์):

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ หน่วยงานที่สังกัด คณะศึกษาศาสตร์

วิธีทบทวน:

Exemption

Expedited

Full board

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัย
ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการ
ล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับที่ 1 วันที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
2. โครงการวิจัยฉบับภาษาไทย	ฉบับที่ 1 วันที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
5. แบบเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบบันทึกข้อมูล (Data Collection Form)	
แบบสอบถาม หรือสัมภาษณ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	ฉบับที่ 1 วันที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
6. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 11 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2566

วันที่หมดอายุ : วันที่ 11 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567

(ดร.พิมลพรรณ เลิศล้ำ)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สำหรับโครงการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี
ชุดที่ 4 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

เลขที่ IRB4-186/2567

**เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา**

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย: G-HU 138/2567

โครงการวิจัยเรื่อง: จัดแห่งความเคารพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัด การตรวจสอบ
ความเที่ยงตรง และแนวทางการประยุกต์ใช้

หัวหน้าโครงการวิจัย: นางสาวภาภัทร กิตติอัครโกศล

หน่วยงานที่สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการหลัก (งานนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์):

ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง หน่วยงานที่สังกัด คณะศึกษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการร่วม (งานนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์):

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ หน่วยงานที่สังกัด คณะศึกษาศาสตร์

วิธีทบทวน:

☒ Exemption☐ Expedited☐ Full board

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัย
ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิด
สิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับที่ 2 วันที่ 10 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567
2. โครงการวิจัยฉบับภาษาไทย	ฉบับที่ 1 วันที่ 10 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 6 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 10 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567
5. แบบเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบบันทึกข้อมูล (Data Collection Form)	
แบบสอบถาม หรือสัมภาษณ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	ฉบับที่ 1 วันที่ 10 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567
6. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 30 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

วันที่หมดอายุ : วันที่ 30 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2568

(ดร.พิมลพรรณ เลิศล้ำ)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สำหรับโครงการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา
ชุดที่ 4 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2544). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). *รายงานการวิจัยการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทยอายุ 12-60 ปี*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต. (2546). *แบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- กรมวิชาการ. (2544). *ศัพท์บัญญัติการศึกษา: ฉบับกรมวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. (2567). *จำนวนนิสิตปัจจุบัน*. เข้าถึงได้จาก <https://reg.buu.ac.th/registrar/stat.asp?avs283431581=1>
- กฤษพร เพชรนอก. (2551). *มารยาทไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.
- กัลยา วาณิชยบัญชา. (2556). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กานต์รวี บุญญานุสิทธิ์. (2554). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรม ตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี*. ปริญญานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัญญาวดี แสงงาม. (2559). *ปัจจัยเชิงเหตุของจิตเคารพนับถือและรูปแบบเสริมสร้างจิตเคารพนับถือสู่ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คุณากร คงจันทร์. (2564). *มารยาทการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคนไทย*. ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จรรยา จิตติวุฒิการ. (2545). *มองโลกให้ดีวันละนิด ชีวิตมีสุข*. วารสารสำนักงาน ป.ป.ส., 17(2), 59-63.
- เจนวิทย์ วาริโป. (2566, 12 มกราคม). *หัวหน้าฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู*. สัมภาษณ์.

- ชะวักชัย ภาคินธู. (2548). *กระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติการสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง และ นิติกร แก้วปัญญา. (2564). การบ่มเพาะมารยาทดิจิทัล: วิธีสอนออนไลน์เพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นพลเมืองก้าวหน้าในห้องเรียนสังคมศึกษาเสมือนจริง. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(1), 204-214.
- ฐิตินันท์ ผิววิล. (2563). มารยาททางสังคมในการปฏิสัมพันธ์แบบออนไลน์ของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรามคำแหง*, 39(1), 169-192.
- ฐิตินันท์ ผิววิล. (2564). มารยาทดิจิทัล: ข้อกำหนดในการสื่อสารออนไลน์ที่พลเมืองดิจิทัลไทยควรตระหนัก. *วารสารวิชาการ กสทช.*, 401-418.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคนอื่นๆ. (2552). *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ม.1* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ดุจเดือน พันธุนานวิน. (2550). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ดวงเดือน พันธุนานวิน. (2524). *พฤติกรรมศาสตร์ 2: จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2556). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ทิพย์พพร ดันติสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2543). ความฉลาดทางอารมณ์. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 5(1), 19-35.
- ธีระชน พลโยธา. (2560). รูปแบบการพัฒนาจิตแห่งความเคารพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 166-172.
- น้ำทิพย์ ่องอาจวณิชย์. (2561). การพัฒนาแบบวัดจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดของการ์เดนอร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 41(4), 23-36.
- นิภา แก้วศรีงาม. (2547). ความคิดเชิงบวก (Positive Thinking). *วารสารวงการศึกษา*, 12(2), 76-78.
- นิลภา อังสุภะ. (2550). *ผลของกระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาแบบผสมผสาน แนวคิดมนุษยนิยมและปัญญานิยมต่อความคิดเชิงบวกและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของเยาวชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2563). *ขนาดอิทธิพล การวิเคราะห์อำนาจ การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้โปรแกรม G*Power*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราวินยา สุวรรณณัฐโชติ. (2561). *วัดชินคัมภีร์คนยุคดิจิทัล: ประเด็นจริยธรรมและข้อควรรู้ทาง*

กฎหมาย. ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสงค์ สังขะไชย. (2546). *การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ:

ม.ป.พ.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : Civic Education*. กรุงเทพฯ:

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

ผการัตน์ ไยทอง. (2559). *การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก*

ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา

การสอนภาษาไทย, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผ่องศรี จันท้าว และคณะ. (2546). *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน “หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และ*

การดำเนินชีวิตในสังคม” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ:

ไทยวัฒนาพานิช.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2543). *อีคิวในทางพระพุทธศาสนา*. ใน อัจฉรา สุขารมณ์, วิลาศลักษณ์

ชวัลลี และอรพินทร์ ชูชม (บรรณาธิการ), *รวมบทความทางวิชาการอีคิว* (หน้า 20-33).

กรุงเทพฯ: DESKTOP.

[เผยเด็ก ม.2 กระทั่งครู "อารมณ์รุนแรง" เคยก่อเหตุกับครูผู้หญิงมาแล้ว](#). (2565, 1 มิถุนายน). *ไทยรัฐ*

(ออนไลน์).

พิมพ์ตะวัน จันทัน, มารุต พัฒนา และสิริวรรณ ศรีพล. (2563). *คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดิจิทัล*

ของนิสิตระดับปริญญาตรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(2), 430-44.

พระราชวรมนิ. (2543). *อีคิวในทางพระพุทธศาสนา*. ใน อัจฉรา สุขารมณ์, วิลาศลักษณ์ ชวัลลี และ

อรพินทร์ ชูชม (บรรณาธิการ), *รวมบทความทางวิชาการอีคิว* (หน้า 20-33). กรุงเทพฯ:

DESKTOP.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่

34). กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).

พระไพศาล วิสาโล. (2556). *พลังแห่งความเมตตา*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

พระไตรปิฎก. *พระอภิธรรมปิฎก เล่ม ๑ ธรรมสังคณีปกรณ์*. บันทึก 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พลพงศ์ สุขสว่าง. (2556). *โมเดลสมการโครงสร้าง* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช

จำกัด.

พระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*.

หน้า 1-71.

พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561). (2561, 14 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*.

หน้า 1-33.

พัว อนุรักษ์ราชมนเทียร. (2530). *วัฒนธรรมและประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

มาร์ติน เอลิซาเบท. (2545). *มารยาทสากล (Good Housekeeping Everyday Etiquette)* (ลด อมรทัต, แปล). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). *การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคม*. มูลนิธิยุวพัฒน์. เข้าถึงได้จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/การกลั่นแกล้ง-bullying-วัยรุ่น/>

มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน. (2562). *ทักษะการเอาใจเขามาใส่ใจเราทางดิจิทัล (Digital Empathy)*. บริษัท วอล์ค ออน คลาวด์ จำกัด.

รัตนะ บัวสนธ์. (2555). *วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและการประเมิน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัศมี ภิบาลแทน และสุทธิ ภิบาลแทน. (2547). *งามจรรยา งามมารยาท* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

ระบบบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (2567). *สถิตินักศึกษา*. เข้าถึงได้จาก https://reg.rbru.ac.th/registrar2/form_stat.asp

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

เรวดี ทรงเที่ยง. (2550). การคิดเชิงบวก. *วารสารดวงแก้ว*, 12(1), 69-76.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วัชรียา แจ่มใส. (2551). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (การแนะแนว), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- วรรณกร พรประเสริฐ, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ปกรณ์ ประจันบาน และน้ำทิพย์ ่องอาจวานิชย์.
(2562). การพัฒนาแบบวัดและเกณฑ์ปกติความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนิสิตนักศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(3), 217-234.
- วิศนันท์ เดชปานประสงค์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ส่งเสริมจิต
5 ลักษณะเพื่ออนาคต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *คุขนิพนธ์ปรัชญาคุษณิบัณฑิต*,
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วสิน อินทสระ. (2544). *จริยศาสตร์ (ศาสตร์ที่ว่าด้วยความดี และศิลปะในการตัดสินใจ)*. กรุงเทพฯ:
บรรณกิจ 1991.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้ เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์
วงศ์, ฝ่ายโรงพิมพ์บริษัท ตาตา ปับลิเคชั่น จำกัด.
- วิทยากร เชียงกุล. (2552). *จิตวิทยาในการสร้างความสุข*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วรภัทร ภูเจริญ. (2552). *Dialogue คิดลงสู่ใจ...ไหลเป็นปัญญา*. กรุงเทพฯ: อริยชน.
- วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). *เขาวนอารมณ์ดัชนีวัดความสำเร็จของชีวิต. วารสารการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา*, 5(2), 15-17.
- วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. (2543). *เขาวนอารมณ์ (EQ)*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เนต จำกัด.
- วสพร บุญสุข. (2563). ความรับผิดชอบและความเคารพนับถือ : คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักเรียน
อาชีวศึกษาทวิภาคี. *Southeast Bangkok Journal*, 6(2), 86-98.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2545). *เทคนิคสร้าง IQ EQ AQ 3 Q เพื่อความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ : สถาบัน
สร้างสรรค์ศักยภาพทางสมอง.
- สมิตตา สว่างทุกข์. (2553). *รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์
สำหรับนักศึกษาพยาบาล. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา,
คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการาพิมพ์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สาโรช บัวศรี. (2520). *ความหมายของประชาธิปไตยในแง่การศึกษา พื้นฐานการเมืองการปกครอง*.
กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.
- สาโรช บัวศรี. (2524). *สรุปคำบรรยายเรื่องค่านิยม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุริพร อนุศาสนนันท์. (2554). *การวัดและประเมินในชั้นเรียน*. ชลบุรี: โรงพิมพ์เกื้อกิตติ์เอช.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2555). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุขุมิตร กอมณี. (2565). การพัฒนาศักยภาพกำลังคนด้านซอฟต์แวร์สกิล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 33(1), 117-145.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ (2567). รายงานจำนวน นักศึกษา. เข้าถึงได้จาก <https://academic.rru.ac.th/student-statistic/>
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2552). *พระไตรปิฎก เวอร์ชัน 2* (ฉบับเรียนพระไตรปิฎก). โครงการ สนับสนุนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.
- สมบุรณ์ สุขสำราญ. (2541). แนวความคิดในการพัฒนาวินัยและอุดมการณ์ประชาธิปไตยในเยาวชน. ในกรมวิชาการ. *คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2557). *๑๐๐ บทพระนิพนธ์ สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก*. กรุงเทพฯ: ธรรมะอินเทรนด์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2539). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎี และการปฏิบัติ : ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่ สมบูรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิรัตน์เอดดูเคชั่น.
- ไสว พักขาว. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตสำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. รายงานการ วิจัย, สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สวัสต์ ประทุมราช. (2549). พฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัย. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบ พฤติกรรมไทย*, 4(1), 1-12.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). *5 จิต...คิดเพื่ออนาคต: จิตแห่งความเคารพ (Respectful Mind)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2551). *จิตแห่งความเคารพ*. กรุงเทพฯ: โกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2552). *กฎหลักของมารยาทเน็ต – เอกสารประกอบการเสวนา “กติกาพลเมือง ชาวเน็ต”*. เครือข่ายพลเมืองเน็ต มูลนิธิเพื่ออินเทอร์เน็ตและวัฒนธรรมพลเมือง. เข้าถึงได้จาก <https://thainetizen.org/docs/the-core-rules-of-netiquette/>

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2559). 9 ข้อควรปฏิบัติของพลเมืองดิจิทัลยุคใหม่. สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). เข้าถึงได้จาก

<http://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/digital-age/258/>

อพัชชา ช้างขวัญยืน, รุจโรจน์ แก้วอุไร, วินัย วงษ์ไทย และเอี่ยมพร หลินเจริญ. (2564). การจัดการเรียนเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(3), 452-465.

อารี สันหลวี. (2547). *พหุปัญญาประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.

อิศรัฎฐ์ รินไธสง. (2568). *การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: บริษัทนีโอพ้อยท์ (1995) จำกัด.

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์. (2551). *จิต 5 ปั้นยอดมนุษย์* (เสาวลักษณ์ อัสวเทววิช และวีรุธ มาชะศิริรานนท์, แปล). กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.

A Ephraim, C. (2004). *How to Succeed Through Positive Thinking and Behavior*. Inc: iUniverse.

Ambrose Don & Cross Tracy. (2009). *Morality, Ethics, and Gifted Mind*. Springer.

Armstrong Thomas. (1994). *Multiple Intelligences in the classroom*. Verginai: ASCD.

Bandura, A. (1986). *Social Foundation of Thought and Action*. New Jersey: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory Englewood Cliffs*. New Jersey: Prentice-Hall.

Barbara, E. (2009). *Bright-sided : How the Relentless Promotion of Positive Thinking Has Undermined America*. New York: Henry Holt and Company, LLC.

Baughman. (1974). *Beyond Positive Thinking: The Greatest Secret Ever Told*. New York: Harper and Row.

Boaler, J. (2006). Urban Success. A Multidimensional mathematics approach with equitable outcomes. *Phi Delta Kappan*, 87(5).

Boaler, J. (2006, Febuary). Promoting Respectful Learning. *Educational Leadership*, 63(5).

Branson, M.S. (1997). Citizens for the 21st Century: Their Public and Private character. *Social Studies Review*. 37(1), 26-78.

Cooper, R.K., & Sawaf, A. (1997). *Executive EQ*. New York: Grosser I Putnam.

Creswell, J.W. & Clark, V.L. (2007). *Design and conducting mixed methods reach*. Thousand Oaks. CA: Sage Publications.

Dewey, John. (1926). *Democracy and Education*. Boston: Houghton Mifflin.

- Gardner, H. (2006). *Five Minds for the Future*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
- Gardner, H. 1999. *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. 1993. *Multiple Intelligences: the Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1983). *Frame of mind : The Theory multiple Intelligence*. New York: Basic Books.
- Goleman, D. (1995). *Emotion intelligence*. New York: Bantam Book.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotion intelligence*. New York: Bantam Book.
- Gramston R. & Wellman B. (1997). *The Adaptive School: Developing and Facilitating Collaborative Groups*. El Dorado Hills,CA: Four Hats.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th Ed.). UK: Annalbel Ainscow.
- Kyriazos, T. A. (2018). Applied Psychometrics: The Application of CFA to Multitrait-Multimethod Matrices. *Psychology*, 9, 2625-2648.
- Kumazaki, A., Suzuki, K., Katsura, R., Sakamoto, A., & Kashibuchi, M. (2011). The effects of netiquette and ICT skills on school-bullying and cyber-bullying: The two-wave panel study of Japanese elementary, secondary, and high school students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 29(2011), 735-741.
- Lickona, T. (1991). *Educating for Character: How our Schools Can Teach Respect and Responsibility*. New York: Bantam Book.
- Lickona, T. (1997). The Teacher's role in Character Education. *Journal of Education*, 179(2), 12-40.
- Lickona, T. (1997). Becoming a school of Character: What It Takes. *High School Magazine*, 5(2), 4-5.
- Lickona, T., Schapps, S. & Lewis, C. (2002). *Eleven Principles of Effective Character Education: Character Education Partnership*. Retrieved from <http://www.character.org/Principles/index.c9i/>

Limon, C. (2008). *Ways a Positive Attitude Can Help You Each Day of Your Life*.

Retrieved from <http://ezinearticles.com/?Ways-a-Positive-Attitude-Can-Help-You-Each-Day-of-Your-Life&id=375641>.2013

Martin, E. (1992). *How to Feel Great About Yourself and Your Life: A Step by Step Guide to Positive Thinking*. New York: AMACOM.

Maslow, A. (1943). *The 5 Levels of Maslow's Hierarchy of Needs and How They Affect Your Life*. Retrieved from <https://www.oxford-royale.com/articles/5-levels-maslows-hierarchy-needs-affect-life/>

Messenger from Facebook, & Debrett's. (2019). *The Art of Digital Messaging: A Guide to Communication in the Digital Age*. Retrieved from https://messengernews.fb.com/wp-content/uploads/2019/09/The-Art-of-Digital-Messaging_A-Guide-to-Communication-in-the-Digital-Age.pdf

Miller, R.; & Pedro, J. (2006). Creating Respectful Classroom Environments. *Early Childhood Education Journal*, 33(5), 293 – 299.

Mulkey, Y.J. (1997). The History of Character Education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 68(9), 35.

Napoleon, H. (1998). *Napoleon Hill's Keys to Positive Thinking: 10 Steps to Health, Wealth, and Success*. Inc: Dutton.

Norman, V.P. (2007). *The Amazing Results of Positive Thinking*. New York: First Fireside Edition.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw – Hill.

O'Keeffe, G. S., & Clarke-Pearson, K. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, 127(4), 800-804.

Park, S., Na, E. Y., & Kim, E. M. (2014). The relationship between online activities, netiquette and cyberbullying. *Children and youth services review*, 42, 74-81.

Peiffer. (2005). *Positive Thinking: Everything You Have Always Known About Positive Thinking but Were Afraid to Put Into Practice*. Rockport, MA: Element.

Potter, A. (1998). *Putting the Positive Thinker to Work: 21 Ways 21 Days to a Happy, Fulfilling, Successful Life*. New York: Berkley Books.

- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The Content Validity Index: Are You Sure You Know What's Being Reported? Critique and Recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29(1), 489-497.
- Rost, K., Stahel, L., & Frey, B. S. (2016). Digital Social Norm Enforcement: Online Firestorms in Social Media. *PLoS ONE*, 11(6), 1-26.
- Salovey, P., & Mayer, J.D. (1990). *Emotion intelligence: Imagination, cognition and personality*. New York: Basic Book.
- Scott, W.V. (2002). *The Power of Positive Thinking in Business : Ten Traits for Maximum Results*. New York: Free Press.
- Schermelleh-Engel, K., & Moosbrugger, H. (2003). Evaluation the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Seider, S., Davis, K., & Gardner, H. (2009). Morality, ethics and good work: Young people's respectful and ethical minds. In D. Ambrose & T. Cross (Eds.), *Morality, ethics and gifted minds* (p. 209-223). New York, NY: Springer.
- Sensei, R.T. (2009). *Positive Thinking Is for Sissies : Book 1, Master Your Damn Emotions!*. New York: McGraw-Hill.
- Shea, V. (1994). *Netiquette*. San Francisco: Albion Books.
- Smith, A. (2009). Cultivating the Respectful Mind with Games and Simulation. In *2nd European Conference on Game Based Learning* (p. 412-420).
- Smith, A. (2008). Cultivating the Respectful Mind with Games and Simulations. In Connolly, T. & Stansfield, M. (Eds.) *Proceedings ECGBL 2008* (p. 413-422). Barcelona: ACI.
- Susan, Q. (2007). *DK Essential Managers: Positive Thinking*. London: DK Publishing.
- Vera. (1992). *Positive Thinking: Everything You Have Always Known About Positive Thinking but Were Afraid to Put Into Practice*. Rockport, MA: Element.
- Wessler, S. L. (2003). Rebuilding classroom relationships – It's hard to learn when you're scared. *Educational Leadership*, 61(1).
- Whitmer, M. (1997). Character Education Curriculum Standards and Teaching Principles. *Social Studies Review*, 37(1), 107-109.

- Wothke, W. (1993). Nonpositive Definite Matrices in Structural Modeling. In K. A. Bollen, & J. S. Long (Eds.). *Testing Structural Equation Models* (p. 256-293). Newbury Park, CA: Sage.
- Zeichner KM. (1993). Connecting genuine teacher development to the struggle for social justice. *Journal of Education for Teaching*, 19(1), 5-20.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวชภาภัทร กิตติอัครโกศล	
วัน เดือน ปี เกิด	9 พฤษภาคม พ.ศ. 2524	
สถานที่เกิด	อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	55/28 หมู่ 2 ซอยหินขาว 1/4ก ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 22000	
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2547 - 2548	เจ้าหน้าที่พิจารณารับประกันภัย บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน)
	พ.ศ. 2549 - 2566	Quality Assurance (Engineer) บริษัท ซูมิโตโม อิเล็กตริก ไวริง ซิสเต็มส์ (ประเทศไทย) จำกัด จังหวัดระยอง
	พ.ศ. 2566 - ปัจจุบัน	พนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่งอาจารย์ ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2547	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
	พ.ศ. 2559	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
	พ.ศ. 2568	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา